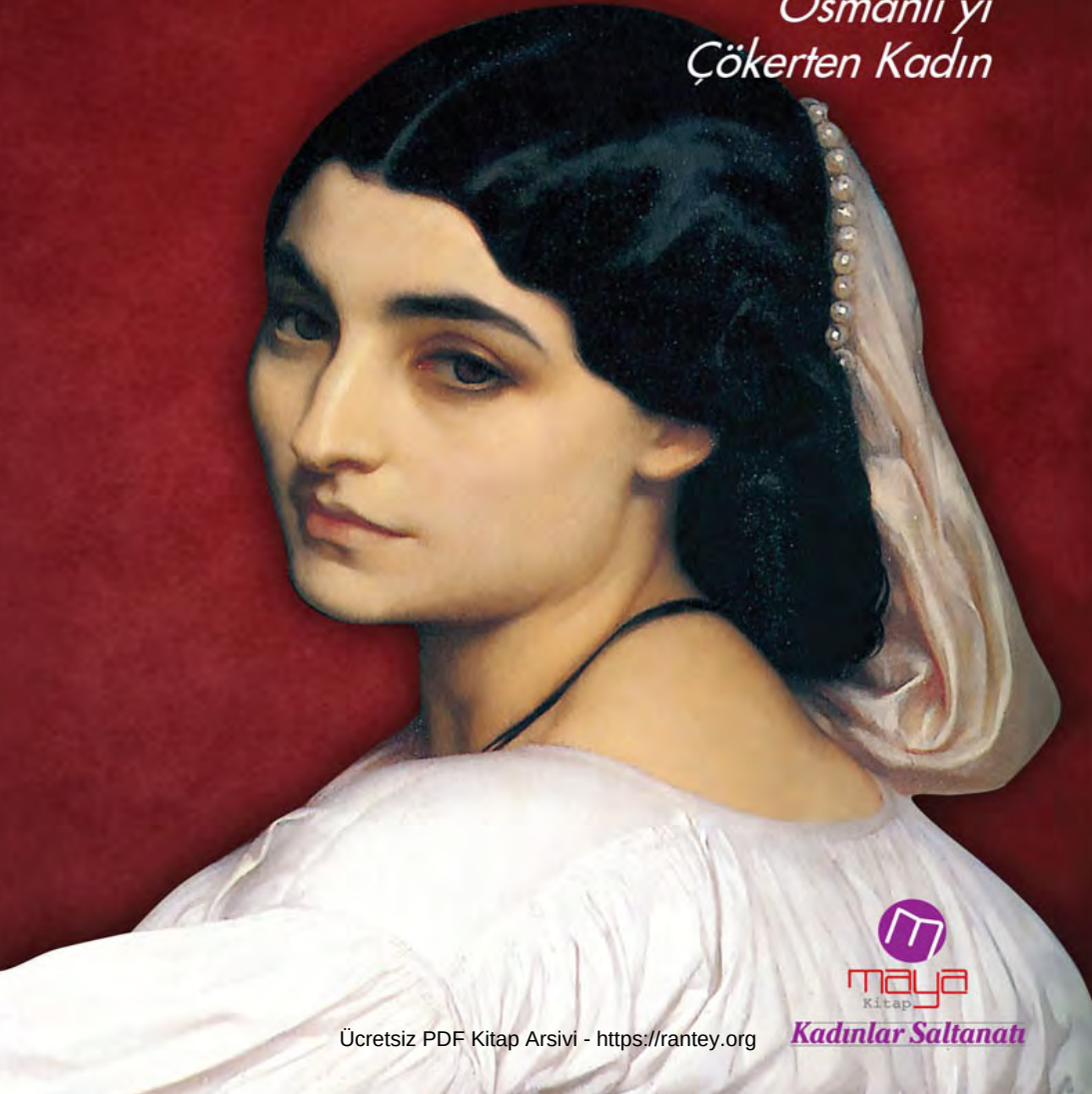

İskender Fahrettin Sertelli

Telli Haseki Hümaşah Sultan

Osmanlı'yı
Çökerten Kadın

maya
Kitap

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Kadınlar Saltanatı

Samur ve Amber Devrinde Geçen
Tarihi Roman

Telli Haseki
Hümaşah Sultan

Telli Haseki
Hümaşah Sultan

Yazar:
İskender Fahrettin Sertelli

Yayına Hazırlayan:
Serdar Soydan

Maya Kitap: 21, Roman: 12
1. Baskı, İstanbul Ocak 2011

ISBN: 978-605-5675-19-6

Yayın Yönetmeni: Tahir Malkoç
Düzeltilme: Selen Çalık
Mizanpaj: Özlem Özaydın
Kapak: Ali Doğan

Maya Kitap
Merkez Mah. Kocamansur Sok. No: 6/4
34381 Şişli / İstanbul
Tel: 0212 296 97 12
e-mail: info@mayayayinlari.com
www.mayayayinlari.com

Sertifika: 14079

Matbaa: İdil Matbaacılık
Davutpaşa Cad. No:123 Kat:1
Topkapı / İstanbul
Tel: 0212 482 36 01

Telli Haseki *Hümaşah Sultan*

Seyahatinden dönen Sultan İbrahim, Telli Haseki'ye biraz fazla ilgi göstermeye başlamıştı.

Telli Haseki, Sultan İbrahim'in sekizinci karısıydı.

Padişah, Hümaşah Sultan'ı nikâhla almış ve İstanbul'da parlak bir düğün yapmıştı.

Bütün vezirler, âlimler, divan erkânı, Bektaşiler, baltacılar ve bostancılar toplanmış Telli Haseki'yi Davutpaşa Bahçesi'nden alarak Topkapı civarında Valide Sultan Bahçesi'ne gelin getirmişti. Nikâhta, Telli Haseki tarafından Darüssaâde Ağası, Sultan İbrahim tarafından da Sadrazam vekil seçilmişti. Telli Haseki'ye düğün hediyesi olarak bir Mısır hazinesi verilmişti.

Türk sarayında hiçbir kadın Telli Haseki kadar güç ve iktidar sahibi olmamıştı.

Telli Haseki, *Ben filancanın görevden alınmasını isterim*, dediği zaman o adam derhal makamından olur, *Ben filancanın terfi ettirilmesini isterim*, dediği zaman o kimse

derhal en yüksek mevkiye getirilirdi.

Padişah aylar geçtikçe, Telli Haseki'ye ateşli bir aşkla bağlanıyor ve sarayın idaresini yavaş yavaş ona bırakıyordu.

Telli Haseki kısa süre içinde bütün saray halkına hükmetmeye başlamıştı. Ve günün birinde, *Ben filancanın başını isterim*, dediği zaman onun bu arzusu da yerine getirilivermişti.

Telli Haseki'yi kıskanan diğer hasekiler ve Hünkârın sevgili cariyeleri korkularından göze görünmemeye çalışıyorlardı. Telli Haseki, bir sabah, *Ben bazı cariyelerden şüpheleniyorum. Olmaya ki bu aşüfteler bir gün yüce Efendimize fenalık ederler*, diyerek Sultan İbrahim'i vesveseye düşürmüş ve bu yolla on sekiz cariyeyi saraydan uzaklaştırmayı başarmıştı.

Bu olay üzerine bütün kadınlar Telli Haseki'nin gözüne görünmemek için odalarından çıkmaz, hatta birbirleriyle bile görüşmez olmuşlardı.

Telli Haseki saraydaki gücünü hükümet işlerinde de kullanmaya başlamıştı.

Sultan İbrahim'in tahta çıkışından beri çok kötü bir şekilde idare edilmekte olan devlet işleri Kösem Sultan'dan sonra Telli Haseki'nin eline geçmişti.

Telli Haseki çok güzel ve çok zeki bir kadındı. Sarayda güzelliğiyle Padişahı, zekâsıyla da Cinci Hoca'yı büyülemişti.

Genç Haseki, Padişahın cinlerden korktuğunu görerek saraya girdiği günden itibaren Cinci Hoca'ya iltifat etmiş ve onu tamamıyla elde etmeyi, kendi safına çekmeyi başarmıştı.

Cinci Hoca, Telli Haseki'den çekiniyordu. Kendi kendine söylenirken, "Bu kadınla iyi geçinmeliyim," di-

yordu, “maazallah bir akşam Padişah’tan başımı isteyiverse hâlim yamandır!”

Cinci Hoca bu endişe içinde bir gün Padişahla görüşürken yerini sağlamlaştırmak için şöyle demişti.

“Şevketli Padişahım, cinler son Hasekiden fevkalâde memnundur. Bu gece bir ordu halinde kulunuzu ziyarete geldiler. *Millet kendisinden çok memnundur. Devlet işlerinde de oldukça başarılı olduğunu kanıtladı! Şüphe yok ki Padişaha layık bir eştir, dediler.*”

Cinci Hoca’nın bu uydurma sözlerine inanan Padişah, hükümet işlerini büsbütün Telli Haseki’ye terk ederek eğlenceye dalmıştı.

Telli Haseki, Cinci Hoca’nın nasıl bir adam olduğunu tam olarak anlamış olsa da onu saraydan uzaklaştırmak genç kadının işine gelmiyordu. O da gidecek olursa Padişaha söz geçirecek hiç kimse kalmayacaktı.

Telli Haseki’nin bir derdi vardı. Bir sabah erkenden kalktı ve Cinci Hoca’nın odasına gitti.

Haseki’yi karşısında görünce Hoca’nın alt dudağı korkudan çatlamıştı.

Genç Haseki gülerek Hoca’nın yanına sokuldu.

“Korkma,” dedi, “sana söyleyeceklerimi aynen yapacaksın! Şimdi Hünkâra kahvaltı tepsisini götürecekler. Ben onunla kahvaltı ederken, sen de gece cinlerden önemli bir haber almış gibi, telaşla huzura gir ve şu sözleri aynen Hünkâra söyle: *Padişahım, bütün cinler, kardeşiniz Fatma Sultan’ın Telli Haseki’ye hizmet etmesini arzu ediyorlar! Cinlerin arzusunu yerine getirmeyecek olursanız, başınıza bir felâket gelmesi muhakkaktır!*”

Cinci Hoca’nın dili tutuldu. Beklemediği bu teklif karşısında birdenbire ne cevap vereceğini şaşırılmıştı.

Telli Haseki fazla bir şey söylemedi. “Anladın mı?

Yarım saat sonra seni bekliyorum,” diyerek gitti.

Cinci Hoca’nın, Padişahın kızkardeşlerine karşı büyük bir saygısı vardı. Özellikle Fatma Sultan ne kadar hassas, temiz kalpli, melek gibi bir kadındı.

Cinci Hoca, Telli Haseki’nin verdiği emre göre hareket edecek olursa, Fatma Sultan’ın sıradan bir hizmetçiden ne farkı kalacaktı?

Sultan İbrahim gibi akıllı ve iradesine hâkim olmayan bir hükümdar, şüphe yok ki bu teklifi derhal kabul edecek ve kızkardeşini Telli Haseki’nin hizmetine verecekti. Fakat Kösem Sultan kızını bu durumda görmeye dayanamayacak mıydı?

Cinci Hoca bu ani teklif karşısında şaşırıp kalmıştı. Kösem Sultan’la yeniden mücadeleye girişmek hiç de hoş bir şey değildi.

Zaten Fatma Sultan hastalıktan yeni kalkmıştı. Padişah bu teklifi kabul etse bile, biraz sonra, işin içyüzü anlaşılınca Kösem Sultan nasıl cevap verecekti?

Aradan yarım saat geçmişti.

Telli Haseki’nin arzusunu yerine getirmekten başka yapılacak bir iş kalmadığını anlayan Cinci Hoca, Padişahın huzuruna girdiği zaman genç Haseki ile Hünkâr başbaşa vermiş, konuşuyorlardı.

Sultan İbrahim, Hocayı görünce “İyi ki geldin,” dedi, “gözümün nuru bu sabah beni çok üzdü. Bütün arzularını derhal yerine getirdiğim halde gül yüzünde neşeden eser göremiyorum. Bari sen şöyle neşeli bir fıkra anlat da bu elmas parçasının yüzü gülsün!”

Cinci Hoca, Sultan İbrahim’in neşesini yerine getirmek için bundan daha güzel bir fırsat bulamazdı. Telli Haseki’nin biraz önce verdiği talimat dairesinde söze başlayarak, “Cinler Sultan Efendimizden çok memnunar,

Padişahım!" dedi.

Telli Haseki, Hocayla ilgilenmiyormuş gibi görünüyordu.

Hoca cinlerin memnuniyetinden bahsettikten sonra sözü Fatma Sultan'a getirerek dedi ki:

"Bugün cinlerin son arzularını yerine getirecek olursanız, halk arasında şan ve şerefınız artacak, her türlü tehlike ve saldırılardan korunmuş olacaksınız Padişahım!"

Cinci Hoca bu girişten sonra, Fatma Sultan'ın Telli Haseki'ye bir cariye gibi hizmet etmesinin istendiğini söyledi.

Sultan İbrahim karısının yüzünde biraz neşe ve tebesüm görebilmek ümidiyle o dakikada her şeyi yapmaya hazırdı. Gözü Telli Haseki'den başka bir şey görmüyor, zihni karısından başka bir şeyle meşgul olmuyordu.

"Yalnız Fatma değil, diğer kızkardeşlerim Ayşe ve Hanzade de gözümün nurunun hizmetine baksınlar," dedi.

Padişah bu konuşmadan hemen sonra emrini Kızlarağasına ve Hazinedar Kalfa'ya da bildirmişti.

Padişah, Cinci Hoca'ya, "Var selam söyle benden cin taifesine," dedi, "arzularının yerine getirilmesini emrettim. Biricik Hasekime yalnız kardeşlerim değil, bütün millet kul köle olsun!"

Cinci Hoca bu işi de başarmıştı. Huzurdan çıktığı zaman hamamdan çıkmış gibi terden sıırılsıklam olmuştu. Odasına inerken Kızlarağasıyla karşılaştı.

İşin aslından haberdar olmayan Arap, gözlerini açarak sordu:

"Hünkâr Efendimizin iradeleri haremi alt üst etti. Zavallı Fatma Sultan'ın gözlerinden yaş yerine kan akıyor.

Bu cinler neden bu derece insafsız hareket ediyor Hoca Efendi Hazretleri?"

Hoca cübbesini toplayarak yürümek istedi.

"Şimdi sana hesap verecek vaktim yok. Sen daha anlamadın mı ki, bütün dünyaya hâkim olan cinlerdir? Onları rencide edersek, maazallah, sarayın da, memleketin de, dünyanın da altı üstüne gelir!"

"Fatma Sultan'ın bir hizmetçi gibi elinde tepsiyle kahvaltı götürmesine ve Telli Haseki'nin karşısında el pençe divan durmasına Valide Sultan nasıl tahammül edecek bilmem..."

Arap dudağını bükerek söylenirken, Cinci Hoca, "Hümaşah Sultan'a herkes kul ve köle olacak, anladın mı gece renkli budala?" diyerek merdivenden indi. Bu haber, beş on dakika içinde bütün saray halkını telaş ve heyecana düşürmüştü.

Haremde Sultan İbrahim'in divaneliklerini uzaktan seyreden Turhan Sultan, bu haberi alınca Kösem Sultan'a koştı.

"Padişah çıldırmış," dedi, "devlet, millet işlerini yüzüstü bırakarak Telli Haseki'nin oyuncağı olmuş. Kadın ortalığı kesip biçiyor... Başları ayak, ayakları baş yapmakta bir an bile tereddüt etmiyor! Şimdi de, bütün bunlar yetmiyormuş gibi, Fatma Sultan'ı Telli'nin karşısında bir hizmetçi gibi bekletecekmiş. Bu rezalete siz nasıl izin veriyorsunuz?"

Valide Sultan bu haberi işitince çok üzölmüştü.

"En masum evladım öyle bir şıfıntıya hizmetçilik mi edecek?" diye ağlamaya başladı. Turhan Sultan, Padişahın kız kardeşinden zannedildiği kadar memnun değildi. Fakat bu olay Turhan Sultan'da bir endişenin doğmasına sebep olmuştu. Kadın, *Bu hal devam edecek olursa günün*

birinde hepimiz Telli'nin huzurunda el pençe divan duracağız. Kadın yavaş yavaş hepimizi pençesi altına alıp ezecek! Padişah, Telli Haseki'yle evlendiği günden beri hepimizin hayatı tehlikededir. Bütün Hasekiler odalarına kapanmış, gece gündüz göz-yaşı dökerek ağlaşıyorlar. Padişah hiçbirimizi arayıp sormuyor. Bütün kudret ve kuvvetini, bütün iradesini Telli'nin eline vermiş. Dün gece günahsız bir cariyenin başını koparan bu kadın yarın da bizim boynumuzu vurdurmakta tereddüt etmeyecek, diye düşünüyordu.

Kösem Sultan, oğlunun kadınlara olan ilgi ve zaafını bildiği için Turhan'ın endişelerini yersiz, anlamsız bulmamıştı.

“Haydi yavrum, sen odana git. Yine, eskisi gibi, göze görünmemeye gayret et,” dedi. “Bu kadının bütün hasekiler arasında seni hepsinden fazla kıskanması muhtemeldir. Ben oğluma bu akşam fırsat bulursam biraz nasihat edeceğim. Ümit ederim ki nasihatlerim ona doğruyu gösterir.”

Padişahın Kavuğunu Yere Düşüren Kadın

Sultan İbrahim, Telli Haseki'nin önünde diz çökerek yalvarmaya başladı.

"Hazinenin anahtarı senin elinde! Memlekete baştan-başa hükmeden sensin. Kızkardeşlerim birer cariye gibi senin karşında ayakta duruyor! Tacıma, tahtıma benden çok sen sahip oldun! Beni bir Van kedisi gibi, daima ayaklarının dibinde süründürüyorsun! Zulmetmek meleklerle yaraşır mı? Biraz ilgi göster bana, ne otur!"

Sultan İbrahim gururlu karısının ilgisini üzerine çekmek için her şeyi feda ediyor, memleket ve servet denilen şeyler gözünde anlamını yitiriyordu. Çılgın hükümdar daha o sabah Telli Haseki'ye hazinenin bütün anahtarlarını teslim etmişti.

Telli Haseki, "Fatma'ya ferman buyurun gelsin!" dedi, "Elimi silmek için bir peşkir lazım."

Padişah derhal emir verdi. Fatma Sultan elinde bir gümüş tepsi ile huzura girdi.

Sultan İbrahim kızkardeşine bağırdı.

“Sevgili karım, elmas parçam ellerini silecek! Peşkiri uzatsana, ne duruyorsun?”

Genç kız sesini çıkaramadı. Elindeki tepsiyi uzattı.

Padişah, Telli Haseki’ye doğru eğildi.

“Bundan sonra her sabah kahvaltıdan sonra senin peşkirini Fatma getirecek ve Ayşe de eline ibrikle su dökcek,” diyerek karısını boynundan öptü. Hümaşah Sultan gururlu bir tavırla başını Fatma Sultan’a çevirdi.

“İşitiyorsun ya?” dedi, “Bundan sonra her sabah biz kahvaltımızı ederken, sen karşımızda el pençe divan duracaksın!”

Fatma Sultan üzüntüsünden neredeyse bayılacaktı. Dizlerinde derman kalmamıştı.

Sultan İbrahim hiddetle ayağa kalkarak kızkardeşini kolundan çekti.

“Kız,” dedi, “niçin, *Başüstüne Sultanım*, demiyorsun? Haydi, burnu havadalığı bırak da cevap ver. Yoksa başını yere düşürürüm!”

Fatma Sultan korktu ve Telli Haseki’nin önünde eğilerek, “*Başüstüne Sultanım!*” dedi.

Haseki Sultan güldü.

Padişah memnundu.

Fatma Sultan kahvaltı tepsisini alarak odadan çıktı.

Haremde bütün kadınlar merak ve telaş içinde Fatma Sultan’ı bekliyordu.

Padişahın kızkardeşi meseleyi ağlayarak anlattı.

“Yarın sabah kardeşim başımı vurduracak. Çünkü istediğini yapmaya gücüm yetmez, asla yapamam bunu,” dedi.

Bu olay bütün hasekilerde çok da haksız olmayan bir endişe yaratmıştı. Şimdi hepsi şu sorunun cevabını düşünüyordu.

“Acaba Padişah bize de böyle bir teklifte bulunursa ne yaparız?”

*

Sultan İbrahim o gün akşama kadar odasında Telli Haseki ile ilgilendi. Ayağının dibinden ayrılmadı.

Hümaşah Sultan, Padişahı tam anlamıyla avcunun içine almıştı.

İsterim dediği şey derhal yapılıyor ve istemem dedikleri de olmuyordu.

Telli Haseki’nin Padişaha bu derece haşin davranmasının da sebep ve hikmeti vardı.

Hekimbaşı İsa Efendi bir gün Telli Haseki’ye, “Kızım,” demişti, “eğer günün birinde hasekiler sırasına geçersen, Padişahın kalbini tamamıyla çalmaya ve hükümet işlerini bizzat kendin kontrol etmeye gayret et! Çünkü bu işler yarım akılla yürümez. Hünkârın gözlerine perde inmiş ve kulakları tıkanmış. Sarayın dışında olup bitenleri ne görüyor, ne duyuyor!”

Hümaşah Sultan, İsa Efendi’nin sözlerini unutmamıştı. Padişahın yarım aklını da çalarak onu esir gibi yönetmeye başlamıştı.

Telli Haseki o gün Sultan İbrahim’in gururunu kırmak için ne mümkünse yaptı. Dizleri dibinde oturan Padişahın başındaki incili kavuğu çekip yere düşürdü.

Sultan İbrahim güldü.

“Bu ne iltifat, elmasım!” diyerek Telli Haseki’nin dizlerini öptü. “Sana bin hükümdar tacı feda olsun!”

Telli Haseki bununla da kalmadı. Ayağını uzatarak “Yerdeki kavuğu ayağıma geçir... geçir ki beni sevdiğini anlamış olayım!” dedi.

Sultan İbrahim, bir an bile duraksamadan yerdeki kavuğunu alıp karısının ayağına geçirdi.

“Bu güzel ayaklara ne yaraşmaz gözümün nuru!” dedi, “Sen ne dilersin de olmaz?”

Hümaşah Sultan, kocasının aklını ve kalbini tamamen avcunun içine aldığından emin olarak gülümsedi ve Padişahın omzuna başını dayadı.

“Şimdi inandım ki beni seviyorsun!”

Padişah, sevgilisinden iltifat görünce iradesini kaybetmişti.

“Şimdi bütün acılarım dindi,” dedi, “Seni çekemeyenler, başını omzumda görseler hasetlerinden çatlarlar...”

Telli Haseki iltifat ve sevgisini dirhemle satar gibi davranıyordu. Güzel elleriyle Hünkârın sakalını okşayarak sordu.

“Beni çok seviyorsun, değil mi, İbrahim?”

Padişah, şımarık bir çocuk gibi gülerek, “Aşkımdan şüphe mi ediyorsun?” dedi. “Ben hayatımda ilk defa bir kadını sevdim. O da sensin.”

“Yüz elli cariyenin içinde kalbinizde iz bırakan başka bir kadın yok muydu?”

“Mümkün olsa da kalbime girebilseydin... Orada kendinden başka bir kadının izine bile rastlayamazsın. Yemin ederim ki seninle evlendiğim günden beri içi boş bir küp gibi yaşıyorum. Kalpsiz, akılsız, senin etrafında pervane gibi dolaşıyorum! Beni yakma yavrum! Bana merhamet et! Beni dizinden göğsüne çıkar. Yüzün daima gülsün. Seni neşesiz gördüğüm zaman gözlerim kararıyor, kendimi kaybediyorum.”

O güne kadar Türk hanedanından birine hiçbir kadın ismiyle hitap etmemişti. Sultan Murat'ın şehzadeliği zamanında, lalası, kendisine bir gün, “Murat, oğlum,” diye

seslenmiş ve bunu duyan Padişah lalanın boynunu vurdurmuştu.

Sultan İbrahim'e de ilk defa "İbrahim" diye hitap eden Telli Haseki olmuştu.

Padişah, bu son Haseki için yanıp tutuşuyordu.

Sarayda Hümaşah Sultan'dan başka hiçbir kadın Padişahı oyalayamıyordu. Bahçeye çıkmaz olmuştu. Altın-top kameriyesi, havuz âlemi, kırmızı fısıkiyeler, Üsküdar çengileri, Voyvoda kızının masalları, göbek taşı sefası, kayıkla Boğaziçi gezintileri, Kâğıthane eğlenceleri hemen hemen unutulmuş gibiydi. Sultan İbrahim'in Telli Haseki'den başka eğlence ve işi yoktu. O sırada önemli bir mesele hakkında kendisini ziyaret ve kurban bayramını tebrik etmek için saraya gelen Nemçe elçisini bile kabul etmeyerek, "Padişah sarayda yoktur deyiniz," demişti.

Telli Haseki, Padişahı bu derece avcunun içine aldık-tan sonra, kendisine Padişah'tan çok karışan Kösem Sultan'ı saraydan uzaklaştırmanın çaresini aramaya başlamıştı.

Cinci Hoca, sarayın ve devlet işlerinin yavaş yavaş Telli Haseki'nin eline geçtiğini görünce, her işte kendisinin suyuna gitmeye ve genç Hasekinin bütün istek ve düşüncelerini yerine getirmeye başlamıştı.

*

O gün İstanbul halkını, özellikle zenginleri üzen bir duyuru yapıldı.

Arabaya binmek yasak

"Bugünden itibaren zengin, fakir herkesin araba ile

şehir içinde gezmesi yasaktır. Bu emre karşı gelenlerin ağır ceza göreceklerini herkes bilsin!”

Telli Haseki bu emrin şiddetle uygulanması taraftaydı.

O gün, Padişahın bu emri çarşı ve pazar yerlerinde akşama kadar davullarla ilan edildi.

Cinci Hoca araba yasağının şehir içinde uygulanıp uygulanmadığını kontrol ediyor ve raporlarını Telli Haseki’ye bildirmek konusunda gecikmiyordu.

Cinci Hoca, Hümaşah Sultan’ın gözüne girmek için, o gün şehirde dolaşan iki arabayı yoldan geçerken çevirmiş ve sarayın kapısına kadar getirmişti.

Sultan İbrahim, araba ile sokakta gezdiği zaman tesadüfen karşısına çıkan arabalara fena halde sinirlenir ve her sokağa çıkışında, şehirde halkın araba ile gezmesini yasaklatırdı. O gün Telli Haseki ile birlikte Topkapı’da bir delinin evine gidiyorlardı. Aksilik bu ya! Telli Haseki’nin eskiden tanıdığı zengin bir adam, arabasına kurulmuş, sokaktan geçerken, bir köşenin başında Padişahın arabasıyla karşılaşmıştı.

Telli Haseki, “Görüyorsunuz ya?” dedi, “Emirlerinizi uygulamıyorlar! İşte bir araba daha...”

Sultan İbrahim fena halde sinirlendi.

“Bugün, artık akşama kadar bu uğursuzluk devam edecek. Ne zaman sokakta bir araba görsem o gün mutlaka bir felaketle karşılaşırım,” diyerek arabasını geri çevirtti ve saraya döndü. Sultan İbrahim, Telli Haseki’yle odasına gittiği zaman, garip bir tesadüf eseri olsa gerek, çok sevdiği papağanını kafesinin içinde ölü bulmuştu!

“İşte bir felaket! Demedim mi ben sana, iki gözümün nuru? Şu uğursuz arabaları ortadan kaldırmayanların vücutlarını ortadan kaldıracağım. Zenginlerin araba ne-

sine gerek? Godoşlar yürüsünler!”

Sultan İbrahim, sokaktan geçen arabaları yasaklamak, fırtınalı havalarda denizdeki dalgalarla mücadele eylemek ve soğuk havaları emriyle sığağa dönüştürmek gibi deliliklerine devam ederken, Telli Haseki saray dışında istediğini yapıyordu.

Zekâsını kişisel çıkarları uğrunda sarf eden genç Haseki, bütün akraba ve yakınlarını yüksek görevlere getiriyor ve birçok kimseleri işinden gücünden uzaklaştırıyordu.

Bir gün, Telli Haseki’nin uzak akrabalarından olan Sait Efendi isminde kırk yaşlarında bir adam, Bolu Kadılığı’ndan alınınca İstanbul’a geldi.

Aslında Sait Efendi, Kösem Sultan’ın emriyle memuriyetinden alınmış, yerine ise cahil bir yobaz gönderilmişti.

Bolu Kadısı Sait Efendi İstanbul’a gelir gelmez doğruca saraya gitti ve Hümaşah Sultan’ın ayaklarına kapanarak, “Bir dakika kulunuzu dinleyiniz, Sultanım,” dedi. “Ben akraba olduğumuz için, bundan cesaret alıp da gelmedim. Başıma yirmi arşın sarık sarıp da halkı kandıran cahil hocalardan değilim. Batının gelişmelerinden haberdar, halkı daima iyiliğe yönlendirmek için uğraşan, ilim ve bilgi sahibi bir insanım. Yerime gönderilen zat benden daha bilgili değilse bile hiç olmazsa benim seviyemde bir kimse olsaydı, emin olunuz ki cübbemi kendisine memnuniyetle terk eder ve huzurunuzda gelip sizi rahatsız etmezdim. Fakat zavallı adam o derece kara cahil ki ‘Lâ ilâhe illallah’ın anlamını bile bilmiyor. Garip bir tesadüf, şehre gelir gelmez kendisini komik duruma düşürdü. Kâfirlerden biri İslam dinine geçmek istemişti. Ben de artık bu benim görevim olmadığı için bu kimseyi yeni vekile gönderdim. Adam, *Efendim, lütfen bana Lâ ilâhe illallah’ın*

anlamını söyler misiniz, diye rica etmiş. Efendi ne dese beğenirsiniz? Her şeyin anlamı söylenemez. Sana ne öğretirlerse onu bellemeye mecbursun! O adam daha sonra din değiştirmekten, Müslüman olmaktan vazgeçti. Tam yola çıkarken de yanıma geldi. Efendi, dedi, yerinize gelen bu kimse ne zaman kendi dinini öğrenirse bendeniz de o vakit Müslüman olacağım. İşte, Bolu Kazası böyle cahil bir kadının eline kalmıştır. Kulunuz bu işte yandım. Fakat halk yanmasın, günahtır.”

Telli Haseki, Sait Efendi'nin anlattıklarını dikkatle dinledikten sonra Sadrazamı çağırıp, meseleyi anlattı.

Ardından, “Padişahın işleri böyle cahil bir adamın elinde kalırsa, memleketin hâli nice olur?” diye sordu ona.

Sadrazam Mehmet Paşa olayın iç yüzünü bildiği halde bunu belli etmemek istedi.

“Hemen araştıralım Sultanım,” dedi, “Sait Efendi'nin mağdur olduğu ortaya çıkarsa kendisini bir başka kazaya göndeririz.”

Sait Efendi söze karıştı.

“Sadrazam Paşa Hazretleri bendenizi Kahire'den tanırırlar. Kulunuz yalan söylemesini bilmem. Meselenin aslını saklamakta bir anlam yoktur. Mehmet Paşa zannederim ki Kösem Sultan'dan çekiniyorlar. Çünkü yerime gelen kadı Valide Sultan'ın adamıdır!”

Sadrazam başını önüne eğdi. Hümaşah Sultan kaşlarını çatmıştı. Sait Efendi'ye hitaben, “Siz gidiniz ve içinizi ferah tutunuz,” dedi.

Bolu Kadısı odadan çıktıktan sonra Telli Haseki birdenbire oturduğu yerden hiddetle kalkarak Veziriazamın yanına gitti.

“Bundan sonra sarayda Kösem Sultan'ın emri ve ar-

zusuyla hiçbir şey yapılmayacak. Ben ne emredersem o olacak, anladın mı koca bunak?” diye haykırdı.

Mehmet Paşa’nın, Bolu Kadısı yüzünden bu derece hakaret göreceği aklından geçmezdi. Başına bir kazan kaynar su devrilmiş gibi, bütün sinirleri gevşedi. Genç Haseki sinirinden ateş saçıyordu.

Mehmet Paşa, “Merak etmeyiniz Sultanım, meselenin düzeltilmesi için gayret ederiz,” diyerek, içine düştüğü tehlikeli durumdan yakasını kurtarmak istedi.

Telli Haseki divan kâtiplerinden birini çağırarak Sadrazama şu emri verdi.

“Sait Efendi’nin tekrar Bolu’ya tayin edilmesini istiyorum. Kösem Sultan’ın gönderdiği o cahil kadıyı hemen görevden alıp evrakını bana getiriniz!”

Veziriazam zor bir durumda kalmıştı. Telli Haseki’den bu emri alınca derhal Sait Efendi’nin Bolu Kadılığı’na tayinini onaylayıp evrakını imzaladı. Genç Haseki de emrini böylece yerine getirtmişti.

Bu olay sarayda duyulunca Kösem Sultan küplere bindi.

Valide Sultan’ın Bolu’ya gönderdiği bir kadıyı, Telli Haseki görevden aldırıp yerine tekrar eski kadı Sait Efendi’yi göndermişti.

Bu nasıl olurdu?

Osmanlı’nın her köşesine hükmeden Valide Sultan’ın yaptığı bir işi Hümaşah Sultan ne cesaretle bozuyordu?

Bu işe Kösem Sultan kadar saraydaki bütün halayıklar da hayret etmişti.

Valide Sultan gücünü kayıp mı ediyordu?

Sarayda, bir ipte oynamak isteyen iki cambaz gibi, devlet işlerinde birbirini atlatmaya çalışan iki sultan,

kendi fikir ve arzularında ilk defa ısrar ediyorlardı.

Telli Haseki, “Benim dediğim olacak!” demişti.

Kösem Sultan da aynı fikir ve iddiada bulunuyor, “Benim tayin ettiğim bir kadını Telli Haseki nasıl yerinden kaldırılabirmiş?” diyordu.

Bu fikir ayrılığını Veziriazamdan başka kimsenin halletmesine imkân yoktu. Mehmet Paşa durumu çok iyi kavramıştı.

Sultan İbrahim, Telli Haseki’yi fevkalâde seviyor ve onun bütün arzularını derhal yerine getiriyordu.

Padişah, Telli Haseki’ye bu derece bağlı ve adeta esir olunca, Kösem Sultan daima ikinci derecede kalacaktı.

Fakat bu gerçek Valide Sultan’a nasıl açıklanabilirdi ki?

Sadrazam, Kösem Sultan’a koştu. “Boş yere telaş etmeyiniz,” dedi, “Sait Efendi’ye Padişahımızın eskiden beri bir ilgi ve sevgisi varmış. Bolu’ya tekrar kendisini atayan da Telli Haseki değil, bizzat Hünkâr Efendimizdir.”

Hâlbuki o sabah, Telli Haseki cariyelerden birine, Kösem Sultan’ın kulağına gitsin diye şu sözleri söylemişti:

“Bundan sonra sarayda yalnız benim dediğim ve istediğim olacak.”

Hümaşah Sultan’ın bu sözünü Kösem Sultan’a aktarmaları uzun sürmemişti.

Valide Sultan, Sadrazamın verdiği bu anlamsız güvence karşısında büsbütün sinirlendi.

“Beni çocuk mu zannediyorsun Mehmet Paşa? Ben o şıllığın ne demek istediğini pekâlâ anlıyorum. Benimle yarışıyor aklınca. Fakat emin olsun ki, çabuk yorulup yarı yolda kalacak. Eğer İbrahim benim oğlumsa, anasını sevizinci Hasekisine ezdirmeyecektir!”

Sadrazam o anda içinden geçenlerini açıklamaktan korkmuştu. İki kadın arasında şaşırıp kaldı. Cevap vermek istemiyordu.

Kösem Sultan fikrinde ısrar etti.

“Şimdi İbrahim’e git ve durumu anlat. Sait Efendi’nin Bolu’ya dönmesine engel olmak için tüm gücünle çabala.”

“Efendimize verdiği emri nasıl geri aldırabilirim Sultanım? Kulunuz, her emrinizi yerine getirmek için varım, ama Padişahımızın öfkesinden de korkarım. Bu iş benim yaramda oldu, bitti. Şimdi nasıl gidip de, *Sait Efendi’yi Bolu’ya göndermeyiniz*, diyebilirim?”

Valide Sultan öfkesini yenemiyordu.

“Bu tayin işinde senin de parmağın varmış gibi görünüyor! Yoksa sen de onlarla aynı fikirde misin?”

Mehmet Paşa, bir an için olsun sadrazamlığını hatırlayıp da, Kösem Sultan’a karşı cesaretle, “Bu işe siz ne karışırıyorsunuz? Ben onaylamışım, Şeyhülislâm Efendi imzalamış. Oğlunuz da emretmiş. Artık bu maskaralıklara bir son verelim,” demek istedi.

Hükümet işleri, birbirine rakip iki kadınla, aklını kaybetmiş bir bunağın eline kalmıştı.

Kösem Sultan bu olayı bir türlü unutamıyordu. Sait Efendi’nin göreve yeniden gitmesine engel olmasa bile, hiç olmazsa Telli Haseki’nin bu girişiminden bahsederek dikkatini çekmek üzere oğlunun yanına kadar gitti.

Sultan İbrahim, o gün tahtırevanla Davutpaşa’ya doğru bir gezinti yapmak için odasında kaşlarını ve sakalını boyatmakla meşguldü.

Annesini dinlemedi.

“A, hatun,” dedi, “sabah sabah işini gücünü terkedip de karımı bana çekiştirmeye mi geldin? Görüyorsun ki kaşlarımı boyatıyorum. Şimdi senin safsataların kulağıma

girer mi?”

Kösem Sultan o gün oğluna söz dinletmenin imkânı olmadığını anlayınca odasına döndü.

Akşama nasıl olsa, Padişahın dönüşünde, Sait Efendi meselesini oğluna anlatacak ve verilen emrin geri alınması için çalışacaktı.

Valide Sultan için bu bir şeref ve gurur meselesiydi.

Cariyeler daha şimdiden, “Efendimizin sevgili Hasekisi, Valide Sultan’ı yıldırarak gibi görünüyor,” demeye başlamışlardı.

Bu alay kokan dedikodulara Kösem Sultan nasıl dayanabilirdi?

*

Sultan İbrahim tahtirevanla Davutpaşa’ya doğru gidiyordu. Birkaç günden beri sarayda çıkan dedikodulara ve özellikle hasekiler arasında gittikçe artan kıskançlıklara önem vermemişti.

Padişah millet ve memleket işlerini ihmal ettiği gibi, son günlerde gözdeleleriyle de ilgilenmemeye başlamıştı.

Sultan İbrahim’in kalbini ve kafasını meşgul eden tek kadın vardı: Telli Haseki.

Padişahı hiçbir kadın onun kadar etkilememiş, onun gibi avcunun içine almayı başaramamıştı.

Sultan İbrahim’in kızkardeşleri başta olmak üzere bütün hasekiler kendi odalarında buluşarak Telli Haseki’nin gözden düşmesi için çare arıyorlardı.

Turhan Sultan, diğer hasekilere şöyle bir yöntem tavsiye etmişti.

“Hünkâr sokağa çıktığı zaman, yolda kırmızı elbise giymiş insanlara rastlasın. Tanıdıklarınıza, pek çok kişiye şimdiden tembih edin. Padişah bu durumla karşılaşp

gelip sebebini sorunca da, *Telli Haseki emretti, halk kırmızı renkli elbise giysin dedi*, dersiniz. Hünkâr öfkelenir ve böylece sevgili Hasekisiyle bozuşur.”

Turhan Sultan’ın fikrini birbirine rakip bütün hasekiler sevinçle karşıladılar.

Ortak dertlerine hep birden deva aramak zorunda kalan hasekiler, o gün akşama kadar saray dışındaki adamları yoluyla halkı kırmızı elbise giymeleri konusunda teşvik ettiler.

Memlekette her şey bol olduğu halde ticaret Hintli ve Şamlı birkaç tüccarın elinde kalmıştı. Üç yıl önceki malın değeri o yıl birkaç misli artmış, okkası beş akçeye olan pırasanın bile fiyatına bir misli zam gelmişti.

Hasekilerin adamları halka şöyle bir güvence veriyordu:

“Sabahleyin elini yüzünü yıkayıp kırmızı elbise giyerek işine giden ve kırmızı elbisesi sırtındayken dükkânını açan herkes bilsin ki, böyle hareket edenlerin küpünde pekmezi ve peteğinde balı eksik olmaz. O kişi fakirlikten kurtulur ve az zamanda servet sahibi, zengin biri olur.”

Bu gülünç tavsiyeyi duyan esnaf, o gün hemen evlerine koşarak kırmızı şalvar, kırmızı entari ve kırmızı cübbe giymiş ve dükkânlarına geçip oturmuştu. Bir kısım halk da kırmızı elbiselerle sokaklara yayılmıştı.

Sultan İbrahim, akşamüzeri geç vakit Davutpaşa tarafından dönerken, bütün sokaklarda kırmızı elbiseyle dolaşan insanları görünce öfkeyle tahtirevanını durdurdu. Bostancıbaşıyı yanına çağırarak, “Bu herifleri dağıtın,” dedi, “Kırmızı renkli elbiseyi yalnız benim giydiğimi ve başkalarına bu renk elbise giymenin yasak olduğunu da söyleyin. Sadrazam bu yasağa uymayanların idam edileceğini ilan ettirsin!”

Kırmızı Renkli Elbise Giymek Yasak!

Sultan İbrahim saraydan keyifle çıkmıştı. Fakat dönüşünde neşesiz ve öfkeliydi.

Padişah hareme girdiği zaman, herkesten önce annesi Kösem Sultan'la karşılaştı.

“Oğlum niçin böyle her şeye sinirlenip kendine işkence ediyorsun?” dedi Kösem Sultan. “İnsan sevdiği kadının isteklerine karşı gelir mi?”

Sultan İbrahim merdivenin basamağında durdu.

“Hatun, bu kadından ne istersin? Sabahleyin de geldin, onu çekiştirmek istedin! Başka bir diyeceğin varsa söyle, canımın sıkıntısını artırıp da beni deli etme!”

Kösem Sultan, oğlunun kulağına eğildi.

“Seni üzüntüden kurtarmak istiyorum, evladım!” dedi. “Senin istemediğini bildiği halde Telli Haseki, bugün bütün halka kırmızı elbise giymeyi emretti. Bana inanmazsan başkalarına da sor, araştıır.”

Padişah şüpheyeye düştü.

Kösem Sultan, “Yalan söylemiyorum evladım!” dedi. “Telli Haseki el altından iş görüyor. Onun dizginlerini biraz çekmenin zamanı gelmiştir.”

Sultan İbrahim validesinin üzerine yürüdü.

“Ben Telli Haseki’ye laf söyletmem! Ak saçlarınla ona bu iftirayı atmaktan utanmıyor musun?” diyerek odasına girdi.

Valide Sultan, oğlunun Telli Haseki’ye zaafını bildiği halde ne cesaretle Padişaha bu sözleri söylemişti?

Valide Sultan odasına dönünce kethüdası Behram Ağa’yı yanına çağırdı.

“Behram,” dedi, “önemli bir konu hakkında Hamza Bey’le görüşmek istiyorum. Onu bana bu gece bulabilir misin?”

Behram Ağa kaşlarını kaldırarak cevap verdi.

“Hamza Bey’i bulmak mümkün değil. Onu kaç gündür Sadrazam Paşa da aratıyor.”

“Mehmet Paşa, Hamza’yı ne için aratıyor, bilmiyor musun?”

“Gene Nuruhayat meselesi olacak, Sultanım!”

“Nuruhayat’ın Hamza’ya kaçtığını Sadrazam bilmiyor mu?”

“Bilmez olur mu, Sultanım? Nuruhayat’ın Hamza’ya kaçtığı kesin. Fakat Sadrazam Paşa utancından kimseye bir şey söylemek istemiyor.”

“Hamza eski evinde oturmuyor mu?”

“Hayır, Sultanım! Hünkâr, Edirne seyahatinden döndükten sonra Hamza’yı serbest bıraktı. Onun yüzünü çoktan beri gördüğüm yoktur.”

“Cinci Hoca bilir mi acaba?”

“Belki bilir... Emrederseniz gidip sorayım?”

“Git, sor. Fakat benim sorduğumu belli etmemeye çalış. Şüphelenirse oğluma gidip haber verir.”

Behram Ağa, Cinci Hoca’nın odasına gitti. Kösem Sultan, Hamza’yı bu saatte niçin aratıyordu?

Tepsi İçinde ıplak Bir Kız!

Behram Ağa, Cinci Hoca'nın odası önünde durdu ve kapıya kulağını yaklaştırdı. Hocanın sesi işitiliyordu.

"şimdi anladım ki ben de kalp taşıyormuşum. Ben de bir kadın sevebilirmişim!"

Behram Ağa hayretle etrafına bakınarak meydanda kimse olmadığını anlayınca, kapının anahtar deliğine gözünü yerleştirdi.

Behram Ağa gözlerine inanamıyordu. Odanın içinde neler görmüştü?

Hoca kavuğunu çıkarmış, uzun bir acem halısının üstüne uzanmıştı. Yerdeki büyük bir gümüş tepsinin içinde çırılçıplak yatan genç bir kız vardı! Cinci Hoca yanındaki şarap testisinden bardağını doldurup içiyor, ara sıra da genç kıza uzatarak, "İ mahbubem, iç. Bu gece seninle kedimizden geçinceye kadar içeceğiz. Birbirimizi bulmak, birbirimizle kaynaşmak için öncelikle aklımızın zincirlerinden kurtulmalıyız!" diyordu.

Cinci Hoca'ya ne olmuştu? Çıplak bir cariyenin önün-

de ar ve hayâyı unutarak yalvaran Hoca Efendi, meğer kendi odasında yalnız kalınca ibadeti ve günahı unutarak Hayyam gibi gönül eğlendirmesini de biliyordu.

Behram Ağa kendi kendine söylenmeye başladı.

“Bu herif saraya geldiği günden beri kimsede ar, namus kalmadı. *Zina haramdır*, diyor. En güzel ve körpe kızlarla vakit geçiriyor! *Şarap içmek haramdır*, diyor. Oda-sında en iyi şarabı kendisi içiyor. Bu manzarayı Sultan Efendimiz görmesin! Kıyameti koparır!”

Behram Ağa kapıdan gözünü ayıramıyordu.

“Genç olsaydım, alimallah, kapıyı omuzlayıp içeri girerdim. Ben otuz senedir koynumda yatan karımı bile bu kadar çıplak görmemiştim!” diye homurdandı. Kadına yan gözle bakmanın bile haram olduğunu her gün tekrar edip duran Hoca Efendi, gümüş tepsinin yanına iyice sokulmuştu. Genç kızın saçlarını salarak heyecandan titreyen parmaklarıyla okşamaya başladı.

Hoca Efendi dini, imanı, günahı... her şeyi unutmuştu.

Behram Ağa kapının önünde durmadan yutkunuyordu. “Hele bak, bülbül gibi ne diller döküyor,” diye mırıldanan Hoca’nın, mahbubesi önünde tekrar yükselen sesi duyuldu.

“Bu gece benliğimden tamamen sıyrıldım yavrucuğum! Bu gece, en şehvetli delikanlılardan çok daha azgın ve coşkun bir adam oldum. Padişahın aylardan beri devam eden çılgınlıklarına daha fazla ilgisiz kalamadım. Her gün yüzlerce dilberin kucağında yatan bir hükümdarla baş başa konuşurken, ben gözlerim yerde, durmadan tespih çekiyordum. Geçen akşam Sultan İbrahim genç kızları çırılçıplak soymuş ve memelerinin üstüne şarap dökerek kızların göbeklerini yalamaya başlamıştı. Hünkâr cinlerden korktuğu için beni de bir muhafız gibi

köşeye oturttu. Bu hoş ve şehvet uyandıran manzara karşısında kendimden geçerek elimdeki tespihi yere düşürdüm. Bütün sinirlerim tir tir titriyordu. Böyle çıplak ve güzel kızların sıcak bir oda içinde kaynaştıklarını görüp de huylanmamak mümkün müydü? O kızlar arasında en çok sen hoşuma gitmiştin! Kırmızı bir şalın üzerinde amber yılanı gibi öyle güzel bir kıvrılışın vardı ki, o anda Padişahın gözünden düşmeyeceğimi bilseydim, hemen yerimden fırlayıp boynuna sarılacaktım! O geceden sonra sana karşı duyduğum arzu giderek arttı. Şimdi ise gözlerime inanamıyorum; işte karşındasın!

Gümüş tepsi içinde, baygın bir halde yatmakta olan genç kız, derin bir uykudan uyanır gibi gözlerini ovuşturarak şaşkın şaşkın etrafına bakındı.

“Ben neredeyim Hoca Efendi?”

Cinci Hoca mahbubesinin kumral ve uzun saçlarını öptü.

“Benim odamda bulunduğunun farkında değil misin, elmasım?”

“Kendimi odamda, kendi yatağımda yatıyorum zannediyorum.”

“Burası da senin odan yavrucuğum! Gül... Oyna... Bu gece seninle sabaha kadar sevişip eğleneceğiz!”

Genç kız, gümüş bir tepsinin içinde yattığını hissedererek, “Beni böyle çırlıçıplak siz mi soydunuz?” diye sordu.

“Niçin soruyorsun?”

“Utaniyorum.”

“Kimden?”

“Sizden...”

Çıplak kız ellerini yüzüne götürdü.

“Benim elbisem nerede?”

“Ne yapacaksın elbiseyi? Sen ve ben birbirimizi bütün

ayıplarımız ve bütün güzelliklerimizle seyredelim. Cenabı hak bizi elbise ile yaratmadı ya!"

*

Behram Ağa kapının önünde daha fazla durmadı.

"Ya ben rüya görüyorum yahut Hoca çıldırdı!" diyerek kapının önünden ayrıldı.

Derin bir hayret ve şaşkınlık içinde yürüdü.

Behram Ağa, Hocanın odasında gördüğü rezaleti Kösem Sultan'a nasıl anlatacaktı?

Gümüş tepsinin içinde yatan genç kız, Valide Sultan tarafından üç ay önce Padişaha sunulan, on beş yaşlarında, körpe ve ince belli bir Çerkez dilberiydi.

Sultan İbrahim, Telli Haseki'den gizli olarak arasıra bu kızla buluşup eğlenirdi.

Behram Ağa, Hocanın taparcasına sevdiği kızı tanımıştı. Kösem Sultan'a, kapının anahtar deliğinden gördüklerini anlatırken, "Çok utanıyorum, Sultanım!" dedi, "Gençliğimde görmediğim şeyleri Hoca Efendinin odasında gördüm."

Valide Sultan bu duyduklarına önem vermemiş gibi göründü.

"Hamza'yı sormadın mı?"

"Kapıyı çalmaya cesaret edemedim."

"Benim dediğimi niçin aynen yapmadın?"

"Sultanım! Odanın kapısından benim gördüklerimi siz de görseniz, hayretinizden küçük dilinizi yutardınız! Hoca Efendi soyunmuştu. Kapıyı açıp benimle görüşecek halde değildi. Gözlerimi kapadım. Tüylerim ürperdi. Hocanın gittikçe incelen sesini işitmek için odasının önünden uzaklaştım. Beni mazur görünüz Sultanım! Bu

gece Hoca Efendiyi göremeyeceğim.”

“O halde, yarın sabah erkenden sokağa çık ve Hamza’nın nerede yaşadığını öğrenmeye çalış.”

*

O gece Kösem Sultan öfkesinde uyuyamadı. Behram Ağa’yı başından savdıktan sonra, Hocanın yaptığı rezaleti gözünün önüne getiren Valide Sultan, buna nasıl göz yumabilirdi?

Kendi eliyle özene bezene süsleyip hazırladığı bu körpe kızcağızı, Padişaha, Hocanın avucuna düşmesi için mi sunmuştu?

Kösem Sultan kaşlarını çatarak odasında saatlerce düşündü ve kendi kendine şu kararı verdi.

“Bu çirkin olayı duymamış olmak herhalde en hayırlısı olacak. Cinci Hoca ile bir halayık yüzünden boğuşmak istemem. Bu herif bütün kötülüğüne rağmen bana her zaman gereklidir. Telli Haseki’nin çenesini kopartmak için şu sıra Cinci Hoca’nın yardımına ihtiyacım var.”

Sadrazamın Odasında Gizli Bir Toplantı

“Sarayın bütün cellâtları karşıma çıksa yine teslim olmayacağım! Ben ölünceye kadar Hamza’dan ayrılmamaya karar verdim!”

Aynı gece...

Sarayda herkes uykudayken Sadrazam’ın konağında gizli ve önemli bir toplantı vardı.

Telli Haseki’ye hizmet eden divan kâtiplerinden Amberizade Hüseyin Efendi, birkaç günden beri sarayda gizli kapaklı yapılan bazı işleri Sadrazam’a ihbar etmeye başlamıştı.

Amberizade’de atalarından kalma bir amber düşkünlüğü vardı. Hüseyin Efendi’nin yaşı elliyi bulunca, genç kızlara karşı ilgisi de artmıştı.

Amberizade’nin amber düşkünlüğünü sarayda Sadrazamdan başka bilen bir kimse yoktu.

Hüseyin Efendi ne zaman evinde bir eğlence yapacak

olsa, Sadrazama koşar ve “Aman Paşam!” derdi, “Bugün yine bazı dostlarla bir araya gelip bir eğlence yapacağız. Kulunuza bir dirhemcik amber lütfediniz!”

Sadrazam, Divan Kâtibi Hüseyin Efendi’nin bu arzusunun son günlerde sık sık yerine getirmeye başladığı için, Hüseyin Efendi de Sadrazama fazlasıyla sadakat göstermeyi bir vicdan ve insaniyet borcu sayıyordu.

Amberizade Hüseyin Efendi amber devrinin en ünlü ve ilginç şahsiyetlerinden biriydi.

O gün sarayda Telli Haseki ile Hüseyin Efendi arasında şöyle bir konuşma geçmişti.

“Bu pinti herifin vücudunu ortadan kaldırmak için ne yapmalı?”

“Vallahi Sultanım, kulunuzun böyle şeyler elinden gelmez. Ömrüm boyunca henüz bir tavuk bile kesmiş değilim.”

“Çeneni tut, fazla laf istemem. Ben sana, *Git de Sadrazamı kes*, demedim. Bir adamın vücudunu ortadan kaldırmak için mutlaka kafasını kesmek lazım gelmez ya!”

“Başka türlü ölüm aklıma gelmiyor Sultanım! Genç olsaydım, belki bu arzunuzu yumruklarımla yerine getirir ve sizi memnun etmeye çalışırdım.”

“Şimdi bu işi zekâ ve tecrübenle yapabilirsin. Mesela, hayvanlığını istediğin zaman nasıl bir lokma amberle dindiriyorsan, onu da istediğin dakikada bir dirhem afyonla uyutup gebertebilirsin!”

Amberizade Hüseyin Efendi, Telli Haseki’ye muğlak cevaplar vererek kırk sekiz saat süre talep etmiş ve böylece yakasını kurtarıp derhal soluğu Sadrazamın konağında almıştı.

Divan kâtibi Hüseyin Efendi, Sadrazamın huzuruna

çıkarcıkılmaz, "Aman Paşam," dedi, "bu gece tarihin bir örneğini daha göremeyeceği önemli bir konuyu konuşmak için siz yüce Efendimi ziyarete geldim. Öncelikle şurasını belirteyim ki, bu gece kulunuzun buraya geldiğinden şeytanın bile haberi olmayacak."

Sadrazam, Divan Kâtibi Hüseyin Efendi'nin telaşını görünce, "Hayır ola Amberizade, yine ne var?" dedi, "Hünkârdan ipe sapa gelmez bir emir mi getirdin?"

Hüseyin Efendi yarı ciddi yarı şaka söze başladı.

"Bu defaki emir Padişah'tan değil... Telli Haseki'den."

"Mutlaka Bolu Kadısı Sait Efendi hakkında olacak. Öyle değil mi?"

"Her zaman ziyaretimin sebebini hemen keşfederdiniz Paşam! Fakat bu geceki ziyaretimin sebebini Cinci Hoca'nın bütün cinleri bir araya gelse keşfedemez..."

Hüseyin Efendi iki elini ağzına götürerek, korkak bir sesle ekledi:

"Sizi öldürmeye geldim, Paşam!"

Sadrazam, çubuğunu çekerek homurdandı.

"Haydi gevezeliği bırak! Bilirsin ki ben böyle şakalardan hoşlanmam. Söyle bakayım, Hünkârın sevgili Hasekisi hamamları mı kapatmak istiyor? Yoksa..."

Amberizade, Sadrazamın sözünü kesti.

"Efendimizin neşesini kaçırmamak için konuyu anlamsız bulduğunuz bir şaka ile açmak istedim. Fakat rica ederim sözlerimi dikkate alınız. Telli Haseki, kulunuzu bu gece bu işin icrasına memur etmişti!"

Veziriazam, çubuğunu elinden bıraktı.

"Hangi işten bahsediyorsun, a Hüseyin Efendi?"

"Sinirlerinize hâkim olunuz, Paşam! Bendeniz bu gece sizi öldürmeye geldim."

"Bu soğuk şakayı bırak diyorum sana. Çubuğu ka-

fanda parçalarım alimallah!”

Divan kâtibi yemin ederek, “Vallahi Paşam, emin olunuz ki bu gece vücudunuzu ortadan kaldırmakla görevlendirildim. Fakat size olan sadakat ve bağlılığımın derecesini göstermek için gerçekleri söylemek zorundayım. Telli Haseki bütün yalvarmalarına ve karşı çıkmalarına rağmen ısrar etti, *Birkaç dirhem afyon o pintinin vücudunu uyuşturmaya yeter*, dedi ve beni buraya gönderdi.”

Mehmet Paşa şalvarını toplayarak yerinden fırladı.

“Ben de deminden beri söylediklerini şaka diye dinliyordum. Demek Telli Haseki benim ölümümü istiyor, ha?”

“Evet, ve *Bu iş bu gece mutlaka bitmeli*, dedi. Ne yapacağımı bilmiyorum.”

“Eee... Söyle bakalım, beni öldürebilecek misin?”

“Estağfurullah, Velinimetim! Kölenizden böyle bir cinayet ümit eder misiniz?”

“Olur a... Kim bilir sana işleyeceğin bu cinayet karşılığında neler vaat etmiştir?”

“Efendimiz, sizin de çok iyi bildiğiniz şeref ve namusla söylüyorum ki hiçbir şey vaat etmedi.”

Sadrazam soğukkanlılığını korumaya çalışarak, “Peki ama,” dedi, “Telli Haseki’nin sana güvenip de böyle önemli bir işi verebilmesi için, senin onda bu cesareti doğuracak bir etki yaratmış olman gerekir. O hayâsız kadının sana böyle bir teklifte bulunabilmesine sen nasıl izin verdin?”

“Telli Haseki beni kendisinin en sadık kölelerinden biri olarak görür.”

“Sen ikiyüzlü bir acem kılıcına benziyorsun Hüseyin! Şeytana uyup da böyle bir cinayete kalkışacak olursan, evlatlarım ve dostlarım seni sağ bırakmazlar! Doğru

söyle, bana kıyabilecek misin?”

Divan kâtibi duyduğu üzüntüden ağlamaya başlamıştı.

“Eğer böyle zor bir durumda kalmasaydım, sizi bu olaydan haberdar ederek üzmezdim. Ben hayatımda bir karıncayı bile bilerek öldürmemişken, siz velinimetime nasıl kıyabilirim? Benden, emin olunuz ki, size hiçbir fenalık gelmeyecektir!”

“O halde Telli Haseki’ye ne cevap vereceksin?”

“Veziriazamı odasında yalnız yakalayamadım demek-ten başka ne yapabilirim?”

“Bu fedakârlığına teşekkür ederim Hüseyin. Ben senin babanın aziz bir dostuyum. Aramızda yarım asırlık bir aile hukuku vardır. Senin Divan’da yükselip güçlenmen için benden başka kimse çalışmamıştır. Sarayda lekelenmeyen, temiz yürekli bir adam varsa o da sensin! Hümaşah Sultan sana bu cinayeti teklif ederken bir şey vaat etmemiş; vaat etse de sözünde durmaz ve sen işi yaptıktan sonra seni yok etmeye, ortadan kaldırmaya çalışırdı. Fakat ben, bana karşı gösterdiğin bu sadakat ve fedakârlığından dolayı seni Mısır Hazinedarlığı’na tayin ettireceğim. Bilirim ki senin gözün oradadır!”

Hüseyin Efendi gözyaşlarını silerek velinimetinin eteğini öptü.

Sadrazam Mehmet Paşa derin bir nefes alarak, ölümden kurtulmuş bir idam mahkûmu sevinciyle yerine oturdu.

“Bu olayda beni en çok ne üzdü biliyor musun?” dedi, “Ben bu yaşa geldikten sonra, ölümü her zaman bekleyen bir insanım. Fakat sen yabancı değilsin; itiraf ederim ki bu günlerde hiç de ölmek istemiyorum. Eğer bu gece çubuğuma zehir koyarak beni öldürmüş olsaydın, me-

zara gözüm açık ve kalbim yaralı gidecektim. Nuruhatatçığımı dünya gözüyle bir daha görebilmek artık tek istediğim... Ah Hüseyin! Sen kalbimdeki yarayı bilmezsin! Yeniçerilere gülünç düşmemek için hicran ve acılarımı senden başka kimseye açmadım. Nuruhatat'ın kaçtığı günden beri aklım perişan. Divanda hiçbir meseleyle meşgul olamıyorum. İçimde anlaşılmaz bir sızı var! Genç bir âşık gibi gece gündüz yanıp tutuşuyorum. Sultan İbrahim kendi keyfinde. Başını kaldırıp da, benim yüzümde beliren acı ve kederin anlamını sormaya vakit bulamıyor. Telli Haseki'siyle uğraşmaktan dünyayı görece zamanı yok. Elmasımı elde edebilmek için ne mümkünse yaptım. Padişaha köpeklik dahi ettim. Kösem Sultan'la aram açıkken onun da gönlünü hoş ederek tekrar sevgisini kazandım. Cinci Hoca'yı da hoş tuttum. Düşüncelerini, içini anlayamadığım yalnızca bir kadın kaldı: Telli Haseki. Bu kadın benden ne istiyor bilmiyorum. Ve zannederim ki, bu vcdansız kadın benim başımı yemeden rahat etmeyecek. Bunu takdir etmiyor değilim. Fakat Nuruhatat'ıma kavuşmadan ölmek istemem. Ah, onu bir kere daha görmek mutluluğuna bir kavuşabilsem..."

Mehmet Paşa'nın gözleri sulanmıştı.

Divan Kâtibi Hüseyin Efendi, Sadrazamın Nuruhatat için güçlü kuvvetli bir delikanlıymışçasına içli içli ağladığını görünce, hayretle dudağını bükerek başını önüne eğdi.

Amberizade, yetmişlik bir adamın, bir genç kız için bu derece yanıp tutuştuğuna ilk defa şahit olmuştu.

"Devletlim," dedi, "sizin bu derdinize deva bulacak kimse yok mu?"

"İstanbul'un altını üstüne getirdim Hüseyin! Fakat Hamza'yı ele geçiremedim. Bu mesele hakkında Padi-

şahıtan ferman bile aldım. O apkıını yeniçeriler nerede görürlerse yakalayıp bana getirecekler.”

“Nuruhat’ın ona kaçmasına nasıl izin verdiniz Paşam?”

“Kızın üstüne on tane kilit vurdum, yine para etmedi. Fırsat bulup kaçtı.”

“Gönül bu... Demek ki Hamza’yı çok seviyormuş.”

“Zannetmem. Nuruhat’ın bana karşı fevkalâde saygı ve sadakatı vardı.”

“Onun Hamza’yı sevmesine size duyduğu saygı ve sadakat engel olamaz ki... Efendimize saygı ve sadakat gösterdiği halde, aynı zamanda da Hamza’yı sevebilir! Ve kadınlar severlerse her şeyi göze alırlar.”

“Senden teselli bekliyorum, Amberizade. Senin bu konuda tecrüben fazladır.”

“Gerçek sevgide akıl ve mantık aranmaz ama, kulu-nuz gençliğimde bu işin mantığını kurmuş ve soğukkanlılığım sayesinde çok önemli ve olumlu sonuçlar elde etmiştim.”

“Yani bu yaştan sonra bana soğukkanlılıkla beklemeyi mi tavsiye ediyorsun?”

“Mademki kulunuzdan teselli umdunuz... Efendimize bundan başka bir deva tavsiye edemeyeceğim.”

“Soğukkanlılıkla beklemek... Hem de bu yaştan sonra, öyle mi?”

“Niçin garip buluyorsunuz Paşam?”

“O kadar garip ki... Damarları ince bir iplik gibi kurumuş ihtiyaşlara beklemek tavsiye edilir mi?”

Amberizade gülerek, “Bendeniz de sizin, damarları halat gibi kuvvetli genç bir kıza bu yaştan sonra açık olmanızı çok garip buluyorum. Nuruhat’ın yaptıklarını anlayışla karşılayınız Paşam!”

Sadrazam, çubuğunu çekerek mırıldandı.

“Kendisinden teselli istediğim adama bak... Bana neler söylüyor!”

Bu sırada Sadrazamın oda hizmetçisi elinde bir mektupla içeri girdi ve mektubu uzatarak, “Bunu biraz önce kapıya bırakmışlar,” dedi.

Veziriazam mektubu açtı. Önce imzayı okudu. Mektubun altında Nuruhayat yazıyordu.

Sevinçle yerinden kalkarak hizmetçinin koluna sarıldı.

“Bu mektubu getiren adamı görmemişler mi?”

“Hayır Efendim! Tanımadıkları bir adam onu karanlıkta kapı nöbetçisine bırakıp gitmiş.”

Hizmetçi odadan çıktı.

Mehmet Paşa gözlüğünü düzelterek, “Önce bir felâket haberi getirdin ama,” dedi, “sonu iyi çıktı. Ayağın uğurlu imiş. Ben sana, *Nuruhayat beni unutmaz, sever*, dedim de sen inanmadın!”

“Bu mektup onun el yazısıyla mı yazılmış?”

“Hayır... Yazı Hamza’nın... Fakat imza yerinde onun başparmağının mürekkeple basılmış izi var. Nuruhayat yazmak bilmez. Fakat okumasını iyi bilir. Hamza’ya yazdırdıktan sonra herhalde okumuştur.”

Amberizade, alaycı bir tavırla başını salladı.

“Mademki okumayı biliyor, o halde mektubu okumadan adının altına parmağını basmasına imkân yoktur.”

“Mektuptaki fikirler tamamıyla onundur Hüseyin! Nuruhayat çok zeki ve zihni açık bir kızdır. Hele izin ver de önce elmasımın mektubunu içimden okuyayım. Gereken yerlerini sana da gösteririm. Bu kız emin ol ki beni seviyor, azizim!”

Sadrazam bu sözleri söylerken gözlüğünü burnuna yerleştirmekle uğraşıyordu. Mektubu gözüne yaklaştırdı ve hızla gözden geçirdi.

Divan Kâtibi, Sadrazamın birdenbire değiştiğini görünce hayret etti.

Mehmet Paşa'nın rengi sapsarı oldu ve elleri titremeye başladı.

Mehmet Paşa'ya birdenbire ne olmuştu?

Amberizade, Paşanın yanına koştu. Sadrazam gözlerini kapamış ve mektup elinden yere düşmüştü.

Veziriazamın dudakları arasından bir kelime işitildi: "Su..."

Hüseyin Efendi hemen Paşanın ağzına birkaç damla su akıttı ve şakaklarını ovuşturarak sedirin üzerine yatırdı.

Mehmet Paşa baygınlık geçirmiş ve çenesi tutulmuştu.

Divan kâtibi merakla yere eğildi ve Sadrazamı müthiş bir hayal kırıklığına uğratan bu esrarengiz mektubu aldı. Kekeleyerek okumaya başladı.

Paşam!

Sokaklarda dolaşan yeniçerilerin aylardan beri beni ve Hamza'yı aradıklarını görüyorum. Beni boş yere aratıyorsunuz! Sarayın bütün cellâtları karşıma çıksa, yine teslim olmayacağım. Siz, yakalansam bile, ancak benim ölümü görebilirsiniz! Ben ölünceye kadar Hamza'dan ayrılmamaya karar verdim. Sizden gördüğüm iyiliği unutmayacağım Paşam! Fakat aramızda bir sır olarak kalan bu gebelik meselesinin içyüzünü artık size bütün esrarıyla anlatmak isterim. Ben sizden değil, Hamza'dan hamile kaldım Paşacığım! Size ihanet etmek istemezdim.

İhanet ettiğim için mutlu da değilim. Çünkü siz altmışı geçmiş bir erkek olduğunuz halde benden bir çocuk istemiştiniz! Bu çocuk sizin kanınızdan, canınızdan nasıl olabilir ki; her gece amber kullandığınız halde bu arzunuzu gerçekleştirmeye gücünüz yetmiyordu.

İşte ben o zamanlarda karşıma çıkan Hamza ile sevişiyordum. Ve nasılsa ondan hamile kaldım. Günahlarımdan birini daha itiraf etmeye mecburum. Bir sabah da Cinci Hoca beni, bir fareyi kapana sıkıştırır gibi yakaladı ve afyonla sarhoş ederek yatağında bir kaç saat uyuttu!

Fakat sizi şerefimle temin ederim ki, karnımda taşıdığım çocuk ne sizden ne de Cinci Hoca'dandır. O, aşkımin, Hamza'nın mahsulüdür.

Bizi unutmamanızı ayaklarınıza kapanarak rica ederim.

Nuruhayat

Sadrazam Hasta!

Mehmet Paşa, aradan birkaç gün geçtiği halde Nuruhayat'ın mektubundan dolayı duyduğu acıyı unutamıyor, sinirlerine bir türlü hâkim olamıyordu.

Kendi kendine kalınca durmadan söyleniyor, “Kâfir kız!” diyordu. “Bunca seneden beri benim sayemde karınını doyurduğun halde Hamza gibi bir düzenbaza nasıl oldu da gönlünü kaptırdı? Ben bir evlât sahibi olabilmek için bütün erkeklik gücümle hareket ettiğimden o kadar eminim ki... Nuruhayat mutlaka benden hamile kalmıştır! Ben, amberin özellikle erkek şehveti üzerinde ne etkili ve esrarengiz bir deva olduğunu bilirim. Nuruhayat, Hamza'ya hoş görünmek için ona, *Senden hamile kaldım*, demeye gerek görüyor. Eğer ben zamanın sadrazamı isem, her halde ikinizi de elde edeceğim. Alacağınız olsun, alçaklar!”

Mehmet Paşa konağından dışarı çıkamıyordu.

Sultan İbrahim, “Lalam nerede? Kaç gündür görünmüyor. Öldüyse, haber verin de kendisine güzel bir

mezar yaptırayım,” demişti.

Sadrazam bu sözü duyunca, yerine bir başkasının getirilebileceğini düşünerek araba ile saraya gitti.

Telli Haseki, Sadrazamın hastalığını, Divan Kâtibi Hüseyin Efendi’nin başarısına yormuştu.

Veziriazam üç gün sonra, hasta ve güçsüz bir halde saraya gelmiş, Telli Haseki’yi haklı olarak şüpheye düşürmüştü.

Acaba Amberizade, Mehmet Paşa’yı zehirlemiş miydi?

Telli Haseki bu işin esrar perdesini nasıl kaldıracaktı?

Amberizade, kaç günden beri meydanda yoktu.

Sadrazamın hastalığını bahane ederek divanın semtine uğramayan Hüseyin Efendi, bu süre içinde Telli Haseki’ye bir defa olsun görünmez miydi?

Veziriazamı koltukla Padişahın huzuruna çıkardıkları zaman, Sultan İbrahim odasında cariyelerle çocuk gibi aşağı yukarı koşarak zıpzip oynuyordu. Mehmet Paşa’yı görünce, “İyi ki geldin, lala,” dedi, “Al şu taşları da yuvarlamaya başla!”

Mehmet Paşa, Sultan İbrahim’in huzuruna girdiği zaman ayakta durmaya mecali yoktu. Canı boğazına gelmiş, öfkesinden titremeye başlamıştı.

“Şevketlim... Kulunuz kaç günden beri yatakta yatıyordum. *Nasılsın*, diyeceğinize bir çocuk gibi elime zıpzip taşlarını verip de alay etmeniz Efendimize yaraşır mı?” dedi.

Padişah ısrar etti.

“Senin kedi gibi dokuz canın vardır. Kaç defa öldün de yine dirildin. Ne merak ediyorsun, koca bunak? Ben senin hastalığını işittiğim zaman, derhal sana bir mezar yaptırmaı düşündüm! Haydi, merak etme. Al şu taşları

eline de şöyle benim gibi, yerdeki ufak dairenin içine doğru yuvarla bakayım!”

Padişah elindeki zıpzıplardan birkaçını birer birer yuvarladı.

“Bak, ben ne güzel atıyorum! Haydi, sen de at. Dairenin içinde kalan taşları ben alacağım, anladın mı?”

Sadrazam, Padişaha hoş görünmek için güçlkle belini bükerek elindeki taşları onun yaptığı gibi birer birer yuvarladı.

“Padişahım, izin verseniz de bu oyunu başka bir zamana erteleysek!”

Sultan İbrahim şımarık bir çocuk tavrıyla haykırdı.

“İşte, atamadın! Yuvarladığın taşlar, dairenin içine girmedi. Niçin benim gibi dikkatli atmıyorsun?”

“Kulunuz bu oyunu çocukluğumda oynamıştım, Padişahım! Şimdi, görüyorsunuz ki oyundan çok dinlenmeye muhtacım!”

“Benimle oynamaktan hoşlanmıyor musun?”

“Çok hastayım, Padişahım! Merhamet edin... İnanın, şu anda yere düşmemek için zor duruyorum.”

“Benim dert dinlemeye vaktim yok. Neden hasta oldun? Neden hasta iken karşıma geldin? Haydi, benim neşemi bozma. Ben oyunla vakit geçirmek istiyorum.”

“O halde cariyelerinizle oyuna devam ediniz! Kulunuz divana gideyim. Arzu ettiğiniz zaman gelirim!”

Sultan İbrahim omuzlarını silkerek söylendi.

“Senin suratını görünce şeytanı görmüş gibi sinirleniyorum. Haydi, cehennem ol, git!”

Devlet İşleri Ne Halde?

Divanda toplanmışlardı.

Veziriazam, Padişahın huzurundan çıkar çıkmaz devlet adamlarını toplantıya davet etti.

Sadrazamın üç günlük yokluğu sırasında, sarayda devlet işlerine kadınlar tarafından birçok müdahale yapılmıştı.

Telli Haseki, Sadrazamın hastalığından faydalanarak Padişahı gereksiz bir takım fermanlar almıştı.

Bu fermanlardan biri de İngiltere'nin İstanbul Sefiri Sir Thomas'la ilgiliydi.

İngiliz elçisi, önceden hükümetten aldığı resmi izin sayesinde, elçilikte çalışanlarla birlikte her hafta özel gemisiyle Marmara'ya gezmeye çıkar ve havada uçan martıları avlamakla meşgul olurdu.

Fransız elçisi, İngiliz sefiri ile arası açık olduğu için, bu gezintilere engel olmak ve bu yolla Sir Thomas'tan intikam almak istemişti.

Fransız elçisi bir gün, sarayda en büyük güce sahip olan Hümaşah Sultan'a gizlice bir haber göndererek İn-

giliz sefirinin o günden sonra Marmara'ya gitmesine verilmemesini rica etti.

Fransız elçisi, bu arzusu yerine getirildiği takdirde Telli Haseki'ye bir denk samur hediye edeceğini vaat etmişti.

Bu olay Sadrazamın hasta olduğu günlere rastladığı için, Telli Haseki, Padişahın sarhoş bulunduğu bir dakikada kendisinden şu fermanı almayı başarmıştı.

İngiliz elçisi Sir Thomas'a bildirilsin ki, Marmara havzasında gezintiye çıkılması ve martı avı hakkında hükümetçe verilmiş olan izin benim bilgim dışında ve sakıncalı olduğundan geri alınmıştır. Bundan böyle Marmara'da gezintiye çıkmak ve martı avlamak gibi hafifmeşrep hareketleri men ederim!

Sadrazam Mehmet Paşa divanda birikmiş işlerle meşgul olurken, İngiliz elçisinin Sadrazamı ziyarete geldiği haber verildi.

Mehmet Paşa elçiyi kabul etmekte konusunda duraksadı. Birkaç gün içinde sarayda olup biten işlerden kısmen haberdar olduğu için elçinin bu uygunsuzluklardan rahatsız olduğundan şüphesi yoktu.

Fakat Sir Thomas, Sadrazamı görmek konusunda ısrar ediyordu.

Mehmet Paşa her türlü utancı göze alarak, "Gelsin..." dedi.

Her zaman neşeli görünen İngiliz elçisinin yüzü gülmüyordu.

Sir Thomas, tercümanı aracılığıyla Padişahın emrin-den bahsedip ve şikâyetle bulunurken, Amberizade de Sadrazamın yanında oturuyordu.

Hüseyin Efendi Fransızcaya biraz aşina olduğu için, divana yansıyan bütün siyasi meselelerin görüşülmesi sırasında hazır bulunurdu.

O, Sadrazamın saraya geldiğini haber alır almaz divana koşmuştu.

İngiliz elçisi evvela olayın öneminden bahsederek dedi ki, “Hükümetiniz Marmara gezintilerimi yasaklayabilir. Buna itiraz etmek hakkım değildir. Fakat soruyorum; benim şeref ve haysiyetime saldırı hakkını hükümet ve hükümdara kim vermiştir?”

Sir Thomas, cebinden Padişahın fermanını çıkararak Sadrazama uzattı.

“Lütfen şu cümleyi okur musunuz?”

Mehmet Paşa gözlüğünü taktı ve fermana göz gezdirdi.

“... gibi hafifmeşrep hareketleri men ederim, cümlesi divan kâtipleri tarafından yanlışlıkla yazılmış olacak.”

İngiliz elçisi alaylı bir tavırla güldü.

“Bu sözünüz, en büyük devlet adamı içim mazeret teşkil eder mi Paşa Hazretleri?”

Mehmet Paşa, elçi karşısında utancından ne söyleyeceğini bilmiyordu.

Elçinin elindeki ferman Padişah tarafından imzalanmıştı.

Sir Thomas, Fransız elçisinin gizlice saraya girip bu işi hallettiğini anlatmak için, “Bu fikir, doğrudan doğruya Efendimizin arzularından doğmuş olsaydı, emin olunuz bu derece üzüntü duymayacaktım. Fakat bu işten Padişahın haberi olmadığını düşünüyorum. Bu alaycı sözleri, gıyabımda Fransız sefiri de söylemektedir!” dedi.

Mehmet Paşa şaşaladı:

“Ne demek istediğinizi anlayamıyorum.”

İngiliz elçisi, soğukkanlılığını koruyarak sözüne devam etti.

“Hümaşah Sultan’la Fransız elçisi arasında gittikçe derinleşen dostluğa siyasî bir anlam vermek gerekirse, Osmanlı tarafından İngiliz dostluğunun ihmal edilmiş olduğu anlaşılmaz mı Paşa Hazretleri?”

Sadrazam, yan gözle Amberizade’nin yüzüne baktı.

Divan kâtibi her şeyi biliyordu. Başını önüne eğdi.

Mehmet Paşa çok korkak bir devlet adamıydı. İngiliz elçisinin bu manidar sözlerine kuvvetli ve akla yatkın cevaplar veremedi.

“Hümaşah Sultan rahatsızlığımdan faydalanarak Hünkârı bu fermanı imzalamaya mecbur etmiş olacak,” dedi.

İngiliz sefiri, Sadrazamın bu cevabını bir tür itiraf sayarak yumuşadı.

“Artık tavır ve hareketlerimde özgür ve serbest olabilirim değil mi Paşa Hazretleri?”

“Marmara gezilerinize devam etmenizde hükümetçe hiçbir mahzur yoktur. Ancak Fransız elçisini de rencide etmek arzu etmeyiz. Her iki hükümet de dostumuzdur.”

Mehmet Paşa, nasılsa, kırk yılda bir defa İngiliz sefirine, İngiliz soğukkanlılığını okşayacak bir cevap verebilmişti.

Sir Thomas ayağa kalktı.

“Hümaşah Sultan’ın samura ihtiyaçları çoksa, İngiliz samurlarının Fransız samurlarından çok daha güzel ve değerli olduğunu lütfen söyleyiniz. Kendilerine ilk gelecek gemiden beş denk samur göndereceğim.”

“Fakat bu beş denk samurun bedelini Haseki nereden ödeyecek?”

“Hediye olarak takdim edeceğim.”

Mehmet Paşa hayretle gözünü açtı:

“Bu ne cömertlik, Sir Thomas. Beş denk samur Padişahın sarayında bile yoktur. Bu samurları neye karşılık hediye ettiğinizi öğrenebilir miyim?”

“Fransız elçisi bir denk samuru ne karşılığında hediye etmişse, ben de...”

“Fakat bu pazarlığı Sultan İbrahim duyacak olursa...”

İngiliz elçisi gülerek Sadrazamın sözünü kesti.

“Bu gibi olayların Padişaha yansıtılıp yansıtılmaması sizin elinizdedir, Paşa Hazretleri!”

“Bu alışverişi beni karıştırmasanız çok iyi olacak.”

“Niçin çekiniyorsunuz? Bu gibi hediyeler her zaman, devletler arasında da alıp verilir. Bir denk samuru da size verecek olsam, zannetmem ki reddedesiniz.”

Mehmet Paşa alışılmışın dışına çıkarak ayağa kalktı ve böylece elçiye iltifat etmiş oldu.

“Bu hediyeniz, dostluğumuzun en kıymetli bir nişanesi olacağı için seve seve kabul ediyorum. Samur gemisi yakında gelecek mi?”

İngiliz elçisi, samur yüklü geminin birkaç güne kadar İstanbul Limanı’na varmış olacağını söyledi.

Sir Thomas saraydan ayrıldığı zaman neşeliydi.

İngiliz elçisi, beş on gün sonra yine eskisi gibi Marmara gezintilerine devam edecekti.

İngiltere elçisinin beş denk samur karşılığında sağladığı bu başarı siyaset âleminde Fransa’yı küçük düşürecek bir şey olarak görülebilirdi.

Fransız elçisinin Sir Thomas aleyhinde yaptığı planlar bu yolla tamamen suya düşmüş oluyordu.

Fransız elçisi, İngilizlerin İstanbul’da büyük kazançlar elde ettiğini görerek ticaret âleminde Fransız sermayesi-

nin de işlemlerini istiyordu.

Hâlbuki o devirde samur ve amber ticareti tamamıyla İngilizlerin elindeydi.

İstanbul'da en büyük zenginler, sermayelerini her şeyden ziyade samur ve amber ticaretine vermişlerdi.

Fransız elçisi Telli Haseki'ye bir denk samur vaat etmekle hem sarayda önemli bir haline gelmiş, hem de ticaret sahasında İngilizlere esaslı bir darbe vurmuş olacaktı.

Ticaretin, yalnız bir devlet sermayesine bırakılması esasına dayalı olan bu mücadelede hangi tarafın galip geleceği henüz belli değildi.

Sadrazam, hastalığını unutarak Divan Kâtibi Amberizade ile meseleyi görüşmeye koyulmuştu.

Amberizade Hüseyin Efendi, Telli Haseki'nin Fransız sefirine aracı olarak verdiği teminattan bahsederek, "Paşam," dedi, "Sir Thomas'a söz verdiniz ama Hümaşah Sultan da Fransız elçisine söz verdi. Bilmem ki sözünden döner mi?"

"Ben Telli Haseki'nin ne kadar haris bir kadın olduğunu bilirim. Fransız elçisinin vaat ettiği bir denk samura karşılık İngiliz elçisinden beş denk samur alacak. Düşün bir kere Hüseyin... Beş denk samur... Bu ne büyük bir servet!"

"Hakkınız var, Paşam! Beş denk samura, insan kırk yıl hazinedarlık etse yine sahip olamaz."

"Köftehor! Ben bunca zamandan beri sadrazamlık görevini işgal eden bir vezir olduğum halde konağımda elli parça samur yok."

"Bir denkte kaç parça samur var acaba..."

"Fransız denklerinde yüz seksen, İngiliz denklerinde ise iki yüz parça samur vardır."

“Demek ki, Telli Haseki havadan bin parça samura sahip olacak. Bu işin komisyonculuğu da size iki yüz parça samur kazandırmış oluyor!”

“Fena alışveriş değil. Nasıl, olayı idare edişimi beğendin mi?”

“Zaten, Efendimiz bu devletin başında bulunmasanız, memleket mahvolurdu.”

“Ciddi mi söylüyorsun, Hüseyin?”

“Kulunuz, size karşı ikiyüzlülük yapabilir miyim? Bugün, zekâ ve anlayışınıza bir daha şahit oldum. Kaşı çatık gelen İngiliz sefirini nasıl yağladınız, balladınız da saraydan yüzü gülererek gönderdiniz. Doğrusu bu başarıyı her vezirin yakalayabilmesi mümkün değil.”

“Bu meselenin siyasi bir ayrılığa yol açması riski de vardı, değil mi?”

“Ne demek, Paşam. Herif ısrar etseydi mesele Padişaha aksedecek ve ortalık bu yüzden karmakarışık olacaktı. O vakit Telli Haseki’nin elinden çekeceğimiz vardı.”

Veziriazam gururla kafasını salladı.

“Hükümetin başında ben olmasam, vay bu milletin haline!”

*

Amberizade Hüseyin Efendi, Mehmet Paşa’dan aldığı talimat üzerine divanda yeni bir ferman hazırlamaya başlamıştı.

Divan kâtibi, mala mülke önem veren bir adam olmakla beraber, Sadrazamın böyle havadan bir denk samur kazanıverdiğini görünce, “Bana bu işten niçin bir hisse düşmesin?” diye söylenmeye başlamıştı.

Amberizade’nin hakkı vardı. Bu meselede en çok üzü-

lenlerden biri de kendisiydi. Telli Haseki beş denk ve Veziriazam Hazretleri bir denk samur alsın da, kendisi bu işin bütün sorumluluğunu üzerine aldığı halde neden hiç olmazsa elli samur almasındı?

Amberizade Hüseyin Efendi'nin karısı her gün kendisine, "Herif, sen ne beceriksiz hükümet memurusun. Âlem evine araba ile samur taşıyor da, sen bunca senedir evimize bir uyuz kedi postu bile getirmedi," diye söylenip dururken, kırk yılda bir defa ele geçen bu fırsattan yararlanmamak, budalalıktan başka ne olabilirdi ki?

Zaten, divan arkadaşları, Hüseyin Efendi'ye son günlerde, doğruluğunu kast ederek, "Sen havayla geçinen bir adamsın," demeye başlamışlardı.

Hüseyin Efendi, bu fırsatı da kaçırarak olursa sarayda kendisini yakından tanıyan ve seven arkadaşları arasında çok gülünç bir duruma düşeceğini anlamıştı.

Son kararını verdi.

"Eğer Mehmet Paşa bana elli samur vermezse, ben de onun sevgili Nuruhayat'ını bulacağıma dair verdiğim sözü yerine getirmeyeceğim!"

Nuruhayat, İstanbul'dan Mısır'a Kaçarken

Amberizade, o gece divandaki işlerini bitirdikten sonra, ertesi gün Telli Haseki'yi ziyaret etmek üzere saraydan çıkmıştı.

Divan Kâtibi Hüseyin Efendi, Hümaşah Sultan'la Veziriazam Mehmet Paşa arasında önemli bir rol oynayacak ve bu yolla iki taraftan birine sadık kalmayı tercih edecekti.

Kumkapı Sahilinde

Kumkapı'da, ufak bir balıkçı kulübesi önünde, denize doğru iki insan gölgesi uzanmıştı.

Deniz kenarında yelkenli bir kayık duruyordu. Gök-yüzü aydınlık, deniz dalgasızdı. İnce, hazin bir ses yükseldi:

"Hamza!"

"Ne var?"

"Daha bekleyecek miyiz?"

"Uykun mu geldi?"

"Hayır."

"Niçin sordun?"

"Canım sıkılıyor."

"Biraz daha sabret yavrum!"

"Yolcu yolunda gerek, derler. Hava aydınlık ve deniz dalgasızken yola çıksak..."

"Acele etme. Gece yarısı olmayınca açılmayız!"

Uzakta giden bir yelkenliyi göstererek "Bak, Marmara'da dolaşan kol gemisi limana yeni dönüyor."

"Onu mu bekleyeceğiz?"

“Tabii. Hiç olmazsa Kızkulesi önüne kadar gitmiş olmalı ki biz de kalkabilelim.”

“Demek ki daha bir saat vaktimiz var.”

“Denizde kaptanlık etmiş gibi söz söylüyorsun. Tam bir saat lazım.”

“Şimdi kalksak ne olur?”

“Deniz gündüz gibi aydınlık. Uzaktan görürlerse derhal yakalanırız. Yeniçerilerin eline düşersek derimizi yüzerler.”

“Marmara’da yakalanmak ihtimali yok, değil mi?”

“Böyle bir ihtimal mevcut olsa yola çıkar mıyız?”

“Donanmanın Karadeniz’e gittiği kesin, değil mi?”

“Marmara’da, geceleri limana dönen bu nöbetçi gemisinden başka bir kuş bile dolaşmıyor. Seyahatimize engel olacak ufak bir şeyin bile varlığına emin olsam, yola çıkmak hususunda senden önce ben tereddüt ederim.”

“Merak etmekte haklı değil miyim?”

“Haklısın, yavrucuğum! Fakat emin ol ki merak ve endişeye hiç sebep yok. Eğer yolda sancın tutarsa, hemen sahildeki köylerden birine yanaşır ve karaya çıkarız.”

“Ben de senin gibi düşünüyorum. Ağrım tutarsa bir köye sığınırız. Ama yolda veya herhangi bir köyde doğurursam, yolculuğumuz biraz sıkıntılı olacak. Mısır’a vaktinde varamayacağız.”

“İstersen seyahatimizi erteleyelim Nuruhayat! Yalnız, şurasını iyi bil ki, burada kaldığımız sürece her gün biraz daha ölüme yaklaşıyoruz. Bir taraftan Telli Haseki’nin adamları, diğer taraftan da yeniçeriler harıl harıl bizi arıyorlar.”

Nuruhayat sahildeki çakıl taşlarıyla oynayarak sordu.

“Sadrazam ne yapıyor acaba? Bugün görüştüğün kimselerden bir haber alamadın mı?”

“Pinti herif, artık seni aratmaktan vazgeçmiş. Niçin soruyorsun?”

“Beni ne çabuk unutmuş.”

Hamza derin bir göğüs geçirdikten sonra geminin halatını elinden bırakarak karısının boynuna sarıldı.

“Kalpsiz insanların seni unutması kadar doğal bir şey var mıdır, Nuruhayat? Mehmet Paşa, süt gibi beyaz sakalına bakmayarak senden sonra kaç cariyeyi koynuna almış... Kaç halayıkla vakit geçirmiş... Mehmet Paşa şeref ve haysiyet sahibi bir adam olsaydı, erkekliğine çoktan veda ettiğini bildiği halde budala gibi sevinmez ve seni günahkâr bir kadın diye tanırdı. Sarayda, benimle seviştikten sonra karnının şiştiğine ondan başka herkes inanmıştır. Hatta Padişah bile, geçen akşam kendisini çağırılmış ve *Koca godoş... Bundan sonra Hindistan'ın bütün amberlerini yutsan, yine belini doğrultup çocuk yapamazsın, diye bağırılmış.*”

Nuruhayat üzüntüyle başını salladı.

“Mehmet Paşa beni unutamaz, Hamza! O beni unutamaz... Ben, o kötü heriften çok korkuyorum.”

Hamza, kayığın ipini çekti.

“Üzülme, yavrucuğum! Bizi bundan sonra kimse bulamaz. Sen de artık o pintiyi unut. Vakıt geldi. Haydi, kayığa binelim.”

Bir saat sonra hafif bir poyraz rüzgârı kayığın yelkenini şişirmişti.

Marmara'ya doğru açıldılar.

İstanbul'a belki de bir daha geri dönemeyeceklerdi.

Gelibolu Sahilinde

Üç günden beri Elmalı Köyü'ndeydiler.

Nuruhayat, Gelibolu açıklarında doğum ağrıları çekmeye başlamıştı.

Hamza, derhal kayığın dümenini sahile çevirdi ve deniz kenarında Elmalı Köyü denilen eski bir kaçakçılık merkezinde karaya çıktı.

Elmalı köylüleri Çanakkale dışındaki Rum adalarından kaçak olarak mastika, ipekli kumaş, amber ve samur getirerek İstanbul'a gönderiyorlardı.

Hamza, kendisinin de hükümet tarafından takip edilen bir kaçakçı olduğunu söyleyerek Elmalı köylüleri tarafından kabul görmüştü.

Elmalılar hükümete karşı birkaç defa isyan etmişler ve saraya haraç vermekten kurtulmuşlardı.

Hamza'nın kayığını, köyün doğal limanında sakladılar ve karısına bir ebe gönderdiler.

Nuruhayat, Elmalı'ya geldiği gece bir erkek çocuk doğurdu.

Hamza, köyün ağalarından Albıyk Mahmut'un misafiriydi.

Mahmut Ağa misafirperver ve zengin bir adamdı.

Sultan İbrahim bir gün kendisine yirmi okka amber göndermesini emretmiş, Mahmut Ağa da, "Ben amber tüccarı değilim. Bir habbe ambere bile sahip olmadığımı herkes bilir," cevabını vermişti.

Sultan İbrahim, Elmalı'ya ikinci bir haber göndermiş, "Ben Padişahım, emrediyorum. Mahmut benim emrime nasıl karşı gelebilir?" demişti.

Mahmut Ağa bu haberi getiren bostancıya, "Haydi git, Hünkâra söyle," demişti, "o Padişahsa, ben de köyün ağasıyım. Bir köylüden bedava amber istemek Padişaha yaraşır mı? Parasını göndersin, istediği kadar amber bulayım."

Bu haber üzerine Sultan İbrahim arzusunda ısrar etmemiş ve bu olaydan sonra Elmalı, saraya haraç vermemiş, Akdeniz'in kaçak eşyasını Çanakkale Boğazı'ndan Marmara'ya taşıyan kaçakçıların merkezi olmuştu.

Hamza, Albıyk Mahmut Ağa'nın çok hoşuna gitmişti.

Mahmut Ağa cesur, ölümden yılmaz gençleri korur, onları hayatla mücadeleye sevk ederdi.

Hamza'nın kuvvetli bilekleri, gösterişli endamı ve vuruculuğu, üç gün içinde köyde ünlenmesine sebep olmuştu.

Köylüler bir araya toplandıkları zaman, "Hamza gibi cesur bir delikanlı tesadüfen köyümüze düştü. Onu aramızdan kaçırmayalım," diyorlardı.

Rum adalarından birine beş on gün sonra önemli bir baskın yapılacak ve elde edilecek eşya boğazdan kaçırılarak Elmalı'ya getirilecekti.

Kaçakçılar, Hamza'nın da bu işe karışmasını istemişler

ve yağmada başarılı olursa kendisine büyük bir pay vereceklerini söylemişlerdi.

Hamza, bu işe sırf cesaret ve kabiliyetini göstermek için girmeyi vaat etti. Fakat Nuruhayat henüz üç günlük lohusaydı. Onu, mini mini yavrucuğuyla yatakta bırakıp böyle tehlikeli bir yolculuğa nasıl gidebilirdi?

Albıyık Mahmut Ağa, Hamza'yı sıkıştırıyordu.

"Karını bütün komşular bakıp gözetecekler. Hiçbir şeye ihtiyacı olmayacak. Senin gibi erlerin evde kapanıp kalması bütün köylüleri hayrete düşürüyor. Padişahın zulmünden kaçan bir delikanlı, avradının esiri olur mu? Bir iki güne kadar hazır ol. Havayı bulunca yola çıkacağız!"

Bir Köylü Neler Anlatıyor?

O gece bütün gemiler yelkenlerini şişirmişlerdi. Hamza sevgili karısını ve çocuğunu komşulara emanet ederek sahile inmişti.

Nuruhayat çok mahzundu. Hamza'nın bu yolculuktan sağ olarak dönemeyeceğini düşünüyordu.

"Çekirge bir zıplar, iki zıplar, üçüncüde ele geçer," diyerek Hamza'nın arkasından saatlerce gözyaşı dökmüştü.

Köylü kadınlardan, o gün İstanbul'dan gelmiş ihtiyar bir bohçacı vardı.

Bohçacı kadın, Nuruhayat'ın gözyaşını dindirmek için iki aydan beri İstanbul'da görüp işittiklerini anlatarak lohusayı avutmaya çalışıyordu.

Nuruhayat, bohçacı kadından çok hoşlanmıştı.

"Ben İstanbul'u çok severim, nine," dedi, "Senin sözlerin içime ferahlık veriyor. Söyle bakalım, İstanbul'da ne var, ne yok?"

Bohçacı nine, iki ay içinde iki bin kuruşluk ve yirmi beş florilik ipekli kumaş sattığını, saraylıların ipekli ku-

maşa çok düşkün olduklarını anlattıktan sonra, "Ah yavrum," dedi, "eğer döneceğim gün sarayda bir karışıklık olmasaydı, elimde kalan iki top kumaşı da yüksek fiyatla satacaktım..."

Nuruhayat yastıktan başını kaldırdı.

"Sarayda karışıklık mı var dedin?"

"Bostancılar kapıyı sarmışlardı. İçeri kimseyi bırakmadılar. Sarayın bahçesinde keçe külahlı adamlar dolaşıyordu."

"Ne varmış acaba? Merak edip de sormadın mı?"

"Sormaya meydan kalmadı, yavrucuğum! Ben harem kapısından içeri girmek isterken, birkaç kişi bahçedeki binek taşının önüne yeni boğulmuş aksakallı bir ihtiyar adamın cesedini getirdiler. İki genç külahlı, hayretle birbirlerine bakışarak konuştular. *Koca Devletli, dün ne idi, bu gün ne oldu...* O vakit anladım ki boğulan bu ihtiyar Sadrazam Mehmet Paşa imiş."

Nuruhayat, bohçacı kadından bu sözleri duyunca, Albıyık Mahmut Ağa'nın karısını yanına çağırdı.

"Allah aşkına," dedi, "çok rica ederim Hamza'ya bir haber gönderiniz. Eğer gemiler sahilden uzaklaşmamışlarsa, beş dakika için buraya gelsin. Kendisine Mehmet Paşa'nın öldüğünü söyleyeceğim."

Kaçakçı Mahmut'un karısı odanın penceresini açarak, "Denizin üstüne baksana, gemiler uzaktan kuş gibi ufak görünüyor. Hangi babayiğidin sesi oraya kadar ulaşır?" diye mırıldandı.

Bohçacı kadın hayretle sordu.

"Kızım, Mehmet Paşa'yı boğdularsa tasası sana düşmedi ya. Yüreğini neden oynatıyorsun? Sütun çekilirse çocuğuna kim meme verir?"

Nuruhayat, bu haberi aldıktan sonra yatağında yata-

madı. Pencereye koştı ve enginlere doğru haykırdı.

“Hamza! Hamza! Geri dön! Mehmet Paşa’yı öldürmüşler. Artık kendi kayığımızla İstanbul’a dönebiliriz!”

Deniz, sağır bir canavar gibi susmuştu. Nuruhayat’ın feryadına, gittikçe coşan ve köpüren dalgalardan başka cevap veren olmadı.

Sular karardı.

Gemiler ufukta bir gölge gibi görünüyordu.

Nuruhayat, pencerenin önünde dalgın ve yaşlı gözlelerinden akan yaşları sildi. Hamza’yı ne kadar çok sevdiğini şimdi anlamıştı.

Derya’nın ince, kısık sesi Nuruhayat’ı harekete geçirdi. Genç saraylının çocuğu ağlıyordu.

Derya...

Bu ismi ona Hamza koymuştu. Nuruhayat’ın ilk doğum ağrısı denizde başladığı için, Hamza bu hatırayı oğlunun ismiyle yaşatmak istemiş, “Nuruhayat, çocuğumuz erkek olursa, ismini Derya koyayım,” demişti.

Nuruhayat, sebebi anlaşılmaz bir tereddüt ve heyecan içinde titreyerek yavrusunu kucığına aldı.

Derya, babasına ne kadar da çok benziyordu. Çukur çenesi, elâ gözleri, ince uzun parmaklarıyla Hamza’nın küçük bir modeliydi.

Derya’nın yalnız kaşları annesine benziyor, gözlerinin şekli ve bakışları annesini hatırlatıyordu.

Nuruhayat yanındakilere, “Beni yalnız bırakınız da çocuğumla beraber biraz uyuyayım,” dedi.

Genç saraylı odasında yalnız kalınca kendi kendine konuşmaya başladı.

“Şimdi vicdanımla başbaşayım. İtiraf ederim ki Hamza’yı bu kadar çok sevdiğimi zannetmiyordum. Bu ayrılık, kalbimi, gözümün önünde bir ayna gibi açtı. Kalbim-

de bazen ona karşı duyduğum kin ve nefretin sevgiden doğduğunu anladım. Hamza ne esrarengiz bir gençmiş, Yarabbim! Onu birdenbire sevseydim, belki de şimdiye kadar kendisinden nefret edecektim. Soğuyacaktım. Fakat böyle olmadı. Ben Hamza'yı yavaş yavaş sevdim. Onun sevgisi önce beynimi sardı. Sonra, günler ve aylar geçtikçe, bu sevgi bir kurt gibi, beynimden kalbime inecek yolu buldu ve son günlerde kalbimde yerleşti. Mehmet Paşa'nın sarayında genç erkeklerle düşüp kalkmaktan zevk almıyordum. Günler haftalara döndüğü zaman Hamza'yı görmek, onun kalpten kopan yalansız ve tatlı sözlerini dinlemek benim için en aziz görev olmuştu. Onun yavaş yavaş sevilen gizli bir cazibesi vardı. Ben, günler geçtikçe, bu cazibeye tutulduğumun farkına varıyordum. Hamza bir gün bana sormuştu: *Nuruhayat! Bir çocuğumuz olursa, onu şefkatli bir anne gibi severek büyütecek misin?* Hamza'nın bunu niçin sorduğunu biliyordum. O beni sarayda, yalnız Mehmet Paşa'nın gözdesi diye değil, kötü ahlaklı ve sırnaşık birkaç delikanlının sevgilisi olarak tanımıştı. Hamza'nın hakkı da vardı. Sadrazamın sarayında, özellikle de onun beni tanıdığı ilk günlerde, gönül eğlendirmek için neler yapmamıştım. O, beni bu çapkınlarla kol kola, hatta bir gece de Padişahın bülbül bahçesinde âşıkларımdan biriyle göğüs göğse gördüğünü söylemişti. Onun bu asil uyarı ve tavsiyelerine karşı inkârdan başka kuvvetli bir silahım olmadığı için, suçlamalarını şiddetle reddediyordum. Nihayet, bir gece Altıntop Kameriyesi altında âşığımın başbaşa otururken, Hamza'yı birdenbire karşımda gördüm. O dakikada yer yarılısaydı utancımın yere geçmeye razı olurdu. Sarıldım... Sendeledim. Âşığım kolumdan tuttu. Beni, donmuş bir et yığınıymışım gibi sürükleyerek kaçırdı. Ah,

Yarabbi! O ne müthiş, ne uğursuz geceydi! Hamza'yı orada yalnız bıraktım. Âşığımın koluna dayanarak yürüdüm. Şimdi bu feci sahneyi gözümün önüne getiriyorum. Tüylerim ürperiyor. Kendimden tiksiniyorum. O gece, onu Altıntop Kameriyesi'nin içinde yalnız bırakıp da, beni hiç sevmediğini çok iyi anladığım âşığımın koununda nasıl sabaha kadar yattığımı düşünüyorum! İnsan günün birinde vicdanıyla karşılaştığı zaman ne büyük bir azap ve acı hissediyor, Allahım! Hamza benim için her fedakârlığı göze aldı. Beni Sadrazamın zulüm ve esaretinden kurtarmak için ufacık bir yelkenli ile vatanından uzaklaştı. Fakat acaba ben, onun bu fedakârlığına rağmen, Hamza'yı mutlu edebilecek miyim? Kulağımda bir ses çınıyor. *Nuruhayat! Kocana sadakat gösterdiğin müddetçe mutlu olacaksın! Kocanın senden istediği şeyi ona ver ki sen de aynı şeyi ondan isteyebilesin!* İşte ben bu sestten korkuyorum. Çünkü bu ses vicdanımın sesidir. Yarın, yolumu şaşırp bu çamurun içine düşersem, yine bu ses kulağımda, *Alçak kadın! Ben sana, bir gün bu bataklığa düşüp kirleneceğini söylemedim mi,* diye bağırırsa, o zaman yüzümü çamurla örtmekten başka ne yapabilirim?"

Odanın içinde ince, kısık bir ses işitildi.

"Üvveee... Üvveee..."

Derya uyanmıştı. Nuruhayat gözlerini ovuşturarak, "Demin kendi kendime konuşurken uyuyuvermişim," dedi, "Ne çabuk sabah olmuş!"

Mehmet Paşa'nın Ölümünden Sonra

Kösem Sultan, Telli Haseki'nin son başarısı üzerine sarayda bir süre hiçbir şeye karışmamaya karar vermişti.

Cinci Hoca ise cinleriyle Telli Haseki'yi de korkutmayı başardığı günden beri, "Artık benim için tehlike kalmadı. Varsın Haseki ile arası açık olanlar başlarının çaresine baksın," diyerek tekrar burnunu kaldırmış ve eskisi gibi memleket halkını kasıp kavurmaya başlamıştı.

Kösem Sultan, esasen batıl inançlara çok kıymet veren ve özellikle Hocanın büyülerine herkesten fazla inanan bir kadındı.

Hoca tespih çekmeye başladığı zaman, Valide Sultan da koynundan necef tespihini çıkarır ve büyük bir huşu ile Hocanın yanına oturarak tespih çekmeye başlardı.

Kösem Sultan'ın bazen tespihe çok daldığı ve saatlerden sonra gözünü açtığı zaman Hocayı yanında bulmadığı da görülmemiş şey değildi.

Cinci Hoca saraydaki yerini ve konumunu güçlendirmeyi başarinca, Kösem Sultan kendi kendine, "Hoca ile iyi geçinmeliyim... Çünkü sarayda Telli Haseki'den

sonra ondan başka hükmü geçen kimse kalmadı. Zavallı kızlarımın bile birer halayıktan farkı yoktur,” demiş ve Cinci Hoca’ya eskisi gibi saygı göstermeye, iltifat etmeye başlamıştı.

*

Veziriazam Mehmet Paşa’nın bir gece, aniden ve esrarengiz bir şekilde ölümü herkesi hayret ve merak içinde bırakmıştı.

İstanbul halkı mahalle kahvelerinde bu hadise etrafında hayli dedikodu yapmıştı.

“Mehmet Paşa’nın cesedini gözümle görmüş olmasaydım, ölümüne inanmayacaktım.

“Niçin, o da Allahın kulu değil mi? Elbette bir gün ölüp gidecekti.”

“Fakat samur yastıkta ve kuş tüyü yataklarda yatan Veziri böyle hindi boğazlar gibi nasıl ve niçin boğdular acaba?”

“İsabet oldu, arkadaş! Bu riyakâr herif sadrazamlık sandalyesini işgal ettiği günden beri yalnız belini düşünen ve yetmişinden sonra acaba bir çocuk daha yapabilir miyim diye her gece amber yutan bir dalkavuktu.”

“Onun yerine geçen Salih Paşa da sanki ondan iyi bir mal mı?”

“Hiç olmazsa, Salih Paşa eskisinden biraz daha kurnaz bir adamdır. Padişahı onun kadar kötü işlere sürükleyemez.”

“Haydi canım, Padişah divanenin biridir.”

“Ben de akıllıdır demedim ya!”

“Bugün kırmızı gördüğünü yarın yeşil diye iddia eden bir adama yaranılır mı?”

“O halde Salih Paşa’nın da ömrü az olacak.”

*

Telli Haseki, Bolu Kadısı’ndan dolayı küsüştüğü Mehmet Paşa’nın vücudunu ortadan kaldırdıktan sonra, Sultan İbrahim’i ikna ederek Sadrazamın sarayını da yağma ettirmişti.

Telli Haseki, Mehmet Paşa’nın herkesten rüşvet aldığı, parasız kimseye memuriyet vermediğini biliyordu.

Uzun zamandan beri sadrazamlık sandalyesini işgal eden bir vezirin sarayında neler bulunmazdı?

Sultan İbrahim, “Koca godoşun evinde bulunan değerli eşyanın hepsi kayda geçirilip saraya taşınacak,” demişti.

Telli Haseki bu emri alınca Mehmet Paşa’nın evini yağma ettirdi.

Mehmet Paşa’nın evinin bodrumunda, İngiliz elçisinden o günlerde almış olduğu bir denk samurla iki sandık mücevherat, yüz seksen kese nakit, iki araba acem halısı ve birçok değerli Hint kumaşları bulunarak saraya getirilmişti.

Padişah bunları görünce sevgili Hasekisinin alınından öptü.

“Bu ganimetlerin yarısını sana verdim. Koca godoş beni kandırarak neler neler biriktirmiş,” diye söylendi.

Sultan İbrahim Mehmet Paşa’nın mücevherlerini karıştırırken eline büyük ve çok kıymetli bir zümrüt geçti.

“Bakın şu taşa! Benim hazinemde benzeri yoktur. Hain köpek, sarayımdan bunun gibi nice eşya aşırmıştır. Yağma etsinler bu lanet olasının bütün malları. Evlatları ve dostlarına zırnık bile kalmasın.”

Mehmet Paşa'nın evi ve eşyası yağma edildikten sonra, Sultan İbrahim birkaç gün neşe içinde vakit geçirdi. Telli Haseki'sini yatak odasına kapattı ve yanına kimseyi kabul etmedi.

Hümaşah Sultan, son zaferinin yarattığı geçici bir gururla Hünkârı iyice yönetmeye başlamıştı.

Sultan İbrahim, Telli Haseki'nin gözlerine bayılıyor, "Bakışların ok gibi kalbime saplanıyor... Beni deli edeceksin!" diyordu.

Telli Haseki, Padişahın saflığından yararlanarak yeni Sadrazamı da avcunun içine almak için çareler aradı. Bir akşam Padişaha, "En ufak ve önemsiz işleri bile size danışmadan yapmıyorlar. Hâlbuki böyle basit işleri Sadrazam da divan hükümleriyle icra edebilir. İzin veriniz de bu gibi işler için Efendimizi rahatsız etmesinler," demişti.

Sultan İbrahim karısının bu sözünden çok memnun oldu ve hatta duygulandı.

"Elmasım!" dedi, "Sen benim sekizinci ve sonuncu karımsın! Sen diğer hasekilerimin aksine, kesinlikle benim üzülmemi istemiyorsun. İşte seni bunun için çok seviyorum. Ferman buyurdum, bundan sonra lalam her şey için beni taciz etmesin. Yalnız, bostancıbaşıyı ilgilendiren bir iş olursa onu mutlaka ben görmeliyim."

Telli Haseki, bu emri Padişahın yanından ayrılınca derhal Veziriazama bildirdi.

Salih Paşa, yaltaklanmayı Mehmet Paşa'dan daha çok seven, ikiyüzlü bir vezirdi.

Mehmet Paşa'nın araya gösterdiği cesareti, bir defa bile gösterecek kadar cesur değildi.

Özellikle de kendinden önceki vezirin feci sonuna şahit olduktan sonra, böyle çılgın bir hükümdara cesaret gösterip de hayatını tehlikeye atmak akıllı işi olamazdı.

Telli Haseki, Padişahın iradesini Sadrazama bildirdiği zaman, Salih Paşa bundan çok memnun oldu.

“Kulunuz sormadan hiçbir şey yapamam Sultanım,” dedi. “Fakat siz bana cesaret veriyorsunuz, kölenizi sessizce dinliyorsunuz. Bundan sonra Padişahımızdan sorulması gereken işler için size bilgi veririm. Siz ne ferman buyurursanız o şekilde hareket ederim.”

“Amber ve samur işleriyle yabancılara ait durumları Padişaha bildirirsin. Hünkârın neşeli zamanında sakın keyfini kaçırarak münasebetsiz bir şey söylemeyesin! Sonra sen de Mehmet Paşa’nın yanına gidersin!”

Telli Haseki, Sadrazamın yüzüne gülererek, “Kösem Sultan’ın gizli işlerinden de beni haberdar etmeyi unutmazsın, değil mi?” dedi ve Salih Paşa’yı kâh tehdit edip kâh iltifatlarla boğarak yanından ayrıldı.

Hümaşah Sultan, devlet ve millet işlerine tamamıyla hâkim bir şahsiyet olmuştu.

Salih Paşa, Telli Haseki’den aldığı talimat üzerine, Padişahı ender olarak ziyaret ediyor ve huzura çıktığı zaman Hünkâra kıymetli bir hediye sunuyordu.

Sultan İbrahim, Sadrazamı görünce, önce eline bakar “O bohçanın içinde ne var? Yine ne getirdin bakalım?” diyerek arsız bir çocuk hamlesiyle Salih Paşa’nın üzerine atılırdı.

Salih Paşa, Mehmet Paşa kadar zengin bir vezir olmakla birlikte Padişahın gözüne girmek için dışarıda en ufak bir rüşveti bile reddetmez ve bu yolla bir hafta zarfında biriktirdiği eşyanın en kıymetlisini Sultan İbrahim’e verirdi.

Bir gün Padişah, “Lalam Mehmet Paşa bu kadar eli açık değildi,” dedi, “Sen nice gani yürekli bir adamsın! Bu kıymetli eşyalar sana ailenden mi miras kaldı ki her

gün bana vermekle tükenmiyor?”

Salih Paşa birdenbire şaşırdı. Cevap vermedi. Benzi sapsarı olmuş, dizleri titremeye başlamıştı.

Salih Paşa, o günden sonra, Padişahı sık sık ziyaret etmez olmuştu. Topladığı hediyelerin bir kısmını Telli Haseki'ye gönderiyordu. Sadrazamlığa geldiği yirmi beş günden beri, Padişahın yüzünü ancak beş altı defa görebilmişti.

Sarayda, Salih Paşa'yı, Telli Haseki'den başka koruyan kimse yoktu.

Mehmet Paşa, saray çevresinde kendisine çok taraftar toplamış ve sadrazamlığı zamanında saraydakilerin her birine ayrı iyiliklerde bulunmuştu.

Saray halkı Salih Paşa'dan memnun değildi. Herkes eski Vezirin hasretini çekiyordu.

Telli Haseki bu durumdan memnundu.

Salih Paşa'nın sarayda bir bostancı kadar bile güç sahibi, saygın bir şahsiyet olmamasından, elbette herkesten çok Telli Haseki memnun olacaktı. Çünkü Sultan İbrahim'in sevgili Hasekisi memlekete baştanbaşa hükmedebilmek için Salih Paşa'dan daha ahmak ve yaltaklanmaktan başka şey bilmeyen bir vezir bulamazdı.

Salih Paşa her açıdan Hümaşah Sultan'ın esiri ve yaptığı kötülükler için kullandığı bir alet olmuştu.

*

Sultan İbrahim, o gün, Davutpaşa'da bir şeyhin evine okunmaya gitmişti.

Padişah saraydan çıkarken Telli Haseki'yi çağırdı.

“Bugün kendimi iyi hissetmiyorum,” dedi, “Ben dönene kadar zurnalar, çalparalar hazırlansın. Eğer neşeli

dönersem, sazendeler yüzümden anlayıp hemen şarkı söylemeye başlasınlar.”

Sultan İbrahim, Davutpaşa’ya araba ile gitmişti.

Kendisine arasına nefes eden ihtiyar şeyhin evinde otururken, pencereden, nasılsa sokaktan geçen bir arabayı görüp sinirlendi.

Padişahın sokağa çıktığı zaman İstanbul’un hiçbir tarafından tek bir arabanın geçmemesine ve o gün araba hayvanlarının derhal ahırlara sokulmasına dair çok sayıda emir ve ferman verilmişti.

Sultan İbrahim, boynuna geçirilen büyük tespihi çıkarıp yere attı.

“Benim emrim neden yerine getirilmez? Bu arabayı kasten mi buradan geçirdiler? Ben sokağa çıkacağımı Vezire sabahtan haber vermiştim. Niçin ilân edilmedi?” diyerek bağırmaya başladı.

Şeyh, korkusundan tespihini ortadan kaldırdı ve bir köşeye büzülüp oturdu.

Sultan İbrahim hiddetini yenemiyordu. Yanındaki adamlardan birine, “Tez Veziri çağırın,” dedi.

Saraya ve divana birbiri arkasına adamlar gönderildi.

Sadrazam Salih Paşa sarayda ikinci divanına hazırlanırken, birdenbire Padişah tarafından çağırıldığını görünce korktu. Derhal bir ata binip Davutpaşa’ya, Şeyhin evine koştu.

Sultan İbrahim, Sadrazamı görünce, “Ben arabaları yasak etmişken niçin benim sözüm tutulmaz?” diye sordu.

Padişahı ilk defa böyle öfkeli gören Salih Paşa korkudan titredi, perişan bir hale geldi. Ne diyeceğini şaşırdı.

“Kulunuz sabahleyin Bostancıbaşıya ve Defterdar Efendiye haber göndermiştim. Onlar kusur etmişler Pa-

dişahım! Benim suçum yoktur,” diyerek Hünkârın ayaklarına kapandı. Fakat Sultan İbrahim, Şeyhe ne kadar güçlü olduğunu göstermek istedi.

“Ben Padişah değil miyim?” dedi “Benim emrim hecesi hecesine neden uygulanmaz? Tez boğun bu lanet olasıca herifi!”

Padişahın öfkesinden herkes korktu. Emrindeki ağalar ve hademeler ne yapacaklarını şaşırmişti. Sadrazamı boğmak için bir alet bulamadılar.

Salih Paşa, Padişahın şiddetinden korkarak canlı bir iskelet gibi olduğu yerde yıkılıp kalmıştı.

“Padişahım, bana kıymayınız, günahdır! Kulunuz bu işte tamamıyla masum ve günahsızım! İkinci divanıma bütün elçileri davet ettim. Boğazdaki yabancı gemilerin Osmanlı sularından çıkarılması için önemli bir görüşmemiz var. Bu emrinizi yarına kadar ertelemeniz memleket için hayırlı olur,” diye yalvardı.

Sultan İbrahim dinlemedi. Hiddetle yerinden kalktı.

“Ne duruyorsunuz bre melunlar!” dedi, “Çabuk bir urgan bulup getiriniz!”

Sultan İbrahim’in emrindeki ağalardan biri, Şeyhin evini araştırırken kuyunun urganını gördü ve hemen kesip odaya getirdi.

Üç dakika içinde zavallı Salih Paşa’nın işini bitirdiler.

Bu cinayetten sonra, Padişah evin bahçesine indi. Şeyhin sessizliği dikkatini çekmişti.

“Niçin Veziri affetmemi istemedin, Şeyh Efendi?” dedi, “Eğer sen öyle deseydin onu affederdim!”

Sultan İbrahim, o gün saraya döndüğü zaman hiddetliydi.

Telli Haseki, Padişahın yüzünü neşesiz görünce, sazendeleri derhal dağıttı.

O gün de, her zamanki gibi, ne yaptığını bilmeyen ve yalnız cinayetlerde övünen çılgın hükümdar, Telli Haseki'sine, "Bugün arzuma karşı gelen Sadrazamı Şeyhin evinde boğdurdum. Kutsal mührü Kaptan Musa Paşa'ya vereceğim," diyerek odasına çıktı.

Bu kara haber, bir an içinde Hümaşah Sultan'ı hayret ve dehşet içinde bırakmıştı. Sultan İbrahim de yatak odasında soyunurken kendi kendine söyleniyordu.

"Musa Paşa da çok asabi bir adamdır. Keşke Sadrazamı boğdurrasaydım. Şu Şeyh de ayrı âlem. Allâmeden olduğu halde bana, *Padişahım, bundan ötürü bir vezir öldürülemez, günahıdır*, demedi. Bunun sebebi acaba ne ola? Yoksa Salih Paşa, Şeyhi de gücendirmiş miydi?"

Telli Haseki, Padişahın bu sözlerinden, Sadrazamın, Şeyhin husumetine kurban gittiğini anlayınca, hemen Padişahın huzurundan çıkarak odasına geldi.

"Alacağın olsun Şeyh Efendi," diyerek kendisine en sadık hademelerden birini çağırdı.

"Şimdi Davutpaşa'daki Şeyhin evine gidip bu ikiyüzlü herife haddini bildirsin ve Salih Paşa'nın hesabını sorsın," dedi.

Hademe gece karanlığında yola çıktı. Fakat Şeyhin evine gitmeye cesaret edemedi.

"Bugün Hünkârın ziyaret ettiği bir adama ben nasıl kötülük edebilirim," düşüncesiyle birkaç saat sonra geri dönü.

"Sultanım," dedi, "Şeyh Efendi evinde yoktu. Komşusuna sordum. *Bugün evinde kan döküldüğü için odasında yalnız yatmaktan korktu. Nereye gittiğini bilmiyoruz*, dediler."

Telli Haseki, Salih Paşa'nın ölümünden ötürü çok üzülmüştü.

Yeni Vezir, kendisine onun kadar bağlı kalabilecek miydi?

Musa Paşa'nın ahlak ve mizacından Padişah bile endişe ediyordu.

Salih Paşa'yla sarayda ve dışarıda her işi serbestçe görebileceği sırada, bu olayın olması Hümaşah Sultan'ı şaşırtmıştı.

Sultan İbrahim odasında otururken, bir saat içinde sarayda şu dedikodu dilden dile dolaşmaya başladı:

"Valide Sultan'a gün doğdu. Musa Paşa onun kölesidir."

Telli Haseki bu dedikoduyu duyunca beyninden vurulmuşa döndü.

Musa Paşa sadrazamlık sandalyesine oturunca ilk yapacağı iş rüşvetin önüne geçmek olacaktı.

Çünkü Musa Paşa bir gün arkadaşlarıyla dertleşirken, "Kardeşim en namuslu ve rüşvet yemez devlet memurlarından olduğu halde, saraydan kendisini sıkıştırıyorlar, *her ay beş bin kuruş göndereceksin*, diyorlarmış. Dün kardeşime haber gönderdim, *saraylıların göğüslerini donatmak için göndereceğin paralar birtakım fakir insanların kesesinden çıkacaksa benim buna rızam yoktur. Fazla baskı görürsen, hemen taşı tarağı toplayıp İstanbul'a dön*, dedim!" demişti. Ve bu söz Telli Haseki'nin kulağına gelmişti.

Telli Haseki, Musa Paşa'nın bu tok sözlerini hatırlayınca, tekrar Padişahın odasına koştu.

Musa Paşa'dan devlet mührünü geri almak için ufak bir kötüleme ve şikâyetten daha kolay ne olabilirdi?

Hümaşah Sultan, "Şevketlim," dedi, "Musa Paşa çok tehlikeli bir adamdır. Geçenlerde birçok kimselerin huzurunda sizin aleyhinizde atıp tutmuş..."

Bu sırada Musa Paşa da saraya gelmişti. Kızlarağası huzura girdi.

“Veziriazam divanda emrinizi bekliyor. Ne buyrulur, Padişahım?”

Yine Kadın Parmağı

Sultan İbrahim, Musa Paşa'yı saraya davet ettiği için yüzüne karşı bir şey söylemedi ancak mührü üç gün boyunca bekleyen adama bir türlü vermedi. Musa Paşa da mührü almayınca dördüncü gün sabah saraya gelmedi. Telli Haseki böylece muradına ermişti.

Musa Paşa üç gün içinde Padişah'tan aşağılama ve hakaretten başka bir şey görmedi.

Sultan İbrahim, Musa Paşa'yı atlattıktan sonra durumu Telli Haseki ile görüşürken, "Gözümün nuru," dedi, "Musa'ya mührü vermedik amma herif bize hayli kırıldı galiba. Gemi tayfalarını ayaklandırıp da başımıza bir iş çıkarmasa bari."

"Endişe etmeyiniz, Padişahım! Musa Paşa görüldüğü kadar cesur bir adam değildir. Efendimiz kime güvenirseniz mührü ona verirsiniz! Musa Paşa'nın çok düzenbaz ve dedikoducu bir adam olduğunu söylüyorlar. Sadrazam olmaması devlet ve milletten çok sizin için hayırlıdır!"

Sultan İbrahim, Sipahioğlu Defterdar Ahmet Paşa'yı

vezirliğe uygun görüyordu.

Padişah, her şeyden çok kendini düşünen sevgili Hasekisini alnından öptükten sonra, "Ahmet Paşa nasıl olur?" dedi. "O adamın bana sadakatinden eminim."

Ahmet Paşa, memleket sınırları içinde ikiyüzlülüğüyle şöhret bulmuş olmasına rağmen esnaf tarafından sevilmiş devlet adamlarındandı.

Saray adamlarının, zaman zaman çarşılarda, pazarlarda esnafın dükkânını basarak karşılığını vermeden amber ve samur almalarını men etmişti.

Sultan İbrahim, Ahmet Paşa'nın bu hâlimden önceden şikâyetçi olanları haklı bulmuşken, kendisini sadrazamlığa getirince, "Namuslu memurlar hazinemizin zararına hareketten böylece çekinirler. Tam keyfimce bir devlet adamıdır," diyerek omzunu okşadı ve ilk gününden mührü kendisine vermekte bir an bile tereddüt etmedi.

Zaten, Ahmet Paşa aleyhinde, Padişaha o günlerde hiç kimse bir şey söylemeye cesaret edememişti.

Ahmet Paşa uzun süre halk içinde yaşamıştı. Esnaftan ve yahut ağalardan kimin aleyhinde konuşup dedikodu yapabileceğini yakından biliyordu.

Telli Haseki tekrar faaliyete geçmişti.

Hümaşah Sultan, yeni Veziri de acaba Salih Paşa gibi kolaylıkla elde edebilecek miydi?

Ahmet Paşa zekâ ve kavrayışına herkesten fazla güvenen, ilmi sohbetlere karışan ve kendi fikirlerini kabul ettirmeye çalışan, gururlu bir adamdı.

Sadrazam Ahmet Paşa, bir gün divanda önemli bir meseleyi görüşüyordu.

Divan Kâtibi Amberizade Hüseyin Efendi, divanda hal edilen ve saptanan meselenin hükümlerini yazarken,

Sadrazam, Hüseyin Efendi'yi yanına çağırıldı.

"Bana bak, hokkabaz kıyafetli herif," dedi, "Sen divanın eski kurtlarındanısın! Benim sana güvenim yok. Divitini beline sok da hemen buradan uzaklaş!"

Divan Kâtibi Hüseyin Efendi hayretle Sadrazamın yüzüne baktı.

"Kulunuz, divanın en eski emektarlarındayım. Beni kovuyor musunuz?"

"Evet."

Sadrazam Ahmet Paşa, Divan Kâtibi Hüseyin Efendi'nin işine son verince, işlerin gecikmemesi ve Sultan İbrahim'in de bu görev değişikliğini hoş görmesi için derhal eski divan kâtiplerinden Saraçzade'yi saraya davet etti.

Saraçzade Sabit Efendi amber devrinin en zarif ve nüktedan yergi yazarlarından biriydi. Vaktiyle Kösem Sultan'ı, Şekerpare'yi, Şivekâr Sultan'ı ve hatta Cinci Hoca'yı bütün özellikleriyle yermişti.

Saraçzade'nin yergileri sarayda gizli gizli, fakat neşyle okunurdu.

Veziriazam Ahmet Paşa, Sabit Efendi'yi divan kâtipliğine getirmekle, herkesten ziyade Sultan İbrahim'i memnun edecekti.

Ahmet Paşa'nın bu tayinde isabeti kısa zamanda kendini göstermişti.

Amberizade'nin saraydan uzaklaşmasının ardından Saraçzade derhal işe başladı.

Yeni Sadrazam, mührü aldığı gün bilmeyerek Telli Haseki'nin arzusu dışında bir şey yapmıştı.

Ertesi sabah divanda önemli meseleler tartışılıyordu.

Şeyhin evinde boğulan Salih Paşa'nın başlayıp da tamamlanmasına ömrünü yetiremediği Boğazlar meselesi,

yabancı devlet elçileri arasında günün en önemli tartışma konusu olarak hükümeti uğraştırmaya başlamıştı.

Ahmet Paşa, divan müzakeresi sırasında haremi hümayuna geçerek Padişaha bilgi verdi.

Sadrazam Ahmet Paşa, Sultan İbrahim'le o dakikaya kadar yakından görüşmemişti.

Sultan İbrahim, sakalına ıtri şâhi sürmekle meşguldü.

Ahmet Paşa, "Şevketlim," dedi, "divan toplandı. Elçiler bu akşam boğazlar meselesi hakkında bir cevap istiyorlar. Verdiğimiz hükümleri arzu buyurursanız bir defa da Efendimize okuyayım."

Padişah, "Tez getirsinler." diye cevap verdi.

Divana haber gönderildi.

Beş dakika sonra yeni divan kâtibi Saraçzade Sabit Efendi, divanda verilen hükümleri içeren kâğıtlar koltuğunun altında huzura girdi.

Sultan İbrahim sordu.

"Elçiler burada mı bekliyorlar?"

Sadrazam, "Hayır, Padişahım," dedi, "Biz divanda alınan kararları akşamüstü kendilerine bildireceğiz."

"Ne istiyor bu herifler bizden?"

"Salih Paşa, Efendimize elbette arz etmiştir, Sultanım! Yabancılar Boğaz'dan gemilerini geçirmek için bizden tazminat istiyorlar."

Sultan İbrahim kızdı.

"Bre sersemlemler! Biz onlardan bir akçe ödünç almadık. Bizden ne diye para isterler?"

Ahmet Paşa, Osmanlı ile yabancı devletler arasındaki siyasetin öneminden bahsederek dedi ki, "Devletler hükümetimize ortak bir nota vermişler ve İngiliz bandıralı bir geminin taşıdığı malların karşılığı verilmeden saray adamları tarafından alındığından şikâyet ederek tazimat istemişlerdi."

Sultan İbrahim elindeki aynayı Sadrazamın suratına çarparak ayağa kalktı.

“Bre öküz kafalı bunak! Sen nasıl kuş beyinli bir vezirsin! Bir mahallede oturan iki kişiden biri diğerini döverse, bundan bütün mahalle mi şikâyetçi olur, yoksa yalnız dayak yiyen mi?”

Sadrazam, Padişahın bu gülünç karşılaştırmasını bir anda çürütmek istedi. Fakat Saraçzade’nin yanında daha fazla mahcup olmaktan çekindi.

“Yabancı devletler aleyhimizde derhal bir araya gelirler, Padişahım! Bu mesele bir mahallede iki kişinin dövüşmesine benzemez. Karşımızda yalnız İngiliz elçisi olsaydı kendisini hemen atlatırdım. Fakat dediğim gibi, yabancı devletler aleyhimizde bir araya gelmiş. Her birini ayrı ayrı tatmin etmek gerek. Tehlike büyüktür.”

“Sen bunların hakkından gelemezsen, ne diye mühürme aç kurt gibi sarıldın?”

Ahmet Paşa utançla dişlerini sıkarak sustu.

Saraçzade elindeki kâğıtları tamamıyla okumaya fırsat bulamamıştı. Sadrazamın yüzüne baktı. Divan kâtibi bu bakışla, *Çıkayım mı*, demek istemişti.

Ahmet Paşa gözüyle işaret etti.

Saraçzade, “Kulunuza müsaade buyurunuz da gidip hükümleri temize çekeyim,” dedi.

Sultan İbrahim, Sadrazamın yanına doğru yürüdü ve divan kâtibinin elindeki kâğıtları alarak ona uzattı.

“Haydi, sen divana git ve bu işleri akşama kadar tamamla. Tüm bu herifleri yirmi dört saat içinde Boğazlardan def etmeyi başaramazsan alimallah derini yüzerim.”

Padişah, Saraçzade’ye dönerek, “Sen de şuraya otur bakayım,” diyerek gülümsedi.

Saraçzade korkarak diz çöküp, yere oturdu. Padişah

ne soracak, ne yapacak diye bekliyordu.

Sadrazam, Padişahın huzurundan çıktığı zaman divan kaleminde hükümleri yazdıracak kimse bulamamıştı.

Saraçzade'nin yerini alabilecek kimse yoktu. Esasen Boğazlar meselesini divanda Saraçzade'den başka kimse kavrayamamıştı.

Yabancılar cevap vermek kolay bir iş değildi.

Veziriazam ne yapacağını şaşırdı. Böyle önemli bir anda Saraçzade'nin Padişahın yanında kalması kadar münasebetsiz bir şey olabilir miydi?

Ahmet Paşa divanda bunları düşünürken, Saraçzade de Sultan İbrahim'in odasında ecel terleri döküyordu.

Sultan İbrahim, Saraçzade'den çok hoşlanırdı.

Sadrazamın arkasından, "Bugün Saraçzade beni eğlendirecek," diye bağırmıştı.

Sabit Efendi, Padişaha dalkavukluk yapmasını bilmeyen bir adam değildi. Fakat böyle, memleket meselesi sözü konusu olduğu bir sırada, Padişahı eğlendirmek her yığidin kârı mıydı?

Sultan İbrahim, bir süre sakalını taradıktan sonra, divan kâtibinin yanına sokuldu.

"Haydi bakalım, Saraçzade! Bugün hiç neşem yok. Beni şöyle keyfimce bir güldürürsen sana en sevdiğin cariyeyi hediye edeceğim."

Sultan İbrahim bu sözü boşuna söylememişti.

Saraçzade Sabit Efendi, iki sene önce, yine böyle divan kâtibi iken, bir gün saraydaki cariyelerden birine talip olmuştu.

Kızlarağası, Saraçzade'den hoşlanmadığı için Padişaha, "Bu herifin bütün cariyelerde gözü var," demişti. "Eğer bugün bu kızı verirseniz, yarın bir başkasını daha isteyecektir."

Kızlarağasının bu sözü Saraçzade'yi, o vakit, Padişahın gözünden düşürmeye yetmişti.

Fakat birkaç gün sonra, Saraçzade'nin istediği cariye bir gece Padişahın koynunda eceliyle ölüverdi.

Padişah bu olayı unutamıyordu.

"O vakitten beri bana dert oldu, Saraçzade!" dedi. "Şimdi beni güldürürsen, sana dilediğin kızı vereceğim."

Hâlbuki Saraçzade yeni evliydi. Hem de İstanbul Kazaskeri Mehmet Molla'nın kızını almıştı.

Kazasker Mehmet Efendi, damadının sarayda herhangi bir cariyeye talip olduğunu işitecek olursa ne yapmazdı? İstanbul kazaskeri başkentin tutucu ve cahil bir softasıydı.

Saraçzade şehrin en nüktedan ve neşeli adamı olduğu halde, kayınpederinin karşısında terbiyeli bir kedi gibi adeta susta durur ve her dediğine kavuk sallardı.

Padişahın bu teklifini nasıl reddedebilecekti?

Kendi kendine, "Bundan daha önemli bir iş var, o da Padişahı güldürmek," dedi.

Saraçzade, öncelikle bu görevi yerine getirmeyi düşündü.

Sultan İbrahim'in sağı solu belli miydi?

Padişahın çok defa, en gülünç ve neşeli sözlerden kederlenip hiddetlendiği ve en feci sahneler karşısında da güldüğü bilinen bir şeydi.

Saraçzade ilk olarak Hünkârın gururunu okşamakla başladı.

"Padişahım," dedi, "deminden beri ne düşündüğümü bilseniz, hayretinizden küçük dilinizi yutardınız!"

"Sakın beni hiddetlendirecek bir şey söylemeyesin, alimallah derini yüzdürürüm!"

"Efendimiz, benim sözlerimden hiddetlenmezsiniz.

Fakat, kulunuz uzun zamandan beri iltifatınızı almadığım için, derhal söylemeye cesaret edemiyorum.”

Sultan İbrahim yüzünü buruşturdu.

“Haydi, lâfı uzatma, söyle bakayım, ne demek istiyorsun?”

Saraçzade, garip bir tavırla dedi ki, “Padişahım, sözümü çok ciddiye alınız. Ben eğer genç bir kız olsaydım, sizin bu gür sakalınıza âşık olurdum.”

Saraçzade, bu sırada gözünün ucuyla Padişahı incelemekten de geri durmamıştı.

Sultan İbrahim acaba bu söze gülecek miydi, yoksa hiddetle yerinden fırlayıp zavallı divan kâtibinin boğazına mı sarılacaktı?

Saraçzade’nin sözü Padişahın hoşuna gitmişti.

“Ulan köftehor, benim yüzüm nice oğlanların yüzünden güzeldir. Sakalımı inci ile süslediğim zaman, cazibesi hasekilerimin gözlerini kamaştırır. Zaten bilinen bir şeyi tekrar eden bir söze nasıl güleyim?” dedi. Pencerenin önünde bacaklarını uzatarak arkasına yaslandı ve kahkahayla gülmekten kendini alamadı. Saraçzade geniş bir nefes almıştı.

Endişe, Saraçzade’yi bir saatten beri mahvetmişti.

Sultan İbrahim öfkelenip de, “Vurun şu herifin boyunu!” deyiverse, beş dakika sonra saray Azrailleri canını alacaklar ve cesedini bir kireç kuyusuna atacaklardı.

Saraçzade böyle bir ihtimalin olmadığını görünce, alının terini silerek, başı önünde, sustu.

Sultan İbrahim, Saraçzade’nin verdiği cevaptan dakikalar geçtikçe daha fazla memnun oluyor ve kendi kendine söyleniyordu.

“Benim bu sakalımı bu derece güzelleştiren Şekerpare’yi çoktan beri görmedim. Bir örümcek gibi yüzümde

dolaşan, ince, narin parmaklarıyla sakalıma saatlerce inci dizdiği zaman ondan ne kadar çok hoşlanırdım. Şekerpare, ne zamandan beri gözüme görünmüyor! Acaba yine haremde bir fitne mi var?”

Pencereden Marmara’ya baktı.

“Telli Haseki bugün Davutpaşa’daki Şeyhe okunmaya gidecek. Şekerpare’yi çağırıp burada bir hayli keyfedirim.”

Padişah, Saraçzade’ye döndü.

“Haydi git, işine bak,” dedi ve duvardan ufak bir samur parçası uzattı. “Şunu al. Sana cariye vermekten vazgeçtim.”

Saraçzade samur parçasını aldı ve Padişahı odasında yalnız bırakıp çıktı.

Ölürüm, Hünkâra Minnet Eylemem

Telli Haseki'nin arabası hazırlanmıştı.

Amberizade Hüseyin Efendi, kaç günden beri Tellî Haseki'yi görmek ve konuşmak için fırsat kolluyordu.

Hümaşah Sultan, bu sadık ve fedakâr kölesini ne pahasına olursa olsun korumaya karar vermişti. Amberizade'yi uzaktan gördü ve çağırttı.

"Araba dursun. Bir saat sonra giderim," dedi.

Amberizade ağlayarak Tellî Haseki'nin ayaklarına kapandı.

"Mahvoldum, Sultanım! Kulunuz, Ahmet Paşa'dan iyilik umarken, yerime o meşhur derbederi getirdi. Yaraşır mı, divan işleri öyle bir mecnunun elinde kalsın?"

Telli Haseki, Saraçzade'nin divana getirilmesinden ve Amberizade'nin saraydan uzaklaştırılmasından bir gün önce haberdar olmuştu. Fakat, Ahmet Paşa'ya, bu hususta bir şey söylemek istemedi.

İhtiyar Mehmet Paşa'nın boğdurulmasından ve Musa Paşa'ya da mührü şerifin verilmemesinden sonra, şimdi bir de Ahmet Paşa ile uğraşmak kolay bir iş değildi.

Ahmet Paşa, ikiyüzlü bir adam olmakla beraber kendi aklını fazla beğendiği için genellikle laf altında kalmaz ve Padişaha da, sultanlara da tatlılıkla olsun cevap verirdi.

Telli Haseki, yeni Vezirin mizaç ve kabiliyetini henüz iyice anlayamamıştı. Amberizade'ye, "Hele biraz bekle," dedi, "ben bu darbenin intikamını alacak zamanı bilirim."

Hüseyin Efendi, Haseki'yi, Saraçzade aleyhine tahrik etmek için cebinden bir kâğıt çıkardı. "Bakınız, Sultanım! Şu yazı, onun el yazısıdır. Ne habis ruhlu bir adam olduğunı anlamanız için getirdim."

"Oku bakayım, ne yazıyor?"

Amberizade kaşlarını çatarak, kötücül bir tavırla okumaya başladı:

*Aklının dizgini kadında olan
Bir hükümdara ben boyun eğmem!
Vezire, Telli'ye, Turhan'a değil,
Vidanıma hatta ben hesap vermem!*

Telli Haseki, Amberizade'nin elindeki kâğıdı çekti ve hiddetle katlayıp koynuna soktu.

Hümaşah Sultan, Saraçzade'ye fena halde hiddetlenmişti.

"Demek bu küstah herif herkese meydan okuyor. Ben ona haddini bildiririm."

Araba sokakta bekliyordu. Telli Haseki yola çıktı.

Amberizade kimseye görünmeden saraydan uzaklaşmıştı.

Hümaşah Sultan, nasıl olsa kendisini tekrar divana getirecekti.

Eski divan kâtibi evine döndüğü zaman, rakibini yenilgiye uğrattığına inanıyordu.

Bir Eğlence Gecesi

Kösem Sultan, oğlu İbrahim'in gözünden düşmüştü. Telli Haseki yüzünden anasından nefret eden Padişah, bir gün, "Annemi Kıbrıs'a sürüyorum," demişti. Sadrazam Ahmet Paşa'nın ricası üzerine yumuşadı. "Öyleyse onu gözüm görmesin, benden uzak bir yerde otursun," dedi.

Valide Sultan'ı Camlı Köşk'e naklettiler. Kösem Sultan, o gün ilk defa olarak oğlundan korkmuştu.

Valide Sultan bu darbenin Telli Haseki'den geldiğini bilmekle beraber, oğlunun da tamamen deli olduğuna inanmıştı.

"Evladımdır, beddua etmekten korkarım. Allah ıslah eylesin!" diyerek üzüntü ve matem içinde ağlıyordu. Senelerden beri sarayda saltanat süren Kösem Sultan, İstanbul'da bütün halkın konuştuğu yegâne mevzu olmuştu.

O gece Camlı Köşk'te Kösem Sultan'ı ziyarete gelenler kendisini teselli etmek için gizli bir eğlence düzenlemişlerdi.

Kösem Sultan'ın cariyelerinden iki Çerkez kızı, Camlı Köşk'ün mermer sofalarında çıplak ayaklarıyla dans ediyorlardı.

Valide Sultan, o gün Padişaha verilmek üzere Âşık Garip tarafından gönderilen mektubu okuyordu.

Çoktan beri meydana çıkmayan Âşık Garip, saraydan firar ettiği günden sonra kimseye görünmemiştir.

Âşık Garip, Kösem Sultan'ın Padişahın gözünden düş-tüğünü haber alınca, öncelikle kendisine bir geçmiş olsun mektubu gönderdi.

“Siz bana güvenmişsiniz, Sultanım, fakat ben Sultan İbrahim'den çok korkuyordum. Padişahın sillesine uğradıktan sonra, oğlunuzun cinnetine hükmetmiş olduğunuzu zannederim.”

Kösem Sultan, Âşık Garip'i affetmişti. Sultan İbrahim hakkında yazdığı şeyleri okudu.

Bunları Padişaha nasıl gönderecekti?

Âşık Garip, Sultan İbrahim'e diyordu ki:

Bir avuç amberin esiri oldun!

Çengiye telledin, esiri oldun!

Cinciye şah edip esiri oldun!

Ben esire tapmam, gözümlü Sultanım!

Valide Sultan'ın tüyleri ürperdi. Âşık Garip, bir yabancı devlet elçisinin savaş notası gibi kadar şiddetli bir lisanla yazmıştı! Kösem Sultan, cariyeler mermer üstünde raks ederken, elindeki mektubu okumaya devam etti.

Üstünde yattığım postum aldılar,

Koynumda uyuyan dostum çaldılar!

Kösem Sultan devam edemedi. Cinneti halk arasında dile düşmüş Padişah, bu her biri bir ateş parçasına benzeyen mısraları sessizce nasıl okuyabilecekti?

Kösem Sultan kendi kendine Âşık Garip'in, *Ben esire tapmam, gözüüm Sultanım*, mısrasını tekrarlıyordu.

Âşık Garip, Hamza'nın arandığını işaret ederek şöyle diyordu:

*Sultanım! Boynuma urgan vursanız.
Gözüm uyup sabaha dek dursanız,
Hamza'nın yattığı yeri söylemem.
Ölürüm, kimseye minnet eylemem!*

Son mısradaki kimse Padişah'tan başka kim olabilirdi? Hünkâra minnet eylemem demek, Âşık Garip'in derisinin yüzülmesi demek değil miydi?

Derbeder bir saz şairi, Padişaha da, hasekilere de yaman meydan okuyordu!

Yeniçeri ocağının isyanında bile ağalar bu derece şiddetli bir dil kullanmamışlardı.

Kösem Sultan, Âşık Garip'i tekrar görebilmek arzu ve ümidiyle, bu mektubu oğluna göndermedi.

O gece, Camlı Köşk'e, hiç beklenmeyen bir misafir gelmişti. Kara Çelebizade...

Kösem Sultan, bu ismi duyunca derhal bir çocuk gibi yerinden kalkarak kapıya koştu ve hademelere, "Çelebiyi ayrı bir odaya alınız," diye bağırdı.

Kara Çelebizade Ne Diyor?

“Padişahın çılgınlığına bir son vermeli. Bir dirhem amber veya bir samur parçası için adam boğulur mu?”

Kösem Sultan, gizli bir odada Kara Çelebizade ile konuşuyordu.

“Beni nasıl oldu da hatırladın, Çelebizade?”

“Çoktan beri ziyaretinize gelmek niyetindeydim, Sultanım! Fakat Camlı Köşk’ü sipahiler fazlaca gözetledikleri için kapıya sokulmaya cesaret edemiyordum. Bu akşam, nasılsa, nöbetçilerin gafletinden yararlanarak içeriye girmeyi başardım.”

“Bu fedakârlığı sırf beni ziyaret etmek için gösterdinse aşkolsun sana çelebi! Ben zaten senin ne kadar namuslu ve mert bir adam olduğunu bilirdim. Şimdi daha fazla gözüme girdin!”

“Sizi daima milletin başında görmek isteriz, Sultanım!”

“Oğlumun sillesine uğrayacağımı aklıma getirmezdim.”

“Hiç üzölmeyin, Sultanım! Size milletin dertlerini dökmeye geldim. Sultan İbrahim’in zulüm ve divaneliklerine dayanmak imkânsızdır. Gündüzleri esnaf korkudan sokağa çıkamaz ve dükkânlarını açamaz bir hale geldi. Dün yine, Padişah gezmeye çıkacak, dediler. Herkes kaçışmaya başladı. Sultan İbrahim’in araba yasağı halen devam ediyor. Padişahın gezmeye çıktığından haberdar olmayan iki zengin tüccar kendi arabalarıyla Fatih civarından dönerlerken, tesadüfen Padişahın arabasıyla karşılaşmışlar. Zavallıların başına gelenleri sormayın, Sultanım!”

“Zindana mı atıldılar?”

“Keşke zindana atsaydılar. Sokak ortasında boyunlarına urgan vurularak koyun gibi boğazlamışlar.”

“Bu cinayet herkesin gözü önünde mi olmuş?”

“Evet, Sultanım! Boğulanlardan biri, Murat Ağa’nın akrabasındanmış. Bu sabah bütün yeniçeriler ocakta toplandılar. Padişah aleyhinde herkes atıp tutmaya başladı.”

Kösem Sultan hadiseyi merak ve ilgiyle dinliyordu.

“Murat Ağa da her şeye burnunu sokar... Şu işten ona ne?” diye sordu.

Kara Çelebi sözüne devamla, “Ona ne olur mu, Sultanım? Boğulan adam onun akrabasıydı. Günahsız olduğu halde yok yere öldürüldü. Evde yetim kalan beş çocuğun nafakasını temin etmek Murat Ağa’nın boynuna borç oldu.”

“Sen bu işle neden meşgul oluyorsun?”

“Bugün olan biteni kaydediyorum, Sultanım! Tarihle meşgul olan benim gibi bir adam, yeniçeri ocağında sezdiği bir kaynaşmayı ihmal edebilir mi?”

Valide Sultan, Veziriazamı kastederek güldü.

"Ahmet Paşa böyle patırtılara pabuç bırakır mı zannediyorsun?"

"Ahmet Paşa, Murat Ağa ile çoktan beri selamı kesmiştir, Sultanım! Hâlbuki Sadrazam, yeniçeri ağalarıyla iyi geçinmeye mecburdur. Ağaların ağzına arasıra birer yağlı kemik atıverse, bu isyanlara meydan verilmezdi."

"Hadiseden oğlumun haberi var mı?"

"Anlatmışlar ama önem vermemiş. *Lalam bu işi bastır-sın*, demiş. Ahmet Paşa ise Murat Ağa'nın aleyhinde sağına soluna ateş püskürüp duruyor."

"Sen ne fikirdesin?"

"Yeniçeriler haklıdır."

"Yeniçeriler mi?"

"Öyle ya, yarın birer birer hepsinin boğulması muhtemel."

"Yeniçeriler kendilerini kolay kolay boğdurmazlar. Bu meselede hak sahibi bir adam varsa, o da Murat Ağa'dır. Mademki, boğulan tüccarlardan biri onun akrabasıymış, ancak o şikâyet edebilir."

"Herkes aynı tehlike karşısında bulunuyor Sultanım! Hiç kimse canından, malından emin değil. Bir insan, kendi malı olan bir arabasıyla kendi memleketinin sokaklarında serbestçe gezemezse o adam hayatından nasıl emin olabilir? Padişahın bu çılgınlıklarına son vermenin zamanı gelmiştir! Biraz da siz insaf ediniz, Sultanım! Sarayda genç sultanlar, yani sizin kızlarınız, Telli Haseki'nin huzurunda, bir cariyeye gibi, el pençe divan duruyorlar. Telli Haseki'nin yaptığı zulüm ve işkenceye dayanılır mı?"

Kösem Sultan oğlunun en büyük düşmanı olmuştu.

"Demek ki hâlâ kızlarıma cariyeye gibi iş gördürüyor,

öyle mi?" diyerek hiddetle yerinden kalktı. "Murat Ağa ile gizlice konuş. Yeniçerileri yatıştırın! Oğlum bu isyanı benden bilir ve bana işkence yapmaya kalkar. İbrahim'in bu kötü hallerinden ben de memnun değilim. Şimdilik biraz daha sussun ve aklı selimle hareket etsinler. Benim arzumu reddetmesinler!"

Kara Çelebizade, Kösem Sultan'la konuştuktan ve kendisine yardım edeceğine dair söz verdikten sonra Camlı Köşk'ten ayrıldı.

Valide Sultan, Çelebizade'nin arkasından cariyelere izin vermiş ve eğlence son bulmuştu.

Kösem Sultan o gece sabaha kadar odasında oturdu. Gözüne uyku girmedi.

Yeniçeriler saray baskınlarını gece yarısı, herkes uykudayken yapardı.

Kösem Sultan şimdiye kadar bunun gibi kaç isyan görmüş, kaç baskın yatıştırmıştı.

Mademki yeniçerileri teşvik eden Murat Ağa'dan başka bir kimse değildi, onu da elde etmek güç bir iş miydi?

*

Murat Ağa, yeniçeri ocağının en azılı, en dişli ve aynı zamanda da halk tarafından en çok sevilen ağalarındandı. Sultan İbrahim'in zulmünden illallah diyen halka kahve- hanelerde sakin olmalarını ve akılcı davranmalarını tavsiye eder, "Elbette bir gün Padişahın aklı başına gelir. Biraz daha dişinizi sıkın," derdi.

Murat Ağa'nın her nasılsa Cinci Hoca'yla yıldızı bir türlü barışmamıştı.

Cinci Hoca sokağa çıktığı zaman Murat Ağa'ya tesa-

düf etmemek için durmadan okur üfler ve onun geçtiği sokaklardan geçmezdi.

Murat Ağa bir gün Cinci Hoca'ya, "Sen bu cinlerle Padişahı ve sultanları aldatıp duruyorsun ama günün birinde bütün cinlerini başına toplasan bile malını ve canını kurtarmaya yetmeyecek," demişti.

Cinci Hoca, o günden beri Murat Ağa'ya düşman olmuş, onu Padişahın gözünden düşürmek için ne mümkünse yapmıştı.

Cinci Hoca, yeniçeri ocağında isyan hazırlığı hissedildiği haberini aldığı zaman beyninden vurulmuşa döndü.

Yeniçeriler sarayı basacak olursa, Cinci Hoca ne yapacaktı?

Cinlerden ümidi yoktu.

Zaten kendi kendini aldatmaya ne lüzum vardı?

Şimdiye kadar sarayda cin perdesi ardında oynadığı oyunların içeriğini bilmiyor muydu?

Yeniçeri ocağındaki isyan hazırlığının bir gösterişten ibaret olması da olasıydı.

Cinci Hoca bu ihtimali düşünerek derhal Sadrazamın odasına koştu.

Ahmet Paşa, o gün saraya erken gelmişti.

Hoca telaşla, Veziriazam'ın odasına girdi.

"Paşam, Yeniçeri ocağında yine fesat kazanı kaynamaya başlamış, diyorlar... Haberiniz yok mu?"

Ahmet Paşa çubuğunu tüttürerek cevap verdi.

"Ne çabuk haber aldın, Hocam? Bu telaşın ne? Hele otur bakalım şuraya... Ocakta isyan mı varmış dedin?"

"Anladım ki sizin bir şeyden haberiniz yok, Paşam! Yahut dünyadan bezginliğiniz var da ahrete sefer etmeye hazırlanıyorsunuz!"

Ahmet Paşa güldü.

“Bu kadar korku neden?”

“Murat Ağa palasını ilk önce benim boynumda dene-
yecek de onun için korkuyorum, Paşacığım!”

“Ben yılanı başından ezerim. Mademki Murat’tan kor-
kunuz var, Ona şimdiye kadar soluk alıp vermek fırsatı-
nı neden verdiniz?”

“Murat Ağa’ya ne yapabilirdim? Başında bin bir adamı
olan bir ocak ağası ile boğuşmak benim haddim midir?”

“Canım, ona bir bardak zehirli şerbet de mi ikram ede-
mezdin?”

Cinci Hoca, Sadrazam’ın gözünün içine baktı.

Acaba Ahmet Paşa da Murat Ağa ile hemfikir miydi?

Bu anlamlı sözlerle ne gerek vardı?

Cinci Hoca duraksayıp kekeleyerek sözüne devam etti.

“Murat Ağa saraya baskın yaparsa, benden çok sizin
hayatınız tehlikeye düşer, Devletlim! Bu adam, iki yüzlü,
kötü herifin biridir...”

Ahmet Paşa, Hocanın ne demek istediğini anlamıştı.

“Murat Ağanın ikiyüzlülüğünden bana ne?” dedi, “Sa-
raya baskın yapmaya karar vermişse, ayağına gidip de,
Aman ağacığım, sakın bu baskını yapma, diye yalvaracak de-
ğilim ya! Ben de buna karşı önlemler aldım. Padişaha
meseleyi anlattım. Başını kaldırıp bahçeye bir bakarsan,
bostan- cılarla sipahilerin hep birlikte nöbette olduklarını
görürsün!

*

O gün akşama kadar hiç kimse evinden dışarı çıkmadı.
Dükkânlar açılmadı. Yeniçeri ocağındaki hareketlilik her-
kesin gözüne çarpıyordu.

“Acaba ne var?”

Bu soru dilden dile dolaşıyor fakat cevapsız kalıyordu.

Saray, bostancılarla koruma altına alınmıştı.

Sultan İbrahim, Murat Ağa'nın bir dolapla saraya düşürülmesini düşünüyordu.

Murat Ağa elini kolunu sallayarak kendi kendine saraya gelecek kadar budala bir adam mıydı?

Saray halkı telaş ve heyecan içindeydi.

Acaba ne olacaktı?

Âşık Garip'in Mektubu

Kösem Sultan, Âşık Garip'ten aldığı mektubu okuyordu.

*Kanı pek sıcaktır, yakındır cana
O pala bıyıklı koç delikanlı!
Yiğitlikten yana, savaştan yana
Türk yurdunda Hamza'm şanlıdır şanlı!*

*Yüreği tatmamış daha korkuyu,
Bu aslanın kuzu gibidir huyu!
Servî dalları andırır boyu,
Yüce dağlar gibi başı dumanlı!*

*Veriniz siz bana iki gün vade!
Onu ben bulurum, emredin sade!
Size hizmet için dursun amade,
O Hamza denilen koç delikanlı!*

Valide Sultan, Hamza'nın ismini görünce elindeki

kâğıt parçasına dikkatli şekilde bir daha göz gezdirdi.

“Demek ki Hamza ölmemiş,” diye mırıldandı.

Âşık Garip, iki gün içinde Hamza’yı bulacağını vaat ediyordu.

Kösem Sultan, çoktan beri yalnız kaldıkça, “Hamza hayatta olsaydı ona gördürülecek ne kadar önemli işler vardı. Zavallı delikanlı, nerede acaba?” diye düşünüp kederleniyordu.

Bu haber Kösem Sultan’ı dünyaya yeni bir evlâdı gelmiş gibi sevindirmişti.

Sadrazam Mehmet Paşa’nın gözdesini kaçıran Hamza’nın kaç aydan beri nerede oturduğu, nereye sığındığı belli değildi.

Veziriazam Mehmet Paşa öldükten sonra, ne Hamza ile ne de Nuruhayat’la meşgul olan çıkmıştı.

Bu iki ismi hiç kimse ağzına bile almaya cesaret edemiyordu.

Sultan İbrahim, son firar hâdisesinden sonra Hamza’dan çekinmişti.

“Ele avuca sığmayan bu küstah delikanlıyı bir daha gözüm görmesin,” demişti.

Hamza’yı Padişahın gözünden düşüren de Mehmet Paşa’dan başka bir kimse değildi. Kösem Sultan kendi kendine, “Mademki o bunak Vezir ölmüştür,” dedi, “artık, Hamza’nın meydana çıkması gerek. Memleket için çok faydalı olan bu cesur delikanlıyı tekrar saraya ve oğlumun gözüne sokmak için ne mümkünse yapacağım.”

Hamza serbest olsaydı ne yapabilirdi?

Kösem Sultan, bir an için bu soru üzerinde düşündükten sonra, içinde bulunduğu durumu düşünmeye başladı.

Yeniçeriler, Hamza'nın aleyhinde olduklarını çeşitli yollarla belli etmişlerdi.

Hamza, yeniçerilere karşı daima silah olarak kullanılacak en kuvvetli şahsiyeti.

Hamza'nın halk arasındaki taraftarları oldukça fazlaydı.

Şehir içinde çıkacak herhangi bir isyan veya saray çevresinde yapılacak bir baskın hâdisesinde Hamza çok önemli işler görebilirdi.

Hamza'nın sipahileri teşvik ederek başına binlerce adam toplaması da mümkündü. Murat Ağa'ya karşı, Hamza'dan daha kuvvetli bir kimse çıkamazdı.

Kösem Sultan kararını vermişti.

"Önce Âşık Garip'i buldurup onunla görüşmeliyim."

Valide Sultan'ın Kâhyası Behram Ağa, Camlı Köşk'e girip çıkmaktan men edilmişti.

Behram Ağa, Kösem Sultan'ın en sadık adamlarından biriydi. İki günde bir defa balıkçı kıyafetinde köşke gelir, mutfağa girerek orada gizlice Kösem Sultan'la konuşurdu.

O gün, Behram Ağa Camlı Köşk'e gelince Kösem Sultan'ın ilk sözü, "Behram! Bana yarına kadar Âşık Garip'i bulup getireceksin," oldu.

Sultanın kâhyası ellerini ovuşturarak, "Gelmezse," dedi, "nasıl getirebilirim?"

"Kendisini mutlaka görmek istediğimi söylersin! Ben onu daima korudum. O, kendisine fenalık yapacak insanları bilir."

"Sultanım! Dün verdiği mektubu bile korkarak getirdi. Padişah izimi keşfederse, ilk yapacağı şey derimi yüzdürmek olacaktır, diyerek kimseye görünmeden yanımdan kaçtı."

“Hamza’dan bahsetmiyor mu?”

“Ölmüş adamın nesinden bahsetsin, Sultanım?”

“Hamza’yı ölmüş mü zannediyorsun?”

“Hamza’nın mezarda kemikleri bile çürümüştür, Sultanım!”

“Öldüğünden emin misin, Behram? Beni de şüpheyeye düşürme! Hamza ne vakit ve nerede ölmüştü?”

Behram Ağa sokaklarda duyduklarını anlatmaya başladı.

“Sultanım! Hamza, Nuruhayat’ı kaçırdıktan sonra Marmara’da bir köye yerleşmiş. Fakat günün birinde o köyde çıkan bir kavga esnasında Hamza’yı öldürmüşler ve Nuruhayat’ı da dağa kaldırmışlar. Haliç balıkçılarının anlattıklarına bakılırsa, Hamza’yı öldükten sonra cesedini deniz kenarında bir çalılığa gömmüşler.”

Kösem Sultan’ın gözleri sulandı

“Zavallı Hamza...”

Behram Ağanın Hilesi

Kösem Sultan'ın kâhyası, üç gün durmaksızın Âşık Garip'i aramıştı.

Âşık Garip, saraydan ağzının tadını aldıktan sonra dışarı çıktığı günden beri ölmüş bir adam gibi, izini belli etmeden yaşıyordu.

İzi belirsiz bir adamın üç beş gün içinde Behram Ağa tarafından bulunmasına imkân yoktu.

Behram Ağa, Âşık Garip'i bir gün Kumkapı'da gören bir balıkçıyı buldu.

Bu balıkçı ile Behram Ağa arasında gizli kalmış bir hadise vardı.

Balıkçı Hristo, Hamza'nın adamıydı. O vakit bu Rum balıkçısı Nuruhayat'ı elde etmek isteyen Hamza'ya az mı hizmet etmişti?

Behram Ağa, Hristo'yu buldu.

Kösem Sultan'ın kâhyası, üç gün sonra Hristo ile birlikte Âşık Garip'in izi üzerinde yürümeye başlamıştı.

Âşık Garip saraydayken Behram Ağa'yı, "Ermeni bozuntusu herif," diye aşağılamıştı.

Behram Ağa, sarayda kindarlığıyla tanınmış bir adamdı.

Âşık Garip'le karşılaşınca, kendisinden intikam almayı düşünen Behram Ağa, ihtiyar âşığın yanına oturdu

"Valide Sultan'a gönderdiğin mektubu okudum. Gözleri kararmış bir insan gibi, geçirdiğin tehlikeleri unutarak tekrar hayata atılmak istiyormuşsun."

Âşık Garip, Behram Ağa'nın ne demek istediğini anlamamıştı.

"Ağam," dedi, "ben her şeyden elini çekmiş bir adamım. Hamza'ya iyilik yapmaktan başka bir arzum yok."

Behram Ağa güldü.

"Hamza'nın yaşadığından emin misin?"

"Emin olmasam Valide Sultan'ı taciz eder miydim?"

"Sen kaç aydan beri, inine girmiş bir hayvan gibi başını postuna koymuş yatıyorsun. Dünyadan haberin yok! Hamza, Marmara sahilinde bir köyde ölmüş. Şimdiye kadar mezarda kemikleri bile çürümüştür."

Âşık Garip bu haberi duyunca üzülmedi.

"Hamza hayattadır, ağam!" diyerek yerinden kalktı. Duvarda asılı olan bir torbanın içinden kanlı bir gömlek çıkardı.

"Bak şu gömleğe. Hamza, Adalar denizinde korsanlık ederken vurulmuş ve yaralı olarak Marmara sahiline getirilmiştir."

"Bu gömleği sana kim gönderdi?"

"Nuruhayat."

"O günahkâr hâlâ yaşıyor mu?"

"Zavallı kızın ölmesini mi istiyorsun?"

“Gebersin kaltak! Sarayda benim aleyhimde neler söylemişti.”

“Kuzum ağacığım, şimdi birkaç taraftan felâket görmüş kimsesiz bir kızcağızı bir tarafa bırakalım da, Hamza’nın İstanbul’a getirilmesini düşünelim.”

Kâhyanın sesi yükseldi.

“Sen sahiden sersemlemişsin! Valide Sultan’a yazdığın mektupta, *Hamza’yı iki gün içinde bulup getiririm*, diyordun. Şimdi onun yaralandığından bahsediyorsun! Senin hangi sözüne inanalım?”

“Ben Hamza’nın yaşadığını iddia ediyorsam, siz öldüğünden bahsediyorsunuz!”

“Ya bu kanlı gömlek?”

“Onu bana Nuruhayat göndermişti.”

“Buna ne gerek görmüş? *Hamza yaralıdır*, diye haber göndermiş olsaydı inanmayacak mıydın?”

“Hayır, inanmazdım. Çünkü ben artık insanların hiçbir sözüne inanmaz oldum.”

“O halde benim sözlerime de inanmıyorsun, öyle mi?”

“Tabii, inanmıyorum. Siz Hamza’nın öldüğünü iddia ediyorsunuz! Ben ise yaşadığını zannediyorum.”

Behram Ağa hiddetle bağırdı.

“Fettan pinti! Aklını başına topla. Bu uydurma masallarla beni de mi avutmak istiyorsun?”

“Ben size gerçeği söyledim. İnanmadınız! O halde Kösem Sultan sizi bana ne için gönderdi?”

“Senin, Hamza’yı öldürdüğünü bilmiyor muyum zannediyorsun? Valide Sultan’a gönderdiğin mektupla kendini affettirmeye çalışacaksın, değil mi? Köpek suratlı pinti!”

Âşık Garip şaşırdı. Ağaya ne cevap versindi? Behram Ağa gittikçe köpürüyor, hiddetleniyordu.

“Yine ortalığı karıştırmak istiyorsun,” dedi, “fakat bu sefer ben engel olacağım. Sana ne at vereceğim, ne de meydan.”

Behram Ağa, Âşık Garip’ten intikam alıyordu. Öncelikle duvardaki kanlı gömleği alıp cebine soktu.

“İşte, Hamza’yı öldürdüğün bu gömlek ile de sabittir!”

Âşık Garip, Balıkçı Hristo’nun yüzüne bakarak konuştu.

“Ben adam öldürebilir miyim, Hristo? Sen söyle.”

Hristo ellerini ovuşturdu ve başını önüne eğerek, “Hamza’yı beraber kesmedik mi?” dedi, “Ben kolundan tutmuştum, sen de bıçağı boynuna vurmuştun.”

Telli Haseki'nin Şekerpare'yle Mücadelesi

Memleket ve hükümet işleri günden güne divaneler ve cahiller eline düşerken, sarayda kadınlar saltanatı bütün fecaatiyle devam ediyordu.

Kösem Sultan, Camlı Köşk'te, Behram Ağa aracılığıyla Âşık Garip'i aratırken, sarayın harem dairesinde önemli mücadeleler oluyor, kadınlar birbirini yiyordu.

Sultan İbrahim'in gözünden düşmüş olan Şekerpare Sultan, Telli Haseki'nin yeni bir hilesiyle karşılaşmıştı.

Telli Haseki, öteden beri Hamza'nın aleyhinde konuşur, "O çapkın elime geçse hemen boğdururdum," diye söylenirdi.

Bu yüzden araları açılan hasekiler arasında son günlerde devam eden kavgalardan Sultan İbrahim'in haberi yoktu.

Şekerpare Sultan aylardan beri Hamza'nın matemini tutarken, genç bir cariye ona gizlice şu haberi vermişti.

"Hamza ölmemiş, Sultanım!"

Şekerpare bu haberi alınca cariyeyi sıkıştırdı.

"Nereden duydun?"

“Kızlarağasından.”

“Ona kim söylemiş acaba?”

“Bilmiyorum.”

“Şimdi nerede olduğunu biliyor musun?”

“Marmara’da imiş diyorlar.”

“Marmara’da mı?”

“Hatta Nuruhayat da oradaymış.”

“Hani ya Padişaha Nuruhayat’ın öldüğünü söylemişlerdi?”

“Nuruhayat, Hamza’nın karısıdır, Sultanım. Ve ondan bir de çocuğu olmuş.”

Şekerpere Sultan, cariyeden aldığı bilgileri araştırarak Hamza’nın hayatta olduğuna inandıktan sonra, bir akşam haremde Telli Haseki ile karşılaşmıştı.

Hümaşah Sultan, Şekerpere’yi saraydan uzaklaştırmak için neler düşünmüyordu?

Telli Haseki, Şekerpere’nin gevezeliğinden, ahlaksızlığından bahsederek her gün Padişahı kandırmaya çalışıyordu.

Telli Haseki, rakibesinin Hamza’yı eskiden beri koruduğunu sezmemiş değildi. Fakat olaylar Şekerpere’ye yardım ediyordu.

Telli Haseki, Padişaha, “Şekerpere’den şüpheleniyorum, Padişahım. Hamza’yı mı seviyor acaba?” dedikçe, Sultan İbrahim “Ölmüş bir adamın ismini ağzına alma!” diyor ve Hasekinin yalanlarına önem vermiyordu.

Telli Haseki, merdiven başında Şekerpere’yi görünce dayanamadı.

“Sana diyecek bir çift sözüm var!” dedi ve üzerine yürüdü.

Şekerpere Sultan, Telli Haseki’den çekindiği halde o gün nasılsa korkmamış ve göğsünü kabartarak, “Ne isti-

yorsunuz?" demişti.

Telli Haseki dudaklarımın bükerek genç Hasekinin yüzüne haykırdı.

"Hünkâra benim hakkımda neler söylüyorsun dedi-koducu kadın?"

Şekerpare kısık bir sesle cevap verdi.

"Benim Hünkârın yüzünü gördüğüm yok. İftira etme!"

"El altından beni çekiştiriyormuşsun."

"Ben odamdan dışarı çıkmıyorum. Yanlış haber vermişler."

"Gözümle gördüm."

"İftira..."

"İnkâr etme!"

"Neden inkâr edeyim? Doğrusunu söylüyorum. Kaç aydan beri Padişahın yüzünü görmedim. Fakat bir kadının kocasını görmek istemesi ayıp mıdır?"

"Sus, miskin! Padişahın en son hasekisi benim. Hünkârı benden başka kimse göremez, anladın mı?"

"Güle güle gör... Ben haddimi bilirim. Efendimizin çağırmadığı zaman kendisini rahatsız etmek aklıma bile gelmez. Fakat, sen..."

Telli Haseki elini yukarı kaldırdı.

"Sus diyorum sana, utanmaz! Sen benim karşımda söz söylemeye nasıl cesaret ediyorsun? Ağzını yırtarım senin!"

Şekerpare bir adım geriledi.

"Terbiyeni takın! Ağzından çıkanı kulağın işitiyor mu? Benim önüme çıkan ve bana bir şey demek isteyen sensin! Yolumu neden kestir?"

"Hamza'yla görüşüyormuşsun."

"İftira..."

“İspat edersem ne yaparsın?”

“Yalan... Yalan...”

Telli Haseki, “İmdat!” diye haykırdı.

Şekerpere Sultan, tehlikeyi görünce kimseye görünmeden kaçmak zorunda kaldı.

Hümaşah Sultan hiddetle Padişahın yanına koştu ve meseleyi anlattı.

“Şekerpere’den hakaret gördüm Şevketlim! Haysiyetimi korumak için onu mutlaka cezalandırmalısınız,” dedi.

Sultan İbrahim, “Bugünlerde haremde kavga çoğaldı. Niçin birbirinizi görüp uyumsuzluk çıkarırsınız?” dedi. “Hasekilerimin daireleri tamamıyla ayrılсын. Birinden diğerine, iradem olmadan hiç kimse geçmesin.”

Telli Haseki ısrar etti.

“Şekerpere’ye hiç olmazsa üç gün yemek verilmesin. Aç kalsın. Yaptığı rezaletin cezasını görmelidir.”

Padişah, kadın kavgalarına önem vermediği için Telli Haseki’nin talebini reddetti.

“Birbirinizi görmezseniz, bu gizli hadiselerin önü alınmış olur. Bu önlem Şekerpere için en büyük bir cezadır. Dairesinde hapis kalacak.”

*

Şekerpere, bu yolla odasına hapsedilince kimsenin yüzünü göremez olmuştu. Ancak Telli Haseki’nin gizli girişimlerinden kısmen haberdardı.

Dairesinde yalnız kalınca kendi kendine düşünmeye başladı.

“Telli Haseki’nin bütün gizemini çözdüm. Padişahı tamamen avcunun içine almaya çalışan bu ikiyüzlü kadın

Hamza'nın izini aramakla meşgul. Âşık Garip'i yakalatmak için Behram Ağa'ya on bin kuruş vaat etmiş. Behram bu muazzam serveti ele geçirmek için babasını bile mezardan çıkarıp getirir. Zavallı Âşık Garip, müthiş bir uçuruma yuvarlanacağından haberdar değil. Behram Ağa'nın bu günlerde saraya sık sık gelip gitmesi elbette hayra alâmet değildir. İki yüzlü köpek! Kösem Sultan sayesinde adam olduğu halde, şimdi ona nasıl da ihanet ediyor! Eğer, Âşık Garip'i tekrar yakalayıp saraya getirirlerse ben de meseleyi el altından Kösem Sultan'a haber vereceğim."

*

Bu sırada Kösem Sultan, Camlı Köşk'ten tekrar saraya gelmek için girişimlerde bulunuyor, Sadrazam Ahmet Paşa'ya el altından haberler gönderiyordu.

Veziriazam, önceleri Kösem Sultan'ın saraydan uzaklaşmasına memnun olmuşsa da, günler geçtikçe Telli Haseki'nin her şeye burnunu sokması, Sadrazamın her zaman zor durumlara düşmesine sebep oluyordu.

Ahmet Paşa, bir gün Kösem Sultan'a gönderdiği bir mektupta, "Sultanım! Sizi ziyarete gelemediğimden dolayı kulunuzu affediniz. Etrafımda o kadar çok dedikoducu var ki, uçan kuşların bile hafiyelik etmesinden korkuyorum. Fakat, her şeyi göze alıp bir gece kıyafet değiştirerek de olsa ayağınıza yüz sürmeye geleceğim. Yakında Hünkârın af ve merhametine mazhar olarak tekrar saraya döneceğinizi ümit ederim!" demişti.

Sadrazam Ahmet Paşa sözünde durmuştu. Bir gece sipahi kıyafetine girerek Camlı Köşk'e gitti ve Kösem Sultan'la görüşmek cesaretini gösterdi.

Ahmet Paşa, o geceden sonra Padişaha her gün Valide Sultan'ı hatırlatır ve merhametini uyandırmaya çalışırdı.

Sadrazamın bu fedakârlığı yalnız Telli Haseki'den korkusundan doğuyordu.

Ahmet Paşa devlet adamları arasında hasisliği ve paraya düşkünlüğüyle tanınmış bir vezirdi. Kösem Sultan, Sadrazamın zayıf damarını çoktan keşfetmişti.

Ahmet Paşa, Camlı Köşk'e geldiği gece, Valide Sultan özgürlüğüne karşılık her sene haslardan gelen paralardan Ahmet Paşa'ya yirmi beş bin kuruş vermeyi ve yeni inşa ettirdiği Mercan'daki Valide Hanı'ndan ölünceye kadar Ahmet Paşa'nın emrine on beş oda kiralamayacağı vaat etmişti.

Ahmet Paşa aslında fakir bir sipahinin oğlu olduğu için diğer vezirler gibi zengin değildi. Defterdar olduğu zaman, kırmızı giyme yasağı sayesinde bir miktar cezayı cebe indirmiş ve bu paralarla Haliç'te ufak bir sahilhane satın almıştı.

Ahmet Paşa sadrazam olunca tek emeli, İskender Bağlı civarındaki çiftliği satın almaktı. Bu çiftliğin senelik geliri, Bolu ilinin bir senelik getirisine denkti.

Haris Vezir, günler geçtikçe bu emelinin gerçekleşmesi için saray dışında halka zulüm ve işkencenin türlüünü yaptırarak elde avuçta ne varsa toplatıyor, devlet hazinesine bir akçe bile vermiyordu. Kendisini son derece şımartan Kösem Sultan'a yardım etmek, onu tekrar saraya getirterek Telli Haseki'nin güç ve yetkisine son vermek Ahmet Paşa için ihmal edilmez bir görev olmuştu.

Bu yüzden de fırsat buldukça Valide Sultan'ı över, Padişahın merhametini uyandırmaya çalışırdı.

Bir akşam, Sadrazam, Sultan İbrahim'e, "Şevketlim!

Dünya kurulduğu günden beri yer yüzüne sizin kadar eğlencesini bilen, hassas bir hükümdar gelmemiştir zannederim,” dedi.

“Niçin zan ile söylüyorsun?”

“Yağcılığımıza yorarsınız diye korktum, Sultanım!

Padişahın kolları kabarmıştı. Sakalını okşayarak güldü.

“Sokağa çıktığım zaman, bütün kadınlar ve genç kızlar hiç erkek görmemiş gibi kafes arkasından beni gözetliyor. Lalam Mustafa Paşa bende esrarengiz bir cazibe olduğunu söylerdi. Rahmetli doğru keşfetmiş.”

Ahmet Paşa devletin en işini bilir vezirlerinden olan Kara Mustafa Paşa’nın bile Padişah tarafından boğdurulduğunu biliyordu.

Göz göre göre Padişaha yağcılık yapmayı kendince bir görev bilen Ahmet Paşa, halka karşı ne kadar acımasız davranıyorsa, Sultan İbrahim’e de o oranda köpeklik etmekten kendini alamıyordu.

O gece Sadrazam, Padişahı yuvasından çıkarılıp avlanan bir yılan gibi uyuşturmuştu.

Sultan İbrahim, iltifat dolu bakışlarını Sadrazamın gözünden ayırmıyor, durmadan onunla konuşmak istiyordu.

Veziriazam Ahmet Paşa, Hünkârın gururunu okşadıktan sonra, “Padişahım!” dedi, “Geçenlerde cariyelerden biri, kulunuza garip bir soru sormuştu. Çok hoşuma gitti. İzin verirseniz bendeniz de Efendimize sorayım!”

Padişah, “Söyle,” demek isteyen bir edayla başını salladı.

Ahmet Paşa sordu.

“Dünyada en yüce varlık olarak kimi tanıyorsunuz, Şevketlim?”

Sultan İbrahim gözlerini açarak düşündü.

“Sen ne cevap vermiştin?”

“Köleniz, karılarımın hiçbirisiyle mutlu olmadığım için, bana bu soruyu soran cariyeye, *annem*, diye cevap verdim. Çünkü, kulunuz, hastalandığım zaman yalnız gözüyle değil, kalbiyle de ağlayan bir insan varsa o da annemdi!”

Sultan İbrahim göz kapaklarını indirdi. Bir an şüphe ve tereddüt içinde kaldı. Sonra birden başını kaldırarak Sadrazamın yüzüne baktı.

“Anneni mi hatırladın?”

“Daima hatırlarım.”

“Çok severdin demek anneni.”

“Onun beni sevdiği kadar sevemezdim. Anneler evlatlarını çok severler, Padişahım!”

Padişah tekrar başını önüne eğdi. O dakikada vicdıyla mücadele ettiğine şüphe yoktu.

Ahmet Paşa bu gece Kösem Sultan’ı affettirmeyi başarsa, bu hadise ona memlekette büyük bir şöhret ve sarsılmaz bir mevki getirecekti.

“Dünyada anneden daha aziz ve rahim bir şahsiyet düşünülemez, Padişahım!”

Veziriazam, bu sözü tekrarlamak zorunda kalmıştı.

Sultan İbrahim’in gözleri sulanmaya başladı.

“Gerçekten öyledir, lalam,” dedi. “Ben nasılsa şeytana uyararak onu kırdım. Şimdi kalbim parçalandı. Tez gidip annemi Camlı Köşk’ten buraya getirin!”

Âşık Garip'in Sesi

Dışarıdan kapısı görünmeyen ufak mermer bir odanın penceresinden hazin bir ses yükseliyordu:

*Dilde türküm, elde sazım,
Dünya benim neme lazım!
Böyle geçer kışım, yazım,
Dünya benim neme lazım!*

*Çok düşünme, çekme keder,
Kaygı seni harap eder!
Hayat böyle gelir gider,
Dünya benim neme lazım!*

İki genç kız pencereye uzandılar. Aynı ses devam ediyordu.

*Ömrünün zevklerini sez:
Ye, iç, eğlen, sefa sür, gez!*

*Hayat iki pula değmez,
Dünya benim neme lazım!*

Kızlardan biri diğerine sordu.

“Bu sesi tanıdın mı?”

“Hayır.”

“Hakkın var, tanımazsın? Sen saraya gelmeden biraz önce uzun müddet burada kalan ve Padişahı eğlendiren meşhur Âşık Garip işte budur.”

Genç kız hayretle gözlerini açtı.

“Padişahı eğlendiren böyle meşhur bir adamın bu zindanda işi ne?”

Arkadaşı tereddütle cevap verdi.

“O bir sırdır. Benden duymuş olma!”

“Ne olur Nilüfer? Anlatsan a! Bu sırrı benden niçin saklıyorsun?”

“İnsan Hümaşah Sultan’ın gazabına uğradığı zaman, derhal Azrail’le karşılaşılıyor, yavrum. Beni fazla söyletme!”

Yeni cariyeye dudağını bükerek pencerenin önünden çekildi:

“Doğrusunu söylemek gerekirse, hiçbir şey anlamadığımı itiraf ederim. Fakat Hasekinin ismini işitince, neden bilmem, tüylerim ürperdi. Şimdi her şeyi anlamış gibiyim.”

Nilüfer yürüdü.

“Azrail’in dolaştığı yerde durulmaz, gidelim.”

Behram Ağa, Telli Haseki’den beş bin kuruş almak için Âşık Garip’i yakalatıp saraya getirmişti.

Kösem Sultan’ın sadık Kethüdası, Sultanın hapis tutuluyor olmasından yararlanarak Telli Haseki’ye hizmet etmeye başlamıştı.

Hâlbuki çok garip bir tesadüf eseri olarak, Âşık Garip'in saraya getirildiği gece, Valide Sultan da oğlu İbrahim tarafından affedilerek saraya dönmüştü.

Âşık Garip'in taş odalardan birinde hapsedildiğinden kimsenin haberi yoktu. Kösem Sultan, Kethüdasına, "Behram, Âşık Garip'i hâlâ bulamadın mı?" diyordu. "Bu gece ona çok ihtiyacım var."

Yaptığı kötülüğü gizlemeye çalışan Behram Ağa, Valide Sultan'ı kandırmaktan başka bir şey yapamıyordu.

"Âşık Garip'i bulamadım, Sultanım! Balıkçıların ifadesine bakılırsa bu sersem herif dün gece kendisini denize atmış ve dünyaya ebediyen veda etmiştir." Kösem Sultan bu cevaba inanır gibi oldu.

"Zaten onun yazdığı mektupların hasta bir adamın kaleminden çıktığı belliydi. Fakat hiç olmazsa Hamza'nın nerde olduğunu haber verseydi... Son mektubunda, *Bana iki gün izin verin, onu bulup getireyim*, diyordu. Acaba Hamza gelmek istemedi mi?"

"Hayır, Sultanım, meselenin içyüzü büsbütün başkadır. Hamza, Akdeniz korsanları tarafından parçalanmıştır!"

Kösem Sultan'ın gözleri sulandı.

Behram Ağa koynundan ufak bir bohça çıkararak, "Bakınız, Sultanım," dedi, "bu kanlı gömlek, Hamza yaralandığı zaman sırtından çıkarılmış. Onu kayıkçılardan birinin evinde buldum."

Valide Sultan gömleği muayene etti.

"Peki ama bu gömleğin onun olduğunu nereden anladın?"

"Kayıkçıların verdiği bilgilerden. Hatta Nuruhayat bile hayattaymış. Hâlbuki biz onu ölmüş zannediyorduk."

“Ne feci macera! Nuruhayat’ın nerede olduğunu biliyorlar mı?”

“Marmara’da bir köyde yaşadığını söylediler, Sultanım!”

Valide Sultan acıyla başını salladı.

“Zavallı Hamza... Zavallı Âşık Garip...”

“İkisi de denizde ölmüş. Yeryüzünde mezarları bile yok.”

Kösem Sultan, o gece saraya yeni döndüğü için sürgünlükten kurtulan bir mahkûm sevinciyle ne yapacağını bilmiyordu.

Behram Ağa ile çok konuşamadı.

Âşık Garip ve Hamza, aslında Kösem Sultan’a Camlı Köşk’ten kurtulmak için gerekmiyor muydu?

Mademki Sadrazam Ahmet Paşa bu işi başarmıştı, artık zaten Padişahın gözünden düşmüş olan bu iki firariyi aratmakta ne anlam vardı?

Güneş Doğarken

Taş odanın demir kapısı açıldı.

Âşık Garip, o gece sabaha kadar kendi kendine yanık türküler söyleyerek sazının nağmeleriyle teselli bulmaya çalışmıştı. Ve nihayet güneş doğarken, bir sarhoş gibi zindanın bir köşesinde sinmişti.

Gözlerini açtığı zaman karşısında Kara Halil'i görünce tüyleri ürperdi.

Acaba rüya mı görüyordu?

Kalenderin karşısında Azrail gibi dikilip duran adam, sarayın en eski cellâdıydı.

Âşık Garip suçsuz bir adamdı. Ölümü hatırlamak istemedi.

"Yorgunluk ve açlık başımı döndürdü. Gözlerim kararıyor. Korkunç hayaletler görüyorum," diye mırılda-narak tekrar gözlerini kapadı. Ve yattığı köşede, zararsız bir yılan gibi çöreklenip uyumak istedi.

Kara Halil, Telli Haseki'den aldığı emri derhal icra etmezse kendi boynunun da vurulacağını biliyordu.

Hümaşah Sultan, zevk ve neşeli bir zamanında Padi-

şahdan şu emri almayı başarmıştı.

“Hanedanımıza birden fazla ihanet ettiği bilinen Kalender’in boynu vurula.”

Cellât başı, devrinin en hissiz ve taş yürekli adamı olduğu halde, Âşık Garip’ten herkes gibi hoşlanır, onun sazını merakla dinlerdi.

Kızlarağası, Sultan İbrahim’in emrini tekrar ederken, Kalender gözlerini açtı. Hayatta ilk defa titrediğini hissediyordu.

Kara Halil, bu sevimli ihtiyarın başını keskin palası ile gövdesinden ayırmak istemedi.

“Senin kanını akıtmaya kıyamadım! Kolay ölmek istersen, şu sazını al da yanık bir hava çal!” diyerek belindeki kalın ipi çıkardı.

“Bak,” dedi, “bu urganı senin için getirdim. Bununla insan zahmetsiz ölür. Ben boğduğum adamların işini çarçabuk bitiririm. Vücudu bir dakikada pörsüyüverir.”

Âşık Garip, cellâdın soğukkanlılığı karşısında iradesini kaybederek buz gibi donup kalmıştı. O gece sabaha kadar, *Hayat iki pula değmez*, diye bağırarak Kalender, Kösem Sultan’dan iltifat ve koruma beklerken, böyle birdenbire cellâtle karşılaşınca ne yapacağını şaşırdı.

Kara Halil, elindeki urganın bir ucunu kızlarağasına uzatarak, “Tut şunun ucundan,” dedi, “Bu herif merhametten anlamıyor. Ben ona bir Çerkez boğumu göstereyim de öbür dünyada aklı başına gelsin.” Kızlarağası ipin ucundan tuttu.

Âşık Garip, ahretin yolunu görünce yalvarmaya başladı.

“Çoluğum, çocuğum yok, kuzum! Beni öldürseniz, arkamdan ağlayacak ne anam var ne de evladım. Fakat, beni boğarsanız Kösem Sultan’a ait önemli bir sır da be-

nimle beraber ahrete gidecek. Ne olur, önce gidip Valide Sultan'a haber veriniz! Bu yolculuğa onun da arzu ve iradesi tamam derse, talihime boyun eğ, giderim. Emin olunuz ki beni saraya getirten odur! Valide Sultan'ın haberi olmaksızın beni ne cesaretle boğuyorsunuz?"

Kara Halil korkunç bir tebessümle güldü.

"Gevezeliğe gerek yok. Haydi, son nefesinle yanık bir türkü söyle de dinleyelim! Malum ya, Kara Halil'in naza tahammülü yoktur; ipi çekiverirsem, soluğu öbür dünyada alırsın!"

Köse Sultan'ın Odasında

O sabah saraylılar arasında garip dedikodular vardı. Valide Sultan'ın tekrar saraya dönmesi genç kızların yüzünü güldürmüştü. Bütün cariyeler güneşte beraber uyanmışlar, yuvalarında cıvıldaşan kuşlar gibi bir birleriyle konuşmaya başlamışlardı.

"Valide Sultan'ın niçin affedildiğini biliyor musunuz?"

"Padişahımız istemiş. Affetmiş."

"Öyle ya, anası değil mi? Elbette bir gün affedecekti."

"Hümaşah Sultan'ın kulakları çınlasın."

"Bu gece Valide Sultan'ın saraya geldiğini işitmedi, değil mi?"

"Nereden işitecek? Valide Sultan geldiği zaman Hümaşah Sultan odasına çekilmişti."

"O halde, bu sabah gözünü açınca duyacağı ilk haber bu olacak."

Diğerlerine oranla yaşlıca bir cariye, dudaklarını büzerek söze karıştı.

"Ay batarken güneş doğar, güneş gurup ederken ay görünür. Asırlardan, beri ikisi de birbirini kovalamaktan

usanmamış, yorulmamıştır. Valide Sultan'la Hümaşah Sultan'ın birbirlerini takip etmesi de ayla güneşin birbirini kovalamasına benziyor."

"Sen daha iyi bilirsin ama, Valide Sultan saraya gelince, içimde uzun gecelerin korkunç karanlıklarından kurtularak sabaha ermiş bir insan sevinci hissediyorum. Hiç olmazsa gözlerim ışık görüyor."

"Hümaşah Sultan bu darbenin nereden geldiğini keşfedebilecek mi acaba?"

"Bu iş Cinci Hoca'dan başka kimse yapamaz."

Kösem Sultan, sabahleyin erkenden uyandı. Oda cariyelerinden birine şu emri verdi:

"Bana şimdi Behram'ı çağır. Çabuk gelsin."

Genç kız kapıdan çıkarken, Valide Sultan ekledi.

"Önemli bir rüya gördüm. Gelirken, benim Camlı Köşk'teki altın yaldızlı mushafımı da getirsin!"

Kösem Sultan elini yüzünü yıkadıktan sonra bir min-dere uzandı.

Valide Sultan, sabahları ceviz ve incir reçeli yemekten hoşlanırdı. Kahvaltısını getiren halayıkla konuşuyordu.

"Kız, bu reçelleri nereden buldun?"

"Hazinedar ustası verdi, Sultanım!"

"Aferin. Benim bu reçelleri sevdiğimi unutmamış."

"Sizin sevdiğiniz şeyleri ben bile bilirim, Sultanım! O nasıl unutsun?"

Kösem Sultan, rüyalarını daima ya Cinci Hoca'ya yahut da kethüdası Behram Ağa'ya anlatırdı. Bu âdetini güçlendiren sebeplerden biri de Valide Sultan'ın hurafelere inanmış olmasıydı. Bu ikisi, Kösem Sultan'ın rüyalarını kötü da olsa hayra yorarlar, iyi tabir ederlerdi.

Valide Sultan, gözleri kapıda, sadık kethüdası Behram

Ağa'yı bekliyordu.

Kahvaltayı getiren cariyeye sordu.

"Benim dönüşümden memnun olmayan kimse var mı?"

"Herkes bayram yapıyor, Sultanım! Sizin teşrifiniz hepimizi sevindirdi."

"Niçin seviniyorsunuz? Ben size her gün para yahut çeyizlik eşya mı veriyordum?"

Genç kız Sultanın ayaklarına kapandı.

"Saraydan gittiğiniz günden beri Hümaşah Sultan'dan gördüğümüz işkenceler dayanılmaz bir raddeye geldi, Sultanım!"

"Padişah ses çıkarmıyor mu?"

"İki gece önce Efendimizin gözü önünde sarayın en güzel ve temiz yürekli cariyelerinden birisini boğdurttu. Zavallı İkbâl, kurbanlık bir koyun gibi derhal yere yattı ve uzun saçlarını göğsüne dökerek mırıldandı: *Talihim buymuş... Sultanın emrine boyun eğirim*. Sultan İbrahim'in bile gözleri sulanmıştı. Telli Haseki'ye, *Bu yosmayı bana bağışla*, deyince Padişahımızın sevgili Hasekisi kaşlarını çatarak söylendi. *Beni bir cariyeye değişir misiniz, Şevketlim?* Hünkârın canı sıkıldı. *Tez boğun*, diye bağırды. İkbâl'i bir dakika içinde boğdular. Kalbimiz o kadar sızladı ki... Fakat, Hümaşah Sultan'ın istediği oldu, neşesi yerine geldi. Hepimiz, korku ve heyecan içinde sabaha kadar titreştik."

Kösem Sultan, Telli Haseki'nin saltanatına bir son vermek için ne mümkünse yapmaya karar vermişti.

"Demek ki oğlumun dizginleri hâlâ onun elinde, öyle mi?"

Genç kız sustu.

Kösem Sultan, cariyeden epeyce bilgi almıştı.

“Ben gittikten sonra sarayda önemli bir hadise olmadı mı?”

“Hayır, Sultanım! Yeniçerilerin tehdidinden başka yeni bir şey yok.”

“Ondan haberim var. Oğlum acaba bu olaya önem vermiş miydi?”

“Hiç aldırmadı, Sultanım!”

“Nasıl anladın?”

“O gece Altıntop Kameriyesi altında eğlence vardı. Hepimiz huzurundaydık. Kızlarağası bu uğursuz haberi getirince, Efendimiz, *Köpekler havlıyor. Gene aç kalmışlar*, diye güldü. Saz sabaha kadar devam etti.”

“Hümaşah da sustu mu?”

“Onun umurunda bile değildi. Fakat ertesi sabah ocak reisi Murat Ağa’nın adamları Padişahı tehdit ettiler. Telli Haseki o vakit korktu. Hünkâra, *Bu adamların ağzına birer kemik atınız, Şevketlim*, diye rica etmiş. Galiba birkaç vilâyetin haslarını yeniçerilere dağıtacaklar.”

“Başka?”

“Dün gece de Âşık Garip’i yakalayıp getirmişler.”

Genç kız bu cümleyi bitiremedi. Kösem Sultan gözlemini açarak, “Âşık Garip’i mi yakalamışlar?” diye bağırdı. Cariye, Kalender’i sesinden tanıyordu.

“Bu gece, son defa taş odalarda türkü söylerken pencereden dinledim, Sultanım! Sazının nağmeleri ne kadar hazindi...”

Valide Sultan öfkeyle yerinden kalktı.

“Sen ne diyorsun?” dedi. “Behram Ağa akşam bana Âşık Garip’in denizde boğulduğunu söyledi.”

Bu haberi veren cariyeye sözünde ısrar etti.

“Kulaklarımla işittim. Duyduğum ses, Âşık Garip’in sesiydi.”

Kösem Sultan, korkulu rüya gören bir insan gibi genç kıza sordu.

“Başka bir şey işitmedin mi?”

“Hayır, Sultanım! Yalnız türkü soyuyor ve *Hayat iki pula değmez*, diye bağııyordu.”

“Bu sözü andan başka kimse söyleyemez. Sazının tellerinden çıkan nağmeleri de işittinse hükmedeceğim ki odur.”

“İki arkadaş onu taş odanın penceresinden dinledik. Sazını hazin türkülerle, hem de ağlar gibi, inler gibi çalıyordu, Sultanım!”

Kösem Sultan, “Gördüğüm rüya aynen çıkacak. Behram nerede kaldı?” diye söylendi.

Genç kız korktu ve odanın bir köşesine çekildi. Ellerini göbeğinin üstüne kavuşturarak ayakta durdu.

*

Behram içeriye girdiği zaman sadece Valide Sultan’ın rüyasını tabir edeceğini zannediyordu.

Hâlbuki Kösem Sultan hiddetinden ateş püskürüyordu.

“Ben üç günden beri Âşık Garip’i arattığım halde, sen onu nasıl oldu da bulamadın?” diye haykırdı.

Behram Ağa, Valide Sultan’ın hiddetini ve rüyadan bahsetmediğini görünce tehlikeyi anladı.

“Sultanım,” dedi, “kulunuz da bu sabah işittim. Telli Haseki meğer Âşık Garip’i çoktan beri hapsetmiş!”

Behram Ağa hiçbir şeyden haberdar değilmiş gibi davrandı.

“Siz Hümaşah Sultan’ın bu gibi işlerde ne kadar yetenekli olduğunu kölenizden daha iyi bilirsiniz... Benim bu

meselede suçum yoktur sultanım. Kumkapı'da oturan balıkçılardan aldığım bilgileri aynen aktardım ve pekâlâ biliyorsunuz ki onu İstanbul'da günlerce aradım. Fakat kime sordumsa öldü dediler."

Kösem Sultan başını örterek kapıya doğru yürüdü.

"Haydi, düş önüme, beceriksiz köpek!"

"Nereye gidiyoruz, Sultanım?"

"Taş odalara..."

*

Bir sarraftan borç alan hükümdar!

Valide Sultan'ın saraya döndüğü günlerde, oğlu İbrahim parasızlıktan sıkıntıya düşmüştü.

Devlet hazinesinde alelade bir borç için alacaklılara verilecek beş bin kuruş bile bulunamıyordu. Sultan İbrahim, taşradaki zengin kadınlara şiddetli hükümler göndererek durmadan para ve samur istiyordu.

Padişahın sefahatine hangi servet dayanır, hangi hazine yeterdi?

O günlerde Şam vergilerini tahsil ederek İstanbul'a dönen Şivekâr Sultan'ın kardeşi, Şam'dan hayli mal ve mücevherat getirmişti.

Şivekâr Sultan gözden düşen hasekiler arasında bulunmakla beraber, vaktiyle aldığı fermanlardan yararlanmanın yolunu bulmuştu. Padişah parasız kaldıkça, derhal kardeşini huzura gönderir ve borç verdirirdi.

Sultan İbrahim o gece sarayda muhteşem bir eğlence düzenleyecekti. Para ve amber tedarikinde bazı zorluklar olduğunu görünce, Şivekâr Sultan'ın kardeşini hatırlamıştı.

Safahatından başka bir şey düşünmeyen Sultan İbra-

him, o akşam gizlice Karabet Bey'e haber göndererek on beş dirhem amberle on bin kuruş borç rica etti.

Şivekâr Sultan'ın kardeşi, o güne kadar Padişaha borç olarak verdiği paraları alacağından ümitli değildi. Şam'dan bin zorlukla getirebildiği nakit para ve eşyanın büyük kısmını da Padişaha verecek olursa, kendisine bu seyahatin zahmetinden başka ne kalacaktı?

Zaten Şivekâr Sultan biraz gözden düşmüş bir kadın değil miydi? Bundan sonra Karabet Bey'in Şam'a gitmesine kim izin verecekti?

Telli Haseki, "En zengin ili başkalarına kaptırmam," deyip dururken, Karabet Bey bir daha Şam yoluna nasıl adım atabilirdi?

Karabet, geleceğini aynada görür gibi keşfetmişti.

Padişahın istediği şeyleri göndermedi.

"Ben ufak bir sarrafım, Hünkâra verecek kadar param yoktur. Zaten Padişah aldığını vermez. Şimdiye kadar borç verdiğim paraların toplamını bir Allah bilir, bir de ben bilirim!" dedi.

Sultan İbrahim'e bu cevabı aynen iletmışlerdi. Karabet çıldırmış mıydı?

Sultan İbrahim gibi deli bir hükümdarın bu cevabı hazmetmesinin imkânı mı vardı?

Fakat Padişaha bu sözü söyledikleri zaman Sultan İbrahim kızmadı.

"Dilsizler de konuşmaya başladılar," diye söylendi.

O geceki eğlenti ambersiz ve neşesiz geçmişti.

*

Sultan İbrahim, Karabet'in, yeniçeri ağası Murat Ağa ile hemfikir olduğunu ve ocağa sık sık gittiğini haber al-

makta gecikmemişti.

Karabet kellesinin kazaya uğrayacağını anlayınca, memlekette saraya karşı en kuvvetli muhalefet unsuru olan yeniçeri ağasına sığınıp onunla birlik olmaktan başka kurtuluş çaresi bulamamıştı.

Sultan İbrahim işin iç yüzünü anlayınca hiddetinden ateş püskürmeye başladı.

“Bre godoş! Sarayıma dongsuz gelip adam oldu. Şimdi bana karşı düşmanlarımla birleşmiş. Tez ele geçirip boyununu vurun!”

Bu emir üzerine Bostancıbaşı sokak sokak dolaşarak Karabet’i aramakla meşgulken, Padişaha, Hamza Bey’in Marmara’dan döndüğünü söylediler.

Hamza'nın Dönüşü

Sultan İbrahim, Hamza'nın firarından sonra birden fazla fermanla idamına karar vermiş olduğu halde, yenîçerilerin baş kaldırması üzerine, "Koca yiğit, tam zamanında yetişti," diye sevinmişti.

"Hamza ölmemiş!"

Bu haber, bir gün içinde İstanbul'a yayıldı.

Önceden Padişah'tan kesin emirler alan bostancılar derhal sokaklara yayılarak Hamza'yı aramaya koyulmuşlardı.

Padişahın eski fikir ve kararından döndüğünden kimse haberdar değildi.

Hâlbuki Sultan İbrahim, Hamza'nın gizlice İstanbul'a geldiğinden haberdar olunca sevincinden o gece sabaha kadar uyuyamamıştı.

Sabahleyin güneşle beraber yatağından kalkıp Bostancıbaşı'yı çağırırdı.

"Hamza, Eyüp'te eski Voyvoda'nın kızına misafir inmiş. Onu gücendirmeden bana getir. Kendisini affettim."

Bostancıbaşı ne diyeceğini şaşırmıştı.

“Padişahım, bu delikanlıyı biz sağ olarak getirmeyiz, çünkü bize düşmandır. Kendisini yakalamak ve öldürmek istediğimizi düşünür, üzerimize saldırır. Elimizden bir kaza çıkarsa bizi affedin!”

Sultan İbrahim parmağından yakut yüzüğünü çıkararak Bostancıbaşıya uzattı.

“Hamza’ya yüzüğümü göster ve *Hünkâr seni affetti*, de. O benim yüzüğümü görünce sizin oraya kötü niyetle gelmediğinize inanır.”

Bostancıbaşı Padişahın yüzüğünü aldı.

Sultan İbrahim, Hamza’yı bir an önce görmek için o kadar çok sabırsızlanıyordu ki, son sözünü söylediği zaman yerinden fırladı ve Bostancıbaşının tekrar bir şey söylemesine meydan vermedi.

“Haydi, çabuk, iki saate kadar dediklerim olacak. Fazla seğiren bir ata binerek yıldırım gibi koşacaksın. İsteğim dışında hareket edersen, huzuruma gelmeden önce kendi elinle kendi boynunu vurman hayırlıdır!”

Fakat, harem kapısı önünde karşılaştığı garip bir olay Bostancıbaşıyı yolundan alıkoymuştu.

Birkaç gün önce Marmara’dan İstanbul’a gelmiş olan Hamza Bey, her zamankinden çok daha fazla bir heybet ve görkemle merdivenlerden yukarıya çıkıyordu.

Bostancıbaşı hayretinden küçük dilini yatacaktı.

Daima sarayın ve Padişahın aleyhinde bulanan bir idam mahkûmu ne cesaretle saraya gelebiliyordu?

Bostancıbaşı bu işin sırrını anlamak istedi ve merdivenin basamağına atlayarak sordu.

“Hamza! Nereye gidiyorsun?”

Hamza Bey soğukkanlılığını koruyarak, “Senin geldiğin yere,” diye cevap verdi.

Eskiden beri sarayda Hamza'ya düşman olan ve dış bi-leyenlerden biri de bostancıbaşıydı.

Her gün bir adam boğmaya alışmış olan bostancı, hayatında Padişah'tan başka bir kimseden hakaret görmeye alışmamıştı.

"Ben de seni almaya geliyordum," dedi, "Hünkâr seni bekliyor. Bakalım ne cevap vereceksin?"

"Sorguya mı çekileceğimi ümit ediyorsun, budala?"

Bostancıbaşı bir adım daha ilerledi ve elini beline götürerek o gün bileğiden yeni gelen palasına sarıldı.

"Davranma!"

Hamza, Bostancıbaşının gösterdiği şiddet ve öfke karşısında daha fazla dayanamadı.

"Bre habis," dedi, "şimdiye kadar bunca insanın canını yaktın, hâlâ uslanmadın mı? Şimdi de bana kıymak istersin..."

Merdivenin üstünde bir gürültü koptu. Hamza, Bostancının göğsüne şiddetli bir yumruk yerleştirerek bu iri yapılı adamı merdivenden aşağı yuvarlamıştı.

Hamza ardına bakmadan yukarıya çıktı.

Merdivenin sonlandığı harem dehlizinde, enderun ağaları, Bostancıbaşıyı perişan bir halde buldular. Ağalar işin farkına varmamışlardı.

Bostancıbaşı, merdivenden yuvarlanırken kırılan sağ kolunun acısına dayanamadı.

"Koşun yukarıya! Bir deli Padişahı öldürmeye gidiyor," diye bağırmaya başladı.

Enderun ağaları koşarak Sultan İbrahim'in dairesine çıktılar.

Hamza, kapıkulu aracılığıyla Padişaha haber göndermişti.

Sultan İbrahim, Hamza'yı kapıda bekletmeden huzuruna kabul etti.

Hâlbuki Bostancıbaşı, huzurdan henüz on dakika önce çıkmıştı. Bu kısa zaman zarfında Eyüp'e gitmesine imkân yoktu. Padişah, Hamza'yı görünce "Seni Hızır mı gönderdi? Nereden ve nasıl geldin?" diye sordu.

Hamza, hayatını ölüm tehlikesinden kurtarmak için öncelikle kısaca durumunu anlattı.

"Padişahım! Kayın biraderiniz Karabet'ten ödünç para ve amber istediğinizi haber aldım. Kulunuz, Akdeniz'den büyük bir servetle döndüm. Getirdiğim malların ve eşyanın hepsini size hediye ediyorum."

Sultan İbrahim, çölde su bulmuş Mağribî gibi sevinecek Hamza'nın alınından öptü.

"Koca aslan! Benim sana güvenim vardır. Hamza ölmüş, dedikleri zaman bilsen ne kadar çok üzülmüştüm. Senin gibi koç yiğitlere ecel kolay kolay erişir mi? Otur bakayım şöyle yamacıma."

Padişah ganimetleri duyunca yelkenleri suya indirmişti.

Hamza, Bostancıbaşının yeni bir tuzağına düşmekten korkarak merdiven başında olan biteni anlattıktan sonra dedi ki, "Huzurunuzda girmek, bir kale fethetmekten çok daha güçtür, Padişahım! Kapının önünde müthiş bir oyun yaparak zafere ulaştıktan sonra yanınıza girebilirdim. Emrinizdekiler sizden fazla özgür ve memlekete sizden çok hâkimdirler, Padişahım!"

Sultan İbrahim, Hamza'ya güvence verdi. Başbaşa konuşuyorlardı.

"Benim hükmümün geçtiği yerlerde senin kılına dokunmak isteyenlerin derhal boynunu vurdururum. Sakın

böyle çocukça endişelerle kendini üzme.”

“Bu herif beni bırakmaz, Sultanım.”

“O bir horoz öldürmeye bile izinli değildir. Sana yan bakacak olursa, alimallah başını keserim. Sen Akdeniz’den neler getirdin ondan haber ver bakalım!”

“İki çuval amber.”

Hamza soğukkanlılığını koruyarak sözüne devam etti.

“Elli kese flori!”

“Sen çıldırdın mı Hamza? Ben elli kese floriyi hazinemde görmedim!”

“Yalnız o kadar değil, Padişahım! On denk ipekli kumaş... Yirmi denk samur ve...”

Sultan İbrahim’in gözbebekleri gittikçe büyüyordu. Padişah kulaklarına inanamıyordu.

“Hamza! Bu kıymetli hazineyi getiren gemi nerede?” diyerek delikanlının boynuna sarıldı.

Bu sırada kızlarağası telaşla içeriye girmişti.

Padişah, Hamza ile konuşurken, kızlarağası iri siyah dudaklarını uzatarak, “Şevketlim,” dedi, “Bostancıbaşı kulunuz kapıda sizi bekliyor.”

Sultan İbrahim, kızlarağasını kovmak istedi.

“Bre köpek, özel bir görüşme yapıyorum. Huzurumu neden bozarsın?” diye haykırınca, Hamza, Bostancıbaşından intikam almak zamanının geldiğini gördü.

“Padişahım,” dedi, “bendelerinizin sadakatini anlamak için, beni görmemiş gibi davranarak kendisini bir defa dinleyiniz!”

Padişah, önceden de Hamza’nın fikirlerine değer verir ve onun tedbirlerinden arasına faydalanırdı.

“İyi olur... Gelsin,” dedi.

Kızlarağası, Bostancıbaşıyı getirmek üzere odanın ka-

pısına doğru yürürken Sultan İbrahim de Hamza'nın kolundan tutarak onu geniş bir sedirin arkasına sakladı.

Bostancıbaşı, Padişahın huzuruna girdiği zaman, vücudu kana boyanmış, kolunun biri omzunun yanından iki parça olarak sarkmıştı.

Bostancıbaşının bu haline merhamet etmemek mümkün değildi.

Padişah, kölesini kanlar içinde görünce sordu.

"Ne oldun?"

"Bir canavarla boğuştum, Hünkârım!"

"Ben seni Eyüp'e göndermiştim, niçin gitmedin?"

"Hamza'ya saray içinde rastladım. Sizi öldürmeye geliyordu, Sultanım!"

"Beni öldürmeye geldiğini nereden anladın?"

"Kendisi söyledi."

"Ne dedi?"

"Başını koparayım da millet kurtulsun, dedi."

"Vay lanet olasıca, beni millete kurban etmek istiyor ha..."

Bostancıнын gözleri dönmüştü. Merdivenden süratle çıkan Hamza nasıl olmuş da halen Padişahın yanına girmemişti?

Bostancı bunu bir tesadüfe yorarak sevindi.

"Şevketlim, kulunuzu bu hale koyan bir canavarı affedecek misiniz? Sokakta Hamza'nın İstanbul'a geldiğini duyan insanlar sevinçlerinden zıplıyorlar. Sarayda herkesin yüzü güldü. Hamza beyimiz geldi diyen cariyeler bile var. O haini görmek için pencerelere üşüşmüşler. Saraya ve memlekete fesat salacak bir alçağa iltifat etmek Efendimize yaraşır mı?"

Sultan İbrahim bu sözlerden hayli üzüntü duymuştu. İki olumsuz durum arasında sağlıklı düşünme yete-

neğini kaybeden Padişah, bir an için ne cevap vereceğini bilmedi. Şaşkın şaşkın sağına soluna bakmaya başladı.

Kendisine uzun zamandan beri hizmet eden Bostancıbaşından şimdiye kadar hiçbir fenalık görmemişti.

Padişah ne zaman vur dese Bostancıbaşı tereddüt etmeden o kimseyi derhal vurur ve ne zaman filancanın işini bitiriver dese, hiç düşünmeden adamı nerede olursa olsun gidip bulur, vücudunu ortadan kaldırırverirdi.

Kendisine hiçbir zaman bu kadar kuvvetli bir siper ve alet bulamayacağına inanan dengesiz hükümdar, birdenbire başım sedirin üzerine uzatarak gülümsedi.

Sedirin arkasında sabırsızlanan Hamza'yı da nasıl ihmal edecekti?

Hamza, o güne kadar Padişaha hiçbir kötülüğü dokunmayan, aksine en tehlikeli dakikalarda sarayda yararlığı görülen cesur ve akıllı bir delikanlıydı.

Özellikle hazineye bir akçe bile bulunmadığı böyle bir zamanda, Hamza'nın getirdiği keselerle floriler, çuvalarla amberler ve denklerle samurlar nasıl ihmal edilebilirdi?

Padişah parasız kaldığı gün, kayınbiraderi Karabet Bey bile kendisine ödünç para göndermemişti.

Sultan İbrahim, Karabet'in bu son davranışını da unutmamıştı.

Kendi kendine, "Karabet, alacağın olsun! Saraya donuz geldiğini elbette bir gün olur sana hatırlatırım!" diye söylendi.

Şimdi ne yapacaktı?

Bostancıbaşıya elini uzatsa, Hamza ve Hamza'nın getirdiği serveti kaybedecek; Hamza'yı korusa sarayda her türlü tehlikeye karşı gelen kuvvetli bir siperi kendi eliyle yıkmış olacaktı.

Odanın içinde, birden gök gürültüsüne benzeyen bir ses yükseldi. Bir anda tereddüdüne ve kararsızlığına son veren Sultan İbrahim, zelzeleye tutulmuş harap bir bina gibi sarsılarak duvara dayanmıştı.

Hamza Bey, kulağıyla şahit olduğu bu iftira ve hakarete daha fazla tahammül edemedi. Saklandığı sedirin arkasından kalkarak odanın ortasına doğru yürüdü.

“Gözünün önünde olan bir hadiseyi bile Efendimize başka türlü anlatan bu sahtekâr herifi hâlâ dinliyor musunuz, Padişahım?”

Hamza’nın sesi odanın içinde yankılanırken, Sultan İbrahim yeni uykudan uyanan bir sarhoş sersemliğiyle Hamza’nın bileğinden tutarak bağırdı.

“Koca aslan? Eğer palanı çekip de Bostancıbaşıyı bir vuruşa ikiye bölecek olursan seni alnından öpeceğim.”

Bostancıbaşı, Hamza’ya hain gözlerle baktıktan sonra, Padişahın ayaklarına kapandı.

“Aman! Merhametli Hünkârım, beni cellât eliyle öldürtün, razıyım. Fakat düşmanımın kılıcına teslim etmeyiniz!”

Sultan İbrahim, Hamza’ya gözlerini açarak tekrar bağırdı.

“Ne duruyorsun? Vursana! Ben düşmanına merhamet eden adamdan hoşlanmam!”

Hamza mertçe bir tavırla başını salladı.

“Kulunuz, aslan yürekli düşmanlarla savaşıyorum,” dedi, “Böyle pos bıyıklı Van kedilerini öldürmeye acırım. Onlar, düşmüş kadınların ve masum çocukların ince boynlarında palalarını tecrübe eden korkak ve kancık zavallılardır. Kendisini biraz önce yumruğumla yere devirdiğim için şimdi benden öç almak istiyor.”

Sultan İbrahim, Hamza'nın bu mertçe hareketinden dolayı üzölmüştü. Bostancıyı, "Haydi, defol! Seni af ettim. Hayatını Hamza'ya borçlusun!" dedikten sonra, Hamza'nın alnından öptü.

"Bugünden itibaren sarayında kalacak ve eskisi gibi harem kethüdalığını yapacaksın."

Hamza, Padişaha bir ders vermiş olmak için düşmanına kıymamıştı. Fakat Sultan İbrahim zulüm ve kötölüğü o derece ileri götürmüştü ki, her gece bir cariyeye boğdurmaktan, her gün bir kaç masumun kanına girmekten kalbi kararmış ve katılmıştı.

Hamza'nın mertliğinden o saatte memnun olup duyulanan taş yürekli hükümdar, Bostancıbaşıyı odasından defettikten sonra lafı Hamza'nın getirdiğı ganimetlere çevirerek, "Oğul!" dedi, "ben senin cesaretine eskiden beri hayranım. Zaten benim dünyada hayret ettiğim iki şey var. Biri, senin cesaretin, diğeri de pirenin cesareti."

Padişahın saçma fikir ve karşılaştırmalarından canı sıkılan Hamza, cevap vermemek için dudaklarını ısıırıyordu.

Sultan İbrahim, biraz önceki feci sahneye şahit olmamış bir adam hissizliğiyle sözüne devam etti.

"Geçen akşam Hobyar Kadın'a bir bostancı göndermişim. Onun böyle şeylere çok akli ererdi. Şimdi burada olsaydı sana pirelerin isyanını anlatırdı. Onun kocası bile bu lanet olası hayvanlardan bıkmıştı."

Padişah, Hamza'nın yanına oturdu.

"Hamza! Sen, bir pirenin bazen yaptığı işleri bilsen yeryüzünde pire diye bir yaratık bırakmaz, hepsini ikiye bölerdin! Geçen akşam henüz yeni yatmışım. Donumun içine bir pire girdi. Sağıma döndüm, soluma döndüm, uyuyamadım. Telli Haseki'm bile bu lanet hayvanı ba-

caklarımın arasında bulup çıkaramadı. Cellâdı çağırdım. *Bre godoş, koskocaman insanların karnını deşip bağırsaklarını dışarı çıkarmasını bilirsin. Marifet beni rahatsız eden pireyi bulup öldürmektir. Bu gece onu bulup gözümün önünde gebertmezsen, palanı yağla ve boynuna hazırla, dedim. Cellât titremeye başladı. Bir pireyi yakalayıp öldüremiyordu...*

Hamza Bey Saraya Gelince

Hamza o gün Sultan İbrahim'le görüştüktan sonra yeniden eski vazifesine tayin edilerek saraya yerleşmişti.

Padişah, Akdeniz'den getirilen ganimetlerin kaçak eşyadan ibaret olduğunu anladığı halde, kimseye bir şey söylememişti.

İnsanlar, "Padişah kaçakçılık yapınca hesap sorulmuyor da biz yapınca mı günah oluyor?" diye şikâyet etmeye başlamışlardı.

Sultan İbrahim'i bu şikâyetlerden haberdar etmediler. Padişah parayı ve amberi bulunca kendi âlemine dalmıştı.

Âşık Garip'in öldürüldüğü günden beri, hasekilerden cariyelere kadar bütün saray kadınları arasında devam eden dedikodular, yavaş yavaş herkeste telaş ve endişe doğurmaya başlamıştı.

Hasekiler diyorlardı ki, "Âşık Garip'i boğduran Telli Haseki, bundan sonra bize de fenalık yapmakta tereddüt etmeyecektir. Çünkü, Hünkârdan istediği zaman arzu et-

tiği şekil ve içerikte ferman almayı başarıyor!”

Cariyeler de hemen hep birden endişelerini şu şekilde ortaya koyuyorlardı.

“Efendimizin, gözüne hemşireleri bile görünmüyor. Hümaşah Sultana hoş görünmek için her birini bir tarafa sürdü. Yavaş yavaş nöbet bize gelecek. Çünkü, Padişahın sevgili Hasekisi, bizim gibi ağzı burnu yerinde, eli ayağı düzgün kızların göz önünde dolaşmasına tahammül edemiyor!”

Sarayda ikiye ayrılan kadın zümresinin endişe ve acıları bir noktada toplandığı halde, Telli Haseki’ye karşı topluca bir önlem alınması da mümkün olmuyordu. Bunun sebepleri açıktı. Telli Haseki hepsinden çok daha kurnazca hareket ediyor ve üç beş cariyenin bile kendi aleyhinde birleşmesine meydan vermiyordu.

Telli Haseki’ye cariyeler ne yapabilirlerdi? Bu sorunun cevabı çok basitti. Telli Haseki’yi zehirleyip öldürmek için üç cariyenin bir araya gelmesi yeterliydi.

Şeytan Haseki, elindeki bütün kudret ve kuvvete rağmen, günün birinde rakiplerinin isteyeceği intikamdan korkarak gizli tedbirler alıyordu.

O ana kadar, iki cariye bir fikir etrafında birleşerek “Hümaşah Sultan’ı zehirleyelim,” kararını verememişlerdi.

İmparatorluğun bütün kudret ve kuvvetine sahip olan Telli Haseki, bazen Padişahın bile kullanamadığı hayret edilesi bir güç ve yetkinlikle ortalığı kasıp kavuruyor, istediğini görevden alıp sefalet ve zindanlara düşürmekte ve dilediğini en yüksek görevlere getirerek refah ve mutluluğa kavuşturmakta bir an bile tereddüt etmiyordu.

Telli Haseki’nin bu hareketine herkes göz yumduğu halde, daima kulak kabartan ve tatmin edilemeyen bir

grup vardı ki onlar da yeniçerilerdi.

Telli Haseki, yeniçerilerle daima eğlenirdi. Onlar fazladan para ya da bahşış istedikleri zaman, “Köpeklerin ağzına atacak kemik yok!” tarzında cevaplar verirdi. Yeniçeriler, “Kadın lafına bakmak, şeytana uymak demektir,” diyerek başlarını sallayıp geçtikleri halde, günün birinde bu hareketler tekrar etmeye, hatta çoğalmaya başlamış, ocak reislerini harekete geçirmişti.

Kösem Sultan ve Kara Çelebizade’nin kışkırtma ve gayretleriyle henüz yatıştırılmış olan ocak isyanının tekrar alevlenmesine sebep olacak durumlardan biri de Hamza Bey’in tekrar saraya dönüşüydü.

Vaktiyle yeniçerilerle bir başına mücadele etmiş ve bütün ocak ağalarının gurur ve cesaretiyle alay etmiş, delikanlının, idam cezası nasıl affedilebilirdi?

“Ocaktan herhangi bir kimse Hamza’yı nerede görürse derhal başını kesmeye izinlidir.”

Bu hükmü davullarla sokak sokak ilan ettiren Padişah, bu maceraperest genci şimdi ne yüzle saraya kabul etmişti?

Ocak reisi Murat Ağa, bir gece Sadrazam Ahmet Paşa ile görüşürken aynı soruyu tekrar ederek “Padişah çıldırmış olsa gerek, Devletlim!” demişti. “Çünkü, Hamza sarayda bulunduğu müddetçe Telli Haseki’nin koynundan çıkmayacak!”

Ocak reisi Murat Ağa, Hamza’ya olan düşmanlığını Sadrazama göstermekten çekinmemişti.

Ahmet Paşa, yeniçeri ağasını daima yaldızlı sözlerle aldattığı için, Murat Ağa’nın bu ağır suçlamasına önem vermemiş ve “Bu işe Hünkâr karışır. Biz emir kuluyuz. Hamza’yı saraya alan kendisidir. Fakat Telli Haseki zannetmem ki Hamza’ya yüz versin!” demişti.

Murat Ağa bu sözden bir anlam çıkaramadı.

“Paşam,” dedi, “siz de hem nalına hem mihına vuruyorsunuz! Dilinizin altındaki baklayı çıkarmakta tereddüt etmeyiniz! Ocak mensupları Hamza’yı sarayda değil İstanbul’da bile görmek istemiyorlar.”

Sadrizam, Murat Ağa’nın gittikçe yükselen sesini kısmak istedi.

“Yeniçerilerin istediklerini Hünkâra arz edeceğim, sen merak etme!”

Cinci Hoca İş Başında

Halk, Sadrazam Ahmet Paşa'nın zulüm ve kötülüğünden usanmıştı. Veziriazam, Padişah ve Telli Haseki yetmiyormuş gibi milletin ensesinde boza pişirmeye başlamıştı.

Devletin hazinesinde para kalmayınca, Ahmet Paşa, Çorlu ve Çatalca civarına kendi adamlarını göndererek halktan vergi toplatmaya teşebbüs etmiş, para vermeyen köylülerin ayaklarıyla kadınların memelerine kızgın demirler yapıştırmışlardı.

O civardaki köylülerden bir kısmı İstanbul'a kaçarak hadiseyi araçlarla saraya aksettirmişlerdi.

Çorlu'dan gelen köylülerden biri tesadüfen Kara Çelebizade'ye şu acıklı macerayı anlatmıştı:

“Geçen akşam beli palalı üç haydut evimi bastı ve benden beş kese kuruş istedi. Köyde beni zengin diye biliyorlarsa da bu yıl büyük zararımız vardı. *Biz Sadrazamın vergi memurlarıyız. Bu parayı vermezsen halin yamandır, dediler. Ben de, İşlerim fena gidiyor. Kesemde size verecek bir akçe bile yoktur. Okkası on paraya mal olan beyaz peynirlerimi*

sekiz paradan güçlkle satabildim. Çarşımı isterseniz vereyim, dedim. Sadrazamın memurları dinlemediler ve benim ayaklarımın altına, karımın da memelerine kızgın demir ve nal yapıştırdılar. Karım ve ben sesimiz çıktığı kadar bağırdık ama imdadımıza kimseler gelmedi. Karım kordudan ve can acısından öldü. Ben de İstanbul'a kaçtım."

Kara Çelebizade bu feci hadiseyi duyunca üzülerək kayınpederi Cinci Hoca'ya aşağıdaki mektubu yazdı.

Faziletli Efendim!

Çorlu'dan gelen bir yolcu bugün kulunuza çok acıklı bir hikâye anlattı. Bu bedbaht adamı size gönderiyorum. En taş yürekli insanların bile tüylerini ürperten bu hadise başka yerlerde de tekrar edecek olursa yakında memleketin her tarafında isyan çıkması muhtemeldir.

Sadrazam ve Telli Haseki'nin keyifleri için halkın ırzına ve malına tecavüz edilir mi? Siz ki Padişahın yakını ve güvendiği birisiniz... Bu facianın bir an önce önüne geçmek için Hünkâra akıl veriniz. Milletin selâmeti namına bunu sizden beklerim.

Damadınız

Kara Çelebizade Mahmut

Cinci Hoca, damadının mektubuna okuyunca yüzü sapsarı oldu ve Çatalca civarındaki eşkıyadan başka, memleketin hiçbir yerinde zorbaların baskı ve zulümlelerini işitmediğini söyledi. Mektubu getiren köylü, karşısındakini samimi zannederek bütün dertlerini dökmüştü.

Hâlbuki memleketin en zengin, en verimli yerlerinde zulüm ve işkenceyle halkı soyduranlardan biri de Cinci Hoca'ydı.

Padişaha bu meseleyi anlatmaktan ne fayda sağlayacaktı?

Şuradan buradan gasp edilerek İstanbul'a getirilen mal ve eşyanın büyük kısmı Sultan İbrahim'e sunulmuyor muydu?

Cinci Hoca, köylüyü sözüm ona haklı görerek, "Sen bir gece sarayda misafir kalacaksın," dedi ve ihtiyarı, bostancılardan birinin odasına gönderdi.

Cinci Hoca, o gece şalvarını toplayarak sarayda yegâne koruyucusu olan Kösem Sultan'a koştu ve köylünün şikâyetlerini abartılı bir şekilde anlattı.

Kösem Sultan, sarayda yeni bir hadiseye meydan vermemek için, "Ne yaparsan yap, Hocam!" demişti.

Cinci Hoca, Kara Çelebizade'den gelen mektubu Valide Sultan'dan sakladı. Kösem Sultan'ın bu mektupta yazanlara üzüлp Padişaha nasihat etmeye kalkışacağı kesindi.

Hocafendi bu endişeyle, Valide Sultan'a meselenin iç yüzünü anlatmaya cesaret edemedi.

Cinci Hoca, sarayda yalnız kalmaktan korkuyordu.

Kösem Sultan saraydan uzaklaştırıldığı zaman, Cinci Hoca, Padişahın etrafında kolsuz bir adam gibi aciz ve korku içinde daima yalnızlığını hissetmişti.

Durumunun tehlikeye düşmesi ihtimalini düşünen Cinci Hoca, bu hadise karşısında kesin bazı önlemler almak zorunda kalmıştı.

Kösem Sultan'ın dairesinden gece yarısı ayrıldı. Doğruca köylünün yattığı odaya geldi. Bostancının odasında derin bir uykuya dalmış olan bedbaht köylü, o gece sarayda son dakikalarını yaşadığının farkında değildi.

Cinci Hoca, henüz yatağında gözlerini kapamamış olan bostancının yanına sokuldu ve eliyle işaret ederek fısıldadı.

"Ali... Ali..."

Ali, cinlerden çok korkan bir adamdı. Başucunda Hoca'yı görünce, "Cinler mi bastı?" diyerek dua okumaya başladı ve başını yorganın altına soktu.

Cinci Hoca'nın fazla duracak vakti yoktu. Yere eğildi, yorganın ucundan çekerek mırıldandı.

"Haydi kalk, köpek yavrusu gibi yorganın altında neden siniyorsun?"

Bostancı emniyetle doğruldu, Hocanın yüzüne baktı.

"Emredin, velinimetim!"

"Odanda sağlam bir urgan parçası var mı?"

"Ne yapacaksınız?"

"Görülecek işimiz var."

Ali korkudan titredi.

"Beni boğmaya mı geldiniz, Hoca Efendi? Benim ne suçum var?"

Hoca gözlerini açarak bostancının üzerine yürüdü.

"Sersem... Sen şimdiye kadar benim adam boğduğumu gördün mü? Çabuk, şu herif uyanmadan işini bitireceksin! Kalk bir ip bul!"

Ali, idam sehпасından kurtulmuş bir tutuklu sevinçle, yavaş yavaş yürüyerek odanın köşesinde duran bir sandığı açtı.

"Şuradaki urganı bugüne kadar tam sekiz insan boyuna doladım. Bununla dokuz olacak..."

Cinci Hoca, elini dudağına götürdü.

"Yavaş sık, bağırmasın!"

İki dakika sonra zavallı köylünün horultusu kesildi. Yüzü simsiyah olmuş, gözleri dışarı ugramıştı.

Bostancı, etrafta söylediklerini duyacak ve çekinilecek bir kimse olmadığını anlayınca yüksek sesle, "Nasıl Hoca Efendi," dedi, "istediğiniz gibi becerebildim mi?"

Hoca, "Padişahın emrini yerine getirdin, sakın ağzın-

dan bir laf kaçırmayasın, mahvolursun. Köpeğin yorganını üstüne çek. Sabahleyin, cesedini mezara gönderirsin, anladın mı?”

Cinci Hoca, bostancıya gereken talimatı verdikten sonra yavaşça odadan çıkarak kendi dairesine geldi.

Meydanda kimseler yoktu.

Saray halkı uyuyordu.

Cinci Hoca, o gece bostancının odasında hissettiği heyecanı sabaha kadar dindirmeye çalışmıştı.

Güneş doğuncaya kadar gözüne uyku girmedi.

Köylünün cesedi kolaylıkla mezara götürülürse, Hoca Efendi, işlediği cinayetin cezasız kalacağına ve örtülüp gideceğine hükmederek geniş bir nefes alacaktı.

Telli Haseki Niçin Uyumuyor?

“Sarayda, zevk ve safa âleminde hayat bulan kadınlar, Padişahı büyüleyip kandırarak her gün bir fitne icat etmeye uğraşıyorlar. Bunların saltanatına son verme zamanı gelmiştir.”

Telli Haseki, yeniçeri ocağında toplanan ağaların bu kararından haberdar olmuştu.

Hümaşah Sultan’a bu haberi getirdikleri zaman, yeniçerilerin isyan eğilimini Kösem Sultan’ın hoş gördüğünü de ilave etmişlerdi. Telki Haseki üç gecedен beri uyku uyuyamıyor, yemek yiyemiyordu.

Hümaşah Sultan’ın neşesizliği yüzünden belli oluyordu. Sultan İbrahim bile sevgili Hasekisinin gizli bir kederi olduğunu sezmişti.

“Pembe yanakların nasıl da solmuş elmasım. Benden gizli ne derdin var? Yoksa hasta mısın?” diye sorunca, Telli Haseki dışarıdaki dedikodulardan bahsetmek zorunda kaldı.

“Ocakta bir toplantı yapmışlar, Şevketlim! Hiçbir şeyle gözü doymayan alçaklar, Efendimizin huzurunu yok etmeye çalışıyorlarmış. Bu haberi alınca üzüldüm.”

Sultan İbrahim, kendisini herkesten fazla düşünen sevgili Hasekisinin gösterdiği sadakat ve sevgiden dolayı fevkalade duygulanmıştı.

“Sen böyle değersiz işlerle meşgul olup üzülme canım!” dedi, “Onlar zaten her zaman toplantı halindeler. Türlü fesat ve fitne ile âlemin huzurunu kaçırmak hevesine düşmüşlerdir. Ben yakında cümlesinin başlarını koparıp köpeklerin ağzına atacağım. Sen merak etme.”

Sultan İbrahim, yenicerilere daima atar, tutar ve hid-deti geçince hiçbir şey yapmazdı. Padişahın karakterini çok iyi bilen Telli Haseki, Hünkâra başını sallayarak endişesiz gözükmeye çalışmakla beraber, odasına dönünce kendi adamları ve nedimeleriyle bu konuda düşüncelerini paylaşmaktan da geri kalmıyordu. O gece, yine sabaha kadar rüyasında yenicerilerle uğraşmıştı. Sabahleyin gözlerini açar açmaz, rüya tabir eden bir cariyeyi yanına çağırarak, “Kız,” dedi, “ben bu gece yeşil bir ovanın ortasında tek başıma kalmıştım. Rüyamda çok korktum; şimdiye kadar bu derece karışık ve korkulu bir rüya görmemiştim. Gözlerimi açtığım zaman yüreğim çarpıyordu. Aynaya baktım, yüzüm sapsarıydı. Ben seni çok denedim. Ne dersen çıkar. Bu rüyamı da iyice tabir edeceksin! Lakin başkalarının rüyalarını bana söylediğin gibi, benim rüyamı da başkalarına anlattığımı duyacak olursam, alimallah boynunu kör bıçakla kestirim!”

Zeynep Kalfa, harem en hatırı sayılan cariyelerinden biriydi.

Cinci Hoca’nın hiç hoşlanmadığı bu otuzluk cariyeye, örneği kadınlar arasında hem güzelliğini korumuş hem de

ufak zekâsıyla haremde epeyce fırladıklar çevirmiş, aşk oyunlarında oldukça tecrübeli bir kadındı. El altından Kösem Sultan'la görüştüğü halde Telli Haseki'yi de ihmal etmez ve daima yüzüne gülerdi.

Zeynep, Cinci Hoca'dan çekindiği için, Kösem Sultan'la gizlice konuşmak zorunda kalıyordu.

Cinci Hoca, kaç defa Valide Sultan'a, "Sarayda kulu-nuz gibi, allâmeden biri gözünüzün önünde dururken, böyle ahmak bir fettanın sözlerine nasıl inanırsınız?" demişti.

Zeynep, Hocanın fikrini ve kendisine karşı beslediği husumeti yakından biliyordu. Kendisine ikiyüzlü diyen cariyeleri kendisi de haklı bulur ve onlarla kavga etmekten çekinirdi.

Zeynep, sarayda rüya tabirinden duyduğu zevki feda ederek bir tarafa hizmet edemiyor, bir tarafa bağlanamı-yordu. Ötekinin berikinin kaderiyle oynamak, hasekile-rin düşüncelerine hâkim olmak arzusu, Zeynep'in guru-runu okşayan bir bağımlılık halini alıyordu.

Telli Haseki'nin rüyasını, kendi keyif ve arzusuna göre tabir etmek için rüyayı sonuna kadar dinlemek ve Haseki'yi meraka düşürmemek lazımdı.

"Rüyanızı anlatınız, Sultanım!" dedi. "Hayırdır inşallah!"

Telli Haseki, Zeynep'e rüyasını anlatmaya başladı.

"Yeşil bir ovanın ortasında yapayalnız kalmıştım. Etrafımda bir kul yoktu. Yeşil otlar birden büyüdü ve gözümün önünde her biri uzun birer ağaç oldu. Ben bu ağaçların arasında o derece sıkıştım ve bunaldım ki, sırtımdaki elbiseler bu baskıyla kendi kendine üzerimden döküldü. Birkaç dakika sonra, bu ormanın içinde çırıl-çıplak ve kimsesiz kaldım. Fakat bu korkulu rüyadan

uyanırken gözlerimin önünde Hamza'nın hayalini de görür gibi oldum. Söyle bana Zeynep, bu karışık rüyanın anlamı nedir?"

Zeynep, elini şakağına dayamış, bu garip rüyayı sessizce dinliyordu.

Hümaşah Sultan, gördüğü rüyanın son cümlesini tekrar ederek, "Bu herif rüyama neden girdi?" dedi, "Ben sevmediğim insanları rüyada bile görmeye dayanmam. Çabuk söyle, bu rüyanın anlamı nedir?"

Zeynep, karanlık ve tehlikeli bir çıkmaza girmişti.

"Hayırdır inşallah, Sultanım!" dedi. Fakat anlamı açık olan bu rüyanın tabirine girişmedi. Tereddüt ve endişe içinde, anlamsız sözlerle Telli Haseki'yi avutmak istedi.

Hümaşah Sultan'ın rüyaya herkesten fazla iman ve güveni vardı.

Zeynep, nasıl desindi ki... Etrafını birdenbire düşman saracak ve çok yakında Saltanat da elinden gidecek!

Zeynep'in fikrine göre, Telli Haseki'nin başında bir baykuş ötecek ve memleketin her köşesine hükmeden son Hasekinin sahip olduğu kudret ve kuvvet elinden gidecekti.

Telli Haseki'nin sabrı tükendi.

"Ben gördüğüm rüyanın anlamını senden iyi anladım fakat bir defa da senin ağzından işitmek istiyorum. Her şeyi açıkça söyle. Yoksa, şimdi bir bostancı çağırır ve canını cehenneme gönderirim!" diye haykırdı.

Kadın Tuzağı

Telli Haseki, Zeynep gittikten sonra odasında yalnız kalınca, tehlikeyi biraz daha yakından görerek düşünmeye başlamıştı.

“Zeynep rüyamı çok doğru tabir etti. Başıma bir felâket geleceğine inandım; zaten Hamza ne vakit saraya gelirse dünyanın bütün uğursuzluğunu da beraber getirir. Hünkârın bu kedi ruhlu aslana bu kadar çok güvenmesine hayret ediyorum. Akdeniz’den getirdiği ganimetten herkes faydalandığı halde, benim hisseme nedense bir samur parçası bile isabet etmedi. Fakat ben, bu yağmanın içyüzünü biliyorum. Hamza, Padişahın gözüne girmek ve sarayda düdüğünü istediği gibi öttürmek için getirdiği eşyanın hepsini Hünkârın hazinesine yerleştirdi. *Şevketlim, bunların cümlesi sizin gibi bir sultana ait ve layıktır*, dedi ve bizlere bir habbe amber bile verdirmedi! Fakat ben her şeyi meydana çıkaracağım. Bu lanet olasıcadan başka hiç kimse benim başımdaki tacı yere düşüremez. Bereket versin ki rüyamda her şey bana malûm olur.”

Telli Haseki, hiddetle yerinden kalkarak elini çırpı.

Odanın kapısı açıldı ve perdenin önünde genç bir cariye görüldü:

“Emrediniz, Sultanım!”

“Koş, bana Kara Halil’i çağır. Fakat gelirken harem kapısından içeriye girdiğini kimse görmesin.”

Genç kız perdeyi çekip gittikten sonra, Telli Haseki, kız kulesine nazır pencerenin önündeki sedirin üstüne uzandı. Kollarını göğsünde kavuşturarak avını boğmaya hazırlanan bir dişi kaplan hırsıyla gerindi.

“Budala! Bir taraftan Padişahı elde etmeye, diğer taraftan da yeniçerileri kıskırtmaya çalışırken, beni uyuyor zannediyorsun, değil mi?”

Cellât için, Telli Haseki’nin hareketlerine engel olan Hamza’nın vücudunu ortadan kaldırmak kolay bir iş değildi.

Hümaşah Sultan’ın, cellâda, “Şunun işini bitiriver,” demesiyle, Kara Halil’in bu işi derhal yapacağını zannetmek gülünç olurdu.

Kara Halil, Padişahın Hamza’yı ne kadar sevdiğini kendi gözleriyle görmüştü.

Yine de Telli Haseki, Kara Halil’i korkutmak ve kolaylıkla elde etmek için fazla düşünmeye gerek görmedi.

Kara Halil cahil, düşünme yeteneği sınırlı bir adamdı. Böyle beyinsiz bir herifin Telli Haseki’nin elinden kurtulmasına imkân yoktu.

Kara Halil, Hümaşah Sultan’ın huzuruna girdiği zaman, tacının yere düşürüleceğinden endişe eden genç ve fettan Haseki, yumruklarını sıkarak yüksek sesle kendi kendine konuşuyordu.

“Alçaklar... Sonunda Hünkârın en sadık adamlarını ve cellâtlarını da elde ettiniz, öyle mi?”

Kara Halil, bu sözleri duyar duymaz korkudan titremeye başladı. Dev gibi heybetli vücudu pelteleşti ve yere kapanarak, "Kulunuzu emretmişsiniz, Sultanım!" dedi.

Cellât, kendisi için bir tehlike mevcut olduğunu hissetmişti.

Telli Haseki gözlerini açarak bağırdı.

"Alçak köpek! Sonunda sen de mi onlara âlet oldun?"

Kara Halil şaşırdı.

"Onlar kimlerdir, Sultanım?"

"Neden anlamamış gibi görünüyorsun?"

"Vallahi bir şeyden haberim yok, Sultanım."

"Sus, nankör! Dağdan çarıkla geldiğin günleri ne çabuk unuttun?"

"Kime ne yapmışım, Sultanım?"

"Hâlâ itiraf etmeyecek misin? Yeniçerilere söz vermişsin, bu günlerde Hünkârı gece yatağında öldürecekmişsin... Hain!"

Dev cüsseli cellât, bu sözleri işitince beyninden vurulmuşa döndü.

"Bunların hepsi yalan iftira, Sultanım! Yeniçeriler kölenizden hoşlanmadıkları için vücudumun ortadan kalkmasını isterler."

"Senin vücudun ortadan kalkarsa, onlar ne kazanacaklar?"

"Padişahımıza karşı gelen asilerin boyunlarını vuracak kimse kalmaz da, onun için beni ortadan yok etmek isterler."

"Fakat Hünkâr bunu işitecek olursa senin başını ko-partır!"

Kara Halil ağlamaya başladı.

"Sultanım! Bu meseleyi Hünkârımız duymasın... Köpeğiniz olayım... Benim başımı bu ateşten kurtarınız!"

Telli Haseki, zafer kazanmışlara özgü bir tavırla ayağa kalkarak eliyle cellâdın omzuna vurdu.

“Kalk bakayım, çocuk gibi ağlama! Ben seni bu felâketten kurtaracağım. Fakat, bir şartla...”

Kara Halil, çoktan beri hasekilerle yüz yüze gelmemişti.

Başı önünde cevap verdi.

“Emrediniz, Sultanım!”

“Hamza’yı öldüreceksin!”

Cellât titredi.

“Hamza’yı mı?”

“Ne oldun? Ondan korkuyor musun?”

“Hayır... Siz emredince ben kimseden korkmam. Fakat...”

“Hamza’yı boğarsan bu işi örtbas ederim. Hünkâra söylemem. Yoksa şimdi gidip her şeyi anlatacağım. Boyununu yağla, urganını kendi elinle hazırla!”

Kara Halil, kendisine atılan suçu işlediğine kendi de inanmış gibiydi.

Zaten inanmasa da, düzenbaz Hasekinin elinden nasıl kurtulacaktı?

Telli Haseki, cellâdı orman faresi gibi beş dakika içinde kapana düşürmüştü.

Odanın içinde gök gürültüsüne benzer bir ses yükseldi. Kara Halil, başını kaldırmış, ağzından köpükler saçarak haykırıyordu.

“Söz veriyorum, Hamza’yı urganla değil, elimle boğacağım!”

“Bu işi senden başka kimse bilmeyecek! Onu boğmak için fırsat kollayacaksın! Acele işe şeytan karışır.”

Kara Halil, birkaç gün içinde Hamza’nın işini bitireceğini vaat ederek Telli Haseki’nin huzurundan çıktı

zaman, sarayda ikiyüzlülüğüyle ünlü olan Zeynep karanlık dehlizin bir köşesinde dolaşıyordu. Cellât harem kapısından çıkarken kedi gözlü Zeynep'in onu görmemesine imkân yoktu.

Kara Halil yürüdü ve etrafına bakmadan geçip gitti.

Zeynep Kime Hizmet Ediyordu?

“Gözümle gördüm, Hamza Beyciğim! Kara Halil, Hümaşah Sultan’ın odasından çıktı.”

“Yüzü gülüyor muydu?”

“Aksine... Hiddetliydi... Suratı mosmor olmuştu.”

“Seni görmedi mi?”

“Hayır.”

“Yalan söylemiyorsun, değil mi?”

“Siz beyime karşı yalan söylemeye nasıl cesaret edebilirim? Kara Halil henüz birini boğmuş gibi telâşlıydı.”

Zeynep bu açıklamayı yaparken akşam ezanı okunuyordu.

Hamza, Padişahın emriyle Telli Haseki’yi gözetlemeye başlamıştı.

Telli Haseki son günlerde ele avuca sığmaz bir hale gelmişti.

Hamza, saraydaki dedikodularla ve memleketteki zulüm ve yolsuzluklara son vermek için kadınlar saltanatını yıkmak gerektiğine inanıyordu.

Zeynep’i elde edeli henüz iki gün olmuştu.

Hamza, Zeynep'ten bu bilgiyi alınca düşündü.

"Kara Halil'in Telli Haseki'nin odasında ne işi var?"

Sultan İbrahim, Kara Halil'in hareme girip çıktığını duyacak olursa ne yapmazdı?

Daha birkaç gün önce Padişah, "Hareme Hamza'dan başka kimse giremez," dememiş miydi?

Hamza, Sultan İbrahim'in kendisine verdiği yetkiden cesaret alarak otuzluk cariyeye dönüp, "Zeynep, sen burada otur, beni bekle," dedi. "Ben Hümaşah Sultan'a gidiyorum. Arkamdan kapıyı sürgüle. Döndüğüm zaman üç defa vurunca açarsın!"

Telli Haseki Kimi Seviyor?

Hümaşah Sultan yalnız başına odasında oturuyordu. Hamza'yı çekinerek kabul etti.

O akşam Sultan İbrahim'in iki buçuk yaşındaki bir kızının nikâh töreni şerefine sarayda büyük eğlenceler düzenlenmişti.

Sadrazam Ahmet Paşa, Sultan İbrahim'e damat oluyordu.

Telli Haseki henüz giyinmiş, süslenmişti. Hamza saygılı bir tavırla yürüdü, selam verdi.

"Sizinle biraz görüşmek istiyorum Sultanım! Vaktinizin beş on dakikasını kulunuza ayırır mısınız?"

Hümaşah Sultan, Hamza'yı o güne kadar daima uzaktan görmüş ve bu derece yakından yüz yüze gelip görüşmemişti. Kindar bir tebessümle, pencerenin önündeki sediri göstererek, "Otur," dedi.

Hamza, kaşları çatık, gözleri yerde, gösterilen sedirin kenarına ilişti.

Telli Haseki gözünün ucuyla tekrar Hamza'yı inceledi. Genç ve güzel Haseki, şimdiye kadar bu derece yakışıklı

ve sevimli bir delikanlı görmemişti.

Hamza'ya bakarken, bir an içinde düşündü. Kendisine düne kadar hiçbir fenalığı dokunmayan bu yakışıklı delikanlıyı nasıl öldürtecekti?

Hümaşah Sultan kapıda bekleyen cariyeye içeri kim-
senin girmemesini tembih ettikten sonra Hamza'ya dön-
dü.

"Söyle bakalım, niçin geldin? Bana ne söylemek isti-
yorsun?"

Hamza bir an bile duraksamadan cevap verdi.

"Yeniçeri ocağında sizden çok bahsediyorlar, Sulta-
nım!"

"Halt etmişler. Benim ismim onların ağzında ne gezi-
yor?"

"Onlara yardım edecekmişsiniz."

Hamza bu sözü söylerken kaşlarını çatmıştı.

Telli Haseki karşısındaki adamın cesaretinden korktu.

"Sen ne tok sözlü bir erkeksin," dedi, "Hünkârın bile
gülerek konuştuğu bir kadının karşısında ne cesaretle
kaşlarını çatıyorsun?"

Hamza hayretle başını kaldırdı ve ilk defa anlamlı bir
bakışla genç Sultanın yüzüne baktı.

Hamza neden bahsetmek istiyor, Telli Haseki ne cevap
veriyordu!

Dişlerini sıkarak, sinirlerine hâkim olmak istedi.

"Sultanım, Allah aşkına beni dinleyiniz! Dışarıda aley-
hinizde müthiş dedikodular var. Halk, şehirler alıp sattı-
ğınızdan, samur ve amberin devletin resmî teklifleri
arasına girdiğinden, zulüm ve işkencenin arttığından şi-
kâyet ediyor. Yeniçeri ocağını susturmak için sizin de on-
larla hemfikir olduğunuzu söylüyorlar. Eğer bu gerçekse,
Padişaha ihanetinizin sebebini sormak ve anlamak isti-
yorum!"

Telli Haseki'nin canı sıkıldı.

"Bu günlerde hava biraz serinledi. Galiba boynun kaşınıyor?"

"Beni Kara Halil'le mi tehdit etmek istiyorsunuz?"

"Kara Halil, yalnız Hünkâr emriyle hareket eden bir adamdır."

"Bazen sizin de emrinizi yerine getirdiği muhakkaktır!"

Hamza birkaç saniye sustu. Sonra birden şu cümleyi ekledi.

"Odanızdan çıktığını görmüşler."

Telli Haseki şaşaladı.

"Yalan..."

"Sesiniz sözünüzün aksini söylüyor, saklamayın. Beni boğazlaması için Kara Halil'e talimat mı verdiniz?"

Hümaşah Sultan'ın dili tutulmuştu. Hamza'ya niçin cevap veremediğine, onu nasıl ve neden susturamadığına kendi de hayret ediyordu.

Hamza, Telli Haseki'nin bu anlamlı susuşundan Kara Halil'in üzerine salındığını anlamıştı.

"Benimle niçin uğraşıyorsunuz, Sultanım?" diye sordu.

Telli Haseki, Hamza'nın ortalığı karıştırması ihtimalini düşünerek zorlama gülümsemelerle karşısındaki yakışıklı delikanlıyı sakinleştirmeye çalıştı.

"Hamza! Sen, sarayın üç tuğlu vezirlerinden çok daha akıllı bir delikanlısın! Ben seni boğdurup da ne kazanaacağım? Servetin ve kıymetli eşyaların yok ki, onlara sahip olmak için böyle bir şey yapayım. Kara Halil hasta karısı için para istemek için gelmişti. Yüzünü bile görmeden savdım gitti. Bana layık mı ki böyle kalpsiz ve bayağı bir insanla görüşeyim?"

Bu sefer de dili tutulma sırası Hamza'ya gelmişti. Telli Haseki'nin sözlerine, yalan olduğunu bildiği halde cevap veremedi. Fakat eski hiddeti bir anda geçmiş, yumuşayıvermişti.

Hamza, dakikalar geçtikçe gevşiyor, güneş karşısında eriyen bir buz parçası gibi eridiğini hissediyordu.

Hümaşah Sultan, sahip olduğu kuvvetle imha edemeyeceğini anladığı bu cesur ve yakışıklı delikanlıyı tamamen kendine bağlamak ve esir gibi kullanmak istedi.

İri siyah gözlerini süzerek, sağ elini delikanlının omzuna koydu.

"Hamza! Bana bak... Gözlerimin içine bak! Ben senin gibi aslanlara kıyacak bir kadın mıyım?"

Hamza titredi. Bir anda bütün damarlarının tutuştuğunu hissetti.

Telli Haseki, koskoca bir aslanı küçücük pençesiyle bir hamlede yere vuran ufak bir kedi gibi, derhal Hamza'nın karşısında kabarmaya başlamıştı.

"Gel, otur!" dedi, "Sana bir kadeh amber şerbeti vereyim. Hiddetin hemen geçer ve rahatça konuşabiliriz."

Yine mi Girit Meselesi?

O gece Sadrazam Ahmet Paşa tarafından düzenlenecek eğlence, yeni ve önemli bir gelişme üzerine bir başka geceye ertelenmişti.

O günlerde Girit'ten durmadan yardım isteniyordu. Kahraman askerler kayaları yarıyor, aç susuz kalarak galip gelmeye çalışıyordu.

Girit'te düşman ateşi karşısında gece gündüz çarpışan asker ve yetkililerin memuriyetleri İstanbul'da başkalarına satılıyor, bir şehirde kim fazla para verirse, tercihen o tayin ediliyordu.

Hükümetin bütün gelir kaynaklarını ele geçirenler refah içinde yaşıyorlar, halkı zulüm ve işkence ile korkutuyorlar, zenginlerin paralarını ele geçirerek, onları uzak şehirlere sürüyorlardı. Halk zorluklar ve sefalet içinde inlerken, bu yolla servet ve para toplayanlar memleketin en güzel yerlerinde büyük binalar yaptırarak halkın acılarıyla alay ediyorlardı. Bir gün sokakta, "Ben aç kaldım... Bir dilim ekmek verenin kölesi olacağım," diyen bir fakiri bostancılar yakalayıp öldürmüşler ve cesedini

saray kapısına asmışlardı.

Sultan İbrahim'e bu hadiseyi Cinci Hoca şu şekilde aktarmıştı.

"Şevketlim! Bu adam öteden beri sarayda yaşayanlara düşmandır. Yeniçeri ocağının ajanıdır. Biraz önce bostancı kullarınız onu Camlı Köşk'ün kaplamaları arasına kundak sokarken ele geçirmişler. Fakat bu kötü ahlaklı herif teslim olmayıp emrinize karşı geldiği için bostancılar tarafından parçalanmış. Cesedini toprak altına gömmek bile günahdır, leşini denize atmak gerekir."

Cinci Hoca, Padişahı bu şekilde kandırırken, Sadrazam Ahmet Paşa da Girit meselesini önemsiz gibi göstererek Fazlı Paşa'yı İstanbul'dan uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Fazlı Paşa, devrinin en namuslu devlet adamlarındandı. Sultan İbrahim'e hiç kimsenin bilmediği konulardan bahsederek devletin bundan daha tehlikeli bir devir yaşamadığını söylemiş, "Padişahım," demişti, "düşman gemileri Boğaz'da bizi tehdit edip duruyorlar. Ahmet Paşa'nın bu kuşatmadan Efendimizi niçin haberdar etmediğine hayret ediyorum!"

Veziriazam söze karıştı.

"Paşa kardeş, hemen her duyulan sözü kerametli Efendimize söyleyip beni bu yaşta hakarete maruz bırakmak doğru mudur?" diye mırıldandı.

Sultan İbrahim esasen düşman gemilerinin uzun zamandan beri Boğaz'da saldırıya hazır olduğundan haberdar değildi.

Padişaha bundan bahsetseler bile, Sadrazamla Cinci Hoca hemen böyle bir istila ve tehlikenin bulunmadığını söyleyerek Padişahı kandırırlar ve "Sizi kandırmaya çalışan bu bedbahtlara inanmayınız, Şevketlim," derlerdi.

Sultan İbrahim, son günlerde Veziriazam Ahmet Paşa ile Cinci Hoca'ya lüzumundan fazla güvendiği için onlardan başkasının sözlerini dinlemeye tenezzül etmezdi.

Fazlı Paşa, Sultan İbrahim'e Girit Savaşı'ndan bahse-derken çok acı sözler söylemişti.

"Girit'teki kahramanlar düşman silahlarına etten kaleler kurarak bu adayı koruyorlar. Oradaki askerleri neden hatırlamazsınız?

Padişah, o gün ilk defa Girit meselesiyle ilgilenmeye ve Girit seferi hakkında bilgi toplamaya başlamıştı.

Fazlı Paşa huzurdan çıkınca Sadrazam arkasından koştu.

"Paşam," dedi, "mademki Girit meselesiyle yakından ilgileniyorsunuz, sizi memur olarak oraya yollayayım."

Fazlı Paşa kendisine hazırlanan tuzağı keşfetmekte gecikmemişti.

"Başka kulunuzu gönderiniz," dedi, "Ben perişan askerlerin gözyaşlarına ve sefaletine dayanabilecek kadar taş yürekli bir devlet adamı değilim!"

Veziriazam, Fazlı Paşa'yı bir an evvel İstanbul'dan uzaklaştırıp etrafındaki engelleri birer birer ortadan kaldırmak için derhal bir emir yazdı ve Fazlı Paşa'ya okudu.

"Paşam, yalnız Padişahın fikrini çelmek ve onu öfkelendirmek bir hüner değil. Mademki vatanseverlikte bu derece ileri gittiniz, o halde Girit kahramanlarının başında sizi bir an önce görmek isterim. Yarın hemen yola çıkınız!"

Fazlı Paşa, "Gitmem," diye ısrar etti.

Ahmet Paşa hiddetlenerek perde çavuşuna dönüp bağırdı.

"Paşayı alın, kapı arkasında hapsedin!"

Fazlı Paşa'nın inadı üzerine Sadrazam, kendisini Ka-

radeniz'e göndererek İstanbul'dan uzaklaştırmayı başarmıştı.

Girit faciası devam ederken, Ahmet Paşa kişisel düşmanlarına İstanbul'da bir gün bile soluk aldırılmaz, Padişah'tan izin koparıp gelenleri bile hemen ya zorla ya da iyilik yapma adı altında başkentten uzaklaştırırdı.

Boğaz'ı kesen düşman gemilerinden Padişahı haberdar etmemek, Veziriazam'ın en önemli görevlerinden biriydi.

Sarayda memleketin siyasî durumundan haberdar olmayan, milletin ihtiyaç ve acılarını duymayan cahil Padişah, bu yolla vaziyetten büsbütün emin olarak sefahatine devam ediyordu.

Yeniçeri ocağındaki saray karşıtı hareketlilikler Hünkârı hiç de üzüntüye düşürmüyordu.

Ahmet Paşa, Sultan İbrahim'in bütün arzusunu yerine getirmek için bazen sabahlara kadar bizzat hizmet ederdi.

Her gün, Cinci Hoca'nın da yardım ve teşvikiyle saraya samur ve amber yetiştirmek için çarşılar, pazarlar dolaşılır, dükkânlar basılarak zavallı esnafın mal ve eşyasına el konur, karşılığında bir akçe bile verilmezdi.

Bir gün Cinci Hoca, Veziriazamla büyük çarşıdan geçerken bir samurcu dükkânının önünde durmuştu.

Dükkân sahibi, devlet memurlarının uzaktan geldiklerini görünce derhal kıymetli samurlarını dükkân kepenginin altına saklamıştı.

Veziriazam, dükkân sahibine, "Kaç parça kıymetli samurun varsa çıkar da görelim," deyince, samurcu, "Gördüğünüz samurlardan başka tek bir samurum yoktur Devletlim," cevabını vermişti.

Cinci Hoca, bu işlerde tecrübesi daha fazla olduğun-

dan dükkân sahibinin üzerine atılarak onu yakasından çekip bir anda yere vurdu.

“Bre melun! Ben sizi bilirim. Uzaktan sarayda çalışan birinin geldiğini görünce hemen kıymetli samurlarınızı saklarsınız! Bize karşı bu kötülüğü yaparsınız. Memlekette temiz hava solur, tatlı su içer ve hoş manzaraları seyrederken, bu mutluluğu unutup da neden bizlere karşı nankörlük ve itaatsizlikle karşılık verirsiniz?” Zavallı samurcu, bu hakaret karşısında söyleyecek söz bulamayarak hayretle Hoca'nın yüzüne baktı.

Etraftan yetişen esnafın ve Bezirgânbaşı'nın yardımıyla yakasını kurtaran dükkân sahibi, kepengin altına sakladığı kıymetli samurları meydana çıkarmak zorunda kaldı. Bu defa da Veziriazam öfkeleni ve yanındaki selam çavuşuna, “Alın şu herifi!” diye bağırdı.

Samurcu o gün Yedikule Zindanı'na atıldı ve bir daha dünya yüzü görmedi.

Bu acımasızlığa şahit olan esnaf, şikâyet edecek bir yetkili bulamıyor, hatta derdini anlatmak için komşusuna bile açılmıyordu.

Sadrazam ve Kösem Sultan, Cinci Hoca'nın yaptığı zulüm ve işkenceyi görmezden gelirlerdi. “Hoca Efendi neylerse, şeriat açısından doğru olanı eyler,” derlerdi.

İlmî ve askerî memuriyetler için doğrudan doğruya Cinci Hoca'ya başvurulur, fazla para veren hemen göreve getirilirdi.

Halk, pazarlıkla memuriyet alıp satımına yakından şahit oluyor, sarayda boğulan insanların cesetlerini ertesi gün harem kapısında gözleriyle görüyordu.

İstanbul'daki hoşnutsuzluk son raddeye varmıştı.

Fakat Ahmet Paşa halkın hoşnutsuzluğuna önem vermez, durmadan servet ve para toplamaya çalışır, şiddet

ve kahırla milleti korkutmak çarelerine başvururdu.

Bu sırada hasekiler arasında dillendirilmesinden çekilen bir şüphe vardı.

Hümaşah Sultan'la Hamza'nın sevişip sevişmediği...

Günler geçtikçe korkunç bir gerçeklik kisvesine bürünen bu tehlikeli ilişkiyi, bu sırada herkesten önce Turhan Sultan sezmişti.

Altıntop Kameriyesi altında geçen bir eğlence gecesinde Telli Haseki'nin Hamza'ya anlamlı gözlerle bakması, o gece ilk defa Turhan Sultan'da bu şüpheyi uyardırmıştı.

Sultan İbrahim'e, Telli Haseki'nin ihanetinden bahsetmeye kimse cesaret edemiyordu.

Çılgın Padişah, bu gizli ilişkiden haberdar olursa acaba ne yapmazdı?

Turhan Sultan, rakibi Telli Haseki'den korktuğu için odasından dışarıya bile çıkmak istemiyordu.

Fakat, Şehzade Mehmet'i bir veliaht olarak kucağında büyüten hassas ve zeki kadın, Telli Haseki'yi gözden düşürmek için bundan daha güzel bir fırsat ele geçirebilecek miydi?

Turhan Sultan, merakından ne yapacağını bilmiyordu, Telli Haseki aleyhinde Sultan İbrahim'e söz söylemek mümkün değildi.

Bir akşam çok güvendiği Zeynep'i çağırdı.

"Bana bak," dedi, "senin ağzın sıkıdır ama böyle şeyleri benden saklayacağını ümit etmem. Bana doğrusunu söyle bakayım; Telli Haseki, Hamza'yla ne zamandan beri sevişiyor?"

Zeynep sarardı.

"Allah göstermesin Sultanım, sevgili Hasekimiz böyle şeylere tenezzül ve cüret eder mi? Bu ne büyük iftiradır?"

Turhan Sultan, Zeynep'in ağzından bir laf almayı başaramamıştı. Otuzluk cariyenin arkasından söylendi.

"Kız sana istediğin kadar amber ve samur vereceğim. Gel, şu işin içyüzünü bana anlat!"

Zeynep uzaklaştı.

Turhan Sultan, bu gizli ilişkiyi meydana çıkarmak için uğraşırken, Zeynep hemen Telli Haseki'ye koştu.

"Sultanım! Beni ele vermezseniz size önemli bir haber vereceğim. Turhan Sultan, sizin Hamza ile seviştiğinize dair bana birtakım sözler söyledi. Sevgili Hünkârımızla aranızı bozmak istiyor galiba."

Telli Haseki bu haberi alınca hiddetinden küplere bindi.

"Başka bir şey söylemedi mi?"

"Bana inanınız, Sultanım! Ağzımdan laf almak istedi, fakat..."

"Ağzından bir şey kaçırmadım, değil mi?"

Zeynep yemin etti.

"Yalanım varsa Kara Halil'in keskin palası altında can vermeye razıyım, Sultanım!"

Bu hadise, Telli Haseki'de vahşi bir intikam hissi uandırmıştı.

Zeynep odadan çıkınca, Hümaşah Sultan kendi kendine düşündü ve şu kararı verdi.

"Kara Halil'i buldurup Turhan'ın üzerine saldırtmalıyım."

*

Girit hadisesi yüzünden birkaç gün ertelenen düğünlerden biri de Sadrazam Ahmet Paşa'nın oğlunun düğünüydü.

Veziriazam, o gün Perşembe selamına gelmemişti. Topkapı'da küçük oğluna sekiz yaşında bir kız alarak, Kara Kethüda'dan zorla satın aldığı bahçede düğünlerini yapıyordu.

Gündüz ziyafetler, gece çengiler, karagöz oyunları ve hokkabazlarla sabaha kadar içkiler içilmiş, havuzlara çil kuruşlar atılmıştı.

İstanbul'da sefalet ve zorluk içinde inleyen halk ertesi sabah bu haberi alınca sarayla mücadele eden yeniçeri ağasına yakınmıştı. Ocak Reisi Murat Ağa halkı dağıtarak, "Haseki sultanlardan aşırı giden Veziriazamın tuğlarını yere düşürecek bir yiğit çıkıncaya kadar bu belayı çekeceksiniz," dedi.

Halkın şikâyetleri ve uğradığı zulümden Murat Ağa da usanmıştı.

Ocak Reisi Murat Ağa sarayda yatıp kalkan Hamza'nın Padişaha ve Telli Haseki'ye nasıl âlet olduğuna hayret ediyordu.

Hamza memlekette, doğruluğu seven ve fakirlerle zayıfların hukukuna saygı gösteren cesur ve kahraman bir genç olarak tanınmıştı.

Murat Ağa nasıl hayret etmesindi? Hamza zaman zaman yeniçerilerle bir başına mücadele etmiş ve bütün çarpışmalardan galip çıkmayı başarmıştı.

Eyüp vakası henüz unutulmamıştı. Ocağın en azılı ve ünlü vurucularından biri olan Elli Sekizinci Odabaşı Mahmut Ağa'nın başını gövdesinden ayırıp kapatması Zambak'ı kaçıran Hamza'nın bu hadisede gösterdiği cesareti o devrin meşhur kabadayıları bile gösterememişti.

Ocak reisi bu macerayı hatırladıkça tüyleri ürperiyor ve kendi kendine, "Ocakta böyle bir babayiğit yetiştirmiş olsaydık, şimdiye kadar Cinci Hocaların, Telli Hasekile-

rin zulümlerine çoktan son vermiştik,” diye söyleniyordu.

Murat Ağa, Hamza’nın Telli Haseki ile sürdürdüğü ilişkiden haberdar değildi. Yeniçeri ağası bu rezaleti duymuş olsaydı, ne yapıp eder meseleyi Sultan İbrahim’in kulağına eriştirirdi.

Murat Ağa kendilerine düşman olduğunu bilmekle beraber Hamza’yı elde etmeyi daima düşünür ve ocağın çok gizli tutulan isyan hazırlıklarına Hamza’nın da katılmasını arzu ederdi.

Fakat şimdi ağzından şarap kadehi düşmeyen ve canan koynunda yatmaktan er meydanını çoktan unutan Hamza’nın, acaba eski cesaret ve atılganlığından eser kalmış mıydı?

Vardar Ali Paşa'nın Başı Koparılınca

Ocak Reisi Murat Ağa, Hamza'yı elde etmeyi düşünürken, o gün İstanbul'da tüyleri ürperten bir haber yayılmıştı. Vardar Ali Paşa'nın başı Sivas'tan saraya getirildi!

Sivas beylerbeyi Vardar Ali Paşa namuslu bir adamdı. Padişahın zulmüne dayanamayıp halkın başına geçerek isyan etmişti.

Sultan İbrahim bu isyanı haber alınca Ebşir Paşa'yı Sivas'a gönderdi.

Ebşir Paşa, Ali Paşa'yı takibe başlayınca, asiler birer birer dağılmaya başlamışlardı.

Beş on gün sonra Ali Paşa'nın etrafında asilerden kimse kalmadı. Ebşir Paşa kuşatma hattını daraltarak, bir gün sabahleyin Vardar Ali Paşa'yı yakaladı.

"Padişaha neden isyan ettin?" diye sorunca Ali Paşa şu cevabı verdi:

"Saray Vergisi diye halkın kışından yetmiş yamalı donunu zorla almaya başladılar. Halk galeyana geldi. Ben de dayanamadım, onların başına geçtim. Maksudımız za-

limlerin elinden memleketi kurtarmaktır. Yoksa kimseye kötülük etmek hatırımdan geçmez.”

Ebşir Paşa bu sözlere önem vermedi.

“Şevketli Hünkârımın emrine karşı hareket edemem. Başını kesip İstanbul’a götüreceğim!”

Ebşir Paşa düşmanına fazla söz söyletmemişti. Zavallı Ali Paşa’nın başını kesip Padişaha gönderdi.

İşte, yeniçeri ağasının Hamza’yı düşündüğü gün, Vardar Ali Paşa’nın kesik başı sarayın orta kapısından halka gösterilmişti.

İstanbul halkı her felâketi düşünür, her şeyi aklından geçirir, fakat Sivas Beylerbeyi Vardar Ali Paşa’nın başının kesileceğine ihtimal vermezdi.

Bu hadise herkesi üzmüştü. Paşanın başını görmeye gidenler gözleri yaş ve kalpleri kederle doluyor ve evlerinde gizli gizli ağlıyordu.

Vardar Ali Paşa’nın kesik başı sarayın orta kapısı önünde sergilendiği gün, Sultan İbrahim’in neşesine diyecek yoktu. Hissiz Padişah o gün akşama kadar pencerenin önünde oturmuş ve aralıksız bir şekilde kahkahayla gülmüştü.

Hasekilerin en neşelisi olan Şekerpare Sultan’ı yanına çağırdı.

“Gözümün nuru! Çoktan beri neden bana görünmüyorsun? Yoksa seni ara sıra yanıma gelmekten men edenler mi var?” diyerek şen ve şakrak Hasekisini kucağına oturttu. Sakalına inciler dizdirmeye başladı.

“Bugün beni en kıymetli mücevherlerle süsleyeceksin,” dedi. “Yanaklarıma ıtır şahiler sürerek pembeleştirmekte de yalnız senin hünerin var. Vardar köpeğinin sönmüş gözleri önünden şöyle bir görkem ve saltanatla geçmek istiyorum Şekerparem!”

Sultan İbrahim başıyla göğsünü bir kadın gibi elmas ve incilerle süsledikten sonra orta kapıya indi.

Vardar Ali Paşa'nın kesik başı yerde duruyordu. Padişah, başın yanına sokuldu ve yere eğilerek bedbaht Vardar'ın gözlerini açmak istedi. Fakat Ali Paşa'nın başı kokmuş ve kurtlanmıştı. Gülerek yere eğilen Padişah birdenbire burnunu tutarak doğruldu.

Etrafta dolaşan hademeler bu iğrenç manzaradan tiksinererek uzaklara kaçıyorlardı.

Sultan İbrahim gururlu bir tavırla söylenmeye başladı.

"Bre lanet olasıca, sana verdiğim mevki ve servet bu kuru kafana yeterli gelmedi mi? Sivas halkını aleyhime kıskırtıp da eline ne geçecekti? Bak şimdi kurtlar gözlerini yiyor. Bir köpek leşi gibi yerlerde sürünen başını kara toprak dahi kabul etmeyecek."

Padişah, kindar bir tebessümle gülerek birkaç adım geriledi ve Bostancıbaşıya dönüp; "Bu herifin kafası burada on gün teşhir edilecek," dedi.

Vardar Ali Paşa'nın bu feci sonuna Padişahın en sadık ve taş yürekli enderun ağaları bile acımışlardı.

Sultan İbrahim sarayın bahçesinde dolaşırken yüksek duvarların arkasından acı bir feryat işitildi.

"Allah aşkına, evladımı öldürdünüz bari bana kıymayınız! Ben bir kadını, benden ne istiyorsunuz?"

Padişah bu sesi derhal tanıdı. Bostancılardan birini çağırdı.

"Tez koşun, Vardar'ın karısını taş odalarda çıplak soyun ve vücuduna kızgın balmumu yapıştırın."

Sultan İbrahim'in emri derhal yerine getirildi. Vardar Ali Paşa'nın karısını yakaladılar ve bacaklarından gerdiler. Bedbaht kadının hiç günahı olmadığı halde, bin türlü işkencelerle canını yakıyorlardı. Padişah, zindanın kapı-

sındaki pencereden bakıyordu. Masum ve günahsız kadının çıplak bedeninden bostancılar bile utanç duyular. Taş yürekli Padişah, delikten tepinerek haykırdı.

“Ne durursunuz, bre lanet olasıcalar? Kızgın balmumu bu kötü kadının vücuduna niçin dökmezsiniz?”

Beş on dakika sonra, kocası yüzünden işkence gören bu talihsiz kadının vücudu kızgın mumlarla kaplanmış ve kadın ölmüştü.

Padişahın, “Bu sabah gebertilen oğlunun yanında sergilensin,” fermanı üzerine, Vardar’ın ve karısının cesetleri harem kapısına taşındı.

O gün Vardar Ali Paşa’nın ailesi tamamen mahvedilmiş, evlât ve akrabalarından yeryüzünde bir fert sağ bırakılmamıştı.

O gün boğulan ve kesilen insanları seyretmeye gelenler, bu korkunç manzara karşısında Padişaha dış bileyerek dönüyorlardı.

Fakat bütün İstanbul halkını dehşete düşüren bu kanlı hadiseler birbirini takip ediyor, sahnelerin biri kapanmadan diğeri açılıyordu.

Sultan İbrahim’in, “Öldürün... Boğun... Başını kesin!” gibi fermanları âdet hükmüne girmişti. Anadolu’da ikinci bir Vardar hadisesi çıkarmak ihtimali üzerine gizlice İstanbul’a getirilen Kavanoz İbrahim Paşa da aynı günde Sadrazamın emriyle Yedikule’ye atılmıştı.

O gün ikindi vaktine kadar bütün mallarına el konulan İbrahim Paşa aleyhinde Padişaha çok kötü ve asılsız haberler vermişlerdi.

Kavanoz İbrahim Paşa’nın servetine konmak ümidiyle derhal “Katli caizdir!” diye fetva veren Cinci Hoca, Padişaha dönüp, “Fermanınızda büyük bir isabet vardır. Bu eşkiyayı bugün de boğmasalardı, maazallah yarın bir

isyan çıkarıp taç ve tahtınızı tehlikeye düşürecek,” demişti.

Sultan İbrahim, Cinci Hoca’dan bu sözü işitince Kavanoz İbrahim Paşa’nın boğdurulmasında bir dakika bile gecikilmemesini istedi. Hemen Yedikule’ye bir çavuş gönderilip Paşa boğduruldu. Fakat Padişah bununla yetinmedi. Cesedin Yedikule’den saray kapısına kadar ayağına ip takılıp sürünmesini ferman eyledi. Paşa’nın bedeni ayağına kalın bir urgan takılarak sarayın iç kapısına kadar getirildi ve siyaset çeşmesinin önünde on gün bırakıldı. Sarayın bahçe ve avlularını iğrenç bir koku sardı ve hastalıklar baş gösterdi. Binbir ricayla cesedin gömülmesi için ferman yazıldı.

Hamza Bey, sarayda her gün gerçekleşen bu gibi cinayetlere karşı eskisi kadar ilgi göstermiyor, günler geçtikçe duygusuz, taş yürekli bir adam oluyordu.

Vardar Ali Paşa hadisesinden sonra bir gün, nasılsa Âşık Garip’i hatırlayarak taş odalara gitmişti.

Hamza, Âşık Garip’in burada öldürüldüğünü öğrendiği günden beri bu insan mezbahasına ilk defa giriyordu.

Âşık Garip’in boğulduğu zindana adım attığı an, bu korkunç odanın her köşesini bir masumun kanıyla boyanmış gören Hamza, nöbeti geçiren bir adam gibi titremeye başladı.

Gözü duvardaki yazılara ilişti, bir adım ilerledi. Bir duvarın önünde durdu.

“Onun yazısı,” diye söylendi. Gözleri yaşardı. İçini çekti. Civardaki yazıları okumaya başladı.

“Bir defa kadın sevdim, servetimi kaybettim. İkinci defa sevdim, şuurumu kaybettim. Ondan sonra sevdiğim

kadınların hesabını tutamadım. Çünkü beynim işlemiyordu. Ey gönül, cezana razı ol şimdi! Sana bir zindan ve bir urgan gerek. Sevin ki zindancın da senin gibi divane-nin biridir. Hem de başında elmaslı bir taç ve çenesinde yarım arşın incili sakal taşıyan bir zindancı.”

Hamza, Âşık Garip’i hayatta bir defa daha görebilmek için ömrünün on senesini feda etmeye razıydı.

Âşık Garip, hayatın bir acıdan ibaret olduğunu anlamakla beraber, bu gerçeği Hamza’ya da anlatan, devrin en zeki, en alaylı ve en görgülü şairiydi.

Hamza onunla ancak üç dört sene arkadaşlık ettiği halde, Mısır okullarında elli sene felsefe okumuş bir ilim adamı gibi her şeyi geniş düşünmeye, her şeyin ilerisini görmeye alışmıştı.

Tahran’dan İstanbul’a dönüşünde Âşık Garip’in ne kadar değişmiş, gâvurlaşmış olduğunu gören softalar, bu bedbaht şairin ölümünü ne büyük bir sevinçle karşılamışlardı.

Zamanın en ünlü ilim insanlarından sayılan Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi bile Âşık Garip’in fikir ve görüşlerini hazmedememiş ve Padişaha, “Bu dinsiz herifin şerren katli vaciptir,” diye fetva vermişti. Fakat Sultan, Kalender’in sazından ve sözünden hoşlandığı için “Bırakın godoşu... Bir köyde bir çomar gerektir,” diyerek onu affetmişti.

Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi, en çok Kalender’in yaydığı yeni iman ve düşünceleri hazmedemiyordu.

Hamza, Nuruhayat’la Elmalı Köyü’ne firar ettiği zaman, Âşık Garip’in yeni bir türküsü dilden dile dolaşarak nihayet Padişahın ve Şeyhülislâm’ın kulağına kadar gitmişti.

Âşık Garip, Telli Haseki tarafından boğulduktan sonra

gerek saray eğlencelerinde gerekse de saray dışında tamamen yasaklanan bu türküyü, Hamza şimdi aynen zindanın duvarında okuyordu.

*Dilde türküm, elde sazım
Dünya benim neme lazım
Böyle geçer kışım, yazım
Dünya benim neme lazım*

*Çok düşünme, çekme keder,
Kaygı seni harap eder!
Hayat böyle gelir gider,
Dünya benim neme lazım*

*Ömrünün zevklerini sez
Ye, iç, eğlen, sefa sür, gez!
Hayat iki pula değmez
Dünya benim neme lazım!*

Zamanın dalkavuk şairleri, Sultan İbrahim'e, *Sen gül, eğlen yüce Padişahım! Millet sana kul olsun, kurban olsun*, tarzında methiyeler yazarken, Âşık Garip'in insanlara yiyip içmekten ve eğlenip sefa sürmekten başka ibadet namına bir şey tavsiye etmemesi Şeyhülislâm Efendiyi çıldırtmaya yetmişti.

Hamza'nın bütün benliğinde, kalbinin ve kafasının içinde Âşık Garip'in hatıraları yaşıyordu. Hamza onun sesini işitiyor, onun hayalini görüyordu.

Âşık Garip ne büyük adamdı!

Hamza, bu insan mezbahasının kanlı duvarlarına dayandı. Onun derisini nasıl yüzmüşler ve bir dalda kurutarak hangi darbukanın üzerine germişlerdi?

Hayatın bütün acılarına büyük bir dayanıklılıkla göğüs geren şanssız şair, günün birinde bir köpek gibi kendi derisinin yüzüleceğini acaba aklına getirmiş miydi?

Hamza'nın zihninde kıvrılıp kalan bu şüpheye duvardaki şu perişan yazılar cevap veriyordu:

Akbıyık'ta, Marmara'ya bakan ufacık kümesinde sürdüğün saltanat neyine yetişmiyordu, a köpek ruhlu ahmak? Yuvanda gece olunca gökte dolaşan kara bulutlar ve sahile çarpan coşkun dalgalarla boğuşurken, şimdi cılız bir sipahinin bakışından, sıksa bir bostancının çalımından korkarak bir köpek gibi yaltaklanıyorsun!

Kendi ayağınla saraya geldin! Ateşe kendi arzu ve iradenle yaklaştın! Hür boynuna esaret zincirini kendi elinle taktın! Sonun elbette zindanda can vermek olacak!

Kalbin neden çarpıyor ve gözlerin niçin dönüyor? Hayat iki pula değmez diyen sen değil miydin?

Gözlerinde, güneşi bir daha görebilmek için dünyanın bütün hazinelerini feda etmek isteyen bir arzu var! Fakat geç kaldın. Milletın kanını emen bir kadına esir düştün. Esirler ölümle şereflendirilirler. Onlar için hayat acıdır. Sen de öleceksin. Seni de öldürecekler! Hem de kahpece öldürecekler... Ve öldürmelidirler!

Hamza, taş odaların duvarlarında Âşık Garip'in son sözlerini okuduğu zaman, bir sarhoş gibi birdenbire başı döndü ve gözleri dumanlandı. Coşkulu bir sesle, "Alçaklar!" diye bağırdı.

Zindanda daha fazla duramadı, bahçeye zorlukla çıktı. Çiçek bahçesinde temiz havayı ciğerlerine çekince cehennemden çıkmış gibi sevindi ve dev gibi bir söğüt ağa-

cının gövdesine dayanarak kendi kendine söylendi.
“Ne olursa olsun, bu kadından intikam alacağım.”

Hamza o günden sonra Telli Haseki’ye düşman olmuştu. Fakat onu düşünürken bir noktada durdu. Telli Haseki, Âşık Garip’i niçin öldürmüştü?

Kalender, devrin en zarif, en sevimli bir adamıydı. Sultan-
tandan cariyesine, Padişah-
tan kapıcısına kadar bütün
saray halkı Âşık Garip’le bir iki saat hoşça vakit geçire-
bilmek için canlarını verecek derecede arzu gösterirler-
ken, böyle bir adamı nasıl boğabilmişlerdi?

Hamza için bilinmez kalan bir nokta daha vardı. Âşık
Garip saraydan firar etmişti. Bir daha saraya dönmesine
imkân yokken, Telli Haseki’nin tuzağına nasıl düşmüştü?

Azrail'le Karşı Karşıya

Hamza o akşam Kösem Sultan'dan hiç beklemediği bir iltifat görmüştü.

Valide Sultan, Hamza'yı dairesine çağırdı. Ona yeniçeri ocağına gidip ağalarla uzlaşmasını tavsiye etti.

Hamza bu tavsiyeyi reddetmemiş, "Başüstüne Sultanım!" demekle yetinmişti.

Kösem Sultan bu sırada Hamza'ya Âşık Garip'i hatırlatarak, "Kalender bana gelmişti," dedi, "Maksadı da seni affettirmektir. Hatta bana çok zarif yazılmış bir mektup göndermişti."

Kösem Sultan dolaptan bir kâğıt parçası çıkardı ve şu mısraları okudu:

*Veriniz siz bana iki gün vade.
Onu ben bulurum emredin sade!
Size hizmet için dursun amade,
O, Hamza denilen koç delikanlı!*

Hamza, Âşık Garip'e şimdi biraz daha acımişti.

“Bana gel diye haber göndermişti, Sultanım,” dedi. “Fakat ben kendisinden ne bir mektup ne de ufak bir haber aldım. Hümaşah Sultan’ın onu neden boğdurduğuna hâlâ şaşıyorum.”

Hamza, o gün Kösem Sultan’la konuşurken, Âşık Garip’in saraya tekrar neden geldiğinin sebebini anlamıştı. Âşık Garip, Hamza’yı Akdeniz korsanlığından kurtarmak ve onun İstanbul’a dönmesini mümkün kılmak için kendi hayatını tehlikeye atmakta tereddüt etmemişti.

Hamza bu gizemi çözünce fevkalâde üzüldü. O gece hissettiği vicdan azabı bu koç delikanlıyı bir yığın et halinde yatağa düşürmüştü.

Yemek yemeden uyumak istedi. Kızlarağasına anlatacak işleri bile ihmal ederek gözlerini kapadı.

Yatakta kendi kendine mırıldanıyordu.

“Zavallı adam... Yeryüzünde bir mezarın bile yok! Keşke beni affettirmeseydin. Hem sen hayatta kalırdın hem de ben bu acıyı çekmezdim. Bana karşı hayatın pahasına yaptığın bu fedakârlık beni de harekete geçirdi. Sana olan vicdan borcumu, kan döküp bir kadın başı koparmakla ödeyeceğim. Hele bu gece beynimi ve vücudumu dinlendireyim. Yarın sabah işe başlarım. Öyle bir baş koparacağım, öyle birinin kanını dökeceğim ki, sarayın en gaddar cellâtları bile hayretlerinden parmaklarını ısıracaklar!”

Hamza horlamaya başlamıştı.

Kapının önünde iki gölge görüldü.

Başbaşa vermişler konuşuyorlardı.

“Urganı iyice yağladın mı?”

“Merak etme, üstat! Bir ilmekte işini bitiririz.”

“Hümaşah Sultan’a söz verdim, Hamza’yı boğacağız.

Kapıyı yavaşça kurcala bakalım!"

Cellât yamağının gözleri ışıldadı.

"Kapı açık ustacığım!"

Kara Halil yağlı urganı eline aldı. Yavaşça kapıyı açtı, içeriye girdi.

Hamza son dakikalarını yaşıyordu.

Kara Halil, Telli Haseki'ye verdiği sözü yerine getirecekti. Urganı eline aldı. Yavaş yavaş yatağın yanına doğru ilerledi.

Cellâdın yamağı, o güne kadar hiç kimseye karşı kalbi merhamet hissiyle çarpmamış, katı yürekli bir çocuktur. Hamza'yı boylu boyunca yatarken görünce, sanki ilk defaymiş gibi, birden elleri titremiştir.

Yedi devrin bütün sadrazamlarını boğmakla meşhur olan Kara Halil, Hamza'nın başucunda durdu.

Cellât yamağı, yatağın üstüne eğilince Hamza'nın uykusunda arasında kıpırdandığını görerek korktu ve ustasının yüzüne baktı.

Kara Halil gözlerini açarak homurdandı.

"Korkuyor musun?"

Çocuk başını salladı.

Cellât ipin ucunu çırağının eline uzattı.

"Sıkı tut."

Kara Halil düşmanını bir an önce öldürmek istiyordu. Elindeki ipin ilmekli ucunu usta bir hareketle hemen Hamza'nın boynuna geçirdi. Fakat Hamza, boynuna yabancı bir şey dolandığını hissederek gözlerini açmıştı.

Kara Halil o dakikaya kadar hiçbir ölüm mahkûmu karşısında bu derece sarsılmamıştı.

Elindeki ipi bir türlü çekemiyordu. Hamza'nın bakışları bir anda bu insan kasaplarını yumuşatmış, oldukları yerde buz gibi dondurmuştu.

Cellât yamağı büyük bir hayret ve korku içinde ustasının yüzüne baktı.

Kara Halil ipin ucuna sarılarak cansız bir hamle ile asıldı.

Hamza tehlikeyi görünce, yorganın altında serbest olan kollarını cellâtlara hissettirmeden oynatarak yastığının altındaki hançerine sarıldı. Bir elini boynundaki ipe taktı ve ipin kuvvetine bu eliyle karşılık vererek bir anda boğulmasına engel oldu.

Kara Halil, düşmanını tuzağa düşürdüğü için alaycı bir gülüşle iri uzun dişlerini gösteriyor ve “Nasılsın, koca aslan?” diye söyleniyordu.

Yağlı ipin diğer ucundan da cellât yamağı çekiyordu.

Kara Halil, düşmanına fazla nefes aldırma istemedi. İki adım daha geriledi. Dizlerini duvara dayadı ve çırağına bağırdı.

“Sen de benim gibi dizlerini o taraftaki duvara daya ve urgana asıl!”

Çıracı ustasından cesaret alınca, kalbinde bir an için hissettiği merhametten eser kalmamıştı. İpe sarıldı.

“Usta, çok çekme. Urgan yağlıdır. Boynunu bıçak gibi keser. Yoksa amacın adamın başını gövdesinden koparıp ayırmak mıdır?”

Kara Halil, kimsenin ölümü için bu derece kuvvet sarf etmemiş, yorulmamıştı. Hamza’nın gözleri hâlâ kapanmamış, şakakları şişmemişti.

Cellâtlar, Hamza’nın sol eliyle urganın kenarından tuttuğunu gömüyorlardı.

Cellât yamağı sordu.

“Usta, niçin boğulmuyor?”

“Acele etme...”

“Bu çekişe cinler bile dayanmaz.”

“Boğuldu ama biz farkında değiliz.”

Çocuk kendi kendine mırıldandı:

“Aslanların ölümü de başka...”

Bu sırada, odanın içinde şiddetli bir sarsıntı oldu.

Hamza’nın boynundaki kalın ip kopmuştu. Kara Halil bir tarafa, çırak da öbür tarafa yuvarlandılar.

Cellât yamağı gülmeğe başladı.

“Ben sana çok asılma dedim. İşte, ipi kopardın!”

Kara Halil duvara dayandı. Şaşkın şaşkın etrafına bakınarak, “Bak,” dedi, “köpeğin boynu kopmuş olmasın!”

Çocuk birden köşeye sindi ve gözlerini açarak haykırdı.

“Usta, ölmemiş! Bakıp duruyor!”

Hamza, yorganın altından, hançerini boynuna götürmüş ve düşmanına belli etmeden boğazındaki ipi kesmeyi başarmıştı.

Cellât yamağı korkudan ufak bir köstebek gibi köşeye büzülmüştü.

Hamza yataktan bir cambaz çevikliğiyle fırladı.

Kara Halil, iri yumruklarıyla gözlerini ovuşturarak, boğuk bir sesle haykırdı.

“Seni cinler mi kurtardı?”

Kara Halil, Padişah’tan korktuğu kadar cinlerden de korkar, onların korumasında olan kimselerin her türlü saldırı ve tuzaktan kurtulacağına inanırdı.

Cellât yamağı, ustasına cesaret vermek istedi.

“Ne duruyorsun,” dedi, “boynundaki ip koptuysa, belindeki palan ne güne duruyor?”

Kara Halil palasına davrandı. Fakat yerinden kımıldayamadı. Eli belinde kaldı. Hamza, yataktan fırlayıp bir çekirge gibi cellâdın üstüne atılarak elindeki hançeri Kara Halil’in karnına sapladı.

Cellât, içi yıldırımla yanmış iri gövdeli bir kavak ağacı

gibi heybetli cüssesiyle odanın bir köşesine yıkılıp kalmıştı.

Kara Halil palasını çekmeyi başaramadı. Karnındaki yara tehlikeli değildi. Fakat cellâdın canı yanmış fevkalâde, dizlerinin ve kollarının kuvveti kesilmişti.

“Beni yaktın!” diye homurdandı ve gözlerini açarak hain bakışlarıyla Hamza’yı baştan aşağı kadar süzdü.

“Hamza...”

Hamza, cellâdın ağzından lâf almak istedi.

“Beni boğmak için sana kim emir verdi?”

Cellât gözlerini yere indirdi.

“Sen bilirsin!”

“Bilmiyorum.”

Kara Halil yarasının kanını dindirmeye çalışıyordu.

“Padişahımız emretmiş.”

Hamza, bu saldırının arkasındaki esrar perdesini yırtmak isteyen bir hâkim tavrıyla göğsünü şişirerek, “Sen Padişahın yüzünü gördün mü?” diye sordu.

Kara Halil sustu.

Hamza gülerek başını salladı.

“Ben şimdi gidip Efendimizden sorarım.”

Cellâdın başı birden yere düştü. Alnını Hamza’nın ayaklarına sürerek ağlamaya başladı.

“Sarayın bunca senelik emektarıyım. Bu işi Padişahımız duyacak olursa benim boynumu vurdurur. Hümaşah Sultan beni kandırdı beyim!”

Hamza, sarayda hakikî düşmanının kim olduğunu anlamıştı. Kendi kendine, “Bu cahil herifi yenmek hüner değil. Telli Haseki’yi mağlûp etmeye çalışmalı,” diye söylendi.

Kara Halil hâlâ yalvarıyordu.

“Çoluk çocuğuma acıyınız Paşam! Benim suçum yok.

Sultan Efendimiz ne emrederse yapmaya mecburum. Beni yaraladığını kimseye söylemem. Eğer sen de bu işi kimseye söylemezsen."

Bu teklif Hamza'nın hoşuna gitmişti.

"Peki," dedi, "bu sır burada kalsın."

Hamza, hançerini silerek kınına yerleştirdi.

Cellât yamağı korkak adımlarla ustasının yanına ilerledi ve koluna girdi.

Kara Halil odadan çıkarken başını önüne eğmişti.

Bu hadiseden sonra Hamza tereddüt etmeden son kararını vermişti.

"Telli Haseki'den intikam alacağım!"

Kösem Sultan, Şekerpare'yi Döverken

Valide Sultan o zaman altmış yaşındaydı. Ağarmış saçlarıyla ipekler, elmaslar ve sırmalar içinde parlıyordu.

Kulağında ceviz büyüklüğünde, üç köşeli, kenarları yakutlu iki kıymetli elmas küpe vardı. Bu küpeler kendisine güzelliğinin en göz alıcı zamanında kocası Sultan Ahmet tarafından hediye edilmişti. Kösem Sultan'ın bu küpesi, Mısır'ın bir senelik getirisine eşit değerdeydi. Özellikle elmas bileziklerinin, kıymetli yüzüklerinin parıltıları, entarisinin altın sırmalarından saçılan sarı gölgelerle uyum sağlar, Sultan Ahmet'in sevgili Mehpeyker'i, saçları ağardığı halde bile ipekler, elmaslar ve rengârenk sırmalar içinde yaşardı.

Kösem Sultan'ın debdebe ve görkemini çekemeyen Şekerpare, bir gün Valide Sultan aleyhinde Padişaha birtakım lüzumsuz sözler söyleme fırsatı bulmuştu.

Şekerpare'nin bu fırsattan faydalandığı gece Padişah sarhoştı.

"Yarın annemin kıymetli elmaslarını isteyeceğim," dediği halde, ertesi gün her şeyi unutmuştu.

Sultan İbrahim ne annesinden elmas istedi ne de bu sözü tekrarladı.

Fakat duvarlarında her dakika bin bir kulak gizlenen sarayın bütün esrarı derhal Valide Sultan'a bildirilirdi. Şekerpare'nin sözleri de aynı gecenin sabahı, hemen Kösem Sultan'a yetiştirilmişti.

Şekerpare odasında oturuyordu. Valide Sultan'ın kâhyası telâşla içeriye girdi.

"Padişahımız sizi bekliyor, benimle beraber geliniz!"

Şekerpare bu haberi ciddî ve samimî zannederek derhal incili entarisini giydi.

Harem dairesinin loş ve تنها dehlizlerinden geçiyorlardı.

Şekerpare, uzaktan Kösem Sultan'ı görmekte gecikmedi.

"Yolumuzu değiştirelim Behram!"

Behram Ağa işitmemiş gibi davranarak, "Acele ediniz Sultanım!" diye mırıldandı.

Hazinedar ustanın odası önünde durdular.

Kösem Sultan, tesadüfen karşılaşmış gibi davranarak Şekerpare'nin yolunu kesti.

"Nereye gidiyorsun?"

"Efendimizin huzuruna."

"Orada işin ne?"

"Hasekisi değil miyim? Çağırmış, gidiyorum."

Valide Sultan güldü.

"Saraya ilk geldiğin gün ayağındaki çarıkları ben çıkartmıştım, unuttun mu?"

Şekerpare sinirlendi.

"Siz zaten gelinlerinize daima hakaret etmekten zevk alırsınız."

"Ben ancak senin gibi ikiyüzlü kadınlardan nefret ederim."

“Benim ikiyüzlülüğümü gördünüz mü?”

“Dün gece oğluma benim aleyhimde söz söyleyen sen değil misin, alçak?”

Şekerpere yüksek sesle haykırdı.

“İşte yine hakaret! Daima hakaret!”

“Bağırma, edepsiz! Görüyorsun ya, her şeyi günü gününe haber alıyorum!”

Padişahın eski sevgilisi heyecanını saklamaya çalışarak sesini hafifletti.

“Hepsi yalan, hepsi uydurma.”

Kösem Sultan, genç Hasekinin üzerine yürüdü.

“Benim elmaslarıma göz diken sen değil misin, şirret?”

“Ben Hünkâra bir şey söylemedim. Benim sizin elmaslarınızda gözüm yok! Benim de kulağıma takacak küpelerim ve koluma takacak zümrütlü bileziklerim var!”

Kösem Sultan, Behram Ağa’ya gözünün içiyle işaret ederek, “Kollarından tut,” diye söylendi.

Behram Ağa, Şekerpere’nin üzerine atıldı ve kollarına sarıldı.

Şekerpere kendini yerlere atıyor, kollarını kurtarmak ve geriye doğru kaçmak istiyordu.

Valide Sultan, gelinini saçlarından yakaladı ve yanaklarına vurmağa başladı.

“Nasıl, bir daha benim aleyhimde söz söyleyecek misin?”

Şekerpere’nin feryadı dehlizin tavanlarında hazin akisler bırakıyor, etraftan yetişen cariyeler ve hademeler Valide Sultan’la karşılaşınca korkarak hiçbir şeye şahit olmamış gibi derhal geri dönüyorlardı.

Kösem Sultan, “Bu dayak kulağında küpe kalsın. Bir daha her şeye burnunu sokma!” dedi.

Ve kâhyaya dönerek şu emri verdi.

“Behram, Şekerpere’yi düştüğü yerden kaldır ve kucaklayıp odasına kadar götür. Kendisine soğuk bir şerbet versinler!”

Behram Ağa, genç hasekiyi kucakladı.

Dehlizde kimseler yoktu.

Şekerpere, odasına geldikten yarım saat sonra ayılabilmişti.

Hadiseyi kapı aralığından gözetleyen cariyeler, sarayda herhangi bir hasekinin Valide Sultan’dan dayak yediğine ilk defa şahit olmuşlardı.

Sultan İbrahim, sevgili Şekerpere’sinin dayak yediğini işitince annesini çağırıldı.

Kösem Sultan, oğluna Şekerpere’den bahsederken dayak hadisesini inkâr etti.

“Oğlum,” dedi, “bu kadın senin şeref ve haysiyetini ayaklar altına alıp uzaktan gülecektir. Sarayda fitne ve fesda sebep olan bu kadını bir süreliğine de olsa İstanbul’dan uzaklaştırmanı tavsiye ederim.”

O gün, Sultan İbrahim’in ruhu çok sıkındı ve her söylenen şeyi yapabilecek durumdaydı.

Annesinin sözlerine itiraz etmedi.

“Şekerpere’yi Kıbrıs’a sürüyorum.”

Kösem Sultan, Padişahın iradesini derhal Kızlarağasına ve Sadrazama bildirdi.

Sultan İbrahim’in fikir ve kararından dönmemesi için Şekerpere’nin üç gün içinde Kıbrıs’a hareket etmesine çalışılıyordu.

Telli Haseki'nin Çılgınlıkları

“Bir kadeh amber şerbetine karşılık, bir senelik ömrümü feda ederim. Bir samur parçasına bedel Mısır'ın bir yıllık gelirini veririm. Fakat memleketin imarı için bir akçe vermem!”

Telli Haseki, sadık cariyelerinden İkbâl'le konuşuyordu.

“Hamza şimdiye kadar niçin gelmedi acaba?”

“Neredeyse gelir, Sultanım! Belki henüz Efendimizin huzurundan çıkmamıştır.”

“Tam bu saatte gelmesini söylemiştin, değil mi?”

“Evet, Sultanım! Hem de kulağına söyledim...”

“Memnun oldu mu?”

“Sevincini hissettirmemeye çalıştı. *Bu gece yatsı zamanından sonra Sultan Efendimiz sizi bekleyecek, arka kapıdan geliniz, dediğim zaman neşe ve heyecan içinde elimi tuttu. Sahi mi?* diye haykırmak istedi.”

Telli Haseki kaşlarını çatarak sordu.

“Sen laf anlatırken, o senin elini mi tuttu?”

İkbal şaşaladı.

“Şey... Evet... Hayır, Sultanım!

Hümaşah Sultan cariyenin yanağına bir tokat vurdu.

“Kulağına neden o kadar çok sokuldun? Ben sana Hamza’yla konuşurken yüzüne bakmayacaksın demedim mi?”

Genç kız korkudan ağlamaya başladı.

“Yüzüne bakmadım, Sultanım.”

“O sana baktı mı?”

“Bakıyordu.”

“Gülerek mi bakıyordu, yoksa somurtkan mıydı?”

“Gülüyordu.”

“O halde sen de ona bakmışsın!”

“Vallahi bakmadım, Sultanım!”

Telli Haseki dişlerini gıcırdatarak, bir tokat daha vurdu.

“Bakmadın da onun güldüğünü nasıl gördün?”

“Gözümün ucuyla gördüm, Sultanım!”

Çılgın Hasekinin bütün kıskançlığı üzerindeydi. İkbal’i Hamza’ya gönderdiğine pişman olmuştu. Cariyenin üzerine atıldı ve iki parmağını bu günahsız kızın yüzüne uzatarak bağırdı.

“Hamza’ya şu kör olasıca gözlerinle baktın, değil mi?”

Ve sonra, birden İkbal’in uzun, kumral saçlarını yakalayarak bileğine doladı.

“Buraya gel bakayım, kızgın kaltak!”

Telli Haseki kıskançlığından çatlıyordu. Hamza neden İkbal’in elini tutmuştu?

“Şu aynaya yaklaş, hadi, hangimizin gözleri daha güzelmiş, bakalım!”

İkbal titreyerek aynayı aldı ve sarayda cazibesiyle ünlü iri, yeşil gözlerini açarak baktı.

“Beni niçin dövüyorsunuz, Sultanım?”

Hümaşah Sultan, başını genç kızın başına yaklaştırdı. Aynaya dört göz birden bakıyordu.

Telli Haseki, avucunda kopup kalan saçları yere atarak gururlu bir tavırla mırıldandı.

“Hamza’nın yeşil kurbağa gözünden hoşlanmadığını işitmiştim.”

Telli Haseki, kendi siyah gözlerini İkbal’in yeşil gözlerinden çok daha anlamlı ve cazibeli bulmuştu. Elindeki aynayı sedirin üzerine fırlattı.

İkbal, fırtınaya tutulmuş bir gemi gibi odanın içinde sağa sola bocalanıyordu.

Çılgın Hasekinin genç ve güzel cariyesi, her gün bu fırtınaya tutulmaktan usanmış, her saat saçının başının yolunmasından sersemleşmişti.

İkbal boş bulunup da Hamza’nın, “Kız, senin ne güzel gözlerin var!” dediğini Hasekiye söylemiş olsa acaba ne olacaktı?

Telli Haseki’nin odasında amber şerbetleri hazırlanıyor, gümüş buhurdanların ince deliklerinden çıkan amber dumanları, şehvet düşkünü Hasekinin sinirlerini kamçılıyor, damarlarını tutuşturuyordu.

Hümaşah Sultan, birden üst üste iki kadeh amber şerbeti içti. Gözleri mahmurlaştı. Sedirin üzerine uzandı ve geniş, dolgun kalçalarını ince bir acem şalıyla örterek, “İkbal,” dedi, “vakit geçiyor. Hamza’nın şimdiye kadar gelmesi gerekiyordu. Koş, arka kapıya git! Belki enderun ağaları kapıyı sürmeleşlerdir.”

İkbal haremın arka kapısına gittiği zaman, Hamza kapının kanadını kurcalamakla meşguldü.

Kumral saçlı carieye hemen kapıyı açtı. Hamza’yla karşılaştılar.

Telli Haseki'nin nedimesi sordu.

"Nerede kaldınız? Haseki Sultan'ın sizi beklemekten canı sıkıldı."

"Efendimizin huzurundan şimdi çıktım. Ter içindeyim. Bir bardak soğuk nar şurubuna çok ihtiyacım var, yeşil gözlü kız!"

Hamza içeriye girdi. İkbâl kapıyı kilitledi.

"Her şey hazır."

Dar ve karanlık bir merdivenden çıkmaya başladılar.

İkbâl'in büyüleyici gözlerine hayran olan Hamza, kızın elinden tutmuştu.

Hiç kimseye rastlamadan, sekiz on basamak çıktıktan sonra Kız Kulesi'ne bakan ufak bir pencerenin önünde durdular. Hamza, "İkbâl, yüzüme neden bakmıyorsun?" diyerek genç kızın diğer elini de avuçlarının içine aldı. "Güzel gözlerini bana niçin göstermiyorsun?"

İkbâl, biraz evvel Haseki'den yediği dayacağı hatırladı.

"Yürüyünüz Hamza Bey! Sizin yüzünüzden başımda saç kalmadı."

Kumral carie, merdivenleri bir anda çıkmak istedi.

İkbâl'in şikâyet etmeye hakkı vardı. Telli Haseki, genç kızın Hamza'ya hâlimden şikâyet ettiğini işitecek olursa, o gece sağ bırakılmayacağını tahmin ediyordu. Başını kaldırdı ve ilk defa Hamza'nın yüzüne dikkatle baktı.

"Siz Hümaşah Sultan'ın ne kadar kıskanç bir kadın olduğunu bilmiyorsunuz galiba?"

"Biliyorum. Fakat şimdi ondan çok uzaktayız. Burada senden ve benden başka kimse yok."

İkbâl gülerek gökyüzüne baktı.

"Ben ışıktan çok korkarım."

"Ay bize yolumuzu gösteriyor. Aydınlıktan korkulur mu hiç?"

“Ben karanlıktan hoşlanırım, Hamza Bey! Ortalık aydınlanınca bütün günahlar sırtır. Karanlık siyah bir örtü gibi üstümüze gerilir, gözlerimiz hiçbir şey görmez. Hatta o saatte işlediğimiz günahları bile...”

Hamza’nın tahammülü taşı. Kalbi çarpmaya, dizleri titremeye başlamıştı.

Sultan İbrahim’in aylarca koynunda yatan Çerkez dilberi, iri yeşil gözlerini siliyordu.

Hamza, sağ kolunu genç kızın boynuna doladı.

“Ağlıyor musun, İkbâl?”

İkbâl’in gözyaşları Hamza’nın eline damlıyordu. Çerkez dilberi, Üsküdar’ın üstünden saraya doğru geçen bir bulutu göstererek, “Sevişirken kara bulut görmek çok fenadır. Başımıza bir felâket gelecek. Yürüyünüz, gidelim!”

Telli Haseki’den intikam almaya yemin eden Hamza’nın gözleri kararmıştı. Kendisine bu derece ilgi gösteren İkbâl’i elde etmek için bundan daha uygun bir zaman olamazdı.

Hamza bu fırsattan faydalanmak istedi.

“İkbâl, ben seni saraya geldiğim günden beri seviyorum!”

Çerkez dilberi başını Hamza’nın göğsüne dayadı.

“Ben de seni.”

“İnanayım mı?”

“Kalbime kulak ver. Sevgimin gerçek mi yalan mı olduğunu derhal anlarsın!”

“Beni sevdiğini bir şeyle anlamak isterim.”

“Nasıl?”

“Senden ne istersem yapacağına söz verir misin?”

“Ya elimde olmayan bir şey ise?”

Hamza, genç kızın pembe yanaklarını okşadı. İkbâl başını kaldırdı.

“Söz veriyorum...”

“O halde beni dinle. Sana söyleyeceğim şeyler aramızda kalacak. Benim arzumu reddedersen ikimiz de mahvoluruz. Ben bu gece Hümaşah Sultan’ı öldürmeye geldim.”

İkbal bu sözü işitince sarsıldı.

“Ne diyorsun, Hamza Bey? Sultanı öldürecek misin?”

“Evet... Hem de bu işi seninle birlikte göreceğiz!”

“Hayır, ben ömrümde bir ağustos böceğini bile öldürmedim. Elimini kana boyayamam...”

“Hani ya ne istersem yapacaktın? Vaadinden ne çabuk dönüyorsun?”

İkbal gülmeye başladı.

“Sözümde durup durmadığımı anlamak için beni deniyorsun, değil mi?”

“Mademki sevişiyoruz, böyle bir denemeye gerek var mı?”

İkbal, âşığının boynuna sarıldı.

“Ben artık bütün kalbimle, bütün varlığımla senin oldum Hamza! Beni böyle tehlikeli oyunlarla denemeye kalkışma! Yerini kulağı vardır, sözünü geri al. Korkudan tüylerim ürperdi.”

“Telli Haseki’yi gerçekten öldürmek istiyorum İkbal! Bu cinayette sen sadece bana yardım edeceksin!”

“Onu niçin öldürmek istiyorsun? Seni ne kadar çok sevdiğinden haberdar değil misin? Senin gibi mert bir erkek, kendisini seven ve gizlice davet eden güzel bir kadını nasıl öldürebilir?”

Hamza, verdiği karardan dönmek ihtimalinin mevcut olmadığını söyledikten sonra dedi ki, “Sen Hümaşah Sultan’ı benim kadar iyi anlamamışsındır! O, tıpkı bir sevimli yılanı benzer. Ben bir yılanı ne kadar sevebilirim,

onu da ancak o kadar severim. Dün geceki hadiseden haberin yok, değil mi?"

İkbal, dudaklarını bükerek cevap verdi.

"Benim bir şeyden haberim yok."

Ve Hamza'nın kolundan çekildi.

"Allah aşkına yür. Gidelim. Sultan hiddetinden küplere binmiştir."

Hamza yürümedi.

"Sözünde duracağına yemin et bakayım."

"Ne yemini?"

"Bana yardım etmekten çekiniyor musun?"

İkbal kekeledi.

"Şey... Hayır... Fakat sen Sultanı sahiden öldürecek misin?"

"Beni öldürmek isteyen insanı öbür dünyaya göndermekte bir an bile tereddüt etmeyeceğim."

"Ya başaramazsan?"

"Bu işi bu gece mutlaka bitirmeliyim. Ve sen bana yardım edeceksin İkbal!"

Çerkez dilberi sustu.

Hamza, genç kızı kuvvetli kolları arasında sıkımaya başladı.

"Haydi, çabuk! Sözünde duracağına yemin et. İlelebet seninle mutlu olacağız! Beni kırma. Peki, de. Ben Sultanla şarap içerken, sen de kadehine koyacağım zehre dikkat edeceksin ve kadehin değiştirilmesine çalışacaksın!"

"Sonra?"

Hamza sözüne devam etti.

"Telli Haseki bayılınca sen odana gidersin, ben de yavaşça geldiğim yoldan dönerim."

"Ya meydana çıkarsa? Padişah derimizi yüzdürür."

"Sen ağzını kilitlersen, kılına bile dokunamazlar. Ken-

di kendine zehirlenip ölmüş, dersin.”

“Korkuyorum...”

“Korkma İkbâl! Her gün, şu zavallı ve günahsız milleti boğazlayan bu kadını öldürmekle o kadar büyük bir sevap işlemiş olacağız ki... Hem, sen Sultana neden bu derece merhamet ediyorsun? Senin erkek kardeşini Aya-sofya Camii avlusunda boğduran Telli Haseki değil miydi?”

İkbâl, derin bir uykudan uyanır gibi, başını Hamza’nın göğsünden kaldırdı.

“Ben bu sırrı ilk defa senden işitiyorum Hamza Bey. Kardeşimi sahiden o mu boğdurmuş?”

“Bana inan İkbâl! Ben o vakit Âşık Garip’in kulübesine saklanmıştım. Bir gece Ayasofya avlusunda bir cinayet oldu. Mermer taşlar üstünde bir genci boğmuşlardı. Ertesi günü haber aldım ki iki bostancı tarafından boğulan bu genç senin kardeşinmiş!”

İkbâl yumruklarını sıkmaya başladı. Zavallı kızcağız o güne kadar erkek kardeşinin nasıl ve kimin tarafından öldürüldüğünü bilmiyordu.

Hamza’nın boynuna sarıldı.

“Peki, ne istersen yapacağım. Yalnız beni onun pençesinden kurtar!”

İkbâl önde, Hamza arkada merdivenleri çıkmaya başladılar.

“Sultan niçin geciktiğimizi sorarsa ne cevap vereceğiz?”

“Ben verilecek cevabı hazırladım, merak etme!”

Telli Haseki’nin başı dönüyordu. Hamza’yı karşısında görünce hemen öfkesi geçmişti. Boynuna sarıldı ve onu yanaklarından öptü.

“Niçin geciktin Hamza?”

Telli Haseki, gözünün ucuyla İkbâl’i kontrol etmeyi de ihmal etmiyordu. Genç kızı meşgul etmek için:

“Kız, buhurdanlığa amber doldur!” diye bağırdı.

Hamza, Çerkez dilberini zor bir duruma düşürmemek istiyordu. Sultanın uzattığı şarabı içerek ilk sorusuna cevap verdi:

“Enderun ağaları arka kapıyı sürgülemişlerdi Sultanım! Eğer İkbâl yetişmemiş olsaydı dönüp gidecektim.”

“Kapının sürgüsünü açmak için bu kadar uzun zamana ihtiyaç var mıydı? Kendi kendime kaç kadeh şarap içtim. Amber buhurdanı kaç defa dolup boşaldı. Uyuklamaya başlamıştım.”

Hamza, Telli Haseki’nin dizinin dibine oturdu.

“Hakkınız var Sultanım! Fakat tehlikeyi bertaraf etmeden gelemedim.”

Hümaşah Sultan gözlerini açarak sordu.

“Tehlike mi dedin?”

“Evet. Kapının önünde bostancılardan biri dolaşıyordu.”

“Arka kapıda şimdiye kadar hiçbir nöbetçi dolaşmamıştı. Acaba senin o kapıdan girmek istediğini sezdiler mi?”

“Mümkün değil. Benim gölgemi bile gören olmadı.”

“O halde, o gördüğün adam nöbetçi değildir.”

“Bostancılardan biriydi.”

Telli Haseki, âşığının yanaklarını sıkarak güldü.

“Bostancıların arka kapıda dolaşmalarının sebebini şimdi anladım. Bu gece Saraçzade’yi boğacaklar.”

Hamza’nın tüyleri ürperdi.

“Saraçzade’yi mi boğacaklar?”

“Neden hayret ediyorsun? Saraçzade çok sevdiğin bir

adam mıdır yoksa?"

Hamza kulaklarına inanamıyordu.

Saraçzade boğulacak bir adam mıydı?

Sultan İbrahim'in son günlerde herkesten fazla güvendiği yeni divan kâtibi acaba kimin arzu ve emriyle boğulacaktı?

Hamza, İkbal'in durumunu kurtarmak amacıyla söylediği yalanın, böyle önemli bir gerçeğin ortaya çıkmasına sebep olduğunu görünce düşünmeye başladı.

Hamza'nın, Nuruhayat'ı Sadrazam Mehmet Paşa'nın sarayından kaçırdığı gün, kendisine kolaylık gösteren Saraçzade değil miydi?

"Sultanım," dedi, "Saraçzade bana bu memlekette zaman zaman en büyük fenalığı yapmış, ikiyüzlü bir adamdır. Fakat böyle neşe içinde eğleneceğimiz mehtaplı bir nisan gecesinde, Saraçzade'nin ölümüne şahit olmak istemem!"

"Ben düşmanını affeden insanlardan nefret ederim Hamza! Sen dostunu, düşmanını takdir eden akıllı bir delikanlısın! Saraçzade senin düşmanıdır. Onu bu gece boğacaklar!"

"Padişahın fermanıyla mı?"

"Hayır. Benim emrimle."

"Demek onu siz öldürtüyorsunuz?"

Hümaşah Sultan, elindeki şarap kadehini Hamza'nın ağzına uzattı.

"Saraçzade senin uğruna kurban gidiyor, Hamza!"

Hamza şaşaladı.

"İtiraf edeyim ki sözlerinizden hiçbir şey anlamadım."

Bu sırada İkbal, Hamza'nın yüzüne baktı. Bu bakışta, Telli Haseki'yi zehirlemek için bundan daha uygun bir zaman olmaz demek isteyen bir anlam vardı.

Hamza aldırmadı ve uzatılan şarabı bir yudumda içerek, Sultanın dizini okşamaya başladı.

“Bana zerre kadar sevginiz varsa, bu adamı affediniz Sultanım! Kalbim fena halde çarpıyor... Ben, Saraçzade ‘nin, kapımızın dibinde boğulmasına dayanamam!”

“O seni öldürtmek için sarayda bin türlü fırıldak çevirmişti. Sen ise onun affını istiyorsun!”

Telli Haseki oturduğu yerden kalktı.

“Ben, düşmanın göz önünde serbestçe dolaşmasına, hatta bir dakika fazla soluk almasına dayanamayan erkeklerden hoşlanırım ve seni de öyle görmek isterim!”

Hümaşah Sultan büyük şamdanlardan birini söndürdü. Odaanın içini baş döndürücü bir duman dalgası sarmıştı.

İkbal amber buhurdanını sallıyor, Hamza anlamsız bir duraksama ve kararsızlık içinde durmadan şarap içiyordu. Saraçzade’yi mutlaka ölümden kurtaracaktı.

Telli Haseki’yi her zaman zehirleyip öldürebilirdi. Fakat Saraçzade biraz sonra boğulmaya mahkûmdu.

Kendi kendine, “Ne olursa olsun,” dedi, “Hasekinin boynuna sarılır ve şu suçsuz ölüm mahkûmunu affettirmeye çalışırım!”

Hümaşah Sultan, şakaklarını ovuşturarak pencerenin bir kanadını açtı.

“Hamza!” dedi, “Yanıma gel. Başımı göğsüne koyup dinlenmek istiyorum.”

Hamza, Telli Haseki’nin yanına gitti ve kollarını âşığı’nın boynuna doladı.

“Beni çok seviyorsunuz, değil mi Sultanım?”

Hamza, Sultanı kollarının arasında sıkarken, sarayın bahçesinde dolaşan birkaç gölge görmüştü.

Ay ışığı altında boynuna urgan geçirilen Saraçza-

de'nin yüzü seçiliyordu. Hamza bu feci sahneyi görünce titredi.

"İşte Saraçzade'yi boğuyorlar, Sultanım! Onu affediniz, yoksa pencereden bağıracağım. Beni yatak odanızda görürlerse ikimiz de mahvoluruz!"

Hamza pencereden bahçeye atlamak ve Saraçzade'yi ölümden kurtarmak istiyordu.

Telli Haseki, odasının gece yarısı büyük bir rezaletle sahne olmasına meydan vermek istemedi.

"Peki, Hamza!" dedi, "Onu affedeceğim. Fakat sen de ilelebet benim olacaksın!"

Talar Devriliyor Mu?

Yeniçeri odalarının inili sofalarında, lo divanhanelerinde esrarengiz bir sessizlik vardı. Aalar, gururla bıyıklarını bükerek basık tavanlı odalarda toplanıyorlar ve yüksek sesle, “Bugün kararımızı vermeliyiz!” diyorlardı.

Yeniçeri odalarında isyan hazırlığı vardı.

Aalar, Sultan İbrahim’in, Telli Haseki’nin, Veziriazam Ahmet Paşa’nın ve Cinci Hoca’nın çılgınlıklarıyla ve dayanılmaz zulümlerine bir son vermek istiyorlardı.

Bir perşembe akşamı keçeli yeniçerilerin, şalvarlı oda-başların, orbacıların ve palabıyıkların belinde palalarıyla Orta Cami önünde dolaştıkları görölmüştü.

İsyanı hazırlayanların başında Kara Murat Aa, Bektaş Aa, Koca Muhittin ve Kara avuş vardı. Bunlar Sultan İbrahim’in çılgınlıklarına ve vezirlerinin haksızlıklarına dayanamayarak sarayı basmaya karar vermişlerdi.

Bu devirden daha önceki zamanlarda yeniçeriler milletin başında daimi bir belâ gibi görölürken, şimdi halkın kurtarıcıları diye tanınmaya başlamışlardı. Memlekette milyonlarca insanın yalnız saray adamlarının salta-

natının sürmesi için çalışması alışkanlık haline gelmişti.

Saraya karşı zaman zaman kazın kaldıran ve her dediğini yaptırmayı başaran yeniçerilerden başka memlekette bu zulme son verecek hiçbir kuvvet yoktu.

Ocak Reisi Murat Ağa, arkadaşlarına dönüp, “Bugünden sonra Telli Haseki’nin emriyle masum insanların kafaları kesilmeyecek, Cinci Hoca’nın hükümleri dinlenmeyecek!” diye bağırdı.

Saatler geçtikçe kalabalık artıyor, asiler arasında samimi bir birliktelik oluşuyordu. O güne kadar zavallı milleti uyandırmak, ona da insanlığın ve hayatın zevkini anlatmak, ona da bütün zevkleri tattırmak için hiçbir himmet, hiçbir gayret sarf olunmazdı.

Batı baştanbaşa yüce düşünce eserleriyle dolmuştu.

Bizans’tan Avrupa’ya geçen medeniyetin büyük kurumları yüce ilim ve irfan kurumlarıyla halkı cahillikten kurtarmaya çalışırken, Osmanlı’da ufak bir okulun açılması bile hocaların tutuculuğuna dokunuyordu. Bu hocalar derhal saraya giderek, “Medreseler varken neden okul açarsınız, bu dini küçültmek değil midir?” derler ve Cinci Hoca’nın korumasını kazanırlardı. Hemen hükümler, fermanlar yazılır, okullar kapanır ve medreselerde sarı kitaplar arasında pinekleyen birkaç yobaza, bu vesile ile yeni payeler verilirdi.

Müthiş bir zulüm ve gericilik altında inleyen bu zavallı ve cahil topluma hayat verecek bir kahraman bekleniyor, fakat yine ihtiras ve vahşetle hareket etmek isteyen yeniçerilerden başka bir kuvvet meydana çıkmıyordu.

Yeniçeriler, bir dilim ekmek, bir parça samur elde etmek için vatanın bir parçasını elden çıkarmak alçaklığına girişen saray kadınlarının, Telli Hasekilerin sefahatlerine son vermeyi ve onların taçlarıyla ve servetlerini

yağma etmeyi kutsal bir görev edinmişlerdi.

Padişahın ve hasekilerin hazineler dayanmayan israfından şikâyet edenler yavaş yavaş ocak sofalarını doldurdukça, herkes ağaların heybetinden cesaret alarak, "Artık kurtuluş saati gelmiştir!" diye söyleniyor, dertlerini serbestçe açıp ortaya dökabiliyordu.

Bu tarihî toplantıda ağaların bir kısmı Sadrazam Ahmet Paşa'nın başını, diğer bir kısmı da Sultan İbrahim'in katledilip yerine oğlu Şehzade Mehmet'in getirilmesini istiyordu.

Murat Ağa, "Öncelikle Şeyhülislam'a haber göndereyim," dedi, "Buraya gelsin, halkın bizimle birlik olduğunu anlasın! Sonra ona, Padişah'tan ne istediğimizi söyleriz. Dileklerimizi kabul ederse onu da aramıza alırız. Bizi reddederse, kafasını koparırız."

Murat Ağa, Şeyhülislam'ı elde etmekle bütün âlimleri kendi tarafına çekmiş olacaktı.

Hocaların Sultan İbrahim'den ve onun vezirlerinden şikâyet etmelerinin sebeplerinden biri de Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi'nin göreve geldiği günden beri kadılıkları rüşvetle satmasıydı.

Sayıca fazla olan eski kadılar saraya şikâyet ettikleri halde, Padişah önem vermemişti.

Şeyhülislam Abdürrahim Efendi'nin bir buçuk yıllık görevi sırasında, kadılık, kim fazla para verirse onun üzerinde kalan alelade alım satım işleri arasına indirilmişti.

Hatta bir gün, Konya Kadısı Tacettin Efendi fermanını almışken, bir başkasının beş bin kuruş fazla rüşvet vermesi yüzünden hareketi ertelenmişti.

Tacettin Efendi de önceden aynı miktarda rüşvet vermiş olduğundan, bu davranış karşısında son derece üzülerek cübbesini toplayıp saraya koşmuş ve Şeyhülislam'a,

“A Efendi, siz benimle neden alay edersiniz? Ben bu memuriyeti alnımın teriyle kazandım. Eğer yerime başkası gidecekse, verdiğim parayı şimdi iade ediniz!” demişti.

Tacettin Efendi söz anlamaz, sinirli bir mollaydı. Şeyhülislâm, Konya Kadısı’nın tehdidinden korktu.

“İki bin kuruş daha verin de meseleyi bitirelim!” diye cevap verdi.

Fakat Tacettin Efendi’nin kesesinde yol masrafından başka Abdürrahim Efendi’ye verecek bir parası yoktu ve kavga büyüdü. Araya Cinci Hoca girmeseydi, o gün sarayda bu yüzden büyük bir arbede çıkacaktı.

Cinci Hoca’nın araya girmesiyle Tacettin Efendi sakinleştirildi fakat Konya’ya hareket edemedi.

Yeniçeriler Orta Cami’de toplanmaya başladıkları zaman elebaşlar arasında Tacettin Efendi de görülmüştü.

Tacettin Efendi, her şeyden önce Şeyhülislam’ın elde edilmesine taraftardı.

“Şeyhülislam’ı ikna edemezsek derhal öldürelim, fetvasını ben veririm,” diyerek molladan intikam almak istiyordu. Murat Ağa, “Kendisine gönderdiğim memura olumsuz cevap verir ve bizimle birlikte hareket etmezse, bu işi o vakit konuşuruz,” dedi.

Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi, rüşvet yüzünden devletin haysiyetini ayaklar altına almakta bir an bile tereddüt etmeyen fevkalâde paragöz ve açgözlü bir adamdı. Memlekette söndürdüğü aile ocaklarının haddi hesabı yoktu.

Tacettin Efendi, Şeyhülislâm’dan gelecek cevabı beklerken, caminin içi tamamen dolmuştu. Her oda, çorbacısının emrinde geliyor, ocak ağaları kibirli adımlarla sofalarda dolaşıyordu. İç kapı yanında yüzlerce nefer ağaların karşısında el bağlayıp durmuşlardı.

Caminin ışıklı kubbesi altında dış kapıya varıncaya kadar sıra ile dizilmiş kat kat beyaz kavuklar görölüyordu.

Hocaları camiye neden çağırmışlardı?

Murat Ağa âlimlerin zihinde kıvrılıp kalan soru işaretlerine cevap vermek istedi.

“Milletin feryat ve acısına kulaklarını tıkayan ve etrafındaki kadınlardan başka şey düşünmeyen zalim Padişahın hallini istemek ve yerine Şehzade Mehmet’i geçirmek üzere bu sabah burada toplandık. Bütün yeniçeri ocağı bu konuda hem fikirdir. Siz de bizimle birlik misiniz?”

Caminin içinden, iniltiye benzeyen hazin bir yükseldi.

“Sizinle beraber olmasaydık, burada ne işimiz vardı? Hepimiz saraydan ve saray görevlilerinin zalimliklerinden şikâyet eden ve acı duyan insanlarız.”

Beyaz kavukların arasından bir baş göründü.

Hocalar hayretle başlarını önlerine eğdiler.

Kara Çelebizade kalın ve tehditkâr bir sesle söze başladı.

“Milletin bu hale düşmesine tek sebep sizsiniz, ey âlimler! Saraylılar karılarınızı ve kızlarınızı zorla saraya alırken, sizler yüksek mevkilere ve geliri bol kadılıklara sahip olmak emeliyle ikiyüzlülükte sokak köpeklerini geçtiniz. Medreseleri birer tembelhaneye benzeterek dört kaşlı çömezleri etrafınıza toplayıp milletin namusunu zevk ve şehvetinize değiştiniz! İnsan mezbahasına dönen bu kanlı sarayın temellerini tırnak- larınızla söküp yıkmak görevi şimdi size düşüyor. Öncelikle bu kötülüklere âlet olan Veziriazam Ahmet Paşa’nın kellesinin ve mallarının fukaraya verilmesini isteyeceğiz.”

Bu esnada Orta Cami’nin içinde ağızdan ağza bir söz dolaştı.

“Sultan İbrahim yeniçerilerin isyanını haber almış ve bir bostancı ile, *Edepleriyle dağıtsınlar*, diye haber göndermiş.”

Odabaşılardan biri, bostancıyı derhal parçalamak istemişti. Murat Ağa kaşlarını çatarak bağırdı.

“Bırakınız o köpeğiç Varsın Padişaha haber versin ve bugüne kadar kendisine köpeklik eden âlimlerin şimdi kendi aleyhinde kararlar vermek üzere yeniçerilerle birlik olduğunu söylesin!”

Murat Ağa’nın bu cevabı hocaların hoşuna gitmedi.

Hocalar bu isyandan nasıl memnun olsunlardı ki, Sultan İbrahim’in devrilmesi medrese saltanatına da son verecekti.

Bostancı saraya dönünce kavuklular ikiye ayrıldılar. Gururlu kadılar ve medrese yobazları.

Şeyhülislâm, Sadrazam Ahmet Paşa’nın durumdan haberdar olarak ortadan kaybolduğunu öğrenince, derhal Orta Cami’ye geldi ve ağalarla görüştü.

Abdürrahim Efendi âlimlerin yeniçerilerle birlik olduğunu görünce, “Veziri teslim etsinler,” diye kızmış ve cesaret göstermişti. Ocak Reisi Murat Ağa, Şeyhülislam’ı işbirliğine davet etti.

“Aramızda tam bir birlik vardır. Kadınların, delilerin ve büyücülerin saltanatına son vermeye ahdettik,” dedi.

Bostancı saraya döndüğü zaman Padişah uykudan yeni uyanmıştı.

Kızlarağası işin ciddiyetini çarçabuk anlamıştı. Bostancıdan dinlediklerini koşarak Sultam İbrahim’e aktardı.

Padişah, Telli Haseki’nin yüzüne baktı.

“Senin bu rezaletten haberin yok mu?”

Hümaşah Sultan hiddetinden kıpkırmızı oldu.

“Yeniçerilerin isyan edeceklerini size kaç defa söyle-

dim,” dedi, “fakat siz inanmadınız ve Cinci Hoca’ya güvendiniz!”

Sultan İbrahim, elleri arkasında, sinirli adımlarla durmadan odanın içinde dolaşıyordu.

Veziriazam’ın kaçtığı haberi sarayda duyulunca herkes korkmaya başladı.

Padişah, bostancılardan birkaçını, Ahmet Paşa’yı bulmakla görevlendirmişti. Bostancılar her tarafta Sadrazam’ı arıyorlardı.

Sultan İbrahim, Orta Cami’ye, üst üste haberler gönderiyor, Dağılsınlar, emrime karşı gelmesinler. Hepsinin derisini yüzdürürüm!” diyordu.

Cami’ye giden elçiler Padişahın iradesine kimsenin kulak asmadığını görerek geri dönüyorlardı.

Padişah durumun kendisini tahtından edecek kadar tehlikeli olduğunu tahmin etmiyor ve dayanıklı olmaya çalışıyordu.

Bu sırada, asiler vaziyeti görüşmek için defterdarlıktan atılma Mevlevi Mehmet Paşa’yı sadrazamlık görevine getirmeye karar vermişti.

Mehmet Paşa’yı zorla Orta Cami’ye getirdiler.

Şeyhülislâm, “Millet sadrazamlık görevine seni uygun gördü,” dedi.

Bu hadiseye şahit olan elçi saraya dönmek üzereydi. Cemaat yeni Sadrazamın da onunla birlikte saraya gitmesini teklif etmişti.

Mehmet Paşa’nın sadrazamlığını Padişahın tanıması gerekliydi.

İhtiyar Mehmet Paşa saraya gittiği zaman Sadrazam Ahmet Paşa uşağı aracılığıyla sadrazamlık mührünü Hünkâra göndermiş bulunuyordu.

İhtiyar Vezir, Padişahın şiddetinden titremişti. Kendi-

sinin zorla getirildiğini söyledi.

Sultan İbrahim, yumruklarını sıkarak duvarlara vuruyor, "Hainler!" diye haykırıyordu.

Mehmet Paşa saraya geldiğine pişman olmuştu.

Koca ihtiyar ağzından köpük saçan çılgın Padişahla nasıl uğraşacaktı?

Fakat Sultan İbrahim bu isyanın her zamanki yeniçeri isyanına benzemediğini anladı.

Yeni Vezire döndü.

"Peki," dedi, "Ahmet Paşa'yı görevden aldım. Lakin damadımdır. Onu kimseye teslim edemem."

Ve sadrazamlık mührünü uzatarak, "Sadrazamlığı sen devral. Fakat asilerden rica ederim, Ahmet Paşa'yı bir daha anmasınlar."

Mehmet Paşa huzurdan çıkarken bir tarafında Kapıağası, bir tarafında da Hazinesdar başı vardı. İhtiyar Veziri saraydan koltukla camiye getirdiler.

Yeni Vezir sadrazamlık mührünün kendisine verildiğini ve Padişahın arzusunu orada bulunanlara birer birer anlattı.

Caminin içinde gök gürültüsüne benzeyen bir ses yükseldi. Kavuklular ve yeniçeriler hep bir ağızdan, "Ahmet Paşa'nın kellesini isteriz!" diye bağıldılar. Ahmet Paşa'nın sur dışına çıkmaması için İstanbul'un kapıları kapattırıldı ve Şehzade Mehmet'in iyice koruma altına alınması için Kösem Sultan'a gizlice haberler gönderildi.

Yeniçeriler yedi yaşındaki şehzadenin tahta çıkması konusunda birleşmişlerdi.

Koca kavuklulardan birinin, "Ufak bir çocuğa âlimlerin bağıllık sunması caiz midir?" sorusu camideki coşkuyu artırmıştı. Kara Çelebizade, yüksek sesiyle bu soruya cevap verdi.

“Koskoca bir milletin, çılgın bir hükümdara ve onun hasekilerine senelerce esir olmasına, keyifleri istediği zaman bir samur parçası için birçok masumun boğulmasına hangi dinde, hangi kitapta izin vardır? Şehzade Mehmet’e bağlılıklarını sunmakta tereddüt edenler içimizden uzaklaşsınlar!”

Kara Çelebizade’nin konuşması cemaat üzerinde uyuşturucu madde etkisi yapmıştı.

Fikir ayrılığına sebebiyet veren beyaz kavuklular, yıldırım isabet etmiş insanlar gibi sarsıntı içinde başlarını önlerine eğerek sustular.

Saraya giden ikinci heyet, Padişah’tan Sadrazam Ahmet Paşa’yı istemişti.

Bu sırada tekrar Orta Cami’ye gelen Mirahor, cemaate Padişahın son arzusunu söyledi.

“Bu toplantının amacı nedir? Sadrazam Ahmet Paşa’yı görevden alıp yerine kendilerinin istediği bir bunağı getirdim. Benimle beraber on bine yakın kul var; dağılmazlarsa, hepsini mahvederim. Görevden aldığım Vezirden ne isterler?”

Bektaş Ağa kendini tutamadı. Sultan İbrahim’in Mirahor’una haykırdı.

“Biz o hain Veziri isteriz. Nereye sakladığını kendisi bilir. Eğer Padişah ise meydana çıksın, ayak divanı yap-sın, muratlarımızı arz edelim. Böyle gaflet ve sefahat ile saltanat olmaz. Millet acı ve işkence içinde yaşamaktan usandı. Bir bostancının, bir saray cariyesinin yetkileri kadılarda bile yok. Padişahın sevgili Vezirini elbette isteriz. Vardar Ali Paşa boynu vurulacak bir adam mıydı? Vezir Salih Paşa’nın ne suçu vardı? Böyle namuslu devlet adamlarını öldürmek ve cesetlerini kurtlanıncaya kadar sergilemek hangi kitapta vardır? Git ve Padişaha selam

söyle; hain Veziri saklamasın, bize teslim etsin. Biz yapacağımızı biliriz!”

Mirahor korktu. Cemaate karşı söyleyecek bir tek kelime bulamadı.

Meşhur Muhittin Ağa da söze karışmıştı.

“Bakın şu herife, hâlâ Padişahı müdafaa eder,” dedi. “Bu saçma sözleri dinlemek bile ahmaklıktır. Ahmet Paşa gibi bir zalimi milletin başına musallat edip herkesin malını tehlikeye düşüren Padişahı tanımıyoruz. Devlet umuruna karışan kadınlar, cinciler ve düzenbazlar saltanatına son verilecektir. Yabancı kalyonu Boğaz’da yatarken, Padişah halen Telli Haseki’nin koynundan çıkmıyor! Düşmanı gözünle gördüğün halde Padişaha *yabancı gemileri çoktan geçip gitmişler*, diye yalan söyleyen sen değil misin, a riyakâr Mirahor?”

Mirahor saraya dönünce, bütün gözlemlerini Sultan İbrahim’e anlattı.

“Bu cemaatin kararı kesindir, Şevketlim! Önlem alınız yoksa saltanat elden gidiyor,” dedi.

Padişah adamlarına şiddetli emirler veriyor, bostancılarla sarayın etrafını kontrol altına aldırıyordu.

O gün İstanbul’da bütün dükkânlar kapanmış, haber alan esnaf birer birer Orta Cami civarında toplanmaya başlamıştı.

Murat Paşa Camisi’nin kubbesini parlak bir ağustos grubu yaldızlıyor, herkes sevinç ve neşe içinde birbirleriyle, “İşkenceden, sefaletten kurtuluyoruz!” diye konuşarak dolaşıyordu. Sokaklarda atlı, atsız dolaşan yeniçeri kolları, köşe bucak kaçan bir kısım kararsız halkı toplantı yerine davet ediyordu

Yeniçeriler beyaz kavukluların dönecliğini önceden hatırlayarak o gece âlimleri toplantı yerinde alıkoymaya

karar vermişti.

İsyanı idare eden ağalar, Sultan İbrahim'in taç ve tah-tını parçalamaktan ve milleti kadınlar saltanatının esaret ve zorbalığından kurtarmaktan başka kurtuluş çaresi ol-madığını anlamışlardı.

O gece, yeniçeriler âlimleri kendi odalarına paylaştır-dılar.

"Hepiniz misafirimizsiniz," diyerek sabaha kadar zi-yafet verdiler; çorbalar, şerbetler içildi.

Ağalar, beyaz kavukluları kararlarından geri dönme-meleri için iş bitinceye kadar camide alıkoymaya azmet-mişlerdi.

Ocak Reisi Murat Ağa, "Hocalar devlet işinden anla-maz. Padişahın her emrine itaat etmeyi dinî bir görev sa-yarlar. Sultan İbrahim tahttan indirilinceye kadar âlimleri buradan bir yere bırakmayalım. Dışarıda derhal kararla-rından dönerler. Sonra Padişahın hışmına uğrarız," de-miştir.

Geceyi sohbetle geçirerek sabahı bekliyorlardı.

*

Sadrazam Ahmet Paşa, başına gelecek felâketleri daha perşembe günü hissetmişti.

O gece, Ahmet Paşa, Edirnekapı'daki bahçesine oğlu-nun sünnet düğününe gidecekti.

Hâlbuki sokaklarda yeniçeriler Sadrazam'ı arıyorlardı. Sadrazamın uşağı "Devletlim," dedi, "size eğlenceden zi-yade tedbir gerek,"

Edirnekapı'daki bahçede kaç günden beri devam eden sünnet düğününde, Boğaziçi'nden, Kâğıthane'den, Kum-kapı'dan gelmiş yüzlerce davetli vardı.

Düğün yerinde İstanbul'un en ünlü çengileri, hokkabazları, zurnacıları ahenk ediyorlardı.

Sadrazam Ahmet Paşa, sadrazamlık mührünü Padişaha göndermekle beraber, vaziyetin bir iki gün sonra kendi lehine döneceğinden emin bulunuyordu. Mühürdarına, "İki gün sonra, yerime geçmek isteyen o koca bunağın ipini ben çekeceğim," diyor, heyecan ve üzüntüsünden gözüne uyku girmiyordu.

Ahmet Paşa, Orta Cami'de verilen kararlardan haberdar değildi.

Uşağının, "Bize izin verirsiniz evlerimize gidelim Devletlim!" sözüne Sadrazam, "Beni bu gece yalnız bırakmayın!" diye cevap vermişti.

Veziriazam; hazinedarını, mühürdarını, uşağını ve birkaç oğlanını o gece sarayında alıkoydu. Yatsı namazını alalacele kıldı. Merak ve endişe içinde yatağına girdi.

Gece yarısı olmuştu.

Ahmet Paşa'nın eski çıraklarından seksen birinci bölüğün odabaşısı, kendisini kimse tanımasın diye yüzünü gözünü sarmış, gece karanlığında yeniçerilere görünmeden Vezirin sarayına gelmişti.

Odabaşı, kapıcıya kendisini tanıtarak doğruca yukarıya çıktı. Ahmet Paşa'nın kapısını vurdu ve Paşayı döşeginden kaldırdı.

Sadrazam, eski kölesini gece yarısı karşısında görünce şaşırmıştı.

Odabaşı, büyük bir korku ve heyecan içinde Paşaya şu sözleri söyledi:

"Devletlim! Yeniçeriler âlimleri Orta Cami'de hapsedtiler. Padişahın hallini istiyorlar. Sizi aramak için dört tarafta kollar çıkarıldı. Evinizde olduğunuzu tahmin

etmediklerinden sizi başka yerlerde arıyorlar. Düğün yerini bastılar. Yeni sünnet olan çocuklarınızı alıp götürdüler. Cemiyet galeyan içindedir. Hemen kaçınız. Ağalar sizi boğmak için her köşede yağlı organlar hazırladılar.”

Ahmet Paşa'nın dili tutuldu. Sadık kuluna verecek cevap bulamadı.

Odabaşı, tekrar yüzünü gözünü örterek fazla bir şey söylemeden savuşup gitmişti.

Asilere dış bileyen zalim Vezir, derhal hazine odasına koştu. Keseler içinde mevcut ne kadar flori varsa koununa doldurdu. Kıymetli elmaslarını, zümrütlerini, iri yakut yüzüğünü aldı. Uşağı ve oğlanıyla birlikte birer ata binerek gece yarısı sokağa çıktılar.

Ahmet Paşa, karanlık sokaklardan geçerek Süleymaniye semtine gelmişti.

Paşanın oğlanı aptal bir çocuktü.

“Şuradaki Devletlilerden birinin konağına girelim,” diye söylendi.

Kapı kapı dolaştılar.

İsyandan haberdar olan dostları Sadrazamı evlerine kabul etmiyordu.

Felâketin dehşetini hissettikçe Ahmet Paşa'nın korkudan tüyleri ürperiyordu. Vezirin deli kardeşinden başka yardım isteyecek kimsesi kalmamıştı.

“Sür atları, oğlan,” dedi. “Bizim deliye gidelim, O, parayı sever. Eğer bizi kabul etmezse, bir kese flori ile gözünü boyarız!”

Ahmet Paşa gece yarısı adamlarıyla birlikte kardeşinin evine gitti. Burada birkaç gün dinleneceğini ve yakayı ele vermeyeceğini ümit ediyordu. Fakat Sadrazamın bütün ümitleri boşa çıkmıştı. Kardeşi, “A Devletlim, böyle, Kabe'ye gider gibi atlarla yola çıkılır mı? Ben evim-

de hanginizi saklayım?” diyerek kapıyı yüzüne kapadı. Sultan İbrahim’in Veziri sokakta kalmıştı. En aziz dostları bile kendisini iltifatla karşıladıktan sonra, “Seni ancak, başımızı feda etmekle saklayabiliriz. Yeniçeriler, bizim sizin dostlarınızdan olduğumuzu çok iyi bilirler. Mazur gör,” diyorlar ve Paşayı evlerine kabul etmiyorlardı. Ahmet Paşa sokakta dolaşırken, asiler onun sarayını basmışlar ve cariyelerin yüklerine varıncaya kadar aradıktan sonra Vezirin firar ettiğini görerek eşyasını yağmaya başlamışlardı.

Veziriazam, ağustosun sıcak ve boğucu bir gecesinde sabaha kadar sokak sokak dolaştı. Şişman vücudu sıcağa ve yorgunluğa dayanamıyordu.

Ahmet Paşa’nın uşağı Abdi, “Be Paşam,” dedi, “bunca zamandır vezirlik edersin de, candan bir dostun bulunmasın. Bu nasıl iş?”

Abdi’nin bu sözü, Vezirin ümidini kırdı. Acıyla içini çekerek, “Behey oğlan! Sonumuzun böyle olacağını kim bilirdi? İnsan varlık içinde yokluğu, mutluluk içinde acı ve felâketi düşünebilir mi? Meğer uyur sandığım bu cahil halkın isyana gücü ve niyeti varmış!” diye söylendi.

Sonunda Murat Paşa Türbesi civarında eski ve duvarları yıkık bir evin kapısını çaldılar.

Bu evde, Ahmet Paşa’nın çok eski ve aziz dostlarından Behram Ağa isminde bir ihtiyar oturuyordu

Behram Ağa’nın bir şeyden haberi yoktu. Paşayı evine kabul etti.

Sabaha kadar kapı kapı dolaşan hain Vezir, Behram’ın evinde derhal yatağa yatıp uyumuştı.

Yeni Sadrazam Sofu Mehmet Paşa, Şehzade Cami civarında oturuyordu. Ahmet Paşa'nın nereye saklandığını ancak cuma günü akşama doğru haber almıştı.

Mehmet Paşa çok ihtiyar olmakla beraber eğri, doğru her dediğini yapan, her tuttuğunu koparmak isteyen, azimli bir adamdı.

Sultan İbrahim, Sofu Mehmet Paşa'nın adını duyduğu zaman, "Eyvah, şimdi mahvoldum. Ben onun ne inatçı bir herif olduğunu bilirdim. Artık, onun elinden mührü almak imkânsızdır," demişti.

Gerçekten de Mehmet Paşa, İstanbul'da, verdiği kardan dönmemesiyle ünlenmişti. Katil veya dayak emri verdiği zaman bağışlanmak isteyen cezalının sözünü dinlememek için birdenbire namaza durur, kararını yine icra ettirirdi. Mehmet Paşa bu sebepten Sofu namını almıştı.

Ahmet Paşa'ya karşı da aynı şekilde hareket edeceğinden şüphe yoktu.

Sofu Mehmet Paşa, eski Vezirin nereye sığındığını haber almakta gecikmedi.

Emrindeki kırk elli silâhlıyı gönderdi. Ahmet Paşa'yı altınları ve elmaslarıyla birlikte yeni Sadrazamın evine getirdiler.

Sultan İbrahim'in eski Veziri perişan bir halde korkudan ayakta duramıyordu.

Sofu Mehmet Paşa ayağa kalktı ve firarî Veziri büyük bir nezaketle karşıladı, hatrını sordu.

"A Devletlim," dedi, "benim evimden daha emin bir yer bulabilir miydin? Niçin doğruca fakirhaneme teşrif etmedin?"

Ahmet Paşa rakibinin gözünün içine baktı. İhtiyar Sadrazamın bu ilgisi ne dereceye kadar samimi olabilirdi?"

İki vezir birbirlerini atlatmaya ve aldatmaya mı çalışıyordu?

Ahmet Paşa kurtuluş çaresinin kalmadığını anlayınca yalvarmaya başlamıştı.

“Kuzum babacığım, bana kıyma! Karılarımla beni Kabe’ye gönder, orada ölüp gideyim.”

İhtiyar Vezir eski Sadrazamdan daha kurnaz çıkmıştı. Rakibinin bütün paralarını aldıktan sonra teselli eder gibi göründü.

“Haremde bu gece dinlen. Yarın kurtulman için asilerden affını dilerim,” dedi.

Ahmet Paşa’yı haremde bir yatak odasına götürdüler. Eski Sadrazam burada emniyetle uyudu.

Sofu Mehmet Paşa, fırsattan yararlanarak ele geçirdiği avını ortadan kaldırmak istiyordu. Derhal Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi’ye haber gönderdi ve elinde bir senet bulunsun diye Sadrazamın katline fetva istedi.

Abdürrahim Efendi, bu müthiş fırtınada bir kazaya uğramamak için o dakikada Padişahın katline bile fetva vermeye razıydı.

Sadrazamın katli fetvası Orta Cami’de yazılırken, yeni Vezir eski Devletlinin işini bitirmek için emir vermişti.

Sabaha karşı saat altı... Ahmet Paşa şişman vücuduyla derin bir uykuya dalmıştı. Dizlerinden birinin çekildiğini güçlükle hissedebildi. Gözlerini açtığı zaman, ince bir ses işitti.

“Buyuran Sultanım!”

Ahmet Paşa ihtiyar Vezirin uşağını karşısında görünce hayretle sordu.

“Ne var? Nereye gideceğiz?”

“Merak etmeyin, Devletlim! Müjdeler olsun, asker sizi

affetti... Paşa Efendimizle birlikte saraya gideceksiniz!"

Ahmet Paşa sevinçten heyecan ve telâş içinde kaldı. Ne yapacağını şaşırdı.

"Zaten, benim bir ümidim vardı. Şevketli Hünkârımdan şefaet ve merhamet..."

Uşak, Paşaya cübbesini giydirdi.

"Yüce Paşamıza da dua etmeyi unutmayınız, Sultanım!"

Sadrazamın kalbi koparcasına çarpıyordu. Uşak, Paşanın koluna girdi. Merdivenden aşağıya inmeye başladılar.

Ahmet Paşa'nın dizleri tutmuyordu. Uşağın gözlerine baktı.

"İhtiyar Vezir babamız nerede?"

"Sokak kapısında bekliyor."

"Paşa babamızı fazla beklettiğim için üzgünüm. Niçin beni daha önce kaldırmadın?"

"Kendisi hazırlanmamıştı, Devletlim!"

Ahmet Paşa'nın cesareti artmıştı. Hayatının tehlikede olmadığını ve saraya gidince ölüm tehlikesinin büsbütün bertaraf olacağını düşündü. Fakat paraları yağma edilmişti. Onları bir daha nasıl ele geçirecekti?

"Keşke vermeseydim, keşke biraz direnseydim," diye söylenirken yanındaki uşak, onu uyardı.

"Paralarınızı mı düşünüyorsunuz, Devletlim?"

"Potur! Seni eskiden tanımasaydım, kerametine hükmederdim. Aklımdan geçenleri nasıl bildin?"

"Başka yerde gizlenmiş paranız var mı, Paşacığım?"

"Neye sordun?"

"Bu müjdeme mükâfat olarak isteyecektim."

Ahmet Paşa, kavuğunu düzelterek kibirli bir tavırla cevap verdi.

“Küstahlığın bu derecesine tahammül edemem. Mademki leşker beni affetmiş, Padişah huzuruna çağırılmış, bu iltifata bedel, yağma edilen servetimin iadesi gerektir!”

Uşak bu sırada, Paşanın kolundan çekildi ve merdivenin boş sahanlığında durdu.

Ahmet Paşa’nın koltuğuna iri yarı bir adam girmişti.

Paşa, bu adamı birdenbire tanımadı ve kolundan çıkan uşağa seslendi.

“Potur! Öteki koluma da sen gir. Kapının binek taşına yalnız çıkamam.”

Merdivenin son basamağında yanan fenerin sönük ziyası altında, Ahmet Paşa koluna giren iri yarı adamın yüzüne bakınca benzi sarardı, dizleri titredi, korkudan bayılacak gibi oldu. Koltuğundaki cellâdı tanımıştı.

“Hay kâfir Kara Halil!” diye bağırdı.

Cellât bir şeyden haberi yokmuş gibi davrandı.

“Vay benim Devletli Sultanım! Siz misiniz? Ben, doğrusu kimin koltuğuna girdiğimi bilmiyordum. Bana, *Şu kurbanı tutuver*, dediler. Ben de elimi uzattım. Demek bu sabah urganıma boynunu uzatacak talihsizlerden biri de sizsiniz, ha?”

Kara Halil, Sadrazamın koltuğuna girdi. Vezirin ahırına doğru ilerlediler.

Ahmet Paşa, “Ben saraya gidecektim. Ahırda işimiz ne?” diyerek cellâdın kolundan kurtulmak istedi.

Bir türlü ileri gidemiyor, geri dönmek istiyordu.

Hava ağarmıştı.

Kandilciler fenerleri söndürüyorlar, seyisler atlarını tımar etmek üzere ahır kapısına doğru geliyorlardı.

Kara Halil, yeni Vezirden kesin ve şiddetli talimat almıştı. Bir an evvel avının işini bitirmesi gerekti. Önce

kuvvetli kollarıyla başına sarıldı.

“Hay benim Devletlim, niçin yürümüyorsun?” dedi ve adamın başına bir yumruk indirdi.

En sonunda eski Vezirden intikam almak fırsatını ele geçirmişti.

“Nasıl, Devletlim?” dedi, “Padişaha beni gammazlayıp kıcıma üç yüz sopa vurdurur musun? Allah’ın adaletine bak. Seni nasıl benim elime düşürdü!”

Vezirin kafasına şiddetli birkaç yumruk daha indirdi. Başından kavuğunu alıp kendi başına geçirdi.

“Bak, şimdi ben vezir oldum, sen de âleme rezil oldun!” diyerek, Sultan İbrahim’in gaddar ve kibirli Vezirini yere uzattı. Belindeki kemendi hızla çıkardı ve gülererek Ahmet Paşa’nın boğazına taktı.

Ahmet Paşa ter içinde bunalmıştı. Gözlerini cellâda dikerek, “Bre kahpe, sana yaptığım iyilikleri unuttun da yediğin birkaç sopayı mı hatırladın? Seni üç defa ölümden kurtarmadım mı?”

Cellât başındaki kavukla çok gülünç görünüyordu.

Ahmet Paşa, “Kavuğuma neden hakaret edersin?” diye bağırırken Kara Halil ayağını Vezirin karnına vurarak gülüyordu.

Ahırın kapısında hademelerin sesleri aksediyordu.

“Kara Halil! Daha işin bitmedi mi?”

Kara Halil, Vezirin boynundaki ipi çekti. Ahmet Paşa birkaç defa silkindi. Sesi bile çıkmadı. Birkaç saniye içinde, başı hayvan tezeklerinin üstüne düştü.

*

Ortalık tamamıyla aydınlanmıştı.

Kara Halil, Vezirin cesedini Atmeydanı’na getirdiği

zaman, İstanbul sokakları ışıık içinde uzanıyordu.

Orta Cami'deki toplantıda hazır bulunanlarla beraber yeni Sadrazam, âlimler, kazaskerler, müderrisler, ocak ağaları, yeniçeri odabaşları muhteşem bir ordu halinde Sultan Ahmet Camisi'ne geliyorlardı.

Atmeydanı mahşer günü gibiydi. O gün Cumartesi, 18 Recep, bütün dükkânlar kapanmış, herkes, Ahmet Paşa'nın sararmış cesedi önünden geçiyor, "Çok şükür, bugünü de gördük," diyerek camiye doluyordu.

O gece evinde sabaha kadar tüm bu olanları kaydetmeye uğraşan Kara Çelebizade uzaktan görünmüştü.

Çelebizade'ye halkın büyük bir güven ve ilgisi vardı. Ona, mağdur ve zulüm gören milleti Sadrazam Ahmet Paşa'nın esaret ve kötülüklerinden kurtaran bir kahraman gözüyle bakıyorlardı.

Saray adamlarının haksızlıkları ve zulümlerinden canı yanmış olan bir amber taciri, caminin avlusunda yüksek bir taşın üstüne çıkarak haykırmaya başladı.

"Beş sene önce İstanbul'un ünlü bir zenginiydim. Bugün dükkânımda, tezgâhımdan başka sermayem kalmadı. Ahmet Paşa'dan ve saraydan beş senelik alacağım vardı. Bunları aramayacağım. Dükkânımı kapayıp açlıktan ölmeye razıyım. Yalnız son nefesimde cellâtların ve ırz, mal düşmanı bostancıların tehdidinden uzak kalayım. Ey cemaat, sizden yalnız bunu istiyorum!"

Amber tacirinin göğsünü yırtarak haykırışı oradaki-leri büsbütün coşturmuştu.

"Sadrazam gitti. Şimdi sıra Telli Haseki'de," sesleri yükseliyordu. Kara Çelebizade kürsüye çıktı. Beyaz kavuklular merak ve heyecan içinde Kara Çelebizade'yi dinliyorlardı.

"Bugün birliğimiz tamamdır. İçimizden bir heyet sa-

raya gidip Valide Sultan'a isteğimizi sunacak. Kararınızın arkasında mısınız?"

Hep bir ağızdan, "Arkasındayız! İçimizde sözünden geri dönen bir fert yoktur!" bağırışları yükseldi.

Bu sırada, caminin avlusunda bir gürültü koptu.

"Medet Sultanım!"

"Bre, vurun şu lanet olasını!"

İstanbul halkının nefretini kazanan Kazasker Muhittin, "Herkes bu toplantıya katılıyor. Benim evde oturmam doğru mudur?" diyerek büyük kavuğunu başına geçirmiş, bayramlık cübbesini giymiş, atına binerek Atmeydanı'na gelmişti.

"Be hayâsız herif! Senin burada işin ne?" diyorlar ve çevresini saranlar, adamın yüzüne tükürüyorlardı. Kazasker Muhittin caminin avlusuna kadar sokulmuştu.

Muhittin'in düşmanları kendisini hemen görmüşlerdi.

Hocazade Mesut Efendi ve Hanefi Efendi, Kazaskerin en insafsız iki düşmanıydı.

Mesut Efendi, Şeyhülislâm'a, "Sultanım, bu herifi kim davet etti? Aramıza köpek ruhlu ve ikiyüzlü heriflerin girmesine izin veremeyiz," dedi.

Şeyhülislâm Abdürrahim Efendi, Kazaskeri davet etmediğini söyleyince herkes galeyana geldi.

"Vurun, def edin keratayı!"

Yeniçerilerden biri, Kazaskerin arkasından kafasına bir bıçak indirdi. Bir başkası, elindeki sopa ile alnını iki parça etti.

Muhittin, kanlar içinde kendini korumaya çalışarak Abdürrahim Efendi'ye sığındı.

"Yalvarırım, sana sığınırım Sultanım!"

Kazaskerin başından fışkıran kanlar, âlimlerden bazılarının eteğine sıçramıştı.

“Bu hınzırı, kanını akıtmadan öldürmek gerekir,” diye fetva verdiler.

Kazaskerin düşmanlarından Hocazade Mesut Efendi de mücadeleye karışınca, Şeyhülislâm sesini çıkarmadı.

“Katli caizdir,” diye hükmetti. Kazaskeri yerde sürükleyerek taşların üstüne çektiler.

Zavallı kazasker, Şeyhülislâm’ın atının üzengisine sarıldı, çocuk gibi ağlayarak yalvardı, merhamet diledi. Fakat Abdürrahim Efendi, halkın galeyanı önünde hiç kimse tarafından seilmeyen bir adamı nasıl koruyabilirdi?

Üzengili ayağıyla suratına bir tekme vurdu, atını ileri sürdü. Artık meydan Şeyhülislâmın bu hareketini gören yeniçerilere kalmıştı. Kılıçlarını çektiler, Muhittin’in üzerine yürüdüler. Kimi başından, kimi kollarından parçalıyordu. Kazasker’in vücudu on dakika içinde tanınmaz bir hale gelmişti.

Mesut Efendi “İkiyüzlülüğün sonu budur,” diye bağırdı.

Kazasker’in elbisesini çıkardılar, şalvarını indirdiler ve cesedini Sadrazam Ahmet Paşa’nın cesedi yanına getirdiler.

Halk arasında, “Bu kimin cesedidir?” diyenler de vardı. Kazasker’in başından ve kollarından eser kalmamış; gırtlığı, kalın bir bağırsak gibi boynundan sarkmıştı.

Kara Çelebizade cami kürsüsünden inerek avluya çıktığı zaman halkın galeyanından korkmuştu.

“Ne var?” diye sordu.

Yeniçeriler, “Kazasker Muhittin’i öldürdük!” dediler.

Kara Çelebizade binek taşına çıktı.

“Ey cemaat,” dedi, “Bu herif senelerce Padişahı millet

aleyhine teşvik etmiş ve böylece servet yapmış bir iblisti. Katli cümleye vacip oldu. Şimdi aramızdan saraya gidecek heyeti seçelim.”

Fakat bu sırada, Kazasker Muhittin’in sonundan çok daha feci bir akıbete uğraması kesin olan bir kavuklunun kalabalığı yararak camiye doğru ilerlediği görüldü.

“Cinci Hoca geliyor!”

İsyancılar arasına karışan kayınpederini karşısında görünce Kara Çelebizade’nin benzi sapsarı oldu. Binek tarafından atlayarak adamın yanına koştu. Yavaşça kulağına eğilerek, “Hay Allah müstahakkını versin,” dedi, “Buraya niçin geldin? Eceline mi susadın yoksa?”

Cinci Hoca, Sultan İbrahim tarafından bu toplantının içyüzünü araştırmakla görevlendirilmişti. Önce Çelebizade’ye karşı, “Benim ilmimi inkâr mı edersin?” dedi, “Asiler içinde nice talebem vardır. Âlimler nerede ise, ben de orada bulunmak isterim!”

Kara Çelebizade toplantının sebebini anlattı.

“Cemaat, Padişahı ve onun adamlarını istemiyor. Size buradan kaçmak yaraşır. Sonra Muhittin’in akıbetine uğrarsınız!”

Çelebizade, Hoca’yı kolundan tutup bir tarafa çekti. Başından büyük kovuğunu ve sırtındaki muhteşem kürkü çıkarttı.

“Size son bir iyiliğim dokunsun. Ailenize acırım!” diyerek, bir küçük sarık ve ferace ile onu caminin arka kapısından savmayı başardı.

Her şey tamam olmuştu.

Cemaat arasında tam bir birlik vardı.

Uzun uzun görüşmelerden sonra Sultan İbrahim’in halline karar verilmişti.

Orada bulunanlar arasında cesaretiyle ünlü eski Mekke Kadısı Hasan Efendi, cemaatin kararını bildirmek üzere saraya gönderildi.

Hasan Efendi camiden çıkarken, yeniçeriler, kadıyı hep bir ağızdan selâmladılar.

“Allah yardımcın olsun. Sakın, Padişahın yalan ve vaatlerine kapılıp bizi yüzüstü bırakma!”

*

Mekke Kadısı saraya gittiği zaman, Telli Haseki kendi dairesinde Hamza ile başbaşa vermiş konuşuyordu.

“Nuruhayat’ı ne vakit İstanbul’a getireceksin, Hamza?”

Hamza başını önüne eğmiş, kaşları çatık, düşünüyordu.

“Şimdi, Nuruhayat’tan çok kendimi düşünmek zorundayım Sultanım!”

Hümaşah Sultan kolunu âşığının omzuna atarak sordu.

“Hasta mısın, Hamza?”

“Hayır.”

“Neden bu kadar kederlisin? Bir kadeh şarap iç. Neşen gelsin!”

Telli Haseki elindeki amberli şarap kadehini Hamza’nın ağzına uzattı.

“Kaç günden beri gittikçe artan neşesizliğinin sebebini anlamak istiyorum, Hamza! Senin gizli bir derdin var!”

“Gizli bir derdim var. Fakat yalnız sizden gizli.”

“Yalnız benden mi gizli dedin?”

Hamza içini çekerek cevap verdi.

“Evet Sultanım, yalnız sizden gizli... Benim derdimi

bütün İstanbul ahalisi, hatta sizden başka bütün saray halkı biliyor.”

“O halde benden niçin saklıyorsun?”

“Saklamıyorum. Fakat siz görmüyorsunuz, siz hissetmiyorsunuz!”

Telli Haseki, genç aşığını omuzlarından sarsarak haykırdı:

“Benden derdini saklama, Hamza! Neşesizliğinin sebebini bana söyle.”

“Faydasız.”

“Faydasız mı?”

“Öyle ya, yeniçerilerin isyanından haberdar değil misiniz?”

Odanın içinde alaycı bir kahkaha yükseldi.

“O sersemlerin isyanından mı korkuyorsun?”

“Sersemlerin ne büyük işler gördüğünü işittiniz mi?”

“Ben her şeyin farkındayım, Hamza! Bu isyanı körükleyenlerden biri de Kösem Sultan’dır. Murat ve Bektaş Ağaların kafaları bu isyanı idare edemez. Fakat hiçbir emellerine kavuşamayacaklar. Ben onların düşünemeyecekleri önlemler aldım. Bir saat sonra Orta Cami’deki asilerin hepsi mahvolacak ve sen bu akşam Atmeydanı’nda beyaz atına binerek insan cesetlerinden yükselen tepelikler üzerinde gezeceksin!”

Hamza sevindi.

“Sipahileri mi elde ettiniz, Sultanım?”

Telli Haseki gururlu bir tavırla elindeki kadehi ağzına götürdü.

“Yeniçerilere öyle bir oyun oymadım ki,” dedi, “Padişah da beğenecek, millet de.”

Hümaşah Sultan şarap kadehini yere attı. Gözleri döndü. Hamza’nın saçlarını avucunun içinde sıkarak sö-

züne devam etti.

“Onları bu defa kökünden temizleyeceğim. Çelebizade’nin yazdığı tarihi bir kadın bitirecek. Ben bitireceğim! Cinci Hoca cinlerden mürekkep bir orduyla biraz önce asilerin üzerine yürüdü!”

Cinci Hoca’nın rezaletine yakından şahit ve kendisine senelerden beri düşman olan Hamza Bey, Hümaşah Sultan’ın vaziyeti kavramamış olduğunu görünce saraydan kaçıp gitmek istedi.

“Sultanım,” dedi, “gönül oyalamak sırası değil! Anlaşıyor ki Cinci Hoca sizi de kandırmış. Atmeydanı’ndaki cemaatin galeyanını yakından görmüş olsanız siz bile sarayda bir dakika durmaz kaçarsınız!”

Telli Haseki düşünmeden cevap verdi.

“Padişah bütün bostancıları silâhlandırdı. Sarayın etrafı koruma altındadır. Asiler birer birer yakalanıp köpek gibi gebertilecek. Bundan başka, Hocanın cin orduları da hazırlanmıştır. Onlar Atmeydanı’nı kuşatırlarsa asilerden bir teki bile kurtulmaz.”

Hamza, Telli Haseki’nin inancına saygısızlık etmek istemedi.

“İşimiz Cinci Hoca’ya kaldıysa halimiz yamandır. Ben zaten bu gece rüyasını gördüm. Kellemi gövdemden ayırmışlardı.”

Telli Haseki, Hamza’nın boynuna sarıldı.

“Böyle rüyaların aksi çıkar. Merak etme Hamza.”

“Benim şanıma, onlarla beraber olmak yaraşırdı, Sultanım!”

Hümaşah Sultan hain bir bakışla âşığı süzdükten sonra hiddetle yerinden kalktı.

“Demek ki sen de saraya ihanet etmeyi düşünüyorsun, öyle mi?”

Hamza'nın olumlu veya olumsuz bir cevap vermesine meydan kalmadı. Odanın kapısı şiddetle açıldı. Cinci Hoca baygın bir halde, dizleri titreyerek içeriye girdi.

"Sultanım, hainler sarayı basmaya ve Padişahı halletmeye karar vermişler. Kellemi zor kurtarabildim!"

Telli Haseki, Hoca'nın yakasından tutarak haykırdı.

"Cin ordusu nerede?"

Hoca sustu.

Hamza bıyık altından gülüyordu.

Sultan İbrahim'in sevgili Hasekisi hâlâ postun elden gideceğine inanmak istemiyordu.

Hoca kendisini bu gülünç vaziyetten kurtarmış olmak için, Atmeydanı'ndan nasıl kaçırıldığını anlattıktan sonra dedi ki, "Sultanım! Bütün âlimler hainlerle birleşmiş. Ben şeriata muhalefet edemem. Allahtan korkarım. Halkın isyanını haklı ve isteklerini yerinde buldum. Cinler Padişahıyla derhal görüştüm ve İstanbul'un surlarına kadar gelmiş olan cin ordularının geri dönmesini rica ettim."

Cinci Hoca bu sözleri söylerken gözünün ucuyla Hamza'ya meraklı bakışlar atma fırsatını da kaçırmamıştı.

Hamza, Cinci'nin geri çekildiğini görünce, isyanın önemini ve kendisine yaklaşan tehlikenin dehşetini anlamakta gecikmedi. Şiddetle ayağa kalkarak, "Ben halka karşı gelemem," dedi, "Senelerden beri hayalimde yaşayan bu kaynaşmada ben de bir kıvılcım, hatta bir kundak olmak isterdim.

Hamza, Cinci Hoca'nın göğsüne bir yumruk vurdu.

"Gaddar adam! Nihayet şu zavallıların da mahvına sebep oldun! Haydi bakalım, şimdi onları koru!"

Telli Haseki ayağa kalkarken eteği içki tepsisine takıldı. Şaraplar ve kadehler devrildi.

"İşte bir uğursuzluk alameti..."

Cinci Hoca, Hamza kapıdan çıkarken mırıldandı.

“Ben bu olacakları dün gece hissettim. Dün gece Camlı Köşk’ün üstünde birkaç baykuşun birden öttüğünü gördüm!”

*

Saraya gönderilen Mekke Kadısı gizlice Bostancıbaşıyı gördü, fetvayı anlattı ve Şehzade Mehmet tahta çıkıncaya kadar isyancıların dağılmayacağını söyledi.

Sultan İbrahim’in en sadık kölesi olan Bostancıbaşı, tehlikeyi görünce elini kalbinin üzerine koyarak, “Efendi, Bostancılar sizinle beraberdir!” dedi ve kadı ile birlikte camide ağaların huzuruna geldi. Aynı sözü orada da söyledi ve elini Kuran’a basarak yemin etti.

Cemaat, Bostancıbaşıdan bu sözü alınca, bütün kafile yavaş yavaş Sultanahmet’ten saray kapısına doğru yürümeye başladı.

Kösem Sultan’a giden heyet oda kapısı önünde durmuştu.

Valide Sultan, başına siyah ibrişim bir destimal örtmüştü. Yanında bir harem ağası durmadan yelpaze sallıyordu.

Kösem Sultan, heyetin ricasını kabul ederek hemen oğlunun halli hakkında verilen fetvayı onayladı.

“Ağaların düşüncesi yerindedir,” diye söze başlayarak onları büsbütün şımartmamak için nasihat etmekten de geri durmadı.

Muhittin Ağa gözlerinin yaşını silerek söze karıştı.

“Benim Devletli Sultanım! Ne söylemeniz hakkınız var. Hepimiz bu devletin imkânlarından faydalandık. Özelikle bu kulunuz, vaktiyle ocağa kızıl aba ile gelip servet

sahibi olmuştum. Yaşım seksene yakındır. Fakat, Padişahın zulüm ve sefahatine tahammülümüz kalmadı. Hiç kimse karısından, kızından, canından, malından emin değil. Âlem bu yüzden bunalıp isyana geldi. Kimsede para, pul kalmadı. Saray adamları samur ve amber peşinde koşarken, her tarafta yabancılar baş kaldırdı. Sınırları istila ettiler. Hâlâ Boğaz'da yetmiş seksen parça gemi gece gündüz savaş ederler. Akdeniz'in yolunun kapandığına Padişah halen inanmıyor. Kendisi millet ve memleket işleriyle ilgilenmeyip sadece mal ve işretle meşgul. Adamlarında insaf ve merhametten eser kalmadı. Âlem rüşvetle yıkıldı. Devlet hazinesi Telli Hasekilerin, çengillerin israflarıyla tükendi. Biz bağıri yanıklar bir araya toplanıp huzurunuzda geldik. Hamd olsun, Şehzademiz büyüdü yedi yaşına geldi. Kendisini tahta çıkarmadıkça isyan dağılmayacak. Herkes bu neticeyi görmek için kanını dökmeye hazırdır. Kimsenin kanı dökülmeden bu işi güzellikle hallediniz."

Konuşmalar devam ediyor, ağalardan biri durup diğeri söylüyordu.

Vaktin geçtiğini ve heyetin henüz geri dönmediğini gören Kara Çelebizade, hiddetle hareme geçerek haykırdı.

"Sarayanları unutarak burada sohbete mi daldınız? Âlem iki buçuk saatten beri sizi beklemekten bunaldı. İş işten geçiyor. Herkes sizi burada bir iş görür sanıp bekliyor. Can sohbeti edecek vaktimiz yok. Mesele bozulursa, ne siz kalırsınız, ne biz."

Valide Sultan, Çelebizade'nin şiddetinden korkmuştu.

"Be hey Efendi! Sen ne sert sözlü adamsın! Heyetinizin bütün arzusunu kabul ettim. Hiddete ne lüzum var? Her

şey halledilmiştir. Bağırıp çağıracağına, şu cemaati dağıtsan olmaz mı?"

Çelebizade kaşlarını çatı.

"Millet küçük şehzadeyi görmeden bir yere gitmeyecek!" diye bağırdı.

Kara Çelebizade Abdülaziz Efendi, Dördüncü Murat zamanında sürgünlere gitmiş, senelerce kale zindanlarında yatmış, tok sözlü bir isyancıydı. Kimseden korkmuyordu. Kösem Sultan'ın bazen ikiyüzlü bir siyaset takip ederek hem nalına hem mihına vurduğunu da biliyordu. Sarayda yapılacak herhangi bir çevirme hareketi ile hepsinin tuzağa düşürülmesi ihtimali vardı.

Çelebizade, isyanı kuvvetli mantığı ve etkili konuşmalarıyla yürüttüğüne inanıyordu.

Gerçekten de cemaat, Çelebizade'nin nutkundan çok etkileniyor ve o ne isterse derhal yapıyordu.

İstanbul'da halkın arzu ve hissiyatını yakından bilen, onları istediği tarafa sevk etmeyi başaran Çelebizade'den başka kimse yoktu.

Rumeli Kazaskeri Çelebizade Abdülaziz Efendi, bu kanlı sefahat devrini kansız kapamak ve millete serbestçe soluk alma hakkını vermek istiyordu.

Kösem Sultan fazla söz söylemedi.

"Burada bekleyiniz, şimdi Şehzade Mehmet'i getireceğim!" dedi. Odasına girdi.

İkinci ezanı okunmuştu.

Sarayda toplanan halk sabahtan beri ayaküstünde beklemekten yorgun düşmüştü. Ağalar, "Muradınız oldu. Biraz daha bekleyiniz," diyerek halkı sakinleştirmeye çalışıyordu. Aradan yarım saat bile geçmemişti. Yeniçeriler, "Valide Sultan indi. Şehzadeyi giydirip getirecek," diye gülüşüyordu.

Harem dehlizinde iki gölge göründü. Arkadan birçok gölgeler...

Murat Ağa şehzadeyi uzaktan görmüştü.

“Geliyor,” diye seslendi.

“Allah ömrünü arttırsın,” bağırırları haremın kubbe-sini çınlatıyordu.

Ağalar harem kapısı önüne gelmişlerdi. Yedi yaşındaki Sultan Mehmet, başında uzun bir mecuze, iri yarı arz ağalarının arasında, mini mini boyu ile Kuşhane kapı-sından çıktı, halkın önüne doğru geldi.

Yeni Padişahı karşılarında gören âlimler, ağalar ve Şeyhülislâm saygılı şekilde hazırlandılar. Küçük bir şehzadeye karşı koca ağaların böyle saygı dolu duruşları garip bir manzara oluştıuruyordu.

Kösem Sultan torununun elinden tutarak, “Muradınız oldu,” dedi, “İşte şehzade, işte siz!”

Şeyhülislâm’dan son orta askerine varıncaya kadar bütün ağalar ve yeniçeriler, mini mini Padişahı saygı ve gözyaşlarıyla selamladılar.

Küçük şehzadenin hiçbir şeyden haberi yoktu. Ufacık mecuzesiyle oynayarak ağır ağır yürüdü. Sağ kolunda Kara Çelebizade, Bâbüssaâde önündeki tahta çıktı. Kalabalık arasında birini araştırır gibi başını iki tarafa çevire-rek sık sık etrafa bakıyordu.

Kara Çelebizade, Şehzade Mehmet’in kulağına eğile-rek sordu.

“Kimi arıyorsunuz Hünkârım?”

Hiçbir şey bilmeyen masum yavrucak, babasını aradığını ifade eden anlamlı bir bakışla Çelebizade’nin yüzüne baktı.

“Babam beni döverse, kim kurtaracak?”

Mini mini şehzadenin bu cevabını işitenler gözyaşlarını zapt edemediler.

Cemaatten Hanefi Efendi, “Bakın şu masuma! O bile babasının zulmünden çekiyor!” diye bağırdı.

Şehzadenin masum tavrı, kalben hâlâ Sultan İbrahim’e bağlı olan softaları bile harekete geçirmişti.

İki beyaz kavuklu, Şehzade Mehmet’in arkasında konuşuyordu.

“Ben, Hümaşah Sultan’a verdiğim sözden dönüyorum.”

“Niçin? Şimdi söz söylemek sırası değil mi? Mademki Sultana söz verdik, şer’i şerif üzerine sözümüzde durmalıyız!”

“Benim, çenem tutuldu. Ne mantığımdan ne de konuşma yeteneğimden eser var. Gözlerim yaşardı, üstüme varma!”

“O halde, bu işi ben yalnız başıma da yapabilirim.”

“İş işten geçti. Eceline susadınsa sözüm yok. Taş yürekli ağaların bile mini mini şehzadenin önünde diz çöküp ağladıkları bir zamanda, cemaatin arzusuna muhalefet yollu söz söylemek cinnet değil de nedir?

“Aldığımız paraları geri mi vereceğiz?”

Yeni Padişaha bağlılık sunma töreni başlamıştı.

Ağalar diz çöküp etek öpüyorlardı.

Törenin sona ermesinin ardından bütün heyet Sultan İbrahim’in dairesine akın etmeye başlamıştı.

Sultan İbrahim, üzerinde en süslü elbisesini giymiş ve göğsüne kıymetli mücevherleriyle odasında aşağı yukarı dolaşıyordu.

Birdenbire odanın kapısı açıldı. Silâhtar, Çuhadar ve

Bostancıbaşı içeriye girince Padişahın rengi attı. Fakat iradesini kaybetmedi.

“Ne istiyorsunuz?” diye sordu.

Bostancıbaşı iki adım ilerledi.

“Padişahım hiddet buyurmayınız!” dedi. “Âlimler ve ayan küçük şehzadenize bağlılıklarını sundular. Bugünden itibaren hükümdar odur. Bilginiz olsun!”

Sultan İbrahim kulaklarına inanamıyordu. Bir gün öncesine kadar kendisine bir köpek sadakatiyle bağlı olan Bostancıbaşı, Padişaha bu sözleri ne cesaretle söyleyebiliyordu?

Heyetin üzerine yürüyerek, “Bre hainler! Bre pezevenkler! Bu nasıl iştir?” dedi “Ben her birinize hediyeler vermedim mi? Şimdi işinize gelmediği için beni tahtımdan kaldırmak istediniz. Ben Padişah değil miyim? Siz benim uşaklarım değil misiniz?”

Bostancıbaşı, Padişahın öfkesinden korkmuştu. Dili tutuldu. Cevap veremiyordu. Silâhtar Ağa da korkak bir adamdı. Odanın köşesine sindi. Fakat odanın dışında bağrıışmaya başlayan cemaat, bağlılık sunma töreni biter bitmez büsbütün coşmuş, galeyana gelmişti.

Sarayın boş dehlizlerinde, “Hain, zalim Padişahı kaçırmassınlar! Dikkat ediniz!” sesleri yükseliyordu.

Sultan İbrahim, odasının penceresinden akseden bu sesleri işitiyordu.

Odanın kapısı tekrar açıldı.

Aradan fazla zaman geçtiğini gören Kara Çelebizade, bütün âlimleri ve ağaları peşine takarak, Sultan İbrahim’in huzuruna gelmişti.

Sultan İbrahim iyice gerilen sinirlerine hâkim olamadı.

“Bu herifler ben çağırmadan ne cesaretle huzuruma gelirler? Ben Padişah değil miyim? Şimdi hepinizin bo-

yunlarım vurdururum! Defolun gidin buradan!” diyerek korkudan titreyen Çuhadar’ın başına bir yumruk indirdi.

Kara Çelebizade, sarayın alçak çatılarında hazin yansımalar yapan yüksek sesiyle haykırdı.

“Bre zalim hükümdar! Sert artık Padişah değilsin! Senelerden beri milletin hukukunu gasp ederek memleketi harabeye çevirdin! Bundan sonra, sana başını önüne eğmek ve susmak gerektir!”

Bu sırada, Sultan İbrahim’in hiddetinden korkan bazı kimseler, vaktiyle gördükleri iyilikleri, yaptıkları dalkavuklukları diğerlerinin karşısında yüzlerine vurmasın, onların yanında nüfuzları kırılmasın diye gerilere kaçıyorlardı.

Sultan İbrahim ne yapacağını şaşırmıştı. Durmadan “Ben Padişah değil miyim? Hangi kuvvet, beni tahtımdan uzaklaştırabilir?” diye bağıırıyordu.

Padişahın bu sorusuna, Kara Çelebizade, “Hayır,” diyordu, “sen Padişah değilsin! Seni, bütün kuvvetlerin üstünde olan milletin yumruğu devirdi. Güvendiğin ve ayrılmak istemediğin tahtta şimdi Şehzade Mehmet oturuyor!”

“Şu kadcarcık oğlancığı Padişah mı yaptınız? Ufacık oğlancığın saltanatı nice olur?”

Sultan İbrahim etrafına bakınırken Sofu Mehmet Paşa’yı gördü.

“Bu koca bunağı da sadrazam yaptırdınız! Bundan sonra oğlumun işlerini o mu görecek? Demek bu ihtiyar softayı Padişah yaptınız? Vezir, Padişah olur mu? Çağırın bana o küçük oğlancığı!”

Sultan İbrahim’in sözüne kimse cevap vermedi. Ağalar evvelce Kösem Sultan’la görüşmüşler, Sultan İbrahim’i hapse karar vermişlerdi.

Bu sırada Telli Haseki, odasında bir sedirin arkasına saklanmış, korkusundan titriyordu.

Cemaat arasında fesat yaratmaya çalışan iki softa geriye çekilerek yavaş yavaş Telli Haseki'nin kapısı önüne gelmişlerdi.

Telli Haseki gülerek softalara işaret ediyordu.

Hocalardan biri, "Talihimiz varmış. Bu işte başarılı olacağız," diye mırıldandı.

Softalar, Haseki'nin odasına girince alelade bir cariyeye odasında olmadıklarını anlamışlardı.

Telli Haseki odanın kapısını içerden sürgüledi. Softalardan birinin yanına sokuldu.

"Her şeyi biliyorum," dedi, "bütün konuştuklarınızı dinledim, kararınızı hemen gerçekleştirmek için ne mümkünse yapalım!"

Softadan Malik Efendi, "Siz kimsiniz?" diye sordu.

Telli Haseki, "Padişahın son karısıyım," dedi ve yanındaki iri, siyah benini gösterdi. "İşte kanıtı."

Telli Haseki'nin sol ayağındaki siyah beni İstanbul'da işitmeyen kalmamıştı.

Softalar, sohbet ilerledikçe güneş karşında eriyen kar yığını gibi büyülü Hasekinin karşısında yavaş yavaş erimeye, pelteleşmeye başlamışlardı.

Malik Efendi vaziyetten emin bir kahraman tavrıyla sedirin üzerine bağdaş kurup oturdu.

"Sultanım, hiç merak etme!" dedi. "Millet sizinle beraberdir. Bu çapulcu güruhunu dağıtmak çok kolaydır. Asilerin başına geçen Çelebizade'nin başını yere düşürmek, isyanı bastırmanın tek çaresidir."

"Bu işi yapabilirseniz, sizi ihya ederim!"

Malik Efendi, genç kadının ezici bakışları karşısında biraz daha eriyen ve iradesini kaybeden felçli bir insan

sessizliğıyle başını önüne eğdi. Düşündü ve birkaç saniye sonra cevap verdi.

“Çelebizade’ye haber gönderiniz! Buraya gelsin. Biz icabına bakarız!”

Biraz sonra, Telli Haseki, Enderun ağalarından birine şu emri vermişti.

“Kara Çelebizade’ye git, gizlice kulağına söyle, biraz odama kadar zahmet buyursun. Kendisine çok önemli bir mesele hakkında açıklamada bulunacağım!”

*

Sultan İbrahim, önceden Valide Sultan tarafından belirlenen hapse doğru götürülüyordu. Kara Çelebizade kafilenin başına geçti. Sultan İbrahim, “Bre hainler! Köpekler! Beni nereye götürüyorsunuz?” diye bağırırken, Enderun ağalarından biri Çelebizade’nin kulağına eğildi.

“Efendi Hazretleri! Size önemli bir haber getirdim. Kulağınızı bana çeviriniz!”

Çelebizade, Enderun ağasına başını uzattı.

“Ne istiyorsun?”

“Hümaşah Sultan size önemli bir şey söylemek istiyor. Vakit kaybetmeden hareme kadar teşrifinizi ricaya geldim.”

*

Cariyeler zindanda Sultan İbrahim’i sakinleştirmeye çalışırlarken, Telli Haseki’nin odası tüyler ürpertici bir faciaya sahne olmuştu.

Kara Çelebizade, Padişahı zindana kapatıp saraya döndüğü zaman, Telli Haseki’yi görmek istedi. Kendisini

çağırın Enderun ağası kapıda bekliyordu.

Çelebizade odadan içeriye girince Hümaşah Sultan kendisini ayakta karşılamıştı. Çelebizade, Telli Haseki ile uzun boylu görüşmekten kaçınıyordu.

“Bana verilecek bir sırrın varmış. Çabuk söyle, duracak vaktim yok!” dedi.

Telli Haseki’nin, son saatte yapılan işlerden haberi yoktu.

“Padişahı nereye götürdünüz?” diye sordu.

Çelebizade suratını buruşturdu.

“Bunu bilmeyecek ne var! Mezara gömdük.”

Hümaşah Sultan, Padişahın öldürüldüğünü zannederek korkudan titremeye başladı.

Kapının iç tarafında gizlenen softalar hayretle bakiştılar.

Çelebizade, Haseki’yi kasten üzme istiyordu.

“Onu gömdük, hatun!” dedi, “Artık, onun yüzünü görmeyeceksin!”

Telli Haseki’nin bütün planları, bütün düşünceleri bir anda altüst olmuştu. Softalara işaret veremedi. Bu durum karşısında, Kara Çelebizade’yi öldürmekle boş yere elini kana boyamış ve hayatını tehlikeye düşürmüş olacaktı.

Telli Haseki’nin son ümidi de boşa çıkmıştı. Kendi kendine, “Mademki Padişahı öldürmüşler, şu halde Çelebizade’nin yüzüne gülmekten başka çare yok. Bu yolla hiç olmazsa elmaslarımı ve samurlarımı kurtarmış olurum,” diyerek ağlamaya başladı.

Telli Haseki nasıl ağlamasındı ki; Padişahın ölümüyle beraber genç Haseki kimsesiz kalmıştı.

Çelebizade, Sultan İbrahim’in sevgili Hasekisine cevap vermeye gerek görmedi. Alaylı bir tavırla başını salladı ve kapıya doğru yürüdü.

Büyük saksıların arkasında saklanmış olan softalar “Haseki acısından bizim burada olduğumuzu unuttu. İşimizi görelim,” dediler. Çelebizade kapıdan çıkarken birdenbire ayağa kalkarak zavallının başına iki demir indirdiler.

Telli Haseki elini gözlerine götürdü. Yüzünü kapadı.

Odanın içinde bir çığlık ve bir inilti işitildi.

Çelebizade baygın bir halde yere düşmüştü.

Softalar Çelebizade’nin üzerine çullanarak ellerindeki urganı boynuna geçirmek istediler.

Telli Haseki, “Ne yapıyorsunuz?” diye bağırdı “Söylediklerini işitmediniz mi? Hünkârı mezara gömmüşler. Siz hâlâ böyle bir aslanı öldürmeye savaşırsınız?”

Softaların gözleri dönmüştü. İpi uzattılar ve yerde kıvranan Çelebizade’nin boynuna geçirdiler.

Telli Haseki sekiz aylık gebeydi. Korkudan sancılanarak yere düştü ve haykırmaya başladı.

Softalar, hem Çelebizade’yi boğmaya çalışıyorlar hem de sancısı tutan Hasekiye laf yetiştirerek onu oyuyorlardı.

“Fatihin son neslini mezara gömenlerin sonu budur. Onu gebertmeden bir yere gidemeyiz. Bu gaddar herif yarın küçük şehzadeyi de mezara gömmekten çekinmez. Bize muhalefet etmeyin. Biraz önce bu cinayeti hazırlayan siz değil miydiniz?”

Çelebizade’nin aklı başına gelmişti. Aksırarak gözlemini açtı ve Telli Haseki’nin kendisini nasıl koruduğunu gördü.

Softalar Çelebizade’nin boynundaki ipi çekmeye uğraşırlarken, oda kapısı önünde bir ayak sesi işitildi.

Telli Haseki kapının önünde duran adamı tanıdı.

“Hızır yetiştii!” diye haykırdı.

Bu adam, asilerin elinden kurtulup kaçan Hamza Bey'den başka bir kimse değildi!

Hamza yerde yatan Çelebizade'yi tanıdı. Belinden hançerini çekerek bir hamlede softaları göğsünden vurup yere düşürdü.

Hamza, Telli Haseki'den intikam almaya gelmişti. Kanlı hançerini softalardan birinin cübbesine silerek üçüncü hamleyi Telli Haseki'ye yapmak ve onu da softalar gibi bir vuruşta yere sermek istedi. Hançerini uzattı. Fakat bütün bu kanlı sahneyi yerden seyreden Çelebizade, ellerini uzatmış, boğuk sesiyle Hamza'ya bağırıyordu.

"Oğul! Ona dokunma. Beni bu canavarların elinden kurtarmak isteyen odur. Deminden beri bu lanet olasıca- larla boğuşuyordu."

Hamza bu sözleri işitince hayretle Hasekinin yüzüne baktı. Hançeri elinden düştü, sinirleri gevşedi.

Çelebizade boynundaki ipi çıkardı. İdamdan kurtulmuş bir ölüm mahkûmu gibi şaşkın bir şekilde etrafına bakmaya başladı.

Hamza'nın gözleri sulanmıştı. Memleketi zulümden kurtarmayı başaran Çelebizade'ye döndü.

"Ben buraya hem öldürmek hem de ölmek için gelmiştim," dedi.

Çelebizade ile Telli Haseki anlamlı bakışlarla bakıştılar.

Hamza yerden hançerini aldı ve Çelebizade'ye uzattı.

"Hasekiyi öldürecektim, acıdınız. Softaları öldürdüm. Şimdi ölüm sırası bana geldi."

Hamza göğsünü açtı.

"Tam kalbimin üstünden vurunuz. Acı çekmeden öleyim."

Telli Haseki'nin sabrı tükenmişti. Çelebizade'nin vurma ihtimalini düşünerek birden Hamza'nın üzerine atıldı.

"Sen çıldırmışsın, Hamza! Ben senin gibi bir asların ölümünü görmeye tahammül edemem. Eğer mutlaka kendini öldürecekse ve buna Çelebizade izin verecekse, önce beni öldür."

Çelebizade ne yapacağını şaşırdı. İkisi de kendisini softaların elinden kurtarmıştı. Gözünün önünde hiçbirinin ölümüne tahammül edemezdi. Öncelikle elindeki hançerin kanını silerek Hamza'nın belindeki kınına soktu. Sonra her ikisini de sedirin üzerine oturttu.

"Hamza!" dedi, "Ben bugün tarihin senelerden beri dönmeyen bir sayfasını çevirdim. Fakat sen, beni ölümden kurtarmakla bu büyük inkılabı tamamladın! Softalar beni öldürmeyi başarsalardı, tutuculuk ve cehalet tekrar galip gelecek ve hocalar Sultan İbrahim'i zindandan çıkaracaklardı."

Çelebizade'nin son sözü, Telli Haseki'de zehirli bir neşter etkisi yapmıştı. Bütün ihtiraslarını ancak Sultan İbrahim'in varlığı ve saltanatıyla sağlayan genç Haseki, bir anda kalbinin ikiye bölündüğünü hissetmiş, Çelebizade'yi öldürtmediğine pişman olmuştu!

Çelebizade, Haseki'nin yüzünde birdenbire değişen ve derinleşen hatların ifade ettiği anlamı okuma fırsatını bulamadı.

"Hayatımı öncelikle sana borçluyum!" dedi ve Hamza'nın boynuna sarılarak onu alnından öptü.

"Cemaat seni katletmeye karar vermişti. Bu son iyiliğinle ölümden kurtuldun! İstiklal senindir! Bugünden itibaren, benim sağ elim sen olacaksın! Önce, hemen şimdi, sarayı boşaltmalıyız!"

Hamza ne hissettiğini göstermekten çekinmiyordu. Çelebizade'nin sözlerinden çok etkilenmişti. Telli Haseki'nin kendisini sevdiğinden ve aralarında zaman zaman yaşanan mücadele ve münakaşalardan bahsetmek istedi.

Hamza bu ilişkilerden nasıl bahsedebilirdi ki? Çelebizade cesur bir erkek olduğu kadar da esen rüzgârdan nem kapalı vesveseli bir adamdı. Hamza kendi kendine, "Susmak hayırlıdır. Haseki ile hesabımı sonra görürüm," diyerek başını önüne eğdi. Bir müddet sustular.

Telli Haseki, endişeli gözlerle Çelebizade'nin yüzüne baktı.

"Beni ne yapacaksınız?"

"Seni ve saraydaki bütün kadınları yarın sabah Eski Saray'a göndereceğiz."

"Bundan sonra orada mı oturacağız?"

"Beğenmiyor musun? Milletini sizi katletmediğine dua edin!"

Telli Haseki ağlamağa başladı.

"Bizim ne suçumuz var? Millet, memleketi soyan vezirleri tepelesin. Biz saçlı uzun, akıllı kısa kadınlarız."

Çelebizade dişlerini gıcırdatarak cevap verdi.

"Siz mi... Siz mi akıllı kıyasınız? Siz, son senelerde şeytana duman attırdınız! Sarayda bazen birleşerek bazen ayrı ayrı Padişahı avucunuzun içine aldınız. Onu maymun gibi oynattınız. Koynunda yattığınız zamanlar, yalnız hayvaniyetinizi tatmin etmekle kalmadınız. Yatakta fermanlar yazdırdınız! İsteddiğiniz adamı yüksellere çıkarmak, istemediğinizi zindanlara attırmak için hükümler aldınız! Halkın gözyaşlarıyla eğlendiniz! O zaman bu küçük aklınızla, saçlarınızın adedinden çok daha fazla cinayet işlediniz. Millet gözünde hepiniz zanlı ve ölüme mahkûmsunuz! Fakat sen korkma. Mademki beni ölüm-

den kurtardın, ben de seni bu mahkûmiyetten kurtaracağım. Eski Saray'da dünyadan elini eteğini çeker, dertlerinle baş başa kalır ve ecelini beklersin!"

Çelebizade oturduğu yerden kalktı. Hamza'nın kolundan çekerek kapıya doğru yürüdü.

"Haydi, oğul!" dedi. "Bizi kutsal bir görev bekliyor. Cemaat dağılmadan gidelim."

Yürüdüler.

Odadan çıktıkları zaman Telli Haseki'nin hıçkırıkları işitiliyordu.

*

Artık saray tamamıyla tahliye olmuş, kadınlar ve eski uşaklar haremden uzaklaştırılmıştı.

Kösem Sultan ile gelini Turhan Sultan, sarayın hâkimleri olmuşlardı.

Turhan Sultan senelerce odasında bir esir gibi yaşamıştı. Şimdi kavuştuğu mutluluğa inanamıyor, yedi yaşında oğlunun tahta oturacağını ümit etmiyordu. Bütün hasekiler arasında, halkın Turhan Sultan'a fevkalâde güven ve sevgisi vardı.

Küçük Padişah tahta oturduğu zaman, herkes, "Onu, namus ve aklıyla annesi idare edecektir!" düşüncesini taşıyordu.

Yeni hükümdara, her gün devlet işlerine dair bilgi veriyorlar, yazı ve okuma öğretiyorlardı.

*

Sultan İbrahim, otuz dört yaşında mezara gömülmüştü. Bu ışıksız odada gece gündüz feryat ediyor, ağlı-

yordu.

Sarayın dehlizlerinden geçenler Padişahın inlemelelerinden dolayı üzülyüyorlar, onun saltanat devirlerini düşünerek zindandan kurtulması için çareler arıyorlardı.

Aradan bir ay geçmişti.

Bir gün Kösem Sultan'la Çelebizade, vaziyeti çok tehlikeli görerek İbrahim'in vücudunu ortadan kaldırmak için konuşuyorlardı.

Çelebizade, "Bir gün bile geciktirmeye gelmez, Sultanım! Olayların aleyhimize gelişmesi muhtemeldir. Tehlike gittikçe büyüyor. Sultan İbrahim'in hayatta bırakılması birçok kimseleri ümide düşürmüştür. Tarihin en önemli dönüm noktasındayız. Bu inkılabı tamamlamak için elimizi kana boyamak zorundayız!" dedi.

Valide Sultan, bu sözlerden Çelebizade'nin ne demek istediğini anlamıştı.

"Hakkın var Çelebi!" dedi. "Oğlum İbrahim'in ortadan kaldırılması gerekir. Bu lüzumu çoktan idrak etmiştim. Fakat kimseye açmaya cesaret edemiyordum. Gerçekten buna karar vermek onu tahtından indirmekten çok daha önemlidir."

"Milletin selâmeti için bu cinayeti işlemeye mecburuz, Sultanım! Düşünün ki, Kara Mustafa Paşaları, Salih Paşaları, Yusuf Paşaları sırf kendi keyfi için boğduran bir hükümdara hak ettiği cezayı vermekte şimdiye kadar geciktik. Hâlbuki o tekrar tahta geçecek olursa, sizi, beni ve bizim gibi binlerce günahsız insanı boğazlatmakta bir an bile tereddüt etmez!"

Valide Sultan, dişlerini gıcırdatarak yerinden kalktı.

"Ben de tereddüt etmiyorum. Kararımı verdim. Sadrazama git, haber ver. Devlet erkânıyla bu işi gizlice görüştükten sonra bana gelsin! Bu gece oğlum İbrahim'i öldüreceğiz."

Bir Hafta Sonra

Cinci Hoca'nın evini Hamza'ya vermişler ve Hoca'yı Yedikule Zindanı'na atmışlardı.

Yeni Sadrazam, Hamza'nın son yaptıklarından çok memnun olmuştu.

"Hamza olmasaydı, Sipahilere cülus bahşişi bile veremeycektik," diyordu.

Devlet hazinesinde bir akçe bile yokken, Hamza, Cinci Hoca'nın evinden torbalarla para çıkarmış, hazinenin günlük ihtiyacını temin etmişti.

Hamza'nın hükümetin önde gelenleriyle arası iyileşmişti. Her gün İstanbul defterdarının yanına gider, hazineye gelir getirecek çözümler bulmak için defterdarla birlikte çalışırdı.

Hamza, dertlerini unutmak için kendisini devlet işleriyle oyalıyordu.

Hamza'ya hizmetine karşılık olarak Cinci Hoca'nın evini hediye etmişlerdi. Hamza o günlerde tesadüfen ele geçirdiği karısı Nuruhayat'la bu evde otururken, bir akşam evine gelince, Nuruhayat'ın kaçtığını öğrenmişti.

Nuruhayat kendi kendine nereye gidebilirdi?

Hamza, karısının Dağlı Hasan'la kaçtığıнын farkında değildi.

Sadrazam, Hamza'ya, Hoca'nın paralarını tamamen gönderdiği için teşekkür etmişti.

Demek ki, Dağlı Hasan kendisine verilen vazifeyi yapmıştı. Hamza, karısının Hasan'la birlikte kaçtığını aklına getirmiyor, paraların tamamıyla götürüldüğünü zannediyordu.

Hamza'nın bir şüphesi vardı. Dağlı Hasan bir haftadan beri meydanda yoktu!

Hasan, Hamza'nın en sadık arkadaşlarındandı. Ondan ihanet beklemek Hamza'nın hatırından bile geçmezdi. Hamza, Hasan'ı o güne kadar ne kadar önemli ve tehlikeli işlere saldırmış, Hasan her işi büyük bir sadakat ve yararlıkla başarmıştı.

Kendi kendine, "Hayır, bana Nuruhayat ihanet edebilir," diyordu, "fakat Hasan'dan fenalık beklemek günahıdır."

O halde Nuruhayat nereye gitmişti?

Dağlı Hasan, bir haftadan beri neden meydanda yoktu?

Hamza, odasında çılgın bir adam heyecanıyla dolaşarak hiddetini yenmeye çalışıyordu.

"Nuruhayat, Nuruhayat! Nuruhayaaaaat!"

Hamza, bir haftadan beri her gün, her saat evin her köşesinde, yüksek sesle haykırıyor, kâh gözyaşı dökerek kâh intikam hissiyle yumruklarını sıkarak ağlıyordu.

Üç ay sonra, bir tesadüf eseri olarak ele geçirdiği sevgili karısını nasıl kaybetmişti?

Kösem Sultan, bir taraftan mini mini Padişahın terbiyesiyle meşgul olurken, diğer taraftan da maneviyata bağlanma alışkanlığından vazgeçmiyordu.

O gece rüyasında ikinci defa Sultan İbrahim'in haptsten kaçtığını görmüştü.

Valide Sultan, kâhyasını gizlice Yedikule Zindanı'na göndererek rüyasını Cinci Hoca'ya tabir ettirdi.

Cinci Hoca kâhyaya aynen şu sözleri söylemişti.

"Cin Padişahı büyük bir ordu ile İstanbul üzerine hareket etmiştir. Yakında başkenti cinler istilâ edecek ve Sultan İbrahim'i zindandan kurtarıp tekrar tahtına oturtacaklar!"

Kâhya, Yedikule'den bu cevabı getirince Kösem Sultan'ın neşesi kaçtı.

Cinler İstanbul'u istila ederse Valide Sultan'ın sonu ne olacaktı?

Kösem Sultan derhal devletin önde gelenlerini topladı, divan kuruldu, uzun görüşme ve tartışmalardan sonra Sultan İbrahim'in katledilmesine karar verildi.

Kara Çelebizade, esasen, on gün evvel Kösem Sultan'a aynı fikri telkin etmiş fakat ana şefkatinin galebe çaldığını hissedince fazla ısrar etmeye lüzum görmeden geri dönmüştü.

Kösem Sultan, Çelebizade'nin isabetli fikirlerini daima beğenir, derhal uygulardı.

Çelebizade, on günden beri halk arasında eski Padişaha karşı garip bir merhamet hissi uyandığını söylerken, "Toprak ağzını açmış, *Bugün bir baş, yarın bin baş isterim*, diye haykırıyor, Sultanım! Eğer, bugün oğlunuzun başını yere düşürmezsek yarın o bizi mahvedecek!" diyordu.

Sultan İbrahim'in feryadını işiten cariyeler bile, gizli

gizli ağlaşmaya başlamıştı.

Padişahın kısa süre önceki acımasızlığını ne de çabuk unutmışlardı?

Çelebizade, saray halkının duygusallığı karşısında Kösem Sultan'a, "Ne duruyoruz? Hemen işe başlayalım. İkinci bir isyan hepimizi toprağa göçertecek!" diye bağırdı.

Sofu Mehmet Paşa da bu işin o gece derhal bitirilmesine taraftardı.

"Haydi, yürüyelim," dedi, "Sultan İbrahim hayatta kaldıkça, birtakım cahiller yeniden başlarını kaldırıp üzerimize saldıracaklar."

Hademeler kazma kürekleri aldılar. Fenerler yandı. Önde Çelebizade ile Müftü Efendi ve Sadrazam, arkada hademeler... Bahçeden zindana doğru yürüdüler. Kösem Sultan heyete, "Bu işi tez bitirin," diyerek odasına çekildi.

Bu sırada beklenen adam da gelmişti. Cellât Halil!

Kara Halil kafiye karıştı. Cellâdın benzi sapsarı olmuştu.

"Padişahı bana mı boğduracaksınız?" diye soruyor ve yürümek istemiyordu.

Kara Halil, on beş sipahinin eşliği ve koruması altında bin güçlkle getirilebilmişti.

Hademeler zindanın kerpiçle örülmüş kalın duvarını kazma ile yıkmaya başladılar.

Sultan İbrahim henüz uykuya dalmıştı. Kazma seslerini işitince yatağından fırladı, tavandaki pencereye doğru uzanarak bağırdı. "Beni kurtarmaya mı geldiniz?"

Çelebizade, Sadrazamın yüzüne baktı.

"Bizim sesimizi işitmesin. Şüphelenirse durmadan haykırır."

Yalancı bir ses cevap verdi.

“Merak etme Padişahım, seni kurtarmaya geldik!”

Sultan İbrahim düşünme yeteneğini tamamıyla kaybetmişti. Sevinçle gözlerini açarak güldü. Yanındaki cariyeleri kaldırdı.

“Kızlar, giyininiz,” dedi, “millet beni kurtarmaya gelmiş!”

Cariyeler, bir aydan beri Padişah’tan dayak yemekten yorgun düşmüşler, zayıflamışlardı. El yordamıyla birbirlerini buldular. Zindanın bir köşesinde yanan kandilin sönük ışığı altında başlarını düzelterek hazırlandılar.

Cariyeler, uzaktan Çelebizade’nin sesini duyunca işin içyüzünü anlamışlardı.

Zindanın kerpiçten örme kapısı tamamen yıkılmıştı.

Önde Müftü olmak üzere, Sofu Mehmet Paşa ve Çelebizade içeriye girdiler.

Sultan İbrahim, Müftü’nün yüzüne baktı.

“Bre insafınız yok mu? Beni bu mezara diri diri neden gömdünüz?”

Müftü Efendi başını önüne eğdi.

“Artık kurtulacaksınız, Şevketlim!”

Müftü bu sözü söylerken, bir adım geride dayak yiyen bir adamın sesleri işitildi. Sadrazam Mehmet Paşa, Kara Halil’i elindeki sopa ile dövüyor, “Haydi bakalım köpek, işini yap, yoksa seni gebertirim,” diye bağıırıyordu.

Sultan İbrahim bu sözü işitince, kendisini öldürmeye geldiklerini anlamıştı.

Cariyeleri zindandan saraya gönderdiler.

Kara Halil, Sadrazam’ın ayaklarına kapanmış, ağlıyordu.

“Devletlim, beni affediniz! Ben bu işi yapamayacağım.”

Mehmet Paşa ihtiyarlığını unutarak cellâdın üzerine yürüdü.

“A köpek, senin de mi ecelin geldi?”

Sadrazam hiddetle başını arkaya çevirdi.

“Gebertin şu herifi!”

Kara Halil korkudan ne yapacağını bilmiyor, belindeki urganı bir türlü Padişahın boynuna dolayamıyordu.

Mehmet Paşa cellâdın ensesine sopaları indirirken, ölümle karşı karşıya kalan Sultan İbrahim gittikçe kısılan ince sesiyle haykırmaya başlamıştı.

“Bre Abdürrahim! Seni müftü yapan ben değil miyim? Bre Mehmet Paşa! Seni ben kazasker yapmadım mı? Hepiniz benim sayemde bir yere gelmediniz mi? Bana bu fenalığı neden yaparsınız?”

Kara Çelebizade henüz ağzını açmamıştı.

“Şevketlim,” dedi, “boş yere üzülme! Kader böyle imiş. Millet sizi istemiyor!”

Sultan İbrahim gözlerini açtı.

“Millet beni istemiyorsa, istediğini tahta geçirdi. Benimle ne uğraşıyorsunuz? Beni diri diri mezara gömer gibi buraya kapayıp üzerimi duvarla örttünüz. Benden korkunuz mu var? Tacımı, şerefimi ayaklar altına aldınız. Daha ne istersiniz?”

Padişahın son cümlesine cellât cevap verdi.

Kara Halil’in şiddetli bir yumruğu, derhal Sultan İbrahim’i yere düşürmüştü.

Kara Halil, heyetin elinden kurtulamayacağını anlayınca, birden Padişahın üzerine atıldı. Gözlerinden yaş akıyor, elleri titriyordu.

Padişah, “Bre köpek, beni nasıl öldüreceksin? Sana yaptığım iyilikleri unuttun mu?” diye bağırırken, cellât gözlerinin yaşını silmekten işini göremiyordu.

Çelebizade, bu feci sahneden dolayı üzülmüştü.

“Cellâdın kalp taşıdığına inanmazdım!” diye mırıldandı.

Sofu Mehmet Paşa, Kara Halil'in başına şiddetli bir sopa indirdikten sonra Çelebizade'nin sözüne cevap vermeyi de ihmal etmedi.

"Çelebim!" dedi. "Bu işte merhamet caiz değildir. İşte Müftü Efendinin yüzü... Açıkça söylesin: Senelerden beri sülük gibi milletin kanını emen ve malını, namusunu çalan bir Padişahın katli şeriat kanunlarınca caiz midir, değil midir?"

Çelebizade, Müftünün yüzüne baktı.

Abdürrahim Efendi, zaten bu işin fetvasını daha önce vermiş, "Katli caizdir," demişti. Aynı hükmü tekrarlamakta ne mana vardı?

Fakat ne kadar zalim ve gaddar olursa olsun bir hükümdarın yüzüne karşı, "Sen idama mahkûmsun!" demek kolay bir iş değildi.

Müftü Efendi kekelemeğe başlamıştı.

Bu sırada cellât, başına bir sopa daha indiğini görünce can acısıyla belinden urganı çıkardı ve Padişahın boyuna geçirdi:

"Padişahım, Allah taksiratını affetsin."

Sultan İbrahim, Müftüye yumruğunu salladı.

"Bre düzenbaz yobaz! Bre ikiyüzlü it! Saltanatım zamanında memleketteki fenalıklardan beni neden haberdar etmedin? Beni zulme, rüşvete alıştıran siz değil misiniz? Her gün bana keseler dolusu para ve dilber cariyeler hediye eden siz değil miydiniz?"

Çelebizade, o zamana kadar sarayın semtine bile uğramamış, mağdur ve namuslu bir adamdı. Padişahın sözlerine canı sıkıldı ve Müftünün kulağına eğilerek, "Fetvayı oku da şu iş bitsin!" dedi. "Hakaret görmekten hoşlanıyor musun?"

Müftü Efendi fetvayı okurken, Sultan İbrahim cellâdın

ellerini tutarak haykırdı.

“Bre keratalar, bre melunlar! Beni öldürmek için hepiniz mi birleştiniz?”

Kara Halil ve yamağı Ali, Padişahın boynundaki urganın iki ucundan çektiler.

Sultan İbrahim’in ağzından bir kelime işitildi.

“Zalimler!”

Ve urgan gerilince derhal başı omuzlarının yanına düştü, dili uzadı, gözleri kapandı.

Zindanın içinde ani bir sessizlik olmuştu. Çelebizade, Sadrazamın koluna girdi.

“Mehmet Paşa, cellât Halil’e yumruk ve sopa vurmaktan yorulmuştu. Zaten yaşı sekseni aşkın olan Veziriazamın siniri bozulmuş, dizlerinin üstünde duramaz bir hale gelmişti. Çelebizade’ye dayanarak, “İnsan hayatta hiçbir şeye güvenmemeli,” diye söylendi. Başını yere eğdi. Padişahın solgun yüzüne dikkatle baktı. Gözleri yaşardı.

“Koca Şevketliye bakın,” dedi, “Bir ay önce istediğini asıp keserken, şimdi en sadık kölesi cellât Halil’e bile söz geçiremedi.”

Sadrazam’ın diğer koluna da Abdürrahim Efendi girmişti.

Zindandan çıktılar.

Hademeler cenazeyi yıkamak için hazırlamaya başlamışlardı. Saray halkı hadiseyi işitince hayretle bakışarak konuşuyorlardı.

Hani ya yeni bir isyan çıkacaktı? Hani Şevketliyi kurtaracaklardı?

“Artık iş işten geçti. Tahtından düşen bir hükümdarın tekrar taç ve tahtına kavuştuğu masallarda bile işitilmemiştir!”

Bu sırada harem pencerelerinin birinden ufak bir çocuk haykırışı işitildi.

Bu, küçük şehzade Mehmet'in, yani yeni Padişahın sesiydi. Pencereden bahçedeki telaşı görünce korkarak bağtırmaya başlamıştı.

Küçük hükümdara, "Padişah baban Mısır'a gitti. Bir daha gelmeyecek," diyorlardı.

Yeni Padişah, babasının esaret ve baskısından kurtulmuş, her şeye aklı eren büyük bir insan hissiyle daima etrafındakilere sorardı:

"Padişah babam gelirse ben yine böyle serbest gezecek miyim? O zaman da bana her istediğimi alacak mısınız?"

Minimini Sultana şu cevabı verirlerdi:

"Padişah babanız bir daha buraya gelirse önce sizi kesecek! Sakın onun hasretini çekmeyin!"

Sultan Mehmet karanlıkta gördüğü her gölgeyi babası zannederek korkuyor ve haykırıp ağlamaya başlıyordu.

Kösem Sultan torununun terbiyesiyle meşgul olan harem ağalarına her gün onun nasıl yetiştirilmesi gerektiğini anlatıyordu. Çocuğu, suçu görünenlere;

"Başını keserim."

"Boynunu vurdururum."

"Şimdi gebertirim," demesini de öğretmişti.

Sultan Mehmet'e o gece bahçedeki telaşın sebebini anlatmadılar.

Sultan Mehmet, pencerenin önünde hâlâ ağlıyordu.

"Babam Mısır'dan gelmişse önce beni kesecek, değil mi?"

Ve sonra, annesi Turhan Sultan'ın kucağına atılarak "Anneciğim," diyordu, "beni niçin babamın oturduğu yere oturttular?"

Turhan Sultan, oğlunu masal ve yemişle avutmaya çalıştı.

“Yavrum, bundan sonra babanı görmeyeceksin. Onu öldürdüler!”

Çocuk annesinin kucığına sinmişti.

“Babamı kim öldürdü?” diye sordu.

Turhan Sultan hadisenin içyüzünü oğluna anlatmak istemedi.

“Yavrucuğum,” dedi, “umacılar gelmiş, babanı öldürmüşler.”

“Babam umacıdan çok mu korkardı anne? Umacı çocukları korkutmaz mı?”

Turhan Sultan, oğlunun her şeyi görmek ve öğrenmek isteyen zeki bir çocuk olduğunu biliyordu. Mini mini Pa-dışahı kollarının arasında sıkı, sevdi.

“Sakin sen baban gibi yaramaz olma yavrum. Baban küçükken çok yaramazlık yaptığı için umacılar onu öldürdüler!”

Sultan Mehmet dudağını bükerek annesinin yüzüne baktı.

“Ben uslu bir çocuğum, değil mi anne?”

*

Artık bütün korkular sona ermişti.

Sarayda, Kösem Sultan’la Turhan Sultan büyük bir felâketten kurtulduklarına seviniyorlar ve oğulları Dördüncü Sultan Mehmet’in gözünün içine bakıyorlardı.

Ertesi sabah, Ayasofya Cami yanında ufak bir kubbenin karanlıkları içinde, sarayın küçük ve büyük oda halifeleri, Sultan İbrahim’in yeşil örtülü, uzun ve bembeyaz mucizeli sandukasının yanına oturmuşlardı.

Türbenin içinde durmadan öd ağacı yakıyorlardı.

Hazin sesli oda halifeleri mezarın başında Kuran okur-

larken türbenin kapısı açıldı. Divan kâtiplerinden biri yavaşça içeriye girdi. Onun arkasından da bir haremağası görüldü.

Haremağası elindeki bohçayı açtı ve mezarın başına yaklaştı.

Halifeler, gözlerini harem ağasına dikmiş bakıyorlardı.

Uzun boylu Arap, sessizce bohçayı açtı. İçinden Sultan İbrahim'in beyaz ve incili mecuzesini çıkarıp mezarın başucuna koydu.

Kösem Sultan, halkın hissiyatını okşamak için her şeyi düşünmüş, hatta cahil yobazları bile mutlu etmek için medreselere lokmalar göndermişti.

Sultan İbrahim'in ölümü İstanbul halkını derin bir uykudan uyandırır gibi harekete getirmişti. Herkes heyecanlıydı. Fakat hiç kimse üzülmemişti.

Artık çarşı esnafını baskı altına alan eli sopalı bostancılarından, fuzulî haraç alan saray adamlarından, Cinci Hoca'nın cinlerinden eser kalmamıştı.

Üç gün içinde bir tacın devrilmesi, bir zalim hükümdarın zindana atılması ve nihayet bir ay sonra, bir boğum hadisesi, millete refah ve mutluluk vadeden yepyeni bir inkılap getirmişti

Kösem Sultan kalben memnundu. Oğlunun ölümü ile bütün arzularına erişmişti.

Valide Sultan, oğlu İbrahim'in karanlık bir yerde, celâlâtlar elinde boğulmasından hiç de üzgün değildi. O gece saatlerce ağlamışsa da, saltanat hırsı analık şefkatine galip gelmişti.

Hamza, bir haftadan beri meydanda yoktu.

Kösem Sultan, bir yandan Hamza'yı aratırken, diğer taraftan da yavaş yavaş devletin önde gelenlerini topluyor, eskilerin yerine daha akıllı, işini bilir ve memlekete bağlı adamlar tayin ediyordu.

Çelebizade, yobazlarla uğraşırken, Kösem Sultan artık sarayda tamamıyla yalnız kalmış, tek başına hareket etmeye başlamıştı.

Turhan ses çıkarmıyor, fakat kalben valide sultanlık gücünü göstermediğine hiddetleniyordu. Bununla beraber, büyük Valide Sultan'dan sonra yine sarayda sözü geçen, istediğini yaptıran Turhan Sultan'dı.

Bir akşam Kösem ve Turhan Sultan önemli bir meseleyi görüşüyorlardı.

Kösem Sultan, Sadrazam Mehmet Paşa'nın ihtiyarlığını ileri sürerek dedi ki, "Vezire ecel erişse yerine geçecek kimse yok."

Turhan Sultan, ihtiyar Kösem'in ne demek islediğini anlayamadı.

"Bu işi emri hak vaki olduktan sonra görüşmek gerek!" dedi.

Kösem Sultan, yüksek mevkilere geçen bir adamın ne kadar işini iyi yapan biri olursa olsun bir gün yerini başkasına bırakmasının gerektiğini ve ölüm hallerinde yaşanan keşmekeşte her zaman doğru insanların bu vazifeye getirilemeyeceğini biliyordu. Ancak, oğlu İbrahim zamanında, Hamza gibi cesur ve kahraman gençlerin sarayda devlet işleriyle alâkadar olmaları henüz unutulmuş bir ihtiyat değildi.

Kösem Sultan bu alışkanlıktan faydalanmaya ve Hamza'yı saraya almaya karar vermişti. "Hamza'yı sarayda önemli bir göreve getirsek nasıl olur?" diye sordu gelinine.

Turhan Sultan, Hamza'nın ismini işitince, derhal eski bir macerayı hatırlayarak tüyleri ürperdi.

"Hamza'yı mı?" dedi, "Onu hiçbir zaman sarayda, gözlerimin önünde görmek istemem!"

Turhan Sultan'ın verdiği cevap, Kösem Sultan'ın gururuna dokunmuştu.

Öyle ya! Turhan Sultan da kim oluyordu? Daha bir az öncesine kadar ufacık bir odada esaret hayatı yaşayan genç Valide Sultan'ın "İstemem," demesine, büyük Valide Sultan tahammül edebilir miydi?

*

Hamza, bir haftalık inziva hayatından sonra meydana çıkmıştı.

Onun evvelâ Kösem Sultan'ın adamları yakaladılar.

"Seni kaç günden beri aramadık yer bırakmadık. Başımıza konan devlet kuşunu neden ürkütüp kaçırmak istiyorsun?" diyerek onu doğruca saraya, büyük Valide Sultan'ın huzuruna götürdüler. Kösem Sultan, Hamza'ya "Oğlum, hanedanımıza büyük hizmetin vardır. Özellikle son günlerde hazineye sağladığın para ve mallar devleti müşkül vaziyetten kurtarmıştır. Hükümet, başkalarına olan ufak borçlarını vermekten bile acizdi. Senin gayret ve çaban herkesçe takdir ediliyor. Bugünden itibaren, sarayda sana önemli bir görev verdim. Her gün Veziriazam'la ve Defterdar Paşa ile temas ederek bütçe konusunda kendileriyle toplantı yapacaksın."

Hamza, Kösem Sultan'ın ilgi ve sevgisini kaybetmemek emeliyle "Peki Sultanım!" dedi. Bu yeni vazifeden memnun olmakla beraber söyle ekledi: "Bu işte başarılı olup olmayacağımı bilmiyorum. Fakat sizin emrinize ba-

şımı eğmek borcumdur.

Kösem Sultan, Hamza'nın kulağına eğildi.

"Asıl görevin bundan daha önemlidir. Hamza, sen cesur bir gençsin! Sultan İbrahim'in öldürülmesinden sonra devlet, iş bilmeyen birtakım zorbaların eline geçti. Sarayda Çelebizade gibi haris ve inatçı adamlar, torunum Sultan Mehmet'in çocukluğundan yararlanarak yeniden baskı yapmaya başladılar. Sultan İbrahim'in zulmünü ortadan kaldırmakla övünen Çelebizadelerin baskı ve kötülüğü yüzünden millet çok daha feci şeylere şahit olabilir. Sen bunun önüne geçeceksin! İşte, seni kaç günden beri bunun için aratıyordum!"

Hamza başını önüne eğdi. Bir müddet düşündükten sonra, "Kulunuz, Çelebizade ile mücadele edemem Sultanım!" dedi. "Çünkü isyanın ilk günü, onu Telli Haseki'nin odasında iki yobazın elinden ben kurtarmıştım. Hayatını bana borçlu olan bir adamla mücadeleye girişmeye tenezzül etmem!"

Yine de Kösem Sultan'ın ısrarı karşısında Hamza fazla diremedi. "Peki, Sultanım!" demeye mecbur oldu.

Hamza, o günden itibaren Paşakapısı'na devam etmeye başlamıştı.

Hamza'nın yeni vazifesini haber alan ihtiyar Vezir, önceleri kaşlarını çatarak, "Bu işte benim rıza ve iznim yoktur," demişse de daha sonra Hamza'nın hazineye para sağlanmasındaki başarısını düşünerek onu kabul etmeye mecbur olmuştu.

Hamza bu vazifeyi istemeyerek yapıyordu.

Bir gün, bu göreve başladığının üçüncü günü, sene-lerden beri hazineyi emen amber tacirlerinden Hambelî Efendi'nin ticarethanesini basmışlardı.

Sultan İbrahim'in ölümünden sonra İstanbul'da amber

ve samur düşkünüğü sönmişti. Amber tacirleri bu yüzden kazandıkları paraları mağazalarının bodrumlarına gömmüşlerdi.

Hamza, divandan aldığı yeni bir hükümle araştırmaya başlamıştı. Milletin parasıyla zengin olan birkaç tacirin servetine el konulacaktı.

Hamza öncelikle Hambelî Efendi'nin mağazasını basmıştı.

Mağazanın bodrum katında toprağa gömülmüş torbalarla akçe bulundu. Bu paralar, senelerce saraya yüksek fiyatla amber satılarak toplanmıştı.

Hamza bu paraları araba ile hazineye nakletti.

O gün sarayda parasızlıktan hademelere ve cariyelere sıcak yemek verilmemişti. Hadiseyi geç vakit haber alan Sadrazam Mehmet Paşa doğruca saraya geldi. Ve tedarik ettiği bir miktar erzakla sarayın aşhanesinde yemekler pişirterek açları doyurdu.

Kösem Sultan, o gece ihtiyar Vezire çok acı sözler söylemişti.

“Sadrazamlık sandalyesine oturmak hüner değil, koca Vezir! Marifet, hazineye gelir sağlayıp bu darboğazı ortadan kaldırmaktır!”

Sofu Mehmet Paşa bundan dolayı çok üzülmüştü. Kösem Sultan'la arası açık olmasaydı, koca Vezir bu sözün altında kalır mıydı?

Fakat doğru söze ne cevap versindi?

Mehmet Paşa, Kösem Sultan tarafından suçlu olarak görülüyordu. İhtiyar Vezir, sadrazamlık görevinin başına geçtiği günden beri hazinenin zenginleşmesine yönelik esaslı hiçbir iş görmemişti. O gün Hamza'nın el koyduğu paralar imdada yetişmemiş olsaydı, sarayda birçok kim-

seler aç kalacaktı.

Bu hadise sarayın dışına aksettiği zaman, Mehmet Paşa ile arası açılan sipahiler bundan yararlanarak halkı, “Görüyorsunuz ya, vezir olduğu günden beri memleketi bir uğursuzluk sardı. Saray halkının aç kalması, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir,” gibi sözlerle kışkırtmaya başlamışlardı.

Hamza para bulmak konusundaki bu son başarısıyla önemli bir hadisenin önüne geçmişti.

“Sarayda açlık yoktur. Bu uydurma haberleri sipahiler kasten çıkarıyorlar!” O akşam haberciler sokak sokak dolaşarak meseleyi bu şekilde açıklığa kavuşturmaya çalıştılar.

Herkes, sokaklarda hayretle birbirinin yüzüne bakarak, “Sarayda açlık olur mu?” diye gülüşüyordu.

Halkın bir kısmı esasen sipahilerden hoşlanmadığı için bu haberin kasten yayıldığına inanmıştı.

Hâlbuki çok acı bir gerçek vardı. Sadrazam saraya geldiği zaman, kızlarağası odasında eline geçirdiği kuru bir ekmek parçasını suda ıslatıp yemeye hazırlanmıştı!

Hamza’nın hazineye getirdiği paralar, her şeyden önce saraydaki sefaleti ortadan kaldırmıştı.

Sarayda israf namına hiçbir şey yapılmıyor, herkes doyacak kadar yemek yiyor, israftan kaçınıyordu.

Hamza, o gece sarayda kalmıştı. Midelerini sıcak yemek ve tatlı ile şişirenler birer birer odalarına çekiliyordu.

Hamza, o gece, kendisine verilen odada ilk defa olarak yalnız kalmıştı. Sarayda matemli bir sessizlik vardı. Eski haremın neşe ve heyecanından, debdebe ve ahen-

ginden eser kalmamıştı.

Sultan İbrahim'in öldürülmesinden sonra sarayda mütevazı bir paşa konağı hayatı başlamıştı. Küçük Valide Sultan'ın bile dairesinde akşam ezanından sonra derin bir sessizlik göze çarpıyor, minimini Padişahın bazen divanhaneye akseden ince sesinden başka bir şey işitilmiyordu.

Hamza, bu sessiz ve hareketsiz saray hayatına nasıl alışacak, nasıl tahammül edebilecekti?

Hamza, eskiden beri sarayda ya da dışarıda bir kadınla yaşamaya, bütün acılarını kadın göğsünde uyutmaya alışmış bir gençti.

Samur ve amber devrinin en güzel ve en cazibeli kadınlarıyla yaşamış olan Hamza, şimdi kalpsiz ve aşksız bir insan gibi sarayın boş dehlizleri ve yüksek duvarları arasında yalnız kalmıştı.

Kadın...

Hamza için bu bir ihtiyaçtı. Hamza, kadının kendisini aldatmasından zevk alırdı.

Odasında kendi kendine düşünür ve konuşurken, birden Âşık Garip'in güzel bir gazelini hatırladı.

Âşık Garip, bir gece bu gazelini Altıntop Kameriyesi önünde tek telli sazıyla okumuş ve Kösem Sultan tarafından büyük bir elmas iğne ile ödüllendirilmişti.

Hamza eski sefahat âlemlerini hatırlayarak, yavaş yavaş aynı gazeli söylemeye başladı.

*Bir yalan söyle de sen aşkını anlat bu gece!
Ateş ol, bağrımı yak, kalbime gel yat bu gece!
Sen benimsin, diyerek gönlümü aldat bu gece!
Bir yanık gözyaşı ol, hep beni ağlat bu gece!*

Hamza odasında oturamıyor, yatamıyor, eski sevgilerini hatırladıkça çıldırıyordu.

Nuruhayat'tan ümidini kesmişti.

"Ben onun rüyasını gördüm. Zavallı karıcığım bir kazaya kurban gitti," diye teselli oluyor, Nuruhayat'ı unutmaya çalışıyordu.

Senelerden beri damarlarını amberle kamçılayan Hamza, kanının uyuşmaya başladığını hissettikçe kalbini ve vücudunu tutuşturacak bir kadın arıyor, hayalinde yaşattığı bütün sevgilileri gözünün önüne getiriyordu.

Hamza kendi kendine düşünürken, birden ellerini birbirine vurarak sevinçle haykırdı.

"Buldum."

Sedirin üzerinde duran aynayı aldı. Dikkatle yüzüne baktı. Gözlerinin etrafı morarmış, rengi uçmuştu.

"Buldum... Buldum... Beni yakacak, ateşleyecek kadını buldum!"

Bu cümleyi bir kaç defa tekrarladı. Aynayı yere atarak bağırdı.

"Telli Haseki!"

Ve birden gözleri yere ilişti. Aynanın kırık parçalarını gördü.

"Bu işte bir uğursuzluk var," dedi, "Fakat ne olursa olsun, gizlice Telli Haseki'ye gidip onun kalbinde bir köşe bulmaya çalışacağım!"

Hamza, Telli Haseki'nin, Yusuf Paşa ve Muhittin Ağa gibi birkaç hamisi olduğunu biliyordu.

Telli Haseki'nin kırk günlük lohusa yatağı yeni toplanmış, kendisinden doğan Şehzade Orhan için Eski Saray'da güzel bir hamam âlemi yapılmıştı.

Hamza, Eski Saray’da, Telli Haseki’yi görmek için birçok olanağa sahipti. Sadrazam Mehmet Paşa’ya ve Kösem Sultan’a bir şey hissettirmeden, Eski Saray’a gidecek ve Telli Haseki’nin kalbine girmeye çalışacaktı.

Hamza bu ümitle yatağına girdi ve uyudu.

Esaretten Kurtulan Bir Renk

Ertesi sabah, Hamza, Eski Saray'a gitmek üzere sokağa çıktığı zaman garip bir hadiseyle karşılaşmıştı.

Bütün İstanbul halkı, senelerden beri hasret kaldığı kırmızı renkli elbiseler giyerek neşe ve sevinç içinde sokaklara yayılmışlardı.

Herkesin ağzında bu söz dolaşıyordu.

"Kırmızı renk esaretten kurtuldu."

Sultan İbrahim, kırmızı renkten çok hoşlandığı için bu rengin saray dışında kullanılmasını yasaklamıştı. Şehrin herhangi bir köşesinde bir evin cephesi veya duvarları kırmızı renge boyanamaz, hiç kimse kırmızılı elbise giyip sokağa çıkamazdı.

Kırmızı renkli şalvara yedi seneden beri hasret çeken esnaf o gün bu yasak kaldırıldığı için kırmızı cübbeler giyerek bayram yapıyor, eğleniyordu.

Sadrazam Mehmet Paşa yedi sene devam eden bu yasağı kaldırmakla bütün İstanbul halkını memnun etmişti.

Eski Saray'da

Hamza, Eski Saray'ı da kontrol etmekle görevliydi. Saraya gittiği zaman eski arkadaşı Dağlı Hasan ile karşılaştı.

Dağlı Hasan, Hamza'nın Eski Saray'a niçin geldiğini bir türlü anlayamıyordu. Sabrı tükendi. Bu vakitsiz ziyaretin elbette bir sebebi olacaktı.

Hasan, yılan hikâyesini dinledikten sonra dikkatle Hamza'nın yüzüne baktı.

"On günden beri seni çok değişmiş gördüm Hamza. Hasta mısın yoksa?"

Hamza, gözlerini duvarda asılı olan kırık bir saza dikerek içini çekti.

"Hasta değilim. Yorgunum, dinlenmek istiyorum."

Hasan güldü.

"O halde buraya niçin geldin? Evine gidip yatsana!"

"Buraya niçin mi geldim? Yorgunum dedim ya, anlamıyor musun? Başımı dinlendirecek bir yer arıyorum... Öyle bir yer ki, başımı üstüne koyduğum zaman kulaklarım bir kadın kalbinin anlamlı vuruşlarını duysun..."

Gözlerimi ancak o vakit kapayabileceğim.”

“Biraz önceki yılan hikâyesini ne çabuk unuttun Hamza? Kadından nefret ediyorum diyen sen değil miydin?”

Hamza elini başına götürdü.

“Beynimin içi yanıyor, Hasan! Bu ateşi şarapla söndürmek istiyorum.”

Hasan, derhal odasındaki dolaptan bir bardak şarap çıkardı. Hamza’ya uzattı.

“Sen sevda çekiyorsun, Hamza! Gönlünü kime kaptırdın, söyle bakayım?”

Hamza şarabı içti. Oturduğu sedire uzandı.

“Hasan, beni iyi dinle,” dedi, “Ben kadın yüzünden mahvolmuş bir adamım. İlk aşka Zambak’la başlamıştım. Son aşkı da zakkumla sönüp bitecek...”

Hasan arkadaşının sözünü kesti.

“Zakkum... Bu yeni sevgilinin ismi mi?”

“Ona bu ismi ben verdim. Yeni sevgilim, tacını başından elimle kopardığım bir kadındır!”

Hasan, arkadaşının bu sözünden bir şey anlamamıştı.

Dudağını bükerek mırıldandı.

“Hamza’yı şimdiye kadar bu derece dalgın ve düşünceli görmemişim.”

Hamza elindeki boş kadehi uzatarak, “Hele şunu bir daha doldur bakalım,” dedi, “Biraz sonra gözlerimin döndüğünü görünce, bir insanın bazen on günde değil on dakika içinde değiştiğini anlarsın!”

Hamza, Eski Saray’ın boş ve basık tavanlı odanın boğucu havasını teneffüs ediyor, bir anda büyülenmiş gibi uzandığı sedirden kalkmak istemiyordu.

Şarap kadehlerini boşalttıkça gözleri dumanlanmaya başlamıştı.

Hasan merakından çatlıyordu.
Hamza Eski Saray'a niçin gelmişti? Kimi seviyordu?
Beynini tırmalayan bu soruları cevaplamanın zamanı gelmişti.

Hasan, şefkatli bir arkadaş gibi Hamza'nın yanına sokuldu.

"Derdini bana anlat, gözüm! Ben senin, eski arkadaşım. Saraya beni sokan, adam eden sensin! Sultan İbrahim'in en çılgın devirlerinde seninle cinayet işlediğimiz, rüşvet aldığımız, eğlendiğimiz günler oldu. Ben sana her zaman dert ortağı oldum. Benden saklayacağın sır ne olabilir? Buraya niçin geldiğini açıkça söyle! Seni böyle çürük bir kavak ağacı gibi yıkılmış görmek istemem!"

"Hakkın var, Hasan! Kanlı bir devrin tarihini kapayan arkadaşını sen daima şanlı bir kahraman gibi heybetli görmek istersin! Fakat ben artık kendi tarihini tamamlayan ve hayatına son vermek isteyen bedbaht ve aciz birinden başkası değilim! Kahramanlık, tarihe karışan bir tür delilikti. Fakat cahil bir yeniçeri ağasının büyüklük ve debdebesi yanında benim kahramanlığım o kadar sönük ve manasız kalıyor ki... Bana kahraman diyenlerden şimdi nefret ediyorum."

Hamza, eski arkadaşına acılarından bahsederken, Hasan, Hamza'nın şarap kadehini durmadan dolduruyordu.

Hamza yerinden kalkamayacak derecede sarhoş olmuştu.

"Hasan, şu duvardaki sazı ver bakalım," dedi, "Biraz çalıp eğlenelim."

"Sazın bir tek teli kalmış, Hamza!"

"Ver sen bana..."

"Öbür telleri kopmuş, nasıl çalacaksın?"

“Âşık Garip bana tek telli saz çalmayı öğretmişti.”
Hasan, duvardaki sazı uzattı.
“Çoktan beri senin hazin nağmelerini dinlememiştim.
Çal bakalım!”
Hamza, eline sazı aldı. Telini gerdi ve söylemeye başladı.

*Sana gönül verdim, beni bırakma!
Gözümde tutuş da kalbimi yakma!
Bir garip âşığım kusura bakma!
Bırakma beni sen, beni bırakma!*

Hasan, Hamza’nın koşmasını dikkatle dinliyordu.
Hamza şarabını içti. Sazına devam etti.

*Sana bağlananlar aldanıyormuş;
Yüzünü görenler ay sanıyormuş!
Aşkına düşenler hep yanıyormuş!
Ölürsem acırsın, beni de yakma!*

Dağlı Hasan kaşlarını çatarak sordu.
“Kimin sevdiğini hâlâ söylemeyecek misin Hamza?
Hamza sazı elinden bıraktı.
“Söyledim ya.”
“Ne vakit?”
“Şimdi.”
“Söylediğin bilmeceyi çözemedim. Sevgilinin ismi yok mu?”

Hamza gözlerini yere dikti. Birkaç saniye düşündükten sonra gülerek cevap verdi.

“Telli Haseki.”

Dağlı Hasan gözlerini açtı.

“Kulaklarıma inanamıyorum Hamza! Ne dedin? Telli Haseki’yi mi seviyorsun?”

“Niçin hayret ettin? Gönül bu, istediğini sever, istemediğinden nefret eder. Öyle değil mi?”

Hasan’ın rengi atmıştı.

“Hamza, sen çıldırdın mı?” dedi. “Eski Saray’a sürülen bir haseki ile sevişmek, senin için bir felâkettir!”

“Felâket olacağını tahmin ediyorum. Ve bilerek...”

Dağlı Hasan dinlemek istemedi.

“Sus!”

Hamza, yattığı yerden doğrularak sözünü tamamlamaya çalıştı.

“Onun hiçbir şeyden haberi yok, Hasan! Ben, onunla yaşamak için her tehlikeyi göze aldım.”

“Sadrazam duyarsa alimallah derini yüzdürür. Senin bu hareketin halk üzerinde kötü etki yapar. Geleceğin mahvolur! Tarihte bıraktığın bu güzel namı, niçin kendi elinle kirletiyorsun?”

“Benden hesap sorma, Hasan! Bugün Telli Haseki ile görüşmeye mecburum.”

“Sevecek başka kadın bulamadın mı Hamza?”

“Hayır.”

“Telli Haseki seni mahveder!”

“Ben de mahvolmak istiyorum.”

“Sen sarhoş oldun. Ne söylediğini bilmiyorsun!”

Hamza sendeleyerek yerinden kalkmak istedi.

“Aklım başımda. Seni henüz tek görüyorum. Başım dönmüyor. Gözlerim kararmıyor. Fakat ben, başımın dönmesini ve gözlerimin kararmasını istiyorum. Telli Haseki’nin şehvet kaynağına benzeyen gözlerine o kadar özlem duyuyorum ki...”

Hasan yumruklarını sıkarak cevap verdi.

“İnce belli, dolgun kalçalı cariyeleri gözün görmüyor mu?”

“Ben ince belli, dolgun kalçalı kadın aramıyorum, sersem! Telli Haseki’nin baykuş gibi bakan gözleri, kanlı tırnakları, vahşi ruhu beni buraya kadar sürükledi. Ben bundan sonra onun koynunda yatmak, başımı onun kumral saçları arasına gömerek uyumak istiyorum. Ne olur? Bana yardım etmek istemez misin, Hasan?”

Odanın içinde birden vahşi bir ses işitildi.

“Alçak herif! Namusu bana emanet edilen bir kadının rahatını bozmak mı istiyorsun?”

Hamza şaşaladı. Bacakları titredi. Ayağa kalkamıyordu.

“Sana ne oluyor, köpek?” diye haykırdı.

İki arkadaş kavgaya başlamışlardı. Dağlı Hasan kavgası esnasında mühim bir sır ifşa etmişti.

“Telli Haseki benden başka bir erkekle birlikte olmaz,” dedi, “Pılını pırtını topla da buradan yavaşça uzaklaş!”

“Kımıldayacak halim yok. Beni tehdit etme!”

Hasan, arkadaşını sürüklemeye başladı.

“Defol, git buradan. Yoksa başını yere düşürürüm!”

Hamza sendeleyerek geç vakit Eski Saray’dan çıktı. Dağlı Hasan’la mücadele edecek halde değildi.

O gece odasına geldi. Yattı.

“Telli Haseki benden başka bir erkekle birlikte olmaz!”

Hamza, ertesi sabah gözlerini açtığı zaman bu sözü hatırlamıştı.

Demek ki, Dağlı Hasan’la Telli Haseki arasında samimi bir ilişki başlamıştı!

Hamza, Eski Saray'dan mağlup olarak döndüğünü hatırladıkça dişlerini sıkarak odanın içinde kendi kendine söyleniyordu.

"Telli Haseki'nin Hasan'la sevişmesine imkân yoktur. Ben Haseki'yi çok yakından tanırım. Hümaşah Sultan öyle basit ve sünepe adamlardan hoşlanmaz. Bana iltifat edişi de cesur olduğumu bildiği içindir. Hasan ona hayatta hiçbir iyilik yapamaz. Fakat ben istersem, Haseki'yi hapis hayatından kurtarabilirim."

Yataktan kalktı. Bir müddet odada dolaştı.

"Bu işi bugün halletmeliyim. Hasan'a vakit kazandıracak olursam aleyhimde harekete geçmesi muhtemeldir. En kestirme yol Hasan'ı derhal Eski Saray muhafızlığından attırmak olmalıdır."

*

Dağlı Hasan'ı Eski Saray'dan uzaklaştırmak için Hamza'nın bir sözü yetmişti.

Sadrazam Sofu Mehmet Paşa, o gün öğleden sonra divandan yazılan bir hükümle Eski Saray'ın tüm kontrolünü Hamza'ya verdi.

*"Eski Saray'ın ve saraylıların muhafazasına Hamza Bey memur edilmiştir. Bugünden itibaren hasekilerin ve cariyele-
rin istihkakları tahsil ve kâffe-i umur ve hususatı hüsnü suretle
tedvir oluna!"*

Hamza bu emri alır almaz saraydan iki muhafız alarak yola çıktı.

Dağlı Hasan, birkaç saat içinde ortalığı karıştırmaktan geri durmamıştı. Öncelikle Telli Haseki'ye giderek mese-

leyi büsbütün başka bir şekilde anlattı.

“Sultanım,” dedi, “ayağınızı denk alınız! Kösem Sultan sizi sevmediği için sizden doğan şehzadenin yaşamasını istemiyormuş. Hamza’yı buraya göndermiş. Fakat kulunuz, Hamza’nın buraya niçin geldiğini derhal keşfederek kendisini sarhoş ettim ve bülbül gibi söyledim. Benden şüphesi olmadığı için yardım bile istedi.

Telli Haseki, Dağlı Hasan’nın bütün sözlerini doğru olarak dinlemiş ve korkmuştu.

“Şehzade Orhan’ı boğmaya gelmiş, öyle mi?”

“Evet, Sultanım! Bana, *O piçi beraber boğalım. Çünkü Şehzade Orhan, Sultan İbrahim’in dölünden dünyaya gelmiştir. Bu hanedan için o bir yüz karasıdır*, dedi.”

“Sen ne cevap verdin?”

“Kolundan tutup attım, Sultanım!”

“İyi yapmadın. Keşke bana haber verseydin!”

“Niçin? Böyle küstah ve müzevir bir adama bundan başka yapılacak bir iş daha vardı. Başını koparmak! Fakat eski hukuka bağlı kaldım, acıdım. Kuduz bir köpek gibi homurdanarak çıkıp gitti.”

“Ben onun intikamından korkarım, Hasan! O senin eski bir arkadaşın. Fakat sen Hamza’yı tanımamışsın!”

“Bir şey yapamaz.”

“Kuduz bir köpek gibi başını boş bıraktığın o adam senin ve benim kanımı dökmenin yolunu öyle iyi bilir ki... Sadrazam’ı, Kösem Sultan’ı ve Çelebizade’yi avucunun içine alan Hamza ölümle alay eden müthiş bir adamdır.”

Hasan yalanlarına devam ediyordu.

“Şimdiye kadar onu bütün ölümlerden, felâketlerden kurtaran bendim. Fakat bundan sonra ona elimi uzatmayacağım. Halk arasında köpürmüş bir aslan cesaretiyle

gezen Hamza, bundan sonra tüyü dökülmüş bir kedi gibi sinecek.”

“Minimini yavrucuğumun piç olduğunu uyduranlara, buradaki cariyelere ispat ederim ki, Şehzade Orhan’ın babası Sultan İbrahim’dir.”

Dağlı Hasan, Hamza’ya atfen söylediği sözlerden kendisi de üzölmüştü. Başını önüne eğdi. Rengi sapsarı oldu.

Telli Haseki ağlıyordu.

“Sen bilmezsin, Hasan,” dedi. “Fakat Hamza çok yakından bilir ki şehzade, babası belirsiz bir çocuk değildir. Bir gece otuz kadar cariyeyi soyup sarhoş ettikten sonra lâleler arasında sabaha kadar eğlenen Sultan İbrahim, güneş doğarken, *Sevgili Hasekimi bana çağırın*, demiş. Has bahçeye indiğim zaman, Padişah çıplak kızların arasında baygın bir halde uzanmış yatıyordu. Beni görünce kalkmak istedi. Başı dönüyordu. Gözleri büsbütün kapandı. Kımıldayamadı. Çiçeklerin üstüne devrildi. O sırada dudaklarının arasından yalnız şu iki kelimeyi işittim: *Beni götür!* Bir ayık cariye ile koluna girdim ve odama götürdüm. Padişah o gece ondan fazla kadınla birlikte olmuştu. Hastalandı. Ve benim odamda tam on beş gün yattı. Hekimbaşı imdadına yetişmeseydi, ölünceye kadar başı yastıktan kalkmayacaktı. İşte ben bu on beş gün içinde Şehzade Orhan’a hamile kaldım. Padişah hasta olduğu için bir yatakta yatarken üç dört cariye sabaha kadar başucumuzda beklerdi. Şimdi onların şahitliğiyle ispat ederim ki oğlum piç değildir.”

Dağlı Hasan, Eski Saray’da, Telli Haseki’yi Hamza aleyhine tahrik ederken, Hamza’nın adamları saray kapısından içeriye girdiler.

Dağlı Hasan saray muhafızlarını görünce şaşırmıştı.

Muhafızlardan biri Sadrazam’ın emrini okuyarak

“Hasan, seni Mehmet Paşa görmek istiyor! Şimdilik, yerine biz geldik,” dedi.

Hasan muhafızlara karşı söyleyecek bir söz bulamadı. Hamza’nın kedisinden intikam aldığını anlamıştı.

Sadrazamın emri saray içinde duyulunca, hasekilerden cariyelere kadar bütün kadınlar telaş ve heyecan içinde birbirlerine soruyorlardı.

“Sadrazam, Eski Saray muhafızlığına Hamza’yı göndermiş. Acaba doğru mu?”

“Doğru ya. Dağlı Hasan gitti bile.”

“Hasan çok iyi adamdı. Bize istediğimiz zaman müsaade ederdi. İsteddiğimiz yere giderdik.”

“Hamza’nın buraya gelişi bizim için bir felâkettir.”

“Niçin?”

“Devlet bizim ölümümüze karar vermemiş olsa, Hamza’yı buraya göndermezlerdi.”

Bu ihtimal herkesin neşesini kaçırmıştı. Yeni muhafızlar derhal saray kapısına yerleştiler. Hasan saraydan uzaklaştı.

Telli Haseki, vaktiyle elinde kuvvet ve fırsat varken Hamza’yı öldürmediğine üzülüyordu.

Sultan İbrahim’i senelerce avcunun içinde oynatan Hümaşah, biricik şehzadesini göz göre göre Hamza’ya nasıl boğduracaktı?

Bir gün önce gizlice sokağa çıkan Zerefşan, Telli Haseki’nin en sadık cariyelerindem biriydi.

Zerefşan saraya döndüğünde Hamza saray kapısını yeni işgal etmiş bulunuyordu.

Çerkez dilberi vaziyeti derhal kavramıştı. Sultan İbrahim’den arta kalan kadınlara karşı yeni bir suikast düzenlenmişti.

Zerefşan, “Zaten bu işi Hamza’dan başka bir kimse ya-

pamazdı. Kösem Sultan oğlundan sonra sıra ile hepimizi öldürtmeye ve gelini Turhan'la baş başa kalmaya azmetmiş görünüyor," dedi ve bir gün önce Hamza'ya sarayın bahçesinde rastladığını söyleyerek, Telli Haseki'yi Hamza aleyhine harekete geçirmek istedi.

"Sultanım," dedi, "dün bahçede Hamza'ya tesadüf ettim. Bana, ilk sözü sizi sormak oldu. *Hasekiyi gizli görmek istiyorum, mümkün mü?* dedi."

"Sen ne cevap verdin?"

"Göremezsın dedim. Israr etti. Kollarımdan yakaladı. Bana yardım et, diye yalvardı."

"Keşke peki deseydin, maksadını öğrenmeye çalışsaydın!"

"Hiçbir şey söylemiyordu. *Kapıda tehlike vardır. Ölümünü mü arıyorsun?*, dedğimiz zaman, *Ben zaten ölmüş bir adamım*, diye cevap verdi. Gözleri dönmüştü."

"O halde bana karşı bir suikasta niyetlendiğini nereden anladın?"

"Durmadan sizden bahsediyordu, Sultanım."

"Sesinde ihanet ifade eden bir ahenk var mıydı? Çünkü Hamza'nın gözü karardığı zaman sesi kalınlaşır. Kudurmuş bir boğa gibi bağırarak etrafına saldırmaya başlar."

Zerefşan, Telli Haseki'nin sözünü kesti.

"Kudurmuş bir boğadan ziyade sinsi bir tilkiye benziyordu, Sultanım! Ben Hamza'nın saraya gelişinden korkuyorum. Hislerime güvenim var. Büyük bir felâketle karşılaşacağımızdan eminim. Hamza saraydaki şerefli görevini bırakıp da buraya kapı nöbetçiliğine gelir mi? Bunun sebebini keşfetmek için büyük zekâ ve anlayışa lüzum yok!"

Telli Haseki düşünüyordu.

Minimini şehzadesini boğarlarsa kendisinin ne önemi kalacaktı?

Küçük Padişah Sultan Mehmet hastalıklı bir çocuktur. Günün birinde öldüğü zaman, tahta minimini Orhan'dan başka kim geçecekti?

Mademki Sultan İbrahim'in neslinden iki erkek çocuktan başka saltanat varisi yoktu, elbette Sultan Mehmet'ten sonra Telli Haseki'nin oğlu Padişah ve kendisi de valide sultan olabilirdi!

*

Hamza, yeni vazifesine başladığı günden beri henüz Eski Saray'da bir kadın yüzü görmemişti.

Hamza'nın saraydaki danışmanlık görevi de son bulmuş değildi.

Kösem Sultan, Sadrazam tarafından Hamza'ya verilen bu yeni vazifeden üç gün sonra haberdar olmuştu.

Hamza'yı saraya yerleştiren Kösem Sultan, bu yeni vaziyetten hiç de memnun olmadı. Derhal Hamza'ya haber gönderdi.

Hamza, Valide Sultan'ın huzuruna geldiği zaman, vereceği cevabı önceden hazırlamıştı.

Kösem Sultan, Hamza'dan çok Sadrazam'a hiddetlenmişti.

"Oğlum, ben seni devlet işleriyle meşgul olman için sarayda alıkoymuştum. Mehmet Paşa artık tamamen bunamış. Ne yaptığını bilmiyor! Eski Saray'a münasip bir kapıcı bulamamış da, herkesten önce seni mi görmüş?"

Hamza, Kösem Sultan'ın huyunu öğrenmişti. Başını önüne eğdi. Mütevazı bir tavırla söze başladı.

"Sultanım! Ben, saraya bağlı insanlardan biriyim. Her

emrinizi derhal yerine getirmeyi en kutsal bir vazife bilirim. Defterdar Paşa'ya her gün yardımım dokunuyor. Sarayda boş kaldığım saatler çoktur. Bu boş vaktimi değerlendirmek için aynı zamanda sizi de ilgilendiren bir işi takip ediyorum. Eski Saray'da kimlerin oturduğunu anlatmaya lüzum var mı?"

Kösem Sultan sinirlendiği zaman daima oynattığı ince uzun kaşlarını sol elinin parmağıyla yolarak sordu.

"Hamza! Eski Saray'da neler oluyor?"

"O kadar kadın bir saraya girince rahat durur mu Sultanım?"

"Ne yapıyorlar?"

"Mahpus hayatı canlarını sıkmış."

"Başka?"

"Ortalığı karıştırmak istiyorlar."

"Bu haberi size kim getirdi?"

"Sadrazam Mehmet Paşa duymuş."

Kösem Sultan dudağını bükerek yerine oturdu.

"Onlar vaziyetlerinden memnundurlar Hamza! Böyle önemli bir değişimden sonra Eski Saray'da ömürlerini geçirmeye mahkûm olan bu kadınların ne emel ve arzuları olabilir?"

"Ortalığı fesada vermek istediklerine ihtimal vermiyor musunuz?"

"Hayır. Onların şimdi kafes içinde, kolu kanadı kırılmış birer papağan gibi ancak sesleri çıkabilir. Bir şey yapmaya güçleri yetmez."

Hamza, Kösem Sultan'a Eski Saray'daki görevinin önemini anlatmak için yalan söylemeye mecbur olmuştu.

"Mesele zannettiğiniz kadar önemsiz değil, Sultanım! Eski Saray bir fesat ocağı olmuş. Hobyar ve Muazzez Sultanlar baş başa ve el ele vererek, sizin aleyhinizde insan-

ları kışkırtmaya başlamışlar.”

Valide Sultan hiddetle yerinden kalktı.

“O kaltaklar, senelerden beri benim lütuf ve korumama mazhar olmuşlardı. Şimdi bana karşı nankörlükle mi karşılık vermeye kalkışıyorlar?”

Hamza geniş bir nefes aldıktan sonra sözü tamamlamaya çalıştı.

“Kulunuz, Eski Saray’ın güvenliğini sağlamaya başladığım günden beri, saray içinde en ufak bir dedikodu bile işitilmiyor. Saraylıların dışarıyla olan ilişkisine kesin bir şekilde son verdim. Benden önce bütün cariyeler, gizli gizli her yere gidip geliyorlarmış.”

“Bu kışkırtmayı kimler aracılığıyla yapmaya giriştiklerinden de haberdar mısınız?”

“Henüz saptayamadık, Sultanım! Fakat düşüncemi sorarsanız, hasekilerin gizli olarak Çelebizade ile temas ettiklerini tereddütsüz söyleyebilirim!”

Kösem Sultan, Hamza’yı dinledikten sonra Çelebizade’nin de bu işte parmağı olduğuna inandı.

“Peki,” dedi, “o halde sen hemen Eski Saray’a git ve hasekilerin dedikodu yapmasına engel olmaya çalış!”

Hamza haremnden çıkarken, Kösem Sultan hiddetinden ateş püskürüyordu.

Bir tesadüf eseri olarak kellelerini kurtarmış olan bu kadınların Kösem Sultan’la uğraşmalarına imkân mı vardı?

Eski Saray’da diri diri mezara gömülmüş esirler gibi ümitsiz ve parasız yaşayan hasekiler, şehir içinde olup biten işlerden haberdar bile değildi.

Hamza, Kösem Sultan’ı ikna etmeyi başarmış ve bir müddet Eski Saray’da kalmayı sağlamıştı. Artık defterdarlık işleri bu önemli ve tehlikeli mesele yanında çok

geri ve anlamsız kalıyordu.

Kösem Sultan kendisine yönelik suikast girişimi eğer gerçekleşirse kötü bir sona mahkûm olacaktı. Valide Sultan bugünden çok yarını düşünmeye mecburdu.

Saltanat ve debdebesini kaybeden bir kadın, Çelebizade gibi ünlü inkılapçılardan birkaçını elde edecek olursa, ilk önce derisi yüzüleceklerden biri de Kösem Sultan değil miydi?

Zerefşan'la Baş Başa Geçen Bir Gece

“Ben bugün, düne kadar nefret ettiğim bir kadının esiriyim. Hayatta mutluluk sandığım şey yorgun başımı sevgilimin göğsüne koyup uyumak. Hem de bir daha uyanmamak şartıyla...”

Şevvalin on dördüncü gecesi. Her taraf gündüz gibi aydınlık. Herkes uykuda.

Arasıra Eski Saray'ın kubbesinden yükselen boğuk bir baykuş sesinden başka, gecenin bu vahşi sessizliğini bozan ne bir ses, ne bir nefes... Hiçbir hareket yok. Sarayın bahçesindeki uzun kavak ağaçlarının yaprakları bile kımıldamıyor.

İnsanlarla tabiat baş başa uyuyorlar gibi.

Eski Saray'ın zemin katında esrarengiz bir mezara benzeyen Hamza'nın odasında, saatlerden beri diz dize oturan ve kâh birleşen, kâh ayrılan iki gölge konuşuyordu.

“Fazla ısrar etme Zerefşan! Sarhoş oldum, başım dönüyor. Artık içmem.”

“Hatırım için bunu da iç, Hamzacığım! Bu kadehten

başka istesen de vermem."

"Peki, içeyim. Ben kadın elinden şarap değil, zehir bile içerim!"

"Benden hiç hoşlandın mı, Hamza?"

"Kadından hoşlanmamak mümkün mü? Hele böyle senin gibi şen, civelek olursa!"

"Ben seni kaç seneden beri seviyorum biliyor musun?"

"Beni mi seviyorsun?"

"Şimdiye kadar sana bu sevgiden bahsetmediğime şaşıyorsun, değil mi?"

"Elbette, çünkü benim bu hususta hiç sabrım yoktur. Bir kadın sevdiğim zaman, ona derhal sahip olmak isterim."

"Ben Sultan İbrahim'in gözdelerinden biri idim, sana aşkımdan nasıl bahsedebilirdim?"

"Birini sevdiğin zaman, kalbinde ne hissediyorsun?"

"Günler geçtikçe, yani aşkım derinleştikçe, ona biraz daha yaklaştığımı hissederim."

"Ben de öyle..."

"Geçen gün bahçede sana karşı çok terbiyesizce hareket ettiğim için şimdi bu samimî itirafın öyle karşısında derin bir utanç hissediyorum ki..."

Ay ışığı altında birleşen gölgeler birbirlerinden ayrıldı. Hamza'nın yüksek sesi işitildi.

"İtiraf mı?"

"Öyle ya... Beni sevdiğini itiraf etmedin mi?"

"Hayır. Ben başkasına olan sevgimden bahsetmek istedim. Sen üzerine alındın!"

"Beni beğenmedin mi?"

"Senden sadece hoşlandığımı söylemiştim! Sen beni sevmiş olabilirsin, Zerefşan! Fakat ben seni sevemem. Çünkü kalbimi senden evvel bir kadına verdim!"

Zerefşan, Hamza'nın sözünü kesti.

"Dünyada tatmin edilemeyen bir arzun kalmış. O da Telli Haseki, değil mi?"

Hamza gözünden akan yaşları silerek genç kıza cevap verdi.

"Telli Haseki'ye neden sahip olmak istediğimi anlasan, eminim ki bana acırsın!"

Zerefşan, dakikalar geçtikçe daha da sarsılıyor ve kalbinde kendisinin de anlayamadığı bir acı duyuyordu.

Fakat iş işten geçmişti. Biraz evvel, sözünde durmuş olmak için koynundan çıkardığı zehri Hamza'nın şarap bardağına koymak fırsatını bulmuştu.

Hamza dalgın, halsiz, gözlerini göğe dikmiş, Şarap kadehi elinde, söyleniyordu.

"Ben hayattan bıkmış bir adamım, Zerefşan! Fakat herkes gibi ölmek istemiyorum. İstiyorum ki, kahramanlığımдан bahsedecek tarih, ölümümden çok daha fazla bahsetsin. Son nefesimde vücudum coşkunun bir şehvet kaynağının derinliklerine gömülerek yanıp kül olsun!"

"Hayattan niçin bıktın, Hamza?"

"Niçin mi bıktım? Kadınlardan vefa görmediğim için..."

"Kadında aradığın şeyi, sen bir kadına verebiliyor muydun?"

"Sevgilim bana karşı sadakat gösterdikçe, ben de ona karşı vefalı görünür ve ihanet etmezdim. Fakat kadın..."

Hamza'nın sesi kısılmıştı. Öksürdü. Bir elini pencereye dayadı.

"Sen de vefasız bir kadınsın, Zerefşan," dedi. "Padişahın koynunda bir saat yatabilmek için bütün rakiplerinin idamını istediğin geceleri unuttun mu? Ayda bir defa olsun Hünkârın iltifatına kavuşmak emeliyle sarayda

kurmadığın tuzak mı kalmıştı? Hâlbuki cahil ve insafsız bir cellâdın kolları arasında can veren Sultan İbrahim için bir damla gözyaşı bile dökmedin! O hükümdar ki sana koynunda yer vermiş, senden hoşlanmıştı. Ne kadar zalim ve gaddar olursa olsun, ona sadık kalacaktın! Onu yalnız bir hükümdar diye değil, senden hoşlanan bir erkek diye sevecektin. Mademki koynuna giriyordun! Mademki koynuna girmek için çıldırıyordun! Onun için, seni koynuna alan o erkek için birkaç damla gözyaşı dök-meliydin!"

Zerefşan cevap vermek ve kendini müdafaa etmek istedi. Hamza elini Çerkez dilberinin ağzına uzatarak ba-ğırды.

"Sus, Zerefşan! Ağzını açma! Kadın sesi duydukça, beynimin içinde fettan bir baykuşun öttüğünü hissediyorum. Tüylerim ürperiyor. Beni tabiatla ve acımla baş başa bırak!"

Hamza, elindeki kadehi ağzına götürdü.

"Beynimin içini kemiren baykuşu ancak bu şarap de-fedecek," diyerek içmek istedi. Zerefşan, Hamza'nın elini tuttu.

"Biraz dur, Hamza!" dedi. "O şarabı içersen çok çabuk sarhoş olursun!"

"O halde derhal içmeliyim. Sarhoş olmak ve kendim-den geçmek istiyorum."

Zerefşan titremeye başladı. Kalbi koparcasına çarpı-yordu. Hamza'nın kollarına sarıldı.

"Onu içersen ölürsün, Hamza!"

"Ölür müyüm, dedin?"

Odanın basık tavanlarında alaycı bir kahkaha çınladı.

"Bu bir bardak şarap bana aradığım ölümü getirecekse, onu yudum yudum içmek ve ölümü gözlerimle

görür gibi hissetmek isterim! Kollarımı bırak! Beynimdeki volkanı ancak bu şarap söndürecek.”

*

Telli Haseki odasında merakından çıldıracaktı.

Gece yarısı olmuştu.

Saatler geçiyor, ay yükseliyor, şamdanlardaki mumlar sönüyordu. Zerefşan hâlâ meydanda yoktu.

Telli Haseki, Çerkez dilberini merak etmişti.

“Acaba,” diyordu, “Zerefşan yakayı ele mi verdi?”

Sultan İbrahim’in son Hasekisi merak ve endişe içinde çırpınıyor, Hamza’nın zannedildiği kadar kolay öldürülemeyeceğini tahmin ediyordu.

Eline ufak şamdanı aldı. Oda kapısından sofaya çıktı. Herkes derin bir uykuya dalmıştı. Yavaş yavaş merdivenlerden indi, alt katta, Hamza’nın odası önünde durdu. Kulağını kapıya yaklaştırdı.

“Hamza, onu içersen ölürsün diyorum sana! Kendine acımıyor musun?”

Telli Haseki, Zerefşan’ın sesini işitince elindeki mumu yere bıraktı.

Hamza’nın sesi tekrar yükselmişti.

“Ben düne kadar nefret ettiğim bir kadının esiriyim, Zerefşan! Hayatta mutluluk diye gördüğüm şey yorgun başımı sevgilimin göğsüne koyup uyumak! Hem de bir daha uyanmamak şartıyla uyumaktır. Bırak, Zerefşan! Şu şarabı içip sevgilimin yanına gideyim. Beni onun yanına, Telli Haseki’nin yanına götür!”

Kapının önünde dizleri titremeye başlayan Hasekinin sabrı tükendi. Hümaşah Sultan her şeyi anlamıştı. Zerefşan’ın kıskançlığına Hamza kurban gidiyordu.

Telli Haseki kapının önünde daha fazla duramadı. Hiddetle odadan içeriye girdi.

Zerefşan, karşısında Hasekiyi görünce şaşırmişti.

Hamza, telaşla odasına giren kadını birdenbire tanıyamadı. Zerefşan'ın yüzüne baktı.

"Bu kadın kim?"

Çerkez dilberinin çenesi kilitlenmişti. Cevap vermedi.

Şamdanın sönük ışığı altında çekingen adımlarla yürüyen Telli Haseki, Hamza'nın yanına gitti, elindeki şarap kadehini çekip aldı ve pencereden bahçeye fırlattı.

Hamza, ay ışığı altında yüzü tamamen seçilen Hümaşah'ı şimdi tanımıştı. Fakat hiç ümit etmediği bir anda karşısına çıkan Hasekiye söyleyecek bir tek kelime bulamıyordu.

"Şarabımı niçin döktünüz, Sultanım?" diye sordu.

Telli Haseki gözlerini açtı. Başını Zerefşan'a çevirerek "O kadehin içinde Hamza'nın eceli vardı, değil mi?" dedi.

Zerefşan, hafifçe başını sallayarak önüne baktı.

"Evet..."

Hümaşah Sultan, Hamza'ya döndü.

"O şarabı içmiş olsaydın, sen de Sultan İbrahim'in yanına gidecektin. Onun içinde zehir vardı, Hamza!"

Hamza gözlerini ovuşturarak ayıldı.

"Zerefşan, beni zehirleyecek miydi?"

Çerkez dilberi zor duruma düşmüştü.

"Ben bir emir kuluyum," dedi, "Sultanımın arzusunu reddedemezdim."

Telli Haseki bağırdı.

"Sus, kaltak! Seni deminden beri kapının önünde dinliyordum. Hamza'yı sevdiğini itiraf eden sen değil misin?"

Hamza, “O şarabı içme, ölürsün, demenin sebebini bilmiyordum. Şarabıma zehir karıştırdığın halde vicdanın sana, *Bu cinayeti işleme!*, diye haykırıyordu. Kolumu niçin tuttuğunu şimdi anladım!” dedi.

Zerefşan yerinden fırladı.

“Sevmek günah mı? Sen nasıl Sultanımı seviyorsan, ben de vaktiyle seni sevmiştim. Hiçbir kadın, sevgilisini kendi eliyle, bir başka kadının kucasına atamaz.”

Hamza şaşırmişti. Kime ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Telli Haseki, Zerefşan’ın üzerine yürüdü.

“A kaltak! Oğlum Orhan’ı boğacak diye beni Hamza aleyhine tahrik eden sen değil misin? Şehzade Orhan’ı boğacak adam bana karşı bu derece derin ve samimi bir sevgi ve ilgi gösterir mi?”

Hamza kapıya koştu. Zerefşan’ı kolundan yakaladı.

“Kız, bu lafları sen mi uydurdun?”

Zerefşan, her ikisinin yanında da küçük düşmemek için basit zekasıyla derhal bir yalan uydurdu.

“Bana böyle haber verdiler. *Hamza, Sultan İbrahim neslini yok etmeye memur edildi. Önce Şehzade Orhan’ı boğacak, dediler. Ben de işittiklerimi size söyledim!*” dedi ve Hamza’ya karşı alaycı bir tavırla göğüs gererek mırıldandı. “Böyle bir amaçla buraya gelmemiş olsaydın, sürgünlerin kapıcılığını yapar mıydın?”

Üçü de birbirine karşı şüpheli vaziyette kalmışlardı. Hamza, Telli Haseki’yi çoktan beri sevdiğini ve Eski Saray’a onun için geldiğini anlatmak istiyordu. Zerefşan odasına gelmeden önce kendi kendine şarap içerek karaladığı bir türküyü aradı.

“İşte,” dedi, “üstünde henüz gözyaşlarımın bile kurumadığı şu kâğıt parçası size karşı beslediğim sevgiyi ispat eder!”

Zerefşan kapıya dayanmış, ayakta duruyordu.

Telli Haseki, elini başına götürdü ve göğsünü şişirerek hızlı hızlı nefes almağa başladı.

Hamza sevgilisinin yanına sokulmuştu.

"Dinle, Sultanım," dedi, "bak senin için ne yazmıştım!"

Elindeki kâğıdı hazin sesiyle okudu.

*Bir gündü bana sen hayatın zevkini verdin!
Göğsümde yatar da beni sev, beni öp, derdin.
En şakrak bülbüller gibi kalbimde gülerdin,
Şimdi neden bana küstün silkip atıverdin?*

Hamza'nın sesi Telli Haseki'nin beynini uyuşturmuştu. Gözleri açık rüya gören esrarkeşler gibiydi. Başını duvara dayadı. En debdebeli zamanlarında, Sultan İbrahim'in odasından kaçıp Hamza'nın koynuna girdiği günleri hatırladı.

Hamza susmuştu.

Hümaşah Sultan, duygularını belli etmemek için derhal iradesine hâkim olmaya çalıştı. Her şeyden evvel Zerefşan'ı odadan uzaklaştırmak lazımdı.

Telli Haseki, emredici bir tavırla Zerefşan'a elini uzatarak, "Çabuk dışarıya çık ve kimseye sezdirmeden odana git, yat!" dedi.

Zerefşan itiraz etmedi. Kapıyı açtı ve yavaşça odadan çıkıp gitti. Herkesin uykuya daldığı bir saatte, Eski Saray'ın harap ve karanlık bir odasında yaşanan bu hadise, o gece Hamza'nın sarhoşluğu yüzünden kansız ve gü-rültüsüz kapanmıştı.

Telli Haseki, Hamza ile baş başa kalınca sordu.

“Sahiden Biricik Şehzademi öldürmeye mi geldin Hamza?”

“Ben bundan sonra kendimden başka bir kimseyi öldüremem, Sultanım! Ben artık eski kahraman ve cesur Hamza değilim. Size yemin ederim ki, bütün bunlar yalan ve iftiradan ibarettir.”

Telli Haseki, Hamza’nın gözlerinin içine bakarak biraz önce sorduğu soruyu tekrarladı.

“O halde buraya niçin geldin?”

“Sizin için...”

“Benden ne istiyorsun?”

Hamza güldü:

“Kalbinizi.”

“Kalbimi mi?”

“Evet.”

“Fakat sen benim kalpsiz bir kadın okluğumu herkes-ten iyi bilirsin! Bende mevcut olmayan bir şeyi sana nasıl verebilirim?”

Telli Haseki bu sözü söylerken sağ elini kalbinin üstüne götürmüştü.

Hamza, dakikalar geçtikçe biraz daha ayılıyor ve sevgilisinin ruhî değişimlerini fırsatını kaçırmıyordu.

“Boş yere inkâr ediyorsunuz,” dedi, “Eğer kalpsiz bir kadın olsaydınız, şimdi sesiniz değişmez ve elinizi göğsünüze götürmezsiniz! Görüyorsunuz ki eliniz dilinizi mahcup etti. Şu ufak hareketinizle bütün söylediklerinizi yalanlıyorsunuz! Bence, gülen ve ağlayan bir insanın kalpsiz yaşamasına imkân yoktur.”

“Ben, hayatta çok gülmüş bir kadıyım. Özellikle Sultan İbrahim’in zamanında çok güldüm, eğlendim. Fakat ağladığımı hatırlamıyorum.”

“Ben hatırlıyorum, Sultanım! Arzu ederseniz size de hatırlatayım?”

Telli Haseki cevap vermedi. Hamza, Haseki'nin yanına sokuldu.

“Sizin de çok defa seven bir kalp taşıdığınızı ispat edeceğim. Bir cûlus gecesi idi. Padişahın bütün iltifat ve fedakârlıklarına rağmen siz çok neşesiz, hatta çok kederliydiniz!”

Telli Haseki, gözlerini yere dikmiş, bir heykel gibi cansız ve hareketsiz duruyordu.

Hamza eski bir hatırayı canlandırmağa çalıştı.

“O gece Sultan İbrahim çok neşeliydi. Sarayın bütün cariyeleri çıplak soyunmuş, Altıntop Kameriyesi altında raks ediyorlardı. Çalparalar, tambur ve santur sesleri, hanendelerin oynak şarkılarıyla hepimizi coşturmuştu. O esnada Padişah, Âşık Garip'i çağırılmıştı. Saz, söz birden duruvermişti. Sultan İbrahim, Âşık Garip'e, *Hazin ve etkili bir saz çal*, diye bağırdı. İşte, o vakit sizin gözleriniz sulanmıştı. Ben uzaktan sizin izliyordum. Âşık Garip o günlerde odasına hizmet eden bir cariyeye yazıp bestelediği yeni bir türküyü okurken, siz kimseye hissettirmeden gözyaşlarınızı siliyordunuz! Bu güzel hatırayı hatırlamak faziletini gösteriniz Sultanım! Siz o gece ağladınız. Âşık Garip'in sevdiği kadın gibi bahtiyar olmak istediniz. Padişahın vahşi bir hayvan pençesine benzeyen elleri çıplak göğsünüzde dolaştıkça tüylerinizin ürperdiğini, uzaktan ben bile hissediyor ve acı duyuyordum. Bu hazin macerayı bir an için olsun hatırlayınız Sultanım! Siz sevmeye çok lââyık olduğunuz kadar, sevmeye çok ihtiyacı olan bir kadınsınız! Kalbiniz senelerce genç ve heyecanlı bir erkeğin esiri olsaydı, şimdi size hiç de acımadım. Fakat siz aşkın ve insanî zaafların esiri değil, paranın, debdebe ve ihtişamın, servetin, saltanatın esir ve kurbanıydınız! Bunu o gece ben bile his-

setmiş ve size çok acımıştım! Âşık Garip sazını çalarken benim kulağıma sizin iniltiniz aksediyordu. Acılarınızı o kadar yakından duyuyordum ki...”

Telli Haseki bir elini yüzüne götürdü. Gözlerini kapadı. Başını ve dudaklarını kımıldatmadan sordu.

“Âşık Garip çok büyük bir adamdı, değil mi?”

“Onun büyüklüğünü şimdi anlıyorsanız, çok geç kaldınız. O bu devrin en büyük, en akıllı bir adamıydı Sultanım!”

Telli Haseki saçlarını yolar gibi sıkarak sımsıkı tuttu.

“Şimdi duyduğum vicdan azabının sebebini sana anlatsam benden nefret edersin Hamza!”

“Üzülmeğiniz, ben her şeyi biliyorum! Sizin yerinizde bir başka kadın olsaydı, yalnız onu değil, belki beni de öldürürdü!”

Bir hıçkırık sesi, Hamza’nın sözünü yanda bıraktı. Hümaşah Sultan ağlıyordu.

Maziye karışan eski bir hatıranın hatırlanması, Telli Haseki’nin gözlerini ıslatmıştı.

Hayatta hiçbir zaman ağlamadığını iddia eden Hümaşah Sultan, şimdi başını Hamza’nın omzuna dayamış, birbirini takip eden hıçkırıklar içinde boğuluyordu.

Hamza, yeni sevgilisini tamamen büyülemek istiyordu.

“Sultanım!” dedi. “Kalbiniz çarpıyor. Yatağıma uzanmaz mısınız?”

Telli Haseki, Hamza’nın boynuna sarıldı.

“Bana Âşık Garip’in o gece söylediği türküyü tekrar et Hamza!”

Odanın içinde hazin bir ses yükseldi. Hamza, üç sene evvel Âşık Garip’in okuduğu şarkıyı söylüyordu.

*Hasta kalbimde yanan derdi niçin anlamadın?
Seni Leyla diye sevdimdi siyah gözlü kadın!
Hıçkırın gönlüme, hüsrana hiç ağlamadın!
Seni Leyla diye sevdimdi siyah gözlü kadın!
Ürperen saçlarına, hüsnüne kandım da senin;
Ateş oldum, sokulup bağrına yandım da senin;
Sonbahar yâdı gibi ismini andım da senin;
Seni Leyla gibi sevdimdi siyah gözlü kadın!*

Telli Haseki'nin hıçkırıkları arttı. Hamza susmuştu.

Sultan İbrahim'in sarayında bir sürü cinayet işleyen ve hiçbir şeyden üzülmeyen genç Haseki, şimdi Hamza'nın omzunda bir çocuk gibi ağlıyordu.

Telli Haseki, Âşık Garip'i nasıl ve niçin boğdurttuğunu düşündükçe saçlarını yoluyordu. Hamza, sevgili Hasekisini tamamen avcunun içine aldığına iman ederek omzunda duran başını yavaşça göğsüne indirdi. Saçlarını kucakladı.

"Seni çok seviyorum Sultanım! Bundan sonra senin için yaşayacağım! Beni reddetme!"

Telli Haseki teslimiyetle gözlerini Hamza'nın gözlerine dikti.

"Beni sahiden seviyor musun, Hamza?"

"Aşkımın temizliğine inanınız Sultanım! Buraya her tehlikeyi göze alarak geldim. Fakat emin olunuz ki şimdilik önümüzde Zerefşan'dan başka hiçbir tehlike yoktur."

"Zerefşan bize ne yapabilir? O benim cariyemdir. Şimdi istersem azat ederim, defolur gider."

"Onun buradan gitmesi, bizim başımıza bir felâket getirebilir. Zerefşan'ı burada penceresiz bir odaya kapayıp

üstüne kilit vurmalyız.”

“Ondan şüpheleniyor musun?”

“Bu sorunuz çok manasız değil mi? Biraz önce yaptıklarını unuttunuz mu?”

“Unutmadım, fakat unutmak istiyorum.”

“Niçin? Onun ortalığı karıştırmasına ihtimal vermiyor musunuz?”

“Zerefşan her şeyi yapabilir. Ortalığı karıştırır, saraydakileri benim aleyhime tahrik edebilir. Fakat ben sevda yolunda onun bana rakip çıkmasına meydan vermek istemem.”

“Fikrinizi açıkça izah ediniz Sultanım! Ne demek istiyorsunuz?”

Telli Haseki gülümsedi.

“Eğer aranızda ilerlemiş bir aşk macerası varsa, kendimi onun yanında küçük düşürmek istemem.”

Hamza, elini, Hasekinin ağzına götürdü.

“Rica ederim susunuz Sultanım! Ben, sizin aşkınızı kalbimde senelerden beri canım gibi sakladım! Sizden sonra hiçbir kadın sevmedim... hiçbir kadınla mutlu olmadım!”

“Ya Nuruhayat?”

“Nuruhayat mı? Fakat siz o vakit beni tamamen unutmuşunuz! Bütün saray halkı mehtaplı gecelerde sabahlara kadar gülüp eğlenirken, bu zevk ve şehvet kaynağı içinde, benim kadınsız yaşamama imkân mı vardı? Nuruhayat o vakit Sadrazam’ın esaret ve baskısından kurtulmak için bana sığınmış saf bir kızdı. Ben Elmalı’ya firar ettiğim zaman candan bir kadın tesellisine çok muhtaçtım. Derdimi kimseye açamıyordum. Padişah çıplak cariyelerin arasında kırık bir tambur nağmesinin esiri olmuş, gözü dünyayı görmüyordu. Nuruhayat o gün-

lerde bana çok samimî bir dert ortağı olmuştu. Sarayı, saltanatı bıraktı ve benimle kaçtı. Kalbinde mutlaka bir kadın sevgisi taşımak ihtiyacını hisseden benim gibi bir erkek, öyle bir zamanda Nuruhayat'ı ihmal edemezdi. Onun bana çok büyük fedakârlıkları vardır Sultanım!”

“Onu çok sevdiğini işitmiştim. Fazla ayrıntı vermene lüzum yok.”

“Sizi aydınlatmak için.”

Telli Haseki, Hamza'nın göğsünden başını kaldırdı.

“İstemem! Kalbinde yer tutan kadınların hatıraları yine senin kalbinde kalsın! Onlardan bana bahsetme! Bana benden bahset! Söyle bakayım, beni ondan çok daha fazla seviyor musun?”

Hamza, Telli Haseki'yi kollarının arasında sıkarak cevap verdi.

“Bunu benim ağzımdan işitmekten zevk alacağınızı bilseydim derhal itiraf eder, hatta yüz defa, bin defa tekrar ederdim.”

“Neyi?”

“Sizi sevdiğimi...”

Hamza güzel Hasekinin yanaklarından ısırıcasına öptü.

“Sizi... yalnız sizi seviyorum, Sultanım!”

Telli Haseki, Hamza'nın aşkına inandı.

“Mademki beni seviyorsun,” dedi, “senden bir fedakârlık isteyebilir miyim?”

“Ne gibi?”

“Senin elinde olan bir şey. Yalnız söz ver!”

Hamza'nın sinirleri gevşemişti. Düşünmeye mecali yoktu:

“Ne isterseniz yapacağım, Sultanım!”

Hümaşah Sultan uzun ve ıslak kirpiklerini silerek bay-

gın bakışıyla Hamza'yı süzdü.

"Beni İstanbul'dan kaçırabilir misin?"

Hamza, böyle tehlikeli bir teklif karşısında kalacağını tahmin etmiyordu.

"Nereye ve niçin kaçmak istiyorsunuz?" diye sordu.

Telli Haseki günler geçtikçe saraydaki hayatının tahammül edilmez bir şekilde gireceğini düşünüyordu. Mademki Hamza kendisini yeniden sevmiş, hatırlamış ve ayağına kadar gelmişti... Elbette bu fırsattan yararlanacaktı.

"Neresi olursa olsun, giderim," dedi. "Yalnız İstanbul'dan uzak bir yer olsun. Ölümü, burada yaşamaya tercih ederim."

Hamza cevap veremedi. Çelebizade, Sofu Mehmet Paşa, Murat ve Bektaş Ağalar... Bütün hükümet adamları gözünün önüne geldi. Hamza'nın arkasından onlar ne derdi? Son inkılabı kaydederken Hamza'nın kahramanlıklarından övgü dolu bir dille bahseden Çelebizade, o zaman tarihin bu güzel sayfalarını karalayıp onun aleyhinde neler yazardı.

Sokaktan gelme cariyenin esiri olarak İstanbul'dan kaçmak, Hamza'nın namını kirletecek kadar büyük bir hadise olabilirdi.

Hamza, "Peki, kaçalım," diyemiyordu.

Hâlbuki oraya gelirken her şeyi göze almıştı. Telli Haseki büyüleyici bakışlarını Hamza'nın gözünden ayırmıyordu.

"Niçin cevap vermiyorsun Hamza? Neden korkuyorsun?"

Hamza neden ve kimden korkabilirdi? Onun Çelebizade'nin kaleminden başka korkusu yoktu. O, tarihten korkuyordu.

Bütün dünyanın nefretle karşıladığı kanlı bir saltanat devri kapanmış, kanlı bir taç devrilmişti. Hamza, kendisinin de bu tacı devirenler arasında bulunduğunu düşündükçe, Telli Haseki'nin bütün arzularını nasıl yerine getirebilirdi?

Hamza, bu vaziyetten kurtulmak için bir çare buldu. Hasekiye "Peki," demekle, hemen o dakikada kaçacak değillerdi ya... Birkaç gün kendisini oyalar, sever, öper, hevesini alır... hayvani arzularını tatmin ettikten sonra bir gün saraydan uzaklaşıverirdi!

Hamza'nın yüzü güldü. Güçlü bir kaleyi fetheden bir kumandan gururuyla sevgilisinin yanaklarından öptü.

"Neresini arzu ederseniz, oraya kaçabiliriz, Sultanım!"

"Ne vakit kaçacağız?"

"Acele etmeyiniz... Evvelâ kaçacağımız yeri düşünelim. Orada rahat edebilmek için, birkaç gün hazırlık görmeliyiz. Acele işe şeytan karışır. Yeniçeri ağalarını şüpheye düşürmemek için ara sıra onlara da görünmek lâzım."

"Ben yarın kaçmak istiyordum."

Hamza kaşlarını çatarak güldü.

"Bir gün içinde Üsküdar'a bile geçemeyiz, a gözümün nuru! Ben bu işlerin ehliyim. İstanbul'dan Elmalı'ya firar ederken, üç gün sahilden ayrılamadım. Etrafta bin bir tane gözcü vardı. Gene aynı sahilden kaçacağız. O vakit de yanımda bir kadın vardı. Şimdi de siz bulunacaksınız! Gemi bulunması, yol hazırlığı... Bütün bunlar zamanla olur."

"Nereye gideceğimizi biliyor musun?"

"Hayır. Fakat, Sakız'a gidersek rahat ederiz. Orada benim ahbaplarım çoktur."

Sakıza kaçmaya karar vermişlerdi. Telli Haseki memnundu.

Ay battı. Kuşlar ötüşmeye başladı. Ortalık ağardı. Sabah oluyordu. Hamza ayılmıştı.

Bahçede dolaşan nöbetçilerin ayak sesleri işitildi.

Hümaşah Sultan, ince ipekli örtüsünü başına sardı.

“Ben gidiyorum Hamza!”

“Saçlarınızı iyice toplayınız Sultanım!”

“Çok mu dağılmış? Hakkın var; cariyeler beni böyle perişan bir halde görürlerse defe koyup çalarlar.”

Bütün şehvî arzularını o gece tatmin etmekten doğan bir cansızlıkla başını düzeltti. Örtündü. Kapıdan çıkar-ken mahmur gözlerini Hamza’ya çevirdi.

“Bu gece odamda seni beklerim. Yatsıdan sonra... Kapıyı üç defa yavaşça vurursun, olmaz mı?”

“Peki.”

*

Bir gecelik kavuşmadan sonra Telli Haseki’den çarçabuk ayrılamayacağını anlayınca, Hamza’nın ilk işi Zerefşan’ı bir taş odaya kapamak oldu.

Telli Haseki’nin arkasından derhal iki harem ağasıyla birlikte Zerefşan’ın odasına çıktı.

Genç kız henüz uykudan bile uyanmamıştı.

Harem ağaları önce Zerefşan’ın yüzüne kalın bir çarşaf örttüler. Sonra, yavaş yavaş ağzını bağlayarak, yatağıyla birlikte sarayın zemin katına indirdiler.

Zerefşan penceresiz ve karanlık bir odada hapsedilmişti.

Hamza bu işi tam vaktinde yapmıştı. Zerefşan uykudan uyanır uyanmaz bir yolunu bulup Kösem Sultan’a vaziyeti bildirecekti.

Hamza, verdiği kararı hemen uygulamakta önemli bir

olayın önüne geçmiş oluyordu. Saray erkânı, kendisinin Telli Haseki'yi sevdiğini ve onunla gecelendiğini duyacak olurlarsa ne yapardı?

Derhal aleyhine dönecek olan insanları gözünün önüne getirdi. Kösem Sultan, Sadrazam Sofu Mehmet Paşa, Çelebizade, Turhan Sultan, Kızlarağası, Divan kâ-tibi... Sonra sıra ile yeniçeri ocağındaki sergerdeleri düşündü. Murat Ağa, Bektaş Ağa, Mahmut Reis, Muhittin Çavuş... Ocağın bütün oda başıları...

Bütün bunlar Hamza'yı çekemeyen ve kıskanan adamlardı.

"Saraydan sürülen bir hasekiye göz koyan kahpeyi öldürmek gerek!" diye fetva alıp, Hamza'yı derhal öldürebilirlerdi.

Hamza, Zerefşan'ın yapabileceği işleri düşündükçe hareketindeki isabetten memnun oluyordu.

Hamza odasında otururken nöbetçilerden biri kollarını sallayarak içeriye girdi.

"Bir derdim var beyim. Sana arz etmeye geldim!"

Hamza dinlemek istemedi. Nöbetçi ısrar etti.

"Derdimi kimseye açmadım. Anlatmazsan çalayacağım. Allah aşkına dinle, ne olur!"

Hamza çubuğunu tüttürdü.

"Korkulu bir rüya gördün galiba? Anlat bakalım!"

Saf nöbetçi, Hamza'nın yanına sokuldu.

"Utaniyorum beyim. Sakın beni ayıplama! Kaç gündən beri ağaya amber götürmekten usandım. Altmışından sonra Murat Ağa'ya bir hal oldu. Her gece hava kararınca belini doğrultup Kösem Sultan'ın dairesine gidiyor."

Hamza, nöbetçinin verdiği izahatı hayretle dinledikten sonra:

“Ahmet, sen sarhoş musun?” diye sordu.

Öyle ya... Altmışını geçmiş bir yeniçeri ağasının gece yarısı sarayda ne işi vardı?

Murat Ağa amberi niçin kullansındı?

Bu sözler, elbette, akıllı bir adamın ağzından çıkmazdı.

Fakat nöbetçi Ahmet sağ elini kalbinin üstüne koyarak yalvarmaya başladı.

“Ben sabahları içki kullanmam beyim. Görüyorsunuz ki akıllı başında bir adamım! Benim derdimi siz dinlemezseniz kim dinleyecek?”

Hamza uykusuz gözlerini ovuşturarak nöbetçiye yer gösterdi.

“Otur!”

Ahmet utanıyordu.

“Her şeyi söyleyeyim mi?”

“Söyle.”

“Murat Ağa ambere başladığı günden beri çok azgın bir adam oldu beyim!”

“Kösem Sultan’ın dairesinde bir cariyeye tutulmuştur belki.”

Ahmet başını önüne eğdi.

“Hayır, beyim.”

“Söyle diyorum sana. Neden çekiniyorsun?”

Nöbetçi bütün başından geçenleri anlatmaya başladı

“Hamza Bey! Dünya tersine dönüyor galiba! İhtiyarlar kuduruyor. Murat Ağa, Valide Sultan’ın yatak odasına dadandı.”

“Yanlış görmüş olmayasın Ahmet? Murat Ağa kudurmuş olabilir ama Kösem Sultan böyle nazik bir zamanda ve özellikle altmışından sonra yatak odasına adam alır mı?”

“Meseleden Çelebizade bile haberdardır beyim! Onunla görüşürseniz her şeyi öğrenirsiniz!”

Hamza hayretinden küçük dilini yutacaktı. Ahmet’in kolundan çekti.

“Yalan söylemiyorsun, değil mi?”

“Vallahi yalanım yok Beyim! Geçen akşam sular karınca Murat Ağa beni yanına aldı. Onunla birlikte saraya gittik. Murat Ağa harem kapısından içeriye girerken belini doğrulttu. *Ahmet sen burada nöbet bekle, içeriye kimseyi bırakma*, dedi. Yanımdan ayrılırken kulağıma şu sözleri de fısıldadı: *Ben yakında sadrazam olacağım. Bana şimdiden hizmet edersen o vakit seni istediğin yere tayin ederim!* Fakat benden beklediği hizmet, yalnız nöbetçilikten ibaret kalmadı. Dün gece herkesin parmağını ağzında bırakacak bir iş yaptı. Aldığı amberin erkekliğini uyandırmadığından şikâyet ediyordu. *Sultan İbrahim bir bardak amberli şarap içince on cariyenin hakkından gelirdi. Ben günlerden beri avuç avuç amber kullandığım halde belimi bile doğrultamadım. Bak, sen ne güçlü kuvvetli bir erkeksin. Senden her kadın hoşlanır*, diye söylendi.”

Hamza yerinden fırladı.

“Demek Murat Ağa’yla Kösem Sultan yatak odasında gizlice buluşuyorlar, öyle mi?”

Ahmet bu izahattan sonra daha müthiş bir hadiseye temas ederek dedi ki, “Yalnız bununla kalmadı beyim! Dün gece de başıma neler geldi bilseniz! Valide Sultan baygın bir halde yatağında yatarken, Murat Ağa beni odaya aldı. Mumları söndürmüştü. Bana, *Sen şurada sarhoş yatan bir cariyenin koynuna gireceksin! Fakat hiçbir kelime bile konuşmamak şartıyla. Cariye sana Murat diye hitap ederse Emret Sultanım, diye cevap vereceksin. İşte o kadar. Anladın mı? Haydi, içeriye git ve cariyenin koynuna sokul*,

dedi. Ben de ağanın sözüne uydum ve bana gösterdiği yatağın yanına sokuldum!”

Hamza kulaklarına inanamıyordu.

Ahmet’in söyledikleri doğru muydu?

Murat Ağa, kendi eliyle Kösem Sultan’ın koynuna bir başka erkeği nasıl sokabilirdi?

Eğer nöbetçinin söyledikleri hakikatse, altmışından sonra Valide Sultan da kudurmuş demekti.

Nöbetçi Ahmet, bu garip macerayı anlattıktan sonra bahçeye çıkmak üzere kapıya doğru yürüdü.

“Murat Ağa bu gece de beni çağırıyor. *Koynuna girdiğin cariye senden çok hoşlanmış*, diye haber göndermiş. Gitmek istemiyorum. Bu yüzden Murat Ağa ile aramız açılacak. Ne yapacağımı şaşırdım!”

“Sen bu akşam da git. Fakat cariyenin koynuna girdiğin zaman, sana ‘Murat’ diye hitap ederse, karanlıkta ya-vaşça kulağına eğil, *Benim ismim Murat değil; ben Hamza’yım*, de. Ve cariyenin kulağını muayene et; eğer eline üç köşeli büyük taşlı bir küpe geçerse anla ki, koynuna girdiğin kadın cariye değil, Kösem Sultan’dır!”

Sipahilerin İsyanı

Bir pazar sabahı, Atmeydanı sipahilerle dolmuştu.

Sipahilerin isyanı ağaları ve âlimleri ürkütmüştü.

Sipahiler, yeniçeri ağalarının zalimane hareketlerine karşı birleşerek, başta Bıyıklı Mahmut olmak üzere Sultan Ahmet imaretinde toplanmışlar ve âlimlerin aleyhinde bağırıp çağırmaya başlamışlardı.

Tehlikeyi gören softalar meseleyi Müftüye anlatarak sipahilerin imhasını istediler. Bu talep Sadrazamın da işine gelmişti. Derhal Müftü ile âlimleri topladı ve olay çıkaran sipahilerin katline fetva aldı.

Sultan Ahmet imaretinde bekleyen sipahiler fetvayı haber alınca korkarak birer birer savuştular. Fakat Bıyıklı Mahmut hiçbir şeye önem vermedi ve başına topladığı kırk elli kişiyi peşine takarak Üsküdar'a geçti.

O gün sipahi isyanı yatışmış gibiydi. Kimse korkudan sokaklara çıkamıyor, esnaf dükkânları açamıyordu. Silahlı yeniçeriler sarayın etrafını, ağaların evlerini sabahlara kadar beklediler. Ani bir saldırıya uğramaktan korktular.

Fakat Sadrazam Mehmet Paşa, sipahilerin isyanına önem vermiyordu. Bir fetva ile hepsinin dağıldığını görünce, “Bu herifler yarın yine toplanıp başımızı ağrıtacaklar; en iyisi hepsini telef edelim!” diyerek meydana atıldı. İhtiyar Vezirin cesaretini gören saray halkı da onu yüreklendiriyordu.

Sofu Mehmet Paşa, “Bıyıklı Mahmut’un kellesini isterim!” dedi. Ve sipahilerle hemfikir olan bir kısım âlimleri taşraya sürdü.

Memlekette asayiş ve huzuru sağlamaya çalışan ihtiyar Vezir, sokaklara kolluk kuvvetlerini devriye gezdiriyor, halka karşı lüzumundan fazla şiddet gösteriyordu.

İsyanın ertesi günü, Padişah adamları sokakta dolaşırken karşılaştıkları üç masum sipahiye öldürdüler.

Bu hadise üzerine, üç gün sonra sipahiler tekrar isyan ederek sokakta önlerine gelen kolları vurdular ve Sultan Ahmet Camisi’ne toplandılar.

Bıyıklı Mahmut, yüksek bir taşın üstüne çıkmış, sipahileri kudurmuş bir aslan gibi kışkırtıyordu.

“Vezir ve Müftüyü öldürmedikçe rahatınız yoktur. Sabi Padişahı avuçlarının içinde oynatıyorlar. Halk, bunak bir vezirle iki yüzlü bir müftünün esiri olamaz! İkinin de başını isteriz! İstanbul kaldırımlarını sipahi kanı ile yıkayanların derilerini kendi ellerimizle ağaç dallarına germeliyiz!”

Sipahiler, Bıyıklı Mahmut’un kışkırtması üzerine şu karara vardılar:

“İhtiyar Vezirin ve Müftünün başlarını almadan dağılmayacağız!”

O gece sipahiler, sabaha kadar uyumayıp, tatlı hülyalar içinde, “Mutlaka bizim dediğimiz olacak! Ötesini bilmeyiz,” diyerek bağrıışıp eğlenmişlerdi.

Gecenin karanlıkları içinde, insan naaşları ve kanlı inkılaplar görmüş koca çınarlar altında, baştanbaşa mumlar ve meşaleler yanıyordu.

Kösem Sultan artık bu isyanlardan bıkmıştı. Esasen Sadrazamı kendi de arzu etmiyordu. Fırsattan istifade ederek, Sofu Mehmet Paşa'nın devrilmesini sağlamaya çalıştı. Sipahilere el altından bir hattı hümayun gönderdi.

"Sizce akılcı ve uygun olan kimse vezir o olsun," dedi. Sipahiler bu hattı Orta Camisi'ne gönderdiler.

Sofu Mehmet Paşa hattı görünce Valide Sultan'dan ümidini kesti ve ağaları kandırmaya çalıştı:

"Emir Padişahındır. Amma sizin de reynizi almak gerektir."

Ağalar, Vezirin teslimiyetinden etkilenmişlerdi.

"Biz Vezirimizden memnunuz. Şimdi Yeniçeri alayları silâhlansın ve Orta Camisi'ne doğru ilerlesin!"

Bu emri Murat Ağa vermişti. Sipahilerin bir şeyden haberi yoktu. Saraya gönderdikleri adamın dönmesini bekliyorlardı.

Önden bir alay ilerledi. Arkadan bütün ocak ağaları, Kara Muratlar, Muhittinler, Kara Çavuşlar, daha sonra Sadrazam, Şeyhülislâm ve âlimler görkemli bir alayla Sultanahmet'e doğru geçtiler.

Kafile, Elçi Hanı'nın önüne gelince, iki fırka Atmeydanı'nın sağından, bir fırka da solundan dolaşarak Aya-sofya tarafına yürüdü.

Yeniçerilerle sipahilerin karşılaşması pek şiddetli olmuştu. Yeniçeriler kılıçlarını çekmişler, rast geldikleri sipahiyi doğuyorlar, etrafa yağmur gibi ok yağdırıyorlardı.

Caminin içi ve dışı, gencinden yaşlısına, palabıyıklısından ak sakallısına bir sürü sipahi cesediyle dolmuştu.

Sipahi ağaları çarpışmanın kendi aleyhlerinde sonuç verdiğini görünce birer birer firar etmeye başlamışlardı. Bıyıklı Mahmut da kollarından kanlar akarak, ümitsiz bir halde kayığın tekine atlayıp Ahırkapı'dan Üsküdar'a kaçmıştı.

Yeniçeri ağaları bu galibiyetten çok memnun olmuşlardı. Murat Ağa, sipahi başı getiren gazilere bahşişler veriyordu. O gün akşama doğru üç yüzü aşkın sipahi, elbiseleri soyularak Sultan Ahmet Camisi'nin kapısı önünde öldürüldü ve vücutları delik deşik edildi.

Sultanahmet mücadelesi yeniçeri ağalarının galibiyetiyle neticelenmişti.

Birkaç seneden beri ordunun yendiği görülmemişti. Son isyan hadisesinde gibi, bazı isyanlarda yeniçeri silahının vatandaş kanıyla da lekелendiği görülmüştü. Zaten yeniçeri askerleri hakkında halkın garip bir düşüncesi vardı:

“Ordu, düşmanla çarpışırken bu derece güç göstermez. Fakat şehirde sokak muharebeleri olunca yeniçerinin her biri aslan kesilir.”

O gün de böyle olmuştu.

Sultanahmet Meydanı'nda sipahilerle çarpışan her yeniçeri, düşmanına bir aslan gibi saldırıyor ve derhal kafasını koparıyordu.

Sultanahmet zaferi, ağaların konumunu bir kat daha güçlendirmişti. Hak isteyenlerin kanları döküldükçe zulüm çetesinin kuvveti yeniden artıyor, hükümet ve saray, ağaların elinde oyuncak oluyordu.

Sipahi tehlikesi tamamen bertaraf edilmişti.

Kösem Sultan aslında ağalara güvendiği için bu neticeden çok memnun görünüyordu.

Sofu Mehmet Paşa sadrazamlık koltuğundan inmemekle beraber, artık eski güç ve yetkilerine sahip değildi. Kösem Sultan da her istediğini yaptıramıyor, daima karşısına bir yeniçeri ağası çıkıyordu.

Saltanat tam anlamıyla kadınlardan ağalara geçmişti.

Osmanlı Devleti tamamen ocak ağaları tarafından idare ediliyordu. Sadrazam, ağaların kölesi olduğunu anlamıştı. Artık hepsine bir çocuk gibi itaat ediyor, her arzularını yerine getirmeye çalışıyordu.

Kösem Sultan, bütün bu olaylar arasında, kendi saltanat ve nüfuzunu sağlamaktan başka bir şey düşünmüyordu. Ocak ağalarından Kara Murat Ağa'yı elde ettiği için mevkiinden daima emindi.

Sipahi isyanı tamamen bastırılmış, başkentte endişe edilecek hiçbir mesele kalmamıştı.

Bıyıklı Mahmut'un kafası kesilip saray kapısı önünde teşhir edildikten sonra ağaların mevkii büsbütün yükselmişti.

Murat Ağa, Sofu Mehmet'i en çok tutanlardandı. Maksudı bu yolla yine kendi geleceğini sağlama almaktı. Murat Ağa, sadrazamlığa Mehmet Paşa gibi bir bunağı getirmek ve böylece kendisi de sorumsuzca saltanat sürmek istemişti.

Bir sabah, sarayın arz odası önünde bir adam boğazlandı. Bu adam, Murat Ağa'nın kölelerinden Sarı Hüseyin isminde bir delikanlıydı.

Murat Ağa hadiseyi haber alınca Sadrazama koştu.

"Bu oğlanı kim boğdurdu?" diye sordu.

Sofu Mehmet Paşa, boğdurduğu adamın kime bağlı olduğunu bilmiyordu.

"Ben boğdurdum. Onun da mı hesabını vereceğim?" diye söylendi.

Bu hadise, Sadrazamla Kara Murat Ağa arasında şiddetli bir düşmanlık yarattı. Murat Ağa o günden itibaren Sadrazama düşman oldu ve onu düşürmeye çalıştı. Artık Sofu Mehmet Paşa'nın koltuğu da tehlikeye düşmüştü. Yeniçeriler sokakta kadınlara tecavüz ediyor, ona buna sataşıyordu. Fakat Sofu Mehmet Paşa bunlara hiç ses çıkarmıyordu.

Saray erkânı bu halden şikâyet etmeye başladıkça, Sadrazam ne yapacağını şaşırıyor, kimseye bir şey söyleyemiyordu.

Kime ne söylesindi?

Velinimeti olan Murat Ağa aleyhinde bir tek kelime bile söylemeye cesareti yoktu.

Murat Ağa'nın bu düşmanlığı üzerine ağalar da ikiye ayrıldılar. Kara Çelebizade ile Kethüda Bey, Sadrazam tarafını; Valide Kösem Sultan, Koca Muhittin ve Kara Çavuş da Murat Ağa tarafını oluşturdular.

Sadrazam, Kösem Sultan'ın Murat Ağa'ya karşı zaafını anlamıştı. Murat Ağa, Kösem Sultan'a her arzusunu yaptırıyordu. Yani artık Murat Ağa da Sadrazamın düşmanıydı.

Kösem Sultan bunak Sadrazamı bu yolla düşürmek ve Kara Çelebizade'den intikam almak fırsatını ele geçirmişti.

Özellikle Sadrazam'ın veliahtlık fikrinde bulunması, saltanata bütün hırsıyla sarılan Kösem Sultan'ı endişeye düşürüyordu. İhtiyar Vezirin bu maksadı takip ettiğine dair haberler aldıkça, o da Murat Ağa'nın kuvvetini tartmaya çalışıyordu.

Sofu Mehmet Paşa aleyhinde dönen dedikoduları haber alarak etrafındakileri birer birer İstanbul'dan uzaklaştırmaya çalışıyordu.

O sırada, sipahilerin intikamını almak için Anadolu'da isyan eden Gürcü Nebi üzerine kuvvetli bir adam göndermek lazımdı. Mehmet Paşa, "Murat Ağa en uygun adamdır," diyerek ağanın ayağını yeniçeri ocağından kaydirmek istedi.

Sadrazam, bu fikrini saraya da sunmuştu.

Kösem Sultan cevap vermiyordu. Fakat başka bir hamle düşünmüş, Küçük Padişahı da kendi tarafına çekmişti. Sultan Mehmet, bir sabah ihtiyar Vezirin elinden sadrazamlık mührünü çekip alarak Murat Ağa'ya uzattı.

"Gel, ağa! Şu mührü al," dedi. "Seni vezir ettim!"

Şimdi intikam almak sırası Kösem Sultan'a gelmişti.

Murat Ağa sadrazam olunca ilk yapacağı iş, hiç şüphesiz, Hamza'yı ortadan kaldırmak olacaktı.

Kösem Sultan, kendi yatak odasında bir gece önce cereyan eden çok çirkin bir hadisenin izlerini Hamza'nın kanıyla örtmeye karar vermişti.

Hamza saraya geldiği zaman, Murat Ağa'nın sadarete geçtiğini işitince, başına gelecek felâketin dehşetini düşünmekte zorluk çekmedi.

"Murat Paşa, elinden gelse bir yudumda benim kanımı içmek ister," diyerek saraydan uzaklaştı. Hamza'nın bütün ümitleri sönmüştü.

Kendisini koruyan Kösem Sultan'ı kızdırmamış olsaydı, belki bu sadrazamlık değişimi sırasında böyle harcanmaz ve Eski Saray'daki muhafızlık vazifesine devam edebilirdi. Fakat Kösem Sultan onu görevden aldıktan sonra Hamza, değil İstanbul'da, Osmanlı'nın hiçbir yerinde yaşayamazdı.

Hamza'nın Valide Sultan'a yaptığı iş kimin aklına gelirdi?

Hamza, bir gece önce arkadaşı Mahmut'la birlikte

Kösem Sultan'ın yatak odasına kadar çıkmıştı. Kösem Sultan'ın karanlık odasına giren Mahmut, o gece dışarıda beklemiş ve içeri onun yerine Hamza girmişti.

Hamza, odadan içeriye girdiği zaman, ihtiyar Kösem yatağına uzanmış, uyuyor gibi görünüyordu. Hamza, pencereden odaya süzülen hafif bir ışığın yardımıyla yatağın yanına kadar gelmişti. O sırada odanın sessizliğini bozan ince bir ses duyuldu.

“Murat!”

Hamza, Mahmut'tan aldığı bilgiyi hatırlayarak cevap vermeden yatağın kenarına oturdu.

Kösem Sultan'ın heyecanını yakından hisseden Hamza, Mahmut'un ve Murat Paşa'nın rolünü oynayamayacağını anlayınca, yatağın kenarında duran şamdandaki mumları birer birer yakmaya başladı. Kösem Sultan karşısında Hamza'yı görünce hiddetinden çıldırmıştı. Yüzünü kapadı ve “Dışarıya çık, utanmaz!” diye haykırdı.

Hamza sonunda ihtiyar Kösem Sultan'ın bütün rezaletini yüzüne vurmak fırsatını ele geçirdiğinden memnun ve gururlu odadan çıkıp gitmişti.

Hamza Eski Saray'a döndüğü zaman, bir gece önceki rezalet sahnesi gözünün önünde canlanmıştı.

Şimdi ne yapacaktı?

Hamza, yeni saray halkının, Sultan İbrahim'in zevk ve sefa âlemlerini yeniden canlandırmaya çalıştıklarını, bir bardak amber şerbeti için bir cariyeye kafası kesildiğini, birkaç kese akçe karşılığında bir kadılık alındığını gördükçe, kapanan ve açılan devirlerin birbirinden farklı olmaya çağını anlamıştı.

Telli Haseki'nin koynundan da bir zevk duymayan Hamza için tek kurtuluş yolu kalmıştı. Ölüm!

Zaten Hamza, Nuruhayat'ı kaybettikten sonra ölmeye karar vermiş değil miydi?

Ölmek... Kendi kendini öldürmek, başkasını öldürmek kadar kolay bir iş değildi.

O devre kadar özellikle kahramanlığıyla ünlü hiçbir erkek kendi canına kıymamış, en acılı ve şuursuz zamanında bile kendini öldürmeyi düşünmemişti.

Hamza'ya intihar fikrini Âşık Garip vermişti. Bir gün yanına yaklaşmış ve ona, "Ölümü arzuladığın zaman, başkalarını kolaylıkla öldüren zehirden bir kadeh de sen iç ve derhal öbür dünyaya göçersin!" demişti.

Koskoca bir devrin tarihini yapan bu kahraman delikanlı elini başına götürdü. Bir müddet düşündü.

Hamza, en sonunda hayat ve şerefini düşünmekle kurtamayacağını anladı. Kararını vermişti. Ölecekti!

Yatağının yanındaki çekmeceyi açtı. Ufak bir şişe çıkardı. Fazla düşünmeden ve duraksamadan içti. Ardından yatağına uzandı. Bu sırada birden odanın kapısı açıldı. Telli Haseki, ince bir tüle bürünmüş, dolgun kalçalarını titreterek odadan içeriye girdi.

"Hamza hazır mısın?"

Hamza başını salladı.

"Hazırım."

"Ne vakit gideceğiz?"

"Belki yarım saat, belki bir saat sonra. Fakat herhalde bugün..."

Hümaşah Sultan seviniyordu. Hamza ile birlikte uzak bir yere kaçacaklar, orada gürültüsüz, dedikodusuz ve mutlu yaşayacaklardı.

Hamza, dakikalar geçtikçe damarlarının gerilip kopacak gibi olduğunu, kalbinin uyuştüğünü hissediyordu.

Telli Haseki, "Hasta mısın Hamza?" diyerek boynuna

sarılmak istedi. Hamza'nın vücudu bir ateş parçası gibi alev alev, yüzü ise mosmor olmuştu.

Telli Haseki'nin sorusunu cevapsız bıraktı ve birdenbire başı omuzlarının üstüne düştü.

Bu sırada kapının önünde nöbetçiye yalvaran bir kadın sesi işitildi.

"Ben Hamza'nın karısıyım! Bırak beni, kocamı göreceğim!"

Kapı açıldığı zaman, biri Osmanlı tarihinde siyah bir leke olarak kalan, diğeri bir Osmanlı kahramanının ölümlüne sebebiyet veren saray artığı iki tutkulu kadın, Hamza'nın cenazesi önünde karşılaşmışlardı.

Nuruhayat kocasının göğsüne kapandı. Saçlarını yolarak ağlamaya başladı.

Telli Haseki ise bir yılan gibi odadan süzülüp gitmişti.

Bahçede bir kalabalık vardı. Murat Paşa'nın adamları önde, cellâtlar arkada... Kösem Sultan'ın emriyle Hamza'yı boğmaya geliyorlardı.

Nuruhayat gittikçe moraran ve soğuyan cesedin önünde çıldırmıştı.

O gün bu faciayı haber alanlar, "Hamza'nın başında sarı saçlı bir baykuş ötmüş," dediler ve yıllarca, asırlarca, sarı saçlı kadınlardan korkup kaçtılar!

SON